

Statsforvalteren i Rogaland

Årsrapport 2023

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Statsforvalterens beretning	4
2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall	5
2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget	5
2.2 Organisasjon og ledelse	5
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
2.4 Andre forhold	7
3 Årets aktiviteter og resultater	9
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	9
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	9
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	11
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	12
3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	14
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	14
3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnsikkerhet og beredskap i kommunene	23
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	25
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	27
3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	28
3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	30
3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	33
3.1.1.8 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	36
3.1.1.9 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	38
3.1.1.10 God økonomiforvaltning i kommunene	39
3.1.1.11 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	41
3.1.1.12 Bærekraftig landbruk	47
3.1.1.13 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	51
3.1.1.14 Andre oppdrag	54
3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	55
3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge	55
3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	57
3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	59
3.1.2.4 Beredskap i en endret sikkerhetspolitisk situasjon	60
3.1.2.5 Andre oppdrag	61
3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	61
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	61
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	63
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	67
3.1.3.4 Andre oppdrag	70
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning	71
3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje	72
3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	73
3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes	83

arbeid med bosetting og integrering	
3.1.4 Gjennomførte evalueringer	84
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks	84
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	84
3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	84
3.2.3 Barne- og familiedepartementet	84
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	84
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	84
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	84
3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet	84
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	84
3.2.9 Landbruksdepartementet	85
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	85
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	121
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	122
3.6 Andre forhold	122
4 Styring og kontroll hos statsforvalteren	123
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging	123
4.1.1 Statsforvalterens risikostyring	123
4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak	123
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren	124
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	124
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	124
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	124
4.3 Andre forhold	125
5 Vurdering av framtidssikter	127
5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	127
5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	127
5.3 Andre forhold	128
6 Årsregnskap	129
7 Vedlegg	130

1 Statsforvalterens beretning

Statsforvalteren i Rogaland hadde i 2023 tre strategiske satsingsområder: Barn og unge, bærekraftige velferdssamfunn og klima. Hensikten er å bidra til å gjennomføre bærekraftsmålene og at vi ser sektorvis oppdrag på tvers av embetet. Arbeidet har vært konsentrert om disse tre fokusområdene: Etableringen av et barn- og ungdomspanel, universell utforming og klimahensyn i offentlige anskaffelse. Bærekraftsmålene 1,3,4,10,11,13,14,15,16,17 er lagt til grunn for arbeidet.

I november 2023 gjennomførte embetet en bærekraftsuke der en internt og eksternt fikk stor oppmerksomhet og økt kunnskap om arbeidet.

Rogaland er preget av lav ledighet og sterk økonomisk vekst drevet av en kombinasjon av økte petroleumspriser som følge av krigen i Ukraina og en skattestimulert aktivitet i den samme industrien etter skattepakken fra pandemien. Statsforvalteren er bekymret for at dette vil forsinke omstillingen til ny lønnsom næringsaktivitet som er i samsvar med bærekraftsmålene. Selv om vi ser noen gode eksempler på transformasjon i industrien.

Tilgang på og riktig bruk av fornybar energi, beholde og videreutvikle kompetanse og bedre arealforvaltning er viktige forutsetninger for at Rogaland skal lykkes med omstillingen og unngå å komme i en situasjon som beskrevet i regjeringens regionale utviklingstrekk (Figur 4.9 Beregnet endring i bruttoproduktet i fylker (2022–2050) s. 68.

Statsforvalteren i Rogaland er bekymret for at behovet for areal til energiproduksjon og foredling i kombinasjon med ett godt effektivt jordvern fører til fortsatt nedbygging av natur i fylke. Vi etterlyser tilsvarende statlige styringsverktøy for natur, som det vi har for matjord. Dette er en modell som etter vårt syn balanserer hensynet til nasjonale og internasjonale interesser mot lokaldemokratiet på en god måte.

Embetet har i 2023 hatt en mer anstrengt økonomisk situasjon, men har allikevel god måloppnåelse. Men dette har gått ut over utviklings- og kompetanseheving for medarbeiderne og ført til økt arbeidspress. Tiltaket med økt lønn til alle som ble tatt i 2022 har gitt resultat i redusert turnover, men vi er bekymret for at arbeidspresset er en av årsakene til økt sykefravær.

Beredskapsarbeidet får mer oppmerksomhet og krever mer ressurser en tidligere. Det skyldes økte forventninger til Statsforvalteren etter pandemien, den sikkerhetspolitiske situasjonen, klimarisiko og flere hendelser. Med et slikt bakteppe øker vår aktivitet på dette området allerede som følge av gjeldende oppdrag og instruks. Vi oppfatter dette som svært meningsfullt og som en tillitserklæring fra samarbeidspartnere og overordnede myndigheter.

Jeg er stolt over den jobben som gjøres av våre kompetente og dedikerte medarbeidere. Vi opplever at vi har godt samarbeid med kommunene og fylkeskommunen. Samtidig ser vi at våre oppgaver blir både viktigere og mer krevende i årene som kommer.

Stavanger 29. februar 2024

Bent Høie

statsforvalter i Rogaland

2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall

2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget

Statsforvalterens formål, rolle, tilknytning til KDD/fra oktober 2023 Digitalisering og forvaltningsdepartementet(DFD), og fagdepartementene, forutsetninger og krav til statsforvalterens ledelse, krav til organisering og krav til samordning og samhandling er regulert i Statsforvalterinstruksen. Statsforvalteren er tillagt en rekke oppgaver fra departement, direktorat og tilsyn. Noen oppgaver er faste, enten ved at forvaltningsansvaret er hjemlet i lovverket eller det er oppgaver av varig karakter som statsforvalteren har ansvar for. En oversikt over disse framkommer i kapittel 5 i hovedinstruks for statsforvalteren. Statsforvalteren er et statlig forvaltningsorgan.

Statsforvalteren har fire nasjonalt bestemte hovedmål for vårt arbeid: Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket, vi skal samordne statlige virksomheter på regionalt nivå og legge til rette for gode helhetsløsninger, vi skal ivareta rettsikkerheten til innbyggerne, og vi skal ta de initiativ som er nødvendig og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk.

Statsforvalteren i Rogaland sin visjon er «Vi tar vare på Rogaland». Verdiene våre er: Åpen, tydelig og troverdig.

Sammen med fylkeskommunen, kommunene og den regionale staten skal vi bidra til at fylket fortsatt skal utvikle seg og ta vare på menneskene som bor her, naturen, velferden og arbeidsplassene.

Vi har også i 2023 hatt omfattende og godt samarbeid med Rogaland fylkeskommune, Universitetet i Stavanger, med de regionale statsetatene, med Næringslivs aktører, som NHO Rogaland og landbrukets organisasjoner, med KS og kommunen og med redningsetatene og Forsvaret.

Samarbeidet med de andre statsforvalterembetene har blitt forsterket og forbedret gjennom samarbeid og aktiv deltakelse i lederutviklingsprogrammet Vidsyn i regi av DFØ på vegne av KDD i 2022 og 2023.

KDD har etablert Samarbeidsforum i tillegg til at vi har fått til en ny og bedret samarbeidsarena med STAF i Beslutningsforberedende forum(BFF).

Statsforvalterenes arbeidsutvalg er også viktig for samarbeidet mellom embetene. Statsforvalter Bent Høie er arbeidsutvalget sin kontakt mot HOD og ass. statsforvalter leder Fagutvalget for informasjonssikkerhet.

Vi har også hatt faglig samarbeid med de øvrige embetene og avgitt flere viktige høringsuttaler i 2023.

2.2 Organisasjon og ledelse

Organisasjonskart for Statsforvalteren i Rogaland (Foto: Statsforvalteren i Rogaland)

Statsforvalteren i Rogaland har kontorene sine i Statens hus på Lagårdsveien 44, sentralt i Stavanger.

Bent Høie er statsforvalter i Rogaland og Lone Merethe Solheim er assisterende statsforvalter.

Olaf Onsøyen ble ansatt, som ny leder for administrativt stab fra 1. mars 2023.

Vår landbruksdirektør gikk av med AFP i sommer og assisterende avdelingsdirektør Anfinn Rosnes fungerte ut 2023. Ny avdelingsdirektør, Monica

Dahlmo tiltrådte 2. januar 2024.

Embetsledelsen

Ledergruppen vår består av statsforvalter og ass. statsforvalter (toppleledelsen), samtlige avdelingsdirektører, kommunikasjonssjef og administrasjonsleder og sammen utgjør vi embetsledelsen.

Helse-, sosial- og barnevernsavdelingen

Avdelingen behandler saker etter helse-, sosial-, og barnevernslovgivningen. Det omfatter blant annet å ivareta innbyggernes rettsikkerhet på helseområdet, sosialområdet og barnevernsområdet og å gi veiledning til pasienter, pårørende, helsepersonell og brukere. Avdelingen gjennomfører tilsyn med helsepersonell, helse-, sosial- og barnevernstjenester og behandler klager etter lov om pasient- og brukerrettigheter og lov om sosiale tjenester i NAV, barnevernslovgivningen samt enkeltklager på helsepersonell eller helsetjenester. Avdelingen følger opp hendelser som gir mistanke om svikt i pasientsikkerheten. Avdelingen har oppgaver med lokal iverksetting av statlig politikk som gjelder folkehelse, rus, psykisk helse, omsorgstjenester og sosiale tjenester i NAV, barneverntjenestene. Avdelingen har hovedansvaret for Husbankforsøket, som i Rogaland har fått navnet Sammen for bolig. Avdelingen avgjør også saker om dispensasjon på grunn av helseforhold etter førerkortforskriften. Avdelingen har også tilsyn med krisesentra.

Avdelingen har store samfunnsoppdrag og veiledning knyttet til statlige satsinger og tilskuddsforvaltning til disse.

I tillegg har avdelingen det landsomfattende ansvaret for å gi samtykkeuttalelser og føre tilsyn med helsetjenester, hygieniske forhold, drikkevann og næringsmidler i petroleumssektoren. Herunder bidrag inn i regelverksutvikling, behandling av søknader om dispensasjoner etter forskrift om helsekrav for personer i arbeid på innretninger i petroleumsvirksomheten, og være sekretariat for klagenemda for saker etter dette regelverket. Avdelingen er ledet av avdelingsdirektør/fylkeslege Andres Neset.

Utdanningsavdelingen

Avdelingen bidrar til å ivareta rettssikkerheten for barn og elever i barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Avdeling fører tilsyn og behandler klager på vedtak. Oppgaver knyttet til håndhevingsmyndighet for saker om trygt og godt skolemiljø og spesialpedagogisk hjelp er særlig høyt prioritert. Informasjon og veiledning er viktig for å gjøre rettighetene kjent og kommunene i stand til å ivareta dem.

Tilskuddsforvaltning gjennom desentralisert kompetanseutvikling, forvaltes av avdelingen som sekretariat for Samarbeidsforum. Tilskuddene fordeles til kommuner, fylkeskommunen, UH og barnehage- og skoleeier etter behovsmeldinger basert på lokale kompetansebehov fra skoler og barnehager og kommunene. Tilskuddene bidrar til kompetanseutvikling i partnerskap mellom eiere og UH.

Avdelingen skal sikre at eksamen gjennomføres på en trygg og sikker måte i fylket. Dette gjøres gjennom utstrakt kontakt og veiledning. I tillegg oppnevner vi sensorer, arrangerer sensorskolering og fellessensur.

Rettsikkerheten til flyktninger ivaretas av utdanningsavdelingen gjennom informasjon og veiledning, klagebehandling og tilsyn etter reglene i integreringsloven.

Avdelingen ledes av utdanningsdirektør Marianne Skogerbø.

Samfunnsavdelingen

Avdelingen arbeider i hovedsak med rettssikkerhet og juridiske spørsmål. Avdelingen behandler klager på kommunenes vedtak innen fagområder som plan og bygningsrett, forvaltningsrett, vergemål, alkoholloven (skjenkebevillinger og åpningstider), offentlighetsloven og kommuneloven. Har også dialog, veiledning og kontroll innen kommuneøkonomi. Avdelingen har videre ansvar for å behandle søknader om fri rettshjelp, separasjon og skilsmisse, fritak fra forvaltningsmessig taushetsplikt, askespredning, statsborgerseremoni, oppnevning av forliksråd og honorære konsulenter. Avdelingen har også tilsyn med familievernkontorene og behandler innsynskrav biologisk opphav. I tillegg veileder avdelingen personer og kommuner i offentligrettslige spørsmål. Avdelingen ledes av avdelingsdirektør Monica Nessa.

Miljøvern avdelingen

Avdelingen skal ivareta det biologiske mangfoldet, sikre bærekraftig arealbruk, håndtere forurensningssaker, bidra til en god vann-forvaltning og være en pådriver i klimaarbeidet. Arbeidet med forvaltning av verneområder i Rogaland er en stor og viktig oppgave, og forvalter ulike tilskuddsordninger, frivillig skogvern, utvalgte naturtyper, prioriterte arter, tiltak mot fremmede arter, samt forvaltning av villrein, rovdyr og anadrom fisk, har ansvar for å skaffe og kvalitetssikre data for vannkvaliteten i Rogaland og gi en oppdatert miljøstatus for de ulike vannområdene. Miljøvern avdelingen samordner planarbeidet i embetet, avgir uttalelser i saker etter plan- og bygningsloven, og er involvert i store samferdsels- og infrastruktur prosjekter som bymiljøpakkene. Avdelingen behandler søknader som førsteinstans fra bedrifter og kommuner om tillatelser etter forurensningsloven og tilhørende forskrifter, samt fører tilsyn etter samme regelverk. Avdelingen ledes av fylkesmiljøvernsjef Marit Sundsvik Bendixen.

Landbruksavdelingen

Avdelingen skal bidra til å gjennomføre den nasjonale landbruks- og matpolitikken i fylket. Oppgavene omfatter både saksbehandling og utviklingsarbeid innen jordbruk, skogbruk, bygdeutvikling og bærekraftig landbruk. Avdelingen er et kompetansesenter for kommunene og bidrar til at kommunene opprettholder god forvaltningspraksis. I tillegg er avdelingen en viktig pådriver og samarbeidspart med spisskompetanse innen nærings- og bygdeutvikling og vi deltar aktivt i de ulike regional partnerskap. Landbruksavdelingen har et ansvar for å ivareta hensynet til jordvern og kulturlandskap i arealforvaltningen. Avdelingen fører kontroll med tilskuddsforvaltningen i landbruket og er klageorgan innen lov- og tilskuddsforvaltning. Avdelingen ble i 2023 ledet av landbruksdirektør Geir Skadberg frem til sommeren, fung. landbruksdirektør Anfinn Rosnes frem til årsskiftet, og fra 2024 av Monica

Dahlmo.

Beredskaps stab

Beredskapstaben er delegert ansvar for å ivareta statsforvalterens samfunnsikkerhetsinstruks og oppgavene med samfunnsikkerhet og beredskap i fylket, og samordning av dette arbeidet. Dette innebærer forebyggende oppgaver som å bla. ivareta samfunnsikkerhet i planarbeid iht. plan- og bygningsloven, gjennomføre øvelser og tilsyn i kommunene. I tillegg, diverse former for veiledning. Når det finner sted ekstraordinære hendelser har vi ansvar for varsling og lage et situasjonsbilde som grunnlag for vår samordningsrolle. Beredskapsstaben ledes av fylkesberedskapssjef Reidar Johnsen.

Administrativ stab

Administrativ enhet bidrar til å administrere den daglige driften av embetet, herunder budsjett og regnskapsansvar, HR, arbeid med informasjonssikkerhet, nettsiden, GIS samt oppgaver for Slottet og servicetjenester. Administrativ enhet ledes av administrasjonsleder Olaf Onsøyen.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Embetet og den enkelte fagavdeling har god styring med budsjettet. Budsjettet blir vedtatt av embetsledelsen. Status og prognoser blir gjennomgått tertialvis i møter mellom toppledelsen og avdelingsledelsen samt i fellesskap i ledermøtene. Avdelingene får tildelte budsjetttrammer og styrer innenfor disse. Målet er å gå i balanse, der alle midler går til å løse oppdraget.

Vi fikk en mindre budsjettjustering også i 2023 fordi det ikke ble gitt full effekt det første året.

Vi har også i 2023 vært avhengige av tildelinger utover kap. 0525. Dette gjelder i hovedsak for vergemåls området, og disse midlene overføres til ramme for 2024. For tildelinger utover ramme er det viktig at vi får tildelingene så tidlig som mulig for å gi oss forutsigbarhet og gode muligheter til å planlegge aktiviteter.

Embetet har avslutte regnskapet for 2023 i balanse. Dette til tross for merforbruk på en svært uforutsigbar pensjonskostnad.

Sykefraværet har i 2023 økt til 5,5 prosent, mot 4,8 prosent i 2022.

Sykefraværet er siste to årene er betydelig høyere enn før pandemien. Både embetsledelsen, fagavdelingene og Arbeidsmiljøutvalget har hatt stort fokus på dette i 2023 og det vil bli fulgt opp i 2024.

Turnover er redusert i 2023 til 4,8 prosent mot 8,8 prosent i 2022. I tillegg var det 6 medarbeidere sluttet grunnet pensjonering. Vi mener tiltaket med generell lønnsjustering for alle medarbeideren høsten 2022 har vært sterkt medvirkende til at vi fikk snudd denne trenden. Vi er også godt i gang med strategiarbeid for å rekruttere og beholde.

Kjøp av konsulent tjenester, viser til kapittel 4.3.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	2023	2022
Antall ansatte	194.0	194.0
Utførte årsverk	167.7	164.0
Turnover (%)	4.8	8.8
Sykefravær (%)	5.5	4.8
Samlet tildeling alle poster	407 888.0	379 028.0
Driftsutgifter	156 270.0	150 234.0
Budsjettavvik driftsutgifter (%)	0.0	-0.6
Lønnsandel av driftsutgifter (%)	81.1	77.8
Lønnsutgifter per årsverk	975.0	926.0
Husleie	20 868.0	19 856.0
Journalposter (totalt)	101 214.0	105 114.0

Lønnsutgifter per årsverk (tusen kr): Det har vært en god lønnsvekst i år 2023 også, som i år 2022.

2.4 Andre forhold

Petroleumsfeltet

Statsforvalteren i Rogaland har en landsdekkende funksjon for tilsyn med helsetjenester, helsemessig beredskap, hygiene, drikkevann og næringsmiddeltrygghet på norsk kontinentalsokkel.

Dette innebærer tilsynsansvar for alle faste og flyttbare installasjoner i petroleumsvirksomheten, der nær 10000 mennesker bor og arbeider.

Petroleumindustrien er bærebjelken i norsk økonomi, og er en industri med iboende risiko, langt til havs, med begrensede medisinske ressurser om bord og lang transporttid til land om sykdom eller ulykke skulle inntreffe. Operatørene er høyt kompetente og profesjonelle, og leverer i all hovedsak gode tjenester, men både Riksrevisjonen og andre har pekt på viktigheten av et sterkt og kompetent tilsyn med tilstrekkelige virkemidler.

Vi har også viktige forvaltningsoppgaver og behandler dispensasjonssøknader for offshore helsekrav, godkjenner petroleumleger og dykkerleger, er sekretariat for klagenemnda, deltar i regelverksforum, og deltar i utstrakt samarbeid med de ulike aktørene i industrien og Petroleumstilsynet om fag- og regelverksutvikling. Vi gir innspill til Petroleumstilsynet, på våre felt, i saksbehandling av søknad om samtykke til aktiviteter jf. styrings-forskriften § 25 og samsvarsuttalelser jf. rammevorskriften § 25.

Vi har ikke rapporteringskrav for disse oppdragene, og vurderer at dette er uheldig.

Saksmengden knyttet til helsekravforskriften har økt markant. I 2023 behandlet vi 302 dispensasjonssaker, vi har aldri før behandlet så mange saker. I de ti foregående årene har vi hatt mellom 134 og 214 saker per år.

Vi har i 2022 og 2023 vært i dialog med Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet om vårt oppdrag på petroleumsfeltet, vi viser til vårt brev datert 15.07.22 for utdyping og detaljer. Vi har opplevd denne dialogen som konstruktiv. I revidert nasjonalbudsjett i 2023 fikk vi en viktig økning av ressursene, for å styrke dette feltet. Som følge av dette har vi vært i stand til å ansette en dykkerlege i 100 prosent stilling, som løser oppgaver i vårt petroleumsteam, og i tillegg bruker anslagsvis 50 prosent av sin tid på faglig veiledning/sakkyndigoppdrag for Havindustriilsynet (tidl. Petroleumstilsynet). Dette er en viktig styrking av kompetansen i den samlede forvaltningen på dette området. I tillegg har styrkingen gjort det mulig for oss å styrke vårt regelverksarbeid, og vi planlegger for økt tilsynsaktivitet i 2024.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

Statsforvalteren i Rogaland har gjennom omfattende veiledning på samtlige fagområder, gjennom konferanser, digitale og fysiske møter, veiledning på telefonen, informasjon på nettsidene våre og i all saksbehandlingen vår stort fokus på oppgaven vår med å gjøre nasjonal politikk kjent og iverksatt i Rogaland.

Helse, sosial og barnevern

Folkehelse/planarbeid

Vi ser over tid at stillingsressurser knyttet til folkehelsearbeidet i kommunene er redusert. Vi har likevel i 2023 registrert en økt etterspørsel etter kompetanse på folkehelse, spesielt regelverket knyttet til kommunens oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i kommunen. Vi har en bekymring for at kommunene ikke skal klare å opprettholde kontinuitet og tilstrekkelig kompetanse på området, noe som kan være med å svekke kommunenes arbeid etter plan og bygningsloven.

Vi registerer videre at forebyggende arbeid får mye oppmerksomhet, men at det i enkelte kommuner likevel prioriteres ned når kommunebudsjettene reduseres. Frisklivsentraler har vært særlig utsatt.

Psykisk helse ser ut til å være en integrert del av kommunenes folkehelsearbeid. En rekke kommuner har identifisert psykisk helse som et av flere områder de ønsker å rette oppmerksomhet mot. En ser også at utjevning av sosiale helseforskjeller får mye oppmerksomhet.

Vi har i kommentarer til kommunenes planstrategi valgt å ha særlig fokus på ny boligsosial lov og oversikt over kommunenes framtidige boligbehov, plan for forebygging av omsorgssvikt og adferdsproblemer samt kommunenes strategiske kompetansesatsing for å møte framtidens demografiske utfordringer.

Allmennlegetjenesten

Statsforvalteren har de siste årene hatt fokus på å bidra til at kommunene greier å løse utfordringer med å tilby gode allmennlegetjenester til sine innbyggere. Vi har satt fokus på dette blant annet gjennom egne webinarer og seminarer, men også i andre fora. I arbeidet har vi tatt utgangspunkt i Handlingsplan for allmennlegetjenesten og ALIS-kontorenes virkemidler. Vi vurderer at kommunenes kjennskap til og bruk av de tilgjengelige virkemidlene har økt i denne perioden.

Ledelse og kvalitet og i helsetjenesten

I tilsyn og ulike møtefora med ledelse i spesialisthelsetjeneste og kommunale helse og omsorgstjenester formidler vi aktivt forskrift om ledelse og kvalitet med veileder. Vi bruker forskriften og metodikken aktivt også i oppfølging av enkelt saker. Vi vurderer at dette er nyttig og virksomt, men det er fortsatt stor spredning i virksomhetenes kunnskap om dette.

Strategisk kompetanseutvikling

Statsforvalteren hadde møter med alle kommuner i 2023. Målet med møtene var å kartlegge status og behov i kommunene, og ha dialog omkring kompetanseutvikling. Oppsummering av møtene viser at de fleste kommuner har behov for råd og veiledning når det gjelder å sikre at kompetanseplaner inngår i det kommunale planverket og blir politisk vedtatt. Det er også behov for bistand når det gjelder å analysere og framskrive behov for helse- og sosialfaglig personell i kommunene. Vi har et godt samarbeid med KS om aktuelle kartleggings og analyseverktøy og bruker og så ressursportalen.

Investeringstilskudd til heldøgns helse - og omsorgsplasser

Statsforvalteren har god oversikt over utbygging av heldøgns omsorgsplasser i kommunene, og bistår og gir faglig veiledning i Husbankens saksbehandling av søknader om investeringstilskudd slik at helsefaglige hensyn i tilstrekkelig grad ivaretas. Som i 2022 har det vært en økende utfordring når det gjelder enkeltkommunes ønsker å bosette flere med ulike utfordringer (eldre, rus, personer med funksjonsnedsettelse) på et begrenset område. Kommunenes begrunnelse er kostnadseffektivitet og mangel på kvalifisert personell. Vi ser at dette kommer i konflikt med regelverket som understreker normalisering og integrering. Vi har i samarbeid med Husbanken hatt tett dialog og befarer i aktuelle kommuner for å finne fram til gode løsninger, noe kommunene gir gode tilbakemeldinger på. Vi er bekymret over konsekvensene av at dette oppdraget utgår i 2024. Statsforvalteren har en unik kompetanse når det gjelder brukergruppens behov, noe som gir viktige innspill til Husbankens vurderinger om tilskudd.

Psykisk helse rus og voldsfeltet

Statsforvalteren i Rogaland har prioritert innsatsen på rus- psykisk helse og voldsfeltet i tråd med oppdrag. Et eksempel er: ACT/FACT voksen og FACT ung. I fylket ser vi at flere team kun består av kommunalt ansatte, eller kun ansatte i spesialisthelsetjenesten. Dette er utfordrende og vi samarbeider tett med Napha, NKROP og Helsedirektoratet omkring dette, og har hatt egne møter med aktuelle kommuner og spesialisthelsetjeneste for å sikre team i tråd med nasjonale forventninger.

Tilskuddsforvaltning er en god og effektiv måte å promotere statlige satsinger i kommunene på. Statsforvalteren har en årlig tilskuddskonferanse der ordningene og satsingene gjøres kjent. Det er også tverrfaglig oppfølging av kommuner som mottar tilskudd.

Alle kommuner i Rogaland deltar i nettverk som har som mål øke kunnskapen om hvordan forebygge, oppdage og følge opp personer utsatt for vold og

overgrep. Her er det et tett samarbeid med RVTS.

Særlig oppfølging av kommuner med risiko for svikt i tilbudet til barn, unge og familier med tilsyn, råd, veiledning og samordning.

Vi viser til grundig rapportering på rapporteringspunkt som omhandler barnevern og barn og unge.

Rapportering, dialogmøter og tverrfaglig oppfølging av kommunene på en rekke arenaer gir innsikt i kommuner med risiko for svikt. Vi har brukt dialogmøtene til tett oppfølging gjennom flere møter i kommuner der risiko for svikt er størst (barnevern og barn/unge). Rogaland har ikke hatt veiledningsteam før i 2022. Vi ser at dette er et godt tiltak for kommuner som over tid har utfordringer både i barnevernet og i barn og unge arbeidet. Høy arbeidsbelastning, for lite lederressurser, turn over og rekrutteringsvansker gir utfordringer i kommunalt barnevern. Samarbeid med aktuelle kompetansesentre har bidratt til at ny kunnskap tas i bruk både i de kommunale barnevernstjenestene og i andre tjenester rettet mot barn og unge.

Vi har hatt mye fokus på samarbeidsbestemmelsene i velferdslovgivningen og plan for forebygging av omsorgssvikt og adferdsproblemer.

Landbruk

Kommunene møter i hovedsak den nasjonale landbrukspolitikken på to måter; politisk gjennom arbeidet med areal- og temaplaner og i særlovssaker, og administrativt gjennom den delegerte fullmakten kommunene ved kommunedirektøren har på forvaltningen av ulike tilskuddsordninger. Statsforvalteren i Rogaland v/ledergruppen hadde senhøsten 2023 4 regionale dialogmøter med nyalgte politikere som målgruppe. Landbrukspolitikken og kommunens rolle som landbruksaktør var tema på disse møtene, og vi fikk framhevet ny nasjonal jordvernstrategi. I tillegg var nasjonal politikk nesten alltid tema i våre mange «kommuneretta» digitale og fysiske konferanser og kurs i 2023. Vårt inntrykk er at kommunene gjør et godt arbeid med de ulike tilskuddsordningene, men vi opplever økende grad av kapasitetutfordringer. Jordvernet er fremdeles en utfordring i Rogaland, samtidig opplever vi en positiv utvikling ved at dette har fått mer oppmerksomhet kommunalt og regionalt. Flere kommuner som har hatt kommuneplaner til høring i 2023 har faktisk tilbakeført tidligere byggeområde til jordbruksformål (LNF). Rogaland fylkeskommune har ved vedtak i juni 2023 revidert Regional jordvernstrategi, som en oppfølging av revidert Nasjonalt jordvernmål. Vi merket også i 2023 et press når det gjelder arealbehovet for areal- og kraftkrevende industri, og når det gjelder solcelleanlegg på dyrka jord. Vi har bidratt i slutføringen av Regionalplan for grønn industri. Vår rolle som kompetansesenter for kommunene er høyt prioritert, det gjelder også dialog ut mot næringen. Vi opplever at vårt arbeid blir satt pris på og vi kjenner på at vi er relevante. Våre mange partnerskap og nettverk er høyst levende og relevante for den nasjonale landbrukspolitikken i Rogaland, eksempelvis når det gjelder arbeidet med dyrevelferd.

Miljø

Vi har formidlet Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (20.6.2023) og brukt den som grunnlag for å lære opp nye politikere i alle kommuner i håndtering av miljø saker. Når jordvernstrategien har et så sterkt i fokus, merker vi et økt press på å bygge ut veier, industri, boligfelt og hytter på naturarealer. Spesielt gjelder det de arealene som ikke har et nasjonalt eller regionalt vern. Vi har en høy kompetanse innen natur og forurensning, noe som viser igjen i vår dialog med kommunene og innbyggerne i Rogaland. Vi bruker innsigelse aktivt for å hindre nedbygging av nasjonalt viktig natur.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Vi har også i 2023 hatt hatt digitale månedlige møter med 100-150 deltagere fra kommuner og relevante regionale aktører med deltagelse fra UDI og IMDI med flere for å informere om konsekvensene av invasjonen av Ukraina, inklusive flyktningssituasjonen og bosetting. Deltagelse både fra embetsledelse, beredskap, helse og sosial, vergemål (enslige mindreårige asylsøkere) og utdanning (introduksjonsloven) internt.

Det er gjennomført en fagsamling for kommunale beredskapskoordinatører og vi har hatt to informasjonsmøter (et i Nord-Rogaland og et i Sør-Rogaland) om gradert tillegg til FylkeROS og vår nye mal for vertslandstøtte for kommunene i Rogaland. Det er også gjennomført tre møter i fylkesberedskapsrådet.

Samfunn

Kommunebilde har vært embetets interne satsingsområde i 2023 og ble aktivt brukt i kommunebesøkene vi hadde på våren. De skapte en god dialog med kommunene både i forkant, under og etter kommunebesøket. Avdelingen har ledet en arbeidsgruppe bestående av medarbeidere fra alle avdelingene på embetet.

Vi har hatt tre kommunebesøk våren 2023 der nasjonal politikk og Statsforvalterens oppdrag og satsingsområder er presentert.

Høsten 2023 fikk alle kommunene invitasjon til informasjonsmøte for nye folkevalgte. Det ble avholdt fem regionsvise møter der både nye og gamle folkevalgte deltok, samt ansatte fra administrasjonen. Også her ble nasjonal politikk og Statsforvalterens oppdrag og satsingsområder er presentert.

Også i 2023 ble det gjennomført digitale møter om kommuneøkonomi med alle kommunene i de fem regionene.

Utdanning

Vi har laget årshjul for å ha god systematikk og struktur i informasjons- og veiledningsoppgavene våre.

Vi registrerer for faste og oppdaterte nettartikler på sentrale områder slik at lokale myndigheter er godt kjent med nasjonal politikk. Vi vet at både myndigheter og eiere på barnehage- og skoleområdet abonnerer på nyheter fra oss. I tillegg opplever vi at media fanger opp noen av disse, samt at vi kan vise til dem når media henvender seg. I tillegg registrerer vi samlinger vi har som webinar, regelverksamlinger, eller andre samlinger. Dette bidrar til god systematikk og sørger for at viktige områder av nasjonal politikk blir kjent.

Når det gjelder kompetanseutviklings tiltak på barnehage- og grunnopplæringsområdet, opplever vi at oppretting av arbeidsutvalg der samarbeidsforum sitter med leder, har bidratt til at ordningen og kriteriene i større grad blir forstått og etterlevd. Dette har bidratt til at kommunene ser at Statsforvalteren har en annen rolle her, enn rettsikkerhetsrollen som de oftest møter. Etter vår vurdering er strukturen og arbeidsmåten vår i samarbeidsforum nå helhetlig, samordnet og godt rustet for langsiktig arbeid.

To av våre kommuner avsluttet tiltak i oppfølgingsordningen i 2023 og en ny kommune startet med hovedfasen. Vi følger disse prosessene tett over tid og kan derfor se om tiltak fra forfasen, resulterer økt kompetanse og kapasitet i kommunene til selv å drive kvalitetsutviklingsprosesser. Vi ser at kommunene i større grad får på plass systemer for å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehovene sine.

Også Rogaland opplevde utfordringer knyttet til gjennomføring av årets eksamen. Samtidig opplever vi at det gikk bedre her enn i en del andre kommuner og fylker. Noen kommuner hadde utfordringer med å skaffe sensorer, men ulike lokale tiltak sørget for at eksamen på grunnskolen gikk som planlagt. På videregående var heller ikke sensormangel et problem, men utfordringer knyttet til blant annet nettproblemer og hjelpemidler rammet store deler av eksamen. Vi har faste møter/samlinger med både kommuner og fylkeskommunen og opplever at Rogaland er godt forberedt på eksamen våren 2024.

Samlet sett vurderer vi at våre aktiviteter på samtlige fagområder har bidratt til å gjøre kommunen kjent med nasjonal politikk og til at nasjonal politikk blir iverksatt i kommunene. Vi opplever en tett og god dialog med kommunen i Rogaland på alle fagområder.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

Sektorovergrepene planarbeid

Vi har lang tradisjon både internt og eksternt for å legge stor vekt på samordning mellom regionale sektormyndigheter i arbeidet med innspill og oppfølging av kommunale planer etter plan- og bygningsloven. Vi har ikke hatt noen avskjæringer av andre regionale myndigheter sine innsigelser i 2023. Vi opplever at det er tidlig og tett kontakt, og lite motsetninger. Vi mener det er god rolleforståelse og gode regionalplaner sin fortjeneste. Dialogen er god, og vi blir kjent med hverandres arbeid og fokusområder.

Vi har godt samarbeid med Rogaland fylkeskommune. Det avholdes planforum månedlig eller oftere, dersom det er saker. Vi og andre myndigheter med innsigelsesmyndighet deltar. Planforum Rogaland fungerer etter sin hensikt som er å samordne ulike interesser, redusere konfliktnivået og gjøre kommunal planlegging mer forutsigbart.

Samordning av tilsyn med kommunene

Statsforvalteren i Rogaland har gjennom året hatt kontakt med de statlige regionale tilsynsmyndighetene og kontrollutvalgssekretariatene i fylket og vi gjennomfører både intern og eksternt samordning. Den nasjonale tilsynskalenderen er i bruk og blir samordnet får årskiftet.

Vi har dette året gjennomført tilsynskonferanse -Tilsyn og tillit, med særlig fokus på kravene til internkontroll i kommuneloven, evaluering av tilsynsarbeidet og vi fikk tilbakemeldinger fra to kommunedirektører på våre tilsyn.

Vi opplever god dialog med kommunene i forbindelse med gjennomføring av tilsyn og opplever at kommunene finner tilsynene våre nyttige og viktige i sitt kvalitetsarbeid.

Samordning innen miljøvern inkludert naturvern og forurensing

Vi har fortsatt god dialog med Tilsynsetatene hvor Mattilsynet og Arbeidstilsynet er nærmeste kontakter for å få til en tilsynssamordning. Vi har faste møter 2 ganger i året, både sør og nord i fylket. Hovedmålet er å planlegge tilsyn ut fra et samlet utgangspunkt og tilpasse våre tilsynsaktiviteter. Vi er også opptatt av å dele erfaringer og lære av hverandre, slik at møtene våre handler også om utviklingsarbeid på tvers av statsetatene. Vi har gjennomført to tilsyn sammen med andre etater, og har gjennomført kartlegging for hver andre på visse tema.

Vi oppnår god statlig samordning ved behandling av tillatelser etter forurensningsloven, da disse sendes til flere statlig etater (ek.s Mattilsynet, Fiskeridirektoratet, fylkeskommunen, NVE).

Vi samordner statlige etater som har innsigelsesmyndighet gjennom årlig møte med etatene. Vi har et særskilt blikk for å samordne statlige innsigelser.

Landbruk

Samarbeid regionalt en forutsetning for at vi skal nå målsettingene i landbrukspolitikken. Samarbeidet i landbrukspartnerskapet fungerer godt, og vi vil særlig framheve god dialog med Rogaland fylkeskommune. Samarbeid om spørreundersøkelse mot jordbruksnæringen som ble gjennomført i 2022 har vært et viktig for å lage et felles grunnlag å møte utfordringene i landbruket. Eksempelvis har dette vært nyttig i samarbeidet med Innovasjon Norge. Vi får gode tilbakemeldinger på rollene som tilrettelegger og utfordrer. Erfaringen vi fikk med utbrudd av flere fuglesykdommer i 2022 har gitt oss godt grunnlag for krisehåndtering, og her vil vi trekke fram det gode samarbeidet med Mattilsynet. Samarbeidsprosjektet «Arbeid for god dyrehold og dyrevelferd i Rogaland» er her sentralt, og et stadig viktigere dialogforum på tvers av ulike aktører.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Den sikkerhetspolitiske situasjonen har medført mer samarbeid, spesielt med Sørvest politidistrikt, HV-08 og Rogaland siviltforsvars distrikt i 2013. Det er gjennomført tre møter i fylkesberedskapsrådet samt et ekstra digitalt møte med utvalgte etater ifm. varsel om ekstreme værforhold. En gjentakelse utfordring har vært stengte veier i Ryfylke pga. ras eller fare for ras og dialogen mellom kommune og Statens Vegvesen/Rogaland fylkeskommune som ikke er god nok.

Helse- sosial- og barnevern

På barnevernsfeltet har vi månedlige møter med Bufetat region vest og Statsforvalteren i Vestland. I møtene får vi blant annet gitt hverandre oppdatert informasjon om kapasitet og utfordringsbilde i barnevernstinstitusjonene.

Vi har et godt samarbeid med Statsforvalteren i Vestland knyttet til tilsynsoppgaver med spesialisthelsetjeneste, og sammen avholder vi faste møter med Helse vest RHF og Helse Fonna HF.

Bolig

Statsforvalteren har stor grad bidratt til å følge opp «Alle trenger et trygt hjem» og til å koordinere sektorovergrepene oppgaver og virkemidler. Det er et godt samarbeid med Lån og tilskudd i Husbanken. De boligsosiale suksessfaktorene er tema i all dialog med kommunene, og vi møter kommunene med tverrfaglig bredde.

Målet er helhetlig råd og veiledning ved å se statsforvalterens velferdsportefølje i sammenheng, og ha oppmerksomhet mot både planlegging og fremskaffing av bolig og tjenester. Bolig er tema i NAV-ledersamlinger, barnevernledersamlinger, samlinger på rus og psykisk helsefeltet, møter med regional stat, i samarbeidsarena på velferdsområdene, i møter knyttet til Leve hele livet og oppvekstsektor mv.

Samarbeidsarena på velferdsområdene

Statsforvalteren etablerte i 2021 en samarbeidsarena for velferdsområdene. Vi samler Bufetat, Politiet i Sør-Vest politidistrikt, barne- og ungdomspsykiatrien i Helse Stavanger og Helse Fonna, KS, NAV fylke, Kriminalomsorgen og Rogaland fylkeskommunen minst tre ganger i året. Målet er:

Utveksle informasjon om oppdrag og utfordringer på hverandres områder, samordning av innsats på områder med felles oppdrag og iverksetting av aktuelle felles tiltak i fellesskap. Vi har ved flere anledninger invitert inn UKOM til å gjennomgå noen av sine enkeltrapporter og det har dannet grunnlaget for svært gode og nyttige diskusjoner.

Utdanning

For å utføre oppgaven om koordinert innsats for utsatte barn og unge og deres familier, har Statsforvalteren i Rogaland en langsiktig strategisk satsing kalt "barn og unge". Her koordineres en arbeidsgruppe med deltakere fra alle avdelinger av utdanningsavdelingen.

Vi opplever at denne organiseringen gir merverdi både internt og ut mot kommunene slik at vi når mål og utfører oppdrag for denne gruppen. Gjennom ulike aktiviteter bidrar vi til intern kompetanseheving om endringer i velferdslovgivningen, vurderinger av barns beste og kjennskap til ulike sektorer. I 2023 opprettet vi statsforvalterens ungdomspanel for å ta barnekonvensjonen på alvor, vi har bærekraftsuke slik at vi kan se barn og unges oppvekstvilkår i sammenheng med klima- og naturkrisen samt utfordringer som velferdsnorge vil møte.

Integrering

Rogaland har i hovedsak bosa i tråd med anmodningen fra Imdi. På barnehage- og skoleområdet, har det inntil videre ikke vært rapportert inn store utfordringer fra kommunene. Statsforvalteren har hatt faste møter med kommunene der også politi, Imdi, UDI, helseforetak og fylkeskommunen deltatt. Vi har i tillegg samarbeidet med fylkeskommunen for å ha enda bedre oversikt over bosetting, arbeidsmarkedet og kapasiteten i videregående opplæring.

Selv om det har gått bra til nå, merker vi en økende uro for tilgang på boliger og helsehjelp hvis flyktingestrømmen fortsetter. Enkelte kommuner uttrykker også at det begynner å bli dårligere kapasitet også på skolene, og spesielt tilgangen på tospråklige lærere.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivarettatt på en enhetlig måte

Landbruk

Landbrukets tilskuddsordninger er mange og kompleksiteten i forvaltningen av flere ordninger oppleves av flere kommuner som vel stor. Dette går både på kommunenes kapasitet og kompetanse, og vi ser at flere kommuner har utfordringer. Samlet sett er hovedinntrykket at kommunene gjør et godt arbeid og at rettsikkerheten i det store blir ivarettatt. Våre forvaltningskontroller bekrefter inntrykket, og viser at kommunene har gode rutiner for å forvalte tilskudd.

Miljøvern

Klagesaker etter forurensingsloven og naturforvaltningslovet er høyt prioritert. Vi har få saker årlig. Vår vurdering er at kommunene gjør en god jobb, noe som resulterer i få klagesaker.

Vi fører tilsyn for å se at våre tillatelser er utført på en slik måte at kravene i tillatelsene blir overholdt.

Helse- sosial- og barnevern

Statsforvalteren har betydelige rettsikkerhets oppgaver på helse-, sosial- og barnevernsområdet. Vi behandler tilsyns- og klagesaker på alle områdene og vi overprøver og kontrollerer tvangsvedtak. Videre fører vi tilsyn for å undersøke om tjenestene overholder lov- og forskriftskrav.

Vi prioriterer saker som gjelder tvang høyest.

Flere av våre saksbehandlere arbeider på tvers av helse-, sosial- og barnevernsfeltet. Vi kan derfor i saksbehandling og tilsynsarbeid dra nytte av erfaringen og kompetansen den enkelte har om både fag og metode på en måte som bidrar til at saksbehandlingen internt blir mer enhetlig. Det bidrar også til en bedre forståelse av de sårbare barnas og unges utfordringsbilde og behov for tverrfaglige helse- og omsorgstjenester.

Barnevern

På barnevernsfeltet har vi god måloppnåelse. Vi har behandlet både klager på tvang og øvrige klager innen fastsatte frister med god margin. I Rogaland har vi også i år prioritert å gjennomføre samtlige lovpålagte tilsyn med barnevernsinstitusjonene. Vi følger også med på tvangsbruk i institusjonene både når det gjelder omfang totalt, type tvang og omfang av bruk overfor det enkelt barn. De barna som bodde på institusjon, fikk tilbud om samtale. I tillegg har vi gjennomført de fire landsomfattende tilsynene vi hadde i oppdrag å gjennomføre.

Sosial

På sosialfeltet har vi full måloppnåelse når det gjelder saksbehandling. Vi har på grunn av ressursmangel ikke full måloppnåelse når det gjelder omfang av tilsynsaktivitet. Vi gjennomførte tre av fire landsomfattende tilsyn.

Helse og omsorg

Vi har omfattende saksbehandlingsoppgaver knyttet til helse- og omsorgsfeltet, men vi blir målt bare på noen av disse.

Vi har god dialog og samarbeid med Statsforvalteren i Vestland, blant annet gjennom møter på ledernivå, felles møter med Helse vest RHF og Helse Fonna HF, og vi har vi faste årlige samlinger for saksbehandlere og ledere som jobber med spesialisthelsetjenester. Det er et uttalt mål for dette arbeidet at det skal fremme samarbeid i enkeltsaker/tilsyn og at vi skal unngå ubegrunnet ulikhet i praksis.

Saksbehandling:

Tvangsmedisineringssaker og andre saker som gjelder tvang blir høyt prioritert. Vedtak om tvang og makt overfor psykisk utviklingshemmede: Vi har ikke full måloppnåelse når det gjelder saker om tvang og makt overfor psykisk utviklingshemmede. Antall saker der vi godkjenner tvang og makt har økt og vi har overprøvd 71 prosent av de kommunale vedtakene innen tre måneder. Vi har forholdsvis god oversikt over tvangsbruken overfor den enkelte samt utfordringsbilde i det enkelte bofellesskap og i den enkelte kommune på dette feltet. Det har vi fått gjennom saksbehandling, veiledning og tilsyn. Vi har gjennomgått 10054 meldinger om tvang i nødsituasjoner og gjennomført 10 stedlige tilsyn i løpet av 2023. Vi har i utgangspunktet kompetente og nok saksbehandlere på feltet og vi har i 2023 valgt å gjennomføre flere stedlige tilsyn enn tidligere. I tre landsomfattende tilsyn med tilbud i barnebolig ble en saksbehandler/ vernepleier fra kap. 9 området brukt. Det gikk noe ut over saksbehandlingstiden i 2023.

Hendelsesbaserte tilsynssaker helse- og omsorg: Vi legger stor vekt på å følge nasjonal policy og veileder utarbeidet av Statens helsetilsyn. Ny veileder for behandling av tilsynssaker på helse- og omsorgsområdet er godt implementert i tilsynsarbeidet. Målet er å sikre en enhetlig og hensiktsmessig innretning i enkeltsaker som berører rettsikkerheten i helse- og omsorgstjenestene. Vi vurderer alltid hvilken tilsynsmessig innretning som best vil tjene formålet med tilsynet: kvalitet, pasientsikkerhet og tillit til helsepersonell og helsetjeneste. Vi har totalt sett god måloppnåelse når det gjelder saksbehandlingstid for tilsynssakene.

Klagesaker helse- og omsorg: Vi har de siste årene oppnådd stadig bedre måloppnåelse i behandling av disse klagesakene. Antall saker øker betydelig hvert år. Vi har til tross for økningen behandlet 86 % av våre 338 saker (ekskludert pasientreisesakene) innen tre måneder i 2023. Vi har fortsatt ikke full måloppnåelse og vi tilstreber å redusere saksbehandlingstiden for at rettsikkerheten for de som har behov for helse- og omsorgstjenester skal styrkes.

Planlagt tilsyn helse- og omsorgstjenester

Vi har en positiv utvikling i måloppnåelse på planlagte tilsyn med kommunale helse og omsorgstjenestene, som kommer etter å jobbet aktivt med å øke kompetansen på systemrevisjon som metode, og få flere medarbeider som jobber med dette. Dette er en prosess vi jobber videre med.

Vi har i 2023 gjennomført flere systemrevisjoner i kommunal helse- og omsorgstjeneste enn på mange år. Selv om vi ikke har oppnådd måltall på tilsyn med kommunal helse og omsorgstjeneste, har vi også i 2023 vært tett på tjenestene og bidratt til å oppnå formålet med tilsyn: økt kvalitet, pasientsikkerhet og tillit til tjenestene.

Vi har gjennomført de resterende tre landsomfattende tilsynene med barneboliger, to tilsyn med tema forebygging av vold og overgrep mot eldre i sykehjem og tre tilsyn med helseberedskapen i kommuner.

Når det gjelder tilsyn med spesialisthelsetjenesten, deltok vi blant annet med revisor/ fagrevisor i tilsyn med Kvinneklubben ved Haukeland universitetssjukehus og med revisor i Statens helsetilsyns landsomfattende tilsyn med selvmordsforebygging ved Stavanger universitetssjukehus.

Samfunn

Avdelingen har mange betydelige rettssikkerhetsoppgaver som er høyt prioritert.

Vi har i 2023 hatt full måloppnåelse på vergemålsfeltet og en svært positiv utvikling med å redusere saksbehandlingstiden på saker etter plan- og bygningsloven og saker om fri rettshjelp.

Avgjørelser i klagesaker vi forbereder for både KDD, SRF, BUFDIR/BD viser at vår vurdering av gjeldende rett i all hovedsak er samsvar med overordnede myndigheter. Dukker det opp tvil om tolkningen av regelverket, ber vi overordnet organ om tolkningsuttalelse for å ivareta rettssikkerheten på en enhetlig måte.

På klagesaker etter plan- og bygningsloven har vi etablert en praksis der vi går gjennom avgjørelser fattet av settstatsforvalter i våre saker for å bidra til lik praksis på tvers av embeter.

Utdanning

Vi opplever et økende antall saker og gradvis økende saksbehandlingstid i håndhevingsordningen for trygt og godt skolemiljø. Det er høyt prioritert å ha god kvalitet og lavest mulig saksbehandlingstid. Vi utvikler stadig malene våre og har i 2023 spesielt arbeidet med å gjennomføre gode vurderinger av barnets beste. Vi samarbeider med Statsforvalteren i Agder og Vestland for å sikre lik praksis mellom embetene.

Vi har laget gode systemer for risikovurdering for tilsyn og opplever at tilsyna våre er treffsikre. Vi får gode tilbakemeldinger om at møtene våre i tilsyn, bidrar til god læring.

Vi opplever i hovedsak at regelverksforståelsen i fylket er god, både innenfor barnehage og skole. Vi er bevisste i valg av virkemiddel og følger opp når vi avdekker risiko for lovbrudd eller manglende forståelse for regelverket.

Integrering

Det har vært et stort behov for veiledning av kommunene om det midlertidige regelverket i integreringsloven kap 6A. For de mest høyfrekvente problemstillingen har vi laget nettartikler og spilt inn behov for avklaringer til Imdi. Vi vil ellers berømme Imdi for gode og informative hjemmesider som vi ofte viser til i vår veiledning overfor kommunene. Vi valgte dette året å redusere til ett tilsyn, da vi opplever at det er stort press i kommunenes introduksjonsarbeid, og behovet for veiledning har vært stort.

Vår vurdering er at kommunen i Rogaland har god oversikt over regelverket og at rettsikkerheten overfor flykninger er ivaretatt.

3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

I et langsiktig perspektiv er vi nærmere målsetningen om en bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk. Det er økt bevissthet i kommunene om viktigheten av å ivareta både landbruksjord, naturverdier, samfunnsikkerhet, folkehelse og boligsosiale hensyn m.m. Bevisstheten og lojaliteten er svært stor i fagmiljøene, men også tydelig politisk. Utviklingen forsinkes av at det fortsatt ligger store arealreserver i mange gjeldende kommuneplaner som ikke bygger opp under delmålet.

Vi bidrar til denne utviklingen gjennom å være tydelige i dialogen vår med kommunene i alt planarbeid. Andre aktører har også vesentlig innflytelse på utviklingen, både fylkeskommunen, media, ulike interesseorganisasjoner, forskning m.m.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nye Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023 og nye statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal- og transportplanlegging.

Kommunene har generelt god kjennskap til nasjonale og viktige regionale føringer. Både FN's bærekraftsmål, nasjonale forventninger 2023-2027, regionale planer m.m. er godt kjent i kommunene. Ut over veiledning gjennom uttaler til planer og dispensasjonssaker, har vi i 2023 arrangert en to dagers plan- og byggesakskonferanse sammen med Rogaland fylkeskommune. Vi har publisert noen nettsaker, og vi har hatt dialog med kommunene i saker der kommunene selv har tatt kontakt for veiledning. Sammen med fylkeskommunen har vi arrangert flere webinar med fokus på klima, blant annet i planleggingen.

Tema som har hatt særlig fokus i 2023 har vært jordvern, bevaring av myr, regional parkeringsnorm, utnyttelse/tetthet, barn og unge, areal- og kraftkrevende industri, gårdsvindmøller, massehåndtering, og boligsosiale hensyn. I dialogen rundt kommuneplanrulleringene har bestemmelser for spredt boligutbygging, fritidsbebyggelse og store industriutbygginger vært gjennomgående tema. Ny nasjonal jordvernstrategi har vært tydelig fomidlet i vår dialog med kommunen, og vi forutsetter arealregnskap som faktagrunnlag i kommuneplaner. Rogaland fylkeskommune har høsten 2023 utarbeidet et arealregnskap for alle kommuner, noe som vil bli et viktig verktøy også for Statsforvalteren.

Alle kommunene har i betydelig grad kunnskap om nasjonale og viktige regionale interesser. Kommunale saksbehandlere viser i sine innstillinger at de er kjent med hva som skal tillegges vekt, og konfliktene vi observerer er ofte av politisk art. Kommunene ønsker å legge til rette for utvikling, og tjener økonomisk på å bygge ut store hyttefelt, etablere industriområder eller tilrettelegge for økt befolkning. Disse hensynene veies ofte tyngre enn hensynet til nasjonale og vesentlige regionale interesser, det er derfor variasjon i hvor godt hensynene blir ivaretatt i kommunale planer.

Vi har utarbeidet egen mal for uttale til planstrategier, der vi forventer at kommunene følger opp viktige føringer i nasjonale forventninger, statlige planretningslinjer og relevante regionale planer. Vi oppfordrer til egne klima- og miljøplaner, og at kommunene setter egne mål. Vi har innen klima hatt særlig fokus på arealforvaltning, i tråd med nasjonale forventninger. Vi har også egen klimamal for oppstartsvarsler som siterer direkte fra nasjonale forventninger, og har ellers utarbeidet en rekke standardtekster som skal lette vår saksbehandling og sikre at vi gir samstemte og tydelige signaler til kommunene på våre ansvarsområdet. Dette arbeidet fortsetter vi med i 2024.

Vi arbeider aktivt med kunnskapsheving og har flere arrangement knyttet til klimavennlig areal- og samfunnsplanlegging. Vi har lenge arbeidet med kommunene for en mer klima- og naturvennlig arealforvaltning, gjennom våre uttaler, webinarer, arrangementer i bærekraftsuka og egen parallellsesjon på plan- og byggesakskonferansen.

Vi har potensiale for å øke fokuset, og å jobbe mot kommunene på andre måter, eksempelvis gjennom økt dialog og andre arrangementstyper.

Andre viktige påvirkningsfaktorer er fylkeskommunen og øvrige statlige parter som har ansvarsområder som overlapper eller grenser til våre.

Ivaretagelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i kommunale og regionale planer.

Alle kommunene har i betydelig grad kunnskap om nasjonale og viktige regionale interesser. Kommunale saksbehandlere viser i sine innstillinger at de er kjent med hva som skal tillegges vekt, og konfliktene vi observerer er ofte av politisk art. Kommunene ønsker å legge til rette for utvikling, og tjener økonomisk på å bygge ut store hyttefelt, etablere industriområder eller tilrettelegge for økt befolkning. Disse hensynene veies ofte tyngre enn hensynet til nasjonale og vesentlige regionale interesser, det er derfor variasjon i hvor godt hensynene blir ivaretatt i kommunale planer. Vi registrerer at jordvern har fått mer oppmerksomhet i kommunene, i noen tilfeller kan dette gi utfordringer knyttet til vektleggelse av naturverdier.

Vi har i 2023 prøvd ut en ny modell for dialog med kommunene i potensielle innsigelsessaker. Vi var kjent med at blant annet Vestland har tradisjon for å invitere kommunen til drøftingsmøte i høringsperioden for planer, og har prøvd ut en slik modell for å komme fram til løsninger på flere innsigelser tidlig i planprosessen. Erfaringen er at dette har fungert best der kommunen selv er forslagsstiller, eller der innsigelsene er av mer "teknisk" karakter, som manglende eller uklare bestemmelser eller mangelfulle utredninger eller vurderinger. Ordningen har blitt tatt godt i mot av kommunene, men kan være krevende for våre egne saksbehandlere å håndtere i en travel hverdag.

Rogaland fylkeskommune som regional planmyndighet har stor innflytelse når det gjelder å gjøre nasjonale og viktige regionale føringer kjent gjennom utarbeidelse av regionale planer. Fylkeskommunen har arbeidet med regionale planer for grønn industri (areal- og kraftkrevende virksomheter), Preikestolen og Lysefjordområdet, klimaomstilling, kulturminner og kulturmiljø, og kompetanse. Regional jordvernstrategi er revidert i juni 2023 som en oppfølging av ny nasjonal jordvernstrategi, med et mål om maksimal omdisponering av 200 dekar dyrket jord pr år. Regionale planer bidrar til å styre den regionale utviklingen, slik at det kan skje en samordnet utvikling på tvers av kommunegrensene.

Vi har forbedringspotensiale når det gjelder mer proaktiv veiledning gjennom webinarer og nettsaker. Mye tid går med til saksbehandling, og noe av denne tidsbruken kunne vært spart med tidligere dialog.

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Statlige innsigelser er blitt færre og er samordnet.

Når vi mottar statlige innsigelser til en plan, samordner vi disse ved å sjekke dem mot hverandre. Er det motstrid mellom statlige innsigelser, skal vi starte en dialog for å samordne. Det har ikke vært saker i 2023 hvor vi har sett motstrid mellom statlige innsigelser, og dette er gjennomgående fra år til år. Hvis dette er særskilt for Rogaland, er det kanskje takket være langvarig regionalplanarbeid og høy planmodenhet i kommunene. Gjennom regional planlegging ivaretas nasjonale og vesentlige regionale føringer i regionale planer, som så blir førende for kommunenes egen planlegging. I dette ligger det sannsynligvis en stor gevinst når det kommer til en balansert samordning av ulike statlige, regionale og lokale interesser.

Når vi mottar innsigelser fra andre statlige etater sender vi et samordnet brev til planmyndigheten hvor vi presiserer hvilke innsigelser som kommer fra statlige myndigheter og hva disse gjelder. Innsigelsene løses som oftest i dialog med kommunen. Denne dialogen kan skje via epost, telefon, eller i form av et drøftingsmøte. Der det er innsigelser fra flere statlige etater til en plan, bidrar vi gjerne til at slik dialog kan foregå i felles møter. Også fylkeskommunen inviteres med der det er relevant.

I 2023 har vi gjennomført mekling i åtte kommuneplaner/kommunedelplaner. I tillegg har det vært gjennomført mekling om tre detaljreguleringer, hvor en av disse hadde innsigelse fra flere statlige parter. Typisk tema for mekling er jord- og naturvern, men også arealutnyttning, samfunnsikkerhet klima, grøntareal, lokaliseringsstyring og parkeringsnorm. Fem planer ble oversendt til KDD for endelig avgjørelse i 2023, tre kommuneplaner/kommunedelplaner og to detaljreguleringer.

Da vi startet opp med dialogmøter med kommunen i høringsperioden, jf. punkt 3.1.1.1.1 var målet at alle statlige innsigelser skulle kunne drøftes i et slikt møte. Vi har til nå ikke hatt møter med de andre statsetatene i slike saker. Fylkeskommunen har deltatt i noen av møtene.

For å bidra til enda bedre statlig samordning har vi de siste årene hatt årlige teammøter med partene i samordningsprosjektet. Målet er at samordningsinstituttet skal bli bedre kjent blant de statlige partene, og at saksbehandlerne hos de ulike statlige etatene får mulighet til å bli kjent med hverandre. Vi har også et mål om å styrke statlig deltakelse i planforum gjennom dette nettverket og vil samarbeide med planforumsekretariatet om dette. På møtet i 2023 var hovedtemaet ordningen med dialog i høringsperioden. Det var ulik inngang til dette fra de ulike statlige etatene. Enkelte etater var usikre på om det ville ha noen effekt for dem, dette gjaldt særlig der innsigelser er svært tett knyttet til lovverk eller forskrift. Alle var positive til dialog og samhandling, men det ble også stilt spørsmål ved om mer tidlig dialog og tydeligere uttaler i oppstartsfasen kunne bidra til å redusere konfliktnivået.

Tett og godt samarbeid mellom statsetatene i Rogaland bidrar til få motstridende innsigelser og gode avklaringer og god dialog med kommunene tidlig i planprosessene. I de tilfeller der kommunene og statlige etater ikke løser innsigelsene gjennom egen dialog, bidrar vi aktivt gjennom organisering og ledelse av administrative drøftingsmøter for å finne løsninger som balanserer lokale ønsker opp imot nasjonale og regionale føringer. Vi opplever at slike møter ofte fører til konstruktive prosesser, hvor kommunene og aktuell statlig etat oppnår en økt forståelse for hverandres utfordringer, og finner gode kompromissløsninger, uten at det har blitt nødvendig med mekling.

Gjennom koronapandemien og i etterkant av denne har fylkeskommunen lagt til rette for digital deltakelse i planforum. Dette har bidratt til langt hyppigere og bredere deltakelse fra statlige parter som ikke har en lokal tilstedeværelse. Dette har etter vårt syn styrket planforum som verktøy for kommunen, og

gitt bedre statlig samordning. Deltakelse fra statlige etater i planforum, og også deres involvering i planprosesser generelt varierer mye fra etat til etat. NVE, Fiskeridirektoratet, Kystverket, Statens vegvesen og DMF er de mest aktive deltakerne i planforum, og har også egne dedikerte plansaksbehandlere som ivaretar etatenes ansvarsområder gjennom uttaler til planvarsel og offentlig ettersyn. Avinor deltar sjeldent i planforum, men ivaretar hensynet til Stavanger lufthavn gjennom uttale i aktuelle planer.

En gjennomgang av statlige etaters innsigelseskompetanse, og dels også en rolleavklaring mellom statlige etater med overlappende ansvarsområder kunne bidratt til en ytterligere styrking av den statlige samordningen. Vi bidrar gjerne i et samarbeid om dette, med mål om at staten skal tale med en klok og samordnet tunge.

Oppfølging av samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet er ivaretatt i alle planer etter plan- og bygningsloven.

Samfunnssikkerhet er ivaretatt i alle planer etter pbl. Vi gir uttaler til planstrategier, planprogram, kommuneplan, reguleringsplan og enkelte ganger til dispensasjonssaker. Vi gir ofte råd om å ivareta naturfare, klimatilpasning, virksomhetsrisiko og risiko relatert til kritisk infrastruktur. Vi har relativt mange innsigelser til planer der ROS-analysen eller oppfølging i plan er mangelfull. Vi er et godt samarbeid med de andre fagavdelingene internt. Klimatilpasning sees i sammenheng med andre miljø- og landbrukstema.

De aller fleste planer har en ROS-analyse, eller iallfall en sjekkliste. Kommunene i Rogaland har som regel et godt fokus på samfunnssikkerhet i plan, men der oppfølging av funn i ROS-analysen kan glippe. Det hender og at kunnskapsgrunnlaget er for svakt, eller at klimatilpasningen ikke blir godt nok ivaretatt. Det er relativt ofte vi har innsigelse til bygging ved kystsonen/havnivåstigning og bølger, og i forhold til vann (overvann, flom) der planen ikke ivaretar endret risiko nedstrøms.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirksomheter er ivaretatt i kommunale planer når planer revideres/rulleres.

Det er etablert hensynssoner rundt storulykkevirksomhetene bortsett fra noen ganske få. Det gjelder for det meste i eldre kommuneplaner, eller for eksplosivlagre. Disse er vi oppmerksomme på og følger opp med de kommunene det gjelder.

Risiko ved etablering av anlegg (fra kapittel 3.1.1.1.3.3 i TB)

Rapportere på

Hensynet til samfunnssikkerhet fanger opp risiko ved etablering av anlegg for nye energibærere og endret håndtering av farlige stoffer, inkludert fortetting av industriområder og endring av transportmønstre.

Vi ser til at ROS-analysene gjør rede for risiko og sårbarhet relatert til slike anlegg. Likevel er vi usikre om vi har nok kompetanse til å fange opp risiko og sårbarhet i god nok grad, og er usikre på detaljeringsnivå og kvalitetskrav til vurderingene som ligger bak ROS-analysene. Det gjelder særlig risikoen ved energibærere som hydrogen, ammoniakk og biogass, og eventuelt påvirkninger mellom disse. Det gjelder og vurdering av risiko for andre forhold enn liv og helse, som f.eks kraftlinjer og transport av farlige stoffer. Når det gjelder transport av farlig gods er vi særlig opptatt av risiko knyttet til våre svært lange undersjøiske tunneller. Vi savner tydeligere informasjon fra DSB om hvordan forholde oss til dette.

Vi har frarådd slike saker på grunn av manglende ROS-vurdering i søknader om dispensasjon, og i mindre planendringer.

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser formidlet i tråd med T-2/16 (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og vesentlige regionale interesser i tråd med revidert T-2/16 er i større grad ivaretatt

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser er tydelig formidlet og i tråd med rundskriv T-2/16, statlige planretningslinjer og andre nasjonale føringer.

Stadig bedre kunnskap og nye føringer gjør at en del gjeldende kommuneplaner og reguleringsplaner legger opp til tiltak i strid med T-2/16, dette gjelder også kommuneplaner og reguleringsplaner som ikke er veldig gamle. Kommunene kunne i større grad vurdert eksisterende ikke utbygde byggeområder i kommuneplan og reguleringsplaner som videreføres, opp mot ny kunnskap og nye føringer på klima- og miljøområdet ved rullering av kommuneplan. Dette ville gitt enklere gjennomføring av reguleringsplaner og en utvikling som i større grad tar hensyn til viktige miljøverdier. Når arealene først ligger i kommuneplanen, blir endelig løsning i reguleringsplan som regel et kompromiss mellom utbyggingsinteresser og miljøverdier.

Når kommunene foreslår nye byggeområder i sine overordnede planer ser vi stor variasjon i hvor godt hensynene til klima og miljø er ivarettatt. Det er derfor vanskelig å gi et entydig svar på om kommuner i betydelig, middels eller liten grad ivaretar disse hensynene for fylket sett under ett. Det største hinderet for ivaretagelse av nasjonale og regionale føringer, er manglende politisk vilje til å prioritere miljøinteressene foran utbygging. Vi formidler nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser gjennom dialog med kommunen, gjennom vår årlige plan- og byggesakskonferanse rettet inn mot saksbehandlerne i kommunen, og i uttaler til planer.

Vi bruker T-2/16 aktivt som begrunnelse og hjemmelsgrunnlag for å fremme innsigelser og faglige råd til kommuneplaner og reguleringsplaner. Ut over dette har vi ikke tatt grep overfor kommunene for å gjøre T-2/16 kjent i kommunene. Generelt opplever vi likevel at rundskrevet er godt kjent i kommunene.

Kommunene i Rogaland bruker Statsforvalteren i Rogaland og Rogaland fylkeskommune sin egen kartportal Temakart Rogaland aktivt. Kartportalen gir enkel tilgang til de fleste kartlag som er relevante for å vurdere planforslag opp mot viktige miljøverdier.

Kommunene har god kunnskap om ansvar på det boligsosiale feltet (fra kapittel 3.1.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om sitt ansvar, blant annet gjennom ny lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet.

Statsforvalteren i Rogaland fikk fra 1.9.2021 overført medarbeidere fra Husbanken. Dette har bidratt til økt kompetanse og kapasitet i arbeidet med målgruppene. Vi er inne i siste året av forsøksperioden og har i 2023 fortsatt vårt arbeid med behovsbasert oppfølging av kommunene. Avdelingene hos Statsforvalteren med aktuell kompetanse er involvert i planlegging og deltakelse i kommunemøtene. Dette gjelder planarbeid, kommuneøkonomi, bosetting og integrering. Vi har kartlagt innsatsen rettet mot målgruppene i strategien, samt dannet oss en oversikt over hvordan det boligsosiale arbeidet er organisert, med utgangspunkt i de boligsosiale suksessfaktorene.

Boligsosial lov som trådte i kraft 1 juli 2023 har stått sentralt i vårt arbeid i 2023. Allerede tidlige på året arrangerte vi en ledersamling hvor blant annet KDD hadde innlegg om konsekvenser for kommunene ved innføring av loven. Ledersamlingen er senere fulgt opp løpende med kartlegging av kompetansebehov og et forsøk på å følge med i utviklingen etter hvert som kommunene landet på organiseringen av hvem som skal fatte vedtak etter ny lov. Saksbehandling og plankompetanse pekte seg tidlige ut som det kommunene etterspurt mest i kompetansebehovet. Vi har iverksatt en webinar-serie hvor vi tar for oss de ulike paragrafer i loven og gjennomførte første møtet i 2023. Dette møtet handlet i all hovedsak om kommunens ansvar for å gi individuell bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet, og saksbehandlingen i denne forbindelse. Webinar-serien fortsetter i 2024. Vårt inntrykk er at den boligsosiale loven har bidratt til økt oppmerksomhet på det boligsosiale feltet i kommunene. Rogaland tok initiativ til et nettverk med de andre embedene for erfarings- og kompetansedeling. Vi gjennomførte 2 teammøter i 2023.

Statsforvalteren skal, gjennom sin samordnings- og veiledningsfunksjon overfor kommunene, arbeide for at FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) legges til grunn i alt arbeid som berører personer med funksjonsnedsettelse. Husbankforsøket, eller «Sammen for bolig», handler om boligsosialt arbeid i kommunene og treffer godt i koblingen med CRPD. Informasjon om dette arbeidet er i år tatt inn som fast agenda når vi har besøkt kommunene. I tillegg har vi bidratt med innlegg på HaBu, Stavanger (Barne og ungdomshabilitering) sitt pårørendekurs, nesten voksen. Vårt fokus har her vært konvensjonen og spesielt artikkel 19, informasjon om ulike boformer samt husbankens økonomiske virkemidler som startlån, bostøtte og tilskudd til etablering og tilrettelegging.

Felles kompetansebehov som utpekte seg i dialog med kommunene i 2022 og 2023 var økt kunnskap når det gjelder bosetting og boligfremskaffelse av boliger til ROP gruppen.

I samarbeid med bruker- og pårørendeorganisasjoner, ulike kompetansesenter og utvalgte kommuner tok vi initiativ til 3 fagdager om ROP, bolig og tjenester med følgende tema: Nabolagsarbeid og Nimby (not in my back yard), samarbeid mellom tjenestenivå og trygge bosettinger og trygge ansatte. I tillegg var vi medarrangør med Husbanken og flere embeter om en nasjonal konferanse om metoden Housing First som bosettingsmodell. Denne ble fulgt opp av et webinar i etterkant. Statsforvalteren er også medarrangør for et nasjonalt nettverk for bostedsløse. Fra 2024 er dette gjort om til et åpent nettverk for alle kommuner, ikke bare de større. Hensikten er å spre kunnskap om gode prosjekter knyttet til innsats for bostedsløse med mål om varig bolig.

Vi samarbeider med Universitetet i Stavanger, Nettverk for velferdsforskning om PhD knyttet til: Boligvelferd og tjenesteinnovasjon i boligsosialt arbeid. Forskningsprosjektet er et samarbeid mellom doktorgradsstipendiat, ansatte og brukere med rus og psykisk helseutfordringer (ROP). Målet er å utvikle bedre og mer tilpassede boliger og modeller for brukervedvirkning i tjenesteutvikling i bolig.

Statsforvalteren i Rogaland har en strategisk satsing knyttet til barn og unge der alle avdelinger er involvert. Leverkårsproblematikk og barn i fattige familier er satt på dagsorden i det tverrfaglige samarbeidet. Det årlige oppvekstkonferansen statsforvalteren arrangerer hadde i 2023 utenforskap som tema. Et av temaene var bolig og utenforskap. Med utgangspunkt i Redd Barnas rapport, "Barn i kommunale boliger. Hva sier barna om sin bosituasjon?", der vi fikk formidlet hvordan barn og unge hadde beskrevet hvordan det er å vokse opp i kommunal bolig. Barnefattigdom er et økende problem, og et økende antall barn vokser opp familier med vedvarende lavinntekt. I SFRO sin årlige Bærekraftsuke hadde vi ansvaret for en fagdag der vi satte søkelyset på dette problemet, det vi fikk presentert rapporten fra ekspertutvalget for barn i fattige familier, og eksempel hvordan en kommune jobber med disse problemene.

I møter med kommunene er alltid bruk av startlån til de ulike målgruppene et tema for å bidra til stabile boforhold. SFRO samarbeider med Husbanken om Startlånsamlingen i Rogaland.

På samtlige kommunemøter i 2023, var bosetting av flyktninger et tema. Flere i den boligsosiale arbeidsgruppen, Sammen for bolig, deltar på møtene

når embetets beredskapsgruppe har møter med kommunene. 11 av 23 kommuner har ikke bosatt det de er anmodet om eller har vedtatt å ta i mot. Det er en utfordring for kommunene at det å bosette flyktninger bidrar til å fortrenger andre vanskeligstilte grupper på boligmarkedet. I tillegg er det mangel på boliger i mange av våre kommuner.

Kommunebilder har stått sentralt i forsøksperioden og boligsosialt arbeid er tatt inn som et eget område med egne indikatorer, vi har i 2023 hatt søkelys på å videreutvikle og forbedre dette arbeidet. SFRO har gjennomgått alle årsbudsjett, økonomiplan og årsregnskap, inkl årsrapport til kommunene, og i disse hentet ut informasjon om kommunenes boligsosiale arbeid. Denne informasjonen er lagt inn i kommunebilde.

Vår lokale referansegruppe, bestående av representanter fra aktuelle statlige etater, kommuner, utdanningsinstitusjon, helseforetak, bruker- og pårørendeorganisasjoner, som ble opprettet i forbindelse med husbankforsøket, har vært veldig engasjert og fortsatt gjennom 2023 med gode innspill til hvordan vi på beste måte kan ivareta et helhetlig og effektivt boligsosialt arbeid ut mot kommunene.

Vi har etablert faste samarbeidsmøter med Husbanken og opplever vi har et godt samarbeid både om enkeltsaker, felles fagdager og på overordnet nivå. I løpet av 2023 har SFRO gjennomført 13 fysiske kommunemøter, her ser vi et utviklingspotensial når det gjelder samarbeid for å sikre helhetlig statlig råd og veiledning samt felles deltakelse i kommunemøtene og felles forståelse omkring Husbanken sin årlige kommuneundersøkelse.

Boligsosiale hensyn i plan (fra kapittel 3.1.1.1.5.2 i TB)

Rapportere på

Boligsosiale hensyn er ivaretatt i kommunale planer.

.Boligsosiale hensyn i plan er i lys av forsøket med overføring av ressurser fra Husbanken løftet fram som et tverrfaglig arbeid i de ulike avdelingene. Vi har utarbeidet et internt system, en sjekklister som skal sikre innspill i høringsvar til kommunale plansaker og dispensasjonssaker etter plan- og bygningsloven. Vi gir også uttalelser til boligsosiale temaplaner som er sendt på høring til Statsforvalteren. Det er utarbeidet en mal som tilpasses individuelt mot de kommuner som ber om innspill til oppstart av planstrategiarbeidet, hvor boligsosial lov og nye lovkrav er tatt inn som faste punkt. I lys av husbankforsøket er en av de overførte stillingsressursene nå en stilling som er delt mellom helse, sosial og barnevern og miljøvernavdelingen (plan). Hensikten er å samordne og styrke boligsosiale hensyn i kommuneplan, planstrategi og i areal og reguleringsplaner for bedre å kunne ivareta målgruppene i nasjonal strategi for boligpolitikken. Det er gjennomført internundervisning knyttet til plan og den nye boligsosiale loven. Vi har flere eksempler på et godt samarbeid mellom plan og den boligsosiale gruppen, der det ble laget en koordinert uttalelse på kommunenes reguleringsplaner. I en kommune medførte det en dret og bedre løsning når det gjaldt plassering av boliger til personer med ROP.

Vi deltar tverrfaglig inn i kommunemøter, der både kommuneledelse, administrativ ledelse, fag, økonomi og planmedarbeidere er representert. Her løftes boligsosiale hensyn opp og ses i en bred sammenheng. Statsforvalteren har invitert kommunene til å ta kontakt for innspill til oppstart av planstrategi. Vi tilbyr også råd og veiledning ifbm. nye lovkrav etter boligsosial lov. For 2024 planlegges seminar og eksterne foredrag knyttet til boligsosiale hensyn i plan, herunder frokostmøte og fagdager med eksterne samarbeidspartnere (bl.a. Husbanken).

Basert på kommunedialog, råd og veiledning vurderes det at kommunene i ulik grad ivaretar boligsosiale hensyn i sine kommunale planer og relevante temaplaner. Ut fra dialog og mottatte planstrategier på høring kan en se at særlig de større kommunene i stor grad hensyntar boligsosiale hensyn i plan.

Vi har ikke vurderings-kriterier for å vurdere om kommunene tar boligsosiale hensyn i plan "i liten grad", "i middels grad" eller i "stor grad". Vi anser dette som et forbedringspunkt hos oss, og ønsker å utforme vurderingskriterier for dette.

Rekruttering og kompetanseplanlegging innen helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Rekrutterings- og kompetanseplanlegging ivaretas godt i samfunnsplanarbeidet i kommunene.

Vi ser at kommunene i fylket er opptatt av demografiutviklingen som viser at befolkningen stadig blir eldre, og at de eldste aldersgruppene øker mest. Denne utviklingen vil trolig føre til økt etterspørsel på helse- og omsorgstjenester, samtidig som tilgangen på kompetent personell vil minke. Kommunene omtaler utfordringen med å rekruttere til helse- og omsorgsområdet i sine kommuneplaner. De viser hvordan aldersbæreevnen vil endre seg, og er beviste på krav dette setter til kommunenes organisering av tjenestetilbud.

Kommunene omtaler utfordringene med å rekruttere og beholde helsepersonell i kommuneplanenes samfunnsdel. Helsetjenestene må være fremtidsretta og ha et forbyggende perspektiv med tidlig innsats, kommer det fram her. Omdømmebygging er viktig for å få arbeidsplassen attraktiv med myndiggjorte medarbeidere. Konkrete tiltak for rekruttering og kompetanseheving ser vi i temaplaner og delplaner.

Vi har hatt dialogmøter med alle kommunene i fylket om kompetanseutvikling. Med kompetanseutvikling mener vi utvikling av ny kunnskap, ferdigheter, evner og holdninger for å dekke fremtidige kompetansebehov. Vi har tatt utgangspunkt i oversiktsarbeidet som er utarbeidet på folkehelseområdet. Vi har sett på hvilke planer og med hvilke tiltak de vil møte utfordringene som kommer fram i dette oversikts dokumentet. Planstrukturen er ulike i kommunene. I noen kommuner ser vi at strategiske kompetanseplaner er politisk behandlet, mens andre kun omtaler utfordringer på overordnet nivå og utarbeider kompetanseplaner med konkrete tiltak på avdelingsnivå. Det er variasjon i disse planene både når det gjelder detaljer og kvalitet.

Kommunene er beviste på nødvendighet av omstilling og at personell ressursene på helse- og omsorgsområdet må benyttes bærekraftig. Det er mye arbeid i gang med ny organisering av tjenestetilbud. Ulike turnusordninger er innført og heltid har stort fokus. Ansatte i helse- og omsorgstjenestene har

ulike holdningene til turnuser med lange vakter. I noen kommuner har det vært en suksess å innføre slik turnus, mens andre møter motstand på dette området. Det samme gjelder for heltid. Det er mange som ønsker å gå i reduserte stillinger, særlig gjelder dette i distriktskommuner. Vi opplever at de kommunene som har innført ulike typer turnuser og har økt størrelse på stillinger, har noe mindre rekrutterings utfordring.

Mange kommuner er med i KS sitt TØRN prosjekt, som har til mål å organisere oppgavene mer hensiktsmessig. Oppgavefordeling, oppgave forskyving, og bruke av teknologi er innhold i prosjekt som er i gang. Flere yrkesgrupper får oppgaver i helse- og omsorgstjenestene. TØRN metodikken brukes også av kommuner som ikke er med i KS sine prosjekt.

Vi bistår kommunene med råd og veiledning kontinuerlig. Vi informere om verktøy og statistikker. Vi legger til rette for erfaringsdeling mellom kommunene.

Det er økende bevissthet omkring behovet for kompetent personell i helse- og omsorgstjenestene. Videre at kompetent personell må disponere på nye måter og tjeneste utføres på andre måter enn tradisjonelt i kommunehelsetjenesten.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Planleggingen skjer geografisk differensiert og i tråd med statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

På overordnet plannivå; kommuneplan, følger kommunene i Rogaland generelt opp føringene i SPRBATP i betydelig grad. Overordnede planer gir tydelige føringer for lokalisering i tråd med retningslinjene. Likevel er det en del avvik på detaljreguleringsnivå, der kommunene legger opp til lavere tetthet eller annen utvikling som ikke følger opp intensjonene i overordnede planer. Det er også en utfordring at en del kommuner har arealreserver som har ligget i kommuneplanen over lengre tid på områder som i dag ikke ville blitt foreslått til utbygging ut fra hensynet til samordnet BATP. Vi har oppfordret sterkt til at kommunene revurderer sine arealreserver ved kommuneplanrullering, men ikke gått til det steget å fremme innsigelse når kommunene ikke har gjort dette. Mer veiledning på vår hjemmel til å ev. fremme slike innsigelser kunne vært ønskelig. Vi har de siste årene fremmet innsigelser til mange detaljplaner grunnet for lav utnyttelse, og vi opplever at dette har gitt effekt. Dette gjelder både bolig- og næringsformål. Dessverre opplever vi at vi må benytte innsigelse som virkemiddel for å få gjennomslag for våre uttaler.

Vi ser at kommunene i økende grad legger vekt på god arealutnyttelse, både ut fra hensyn til vern av areal og redusert transportarbeid. Dette har i 2023 vært et sentralt tema i arbeidet med kommuneplanene.

I Regional jordvernstrategi, revidert juni 2023, er et det klare føringer om arealutnytting, og vi ser at dette har gitt ekstra grunnlag for å kreve god arealutnytting på jordbruksjord.

God utnyttning og større grad av urbanisering gir resultater, og vi ser at tidligere planlagte utbyggingsområder kan være aktuelle å revurdere, noe vi opplever i forbindelse med revisjon av kommuneplaner. Både Sandnes, Klepp, Stavanger og Haugesund har arbeidet aktivt med slike grep i sine kommuneplanprosesser. Haugesund kommune fikk Nasjonal jordverpris for 2023 for sitt arbeid med å tilbakeføre areal i kommuneplanen og oppheve områdeplan for Fagerheim.

Vi utfordrer kommuner til å legge fram arealstrategier med arealregnskap i forbindelse med revisjon av kommuneplan, som grunnlag for å vurdere eget arealbehov og utnyttning. Vi utfordrer særlig kommunene til å revurdere områder som ligger perifert i forhold til knutepunkt. Rogaland fylkeskommune har høsten 2023 sluttført arbeidet med et GIS-basert arealregnskap for kommunene, noe som vil bli et viktig verktøy i arbeidet mot bedre arealutnytting.

Endring i boligstruktur er en utfordring i by- og tettstedsområder. Vi opplever fremdeles manglende vilje/evne blant kommunene og utbyggerne til å endre fra bosettingsstruktur med lav utnyttelse til tettere bebyggelse, særlig utenfor byområdet på Nord-Jæren. I de aller mest sentrale områdene i regionen er det en utfordring å sikre god nok kvalitet på nye utbyggingsprosjekt, og utnyttelsen er ofte svært høy. I middels sentrale områder i regionen er det en utfordring å sikre en effektiv utnyttelse og restriktiv parkeringsdekning som kan bygge opp om eksisterende kollektivtilbud. Regionale ATP-planer gir tydelige føringer, men kommunene finner det utfordrende å følge disse opp fordi markedet og befolkningens vaner og ønsker ikke er tilpasset de nasjonale føringene.

Vi formidler klare forventninger om høy arealutnyttelse og restriktiv parkeringsdekning i uttaler til oppstartsvarsel, og fremmer innsigelser til planer hvor dette ikke i tilstrekkelig grad er ivarettatt. I 2023 har vi sendt to innsigelsessaker til KDD for endelig avgjørelse, hvor temaet har vært parkeringsbestemmelser i strid med overordnet plan.

Regionale ATP-planer og statlig planretningslinje benyttes aktivt som grunnlag for uttaler. Relativt få reguleringsplaner kommer til meklings, men føringer i SPR BATP er likevel grunnlag for en betydelig del av våre administrative drøftingsmøter og dialog mellom oss og kommunene i plansaker.

Vi har potensiale for en enda tettere dialog med kommunene om utnyttelse, kvalitet og parkeringsnormer tidlig i planprosessen. Vi opplever at det for dette temaet er relativt stor faglig enighet, særlig fra kommuner i sentrale deler av regionen, om at planlegging skal skje i tråd med SPR SBATP. Utbyggerinteresser, folks vaner og preferanser, og politisk vilje er medvirkende til at dette likevel er et konfliktfullt tema i regionen. Rogaland fylkeskommune sitt arbeid med regionale ATP-planer legger et godt grunnlag for å se denne problemstillingen på tvers av kommuner og regioner i fylke.

I mer perifere kommuner kan nok SPR BATP oppleves som mindre relevant. Det blir derfor spennende å følge med på effektiv av den reviderte planretningslinjen når den kommer.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer

Massehåndtering har vært et viktig tema i 2023. Fylkeskommunen har tidligere utarbeidet en regionalplan for massehåndtering på Jæren som gir føringer og retningslinjer for kommunenes videre arbeid med å ivareta temaet i sine planer. Regionalplanen er fulgt opp med et prosjekt i regi av fylkeskommunen hvor en målsetning har vært å få på plass regionale mottaks- og sorteringsanlegg for overskuddsmasse, slik at mer av disse massene kan gjenbrukes fremfor å deponeres som avfall eller overdimensjonerte jordforbedringstiltak. Det har vært utfordrende å få på plass slike regionale anlegg. Eierstruktur er en utfordring.

Ved rullering av kommuneplaner ble det foreslått omdisponert arealer til masseuttak og massedeponier, samt sorteringsanlegg, i flere kommuner. Ut fra hensynet til oppfølging av regionalplanen og en helhetlig og bærekraftig håndtering av masser, fremmet vi innsigelse til flere av disse. Som resultat ble det gjennom mekling lagt opp til ny dialog om etablering av et eller flere sentrale mottaksanlegg. Fylkeskommune og statsforvalteren skulle i samarbeid være pådriver for ny dialog med kommunene på Nord-Jæren og IVAR, det interkommunale vann-, avløps- og renovasjonsselskapet. Dette arbeidet startet opp i 2023, og kommer til å fortsette i 2024.

Ut over arbeidet med sentrale mottaksanlegg har vi vært pådriver i enkeltsaker for at massehåndtering blir avklart i det enkelte prosjekt. Vi har også, sammen med kommunene, de siste årene satt fokus på at avklaring av massedeponier skal gjøres gjennom plan, og ikke som «jordforbedringstiltak» eller gjennom dispensasjoner i byggesak. Regionalplanen er et godt faglig grunnlag for vurderinger i kommunale planer, og vi viser til denne som et veiledningsverktøy, også i kommuner utenfor selve planområdet.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.1.8.1 i TB)**Rapportere på**

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med plan- og bygningsloven § 1-8, statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag og regionale planer.

Planlegging i kystnære sjøområder skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer.

Vi opplever at kommunene ivaretar strandsonehensyn i sine overordnede planer i noen/betydelig grad. 100-metersbeltet respekteres i stor grad, men det foreslås gjerne nye fritidsboligområder nær sjø, som likevel fører med seg tiltak innenfor 100-metersbeltet. Det legges også ut noen sjørettede næringsareal og andre sjørettede arealer som er avhengig av lokalisering i strandsonen.

Gjennom detaljreguleringer utfordres strandsonehensynene i noen tilfeller. Vi ser blant annet som nevnt over, at fritidsboliger nær sjøen ofte fører med seg tilleggsfunksjoner som småbåtanlegg, brygger og tilrettelegging for friluftsliv i strandsonen. Samlet utgjør disse tiltakene vesentlige inngrep i naturen på land og i sjø, privatiserer strandsonen og påvirker landskapet.

Gjennom dispensasjonssaker har det foregått en utstrakt utbygging i strandsonen som ikke er i tråd med nasjonale føringer. Mange av dispensasjonssakene blir gjenstand for politiske vurderinger og avgjørelser, som i realiteten er i strid med dispensasjonsbestemmelsene i plan- og bygningsloven. Vi ser at det i noen kommuner på denne måten er skapt en forventning om utbygging som går langt utover retningslinjenes intensjoner. Det siste året har vi imidlertid klaget på færre dispensasjonsvedtak i strandsonen. Dette kan være tilfeldig, men det blir spennende å se om en slik trend kan holde seg.

Strandsonehensyn er noe vi vektlegger sterkt i vår dialog når vi blir invitert ut for å drive opplæring i kommunene, særlig overfor politisk side i kommunene, da det som nevnt over er mange dispensasjonssaker i strandsonen som blir innvilget i strid med bestemmelsene i loven. Vi fremmer innsigelser og klager i saker hvor det er vesentlig konflikt med nasjonale føringer for planlegging i strandsonen. I 2023 fremmet vi 15 innsigelser, 9 til arealforslag i kommuneplan og 6 til detaljregulering, og klaget på 11 vedtak.

I dispensasjonssaker fører klage som regel til at kommunen endrer sine vedtak, eller at klagen får medhold hos settestatsforvalter. Selv om slike enkeltsaker kan oppfattes som små i seg selv, vil de negative konsekvensene over tid bli betydelige hvis kommunene praktiserer en liberal dispensasjonspraksis i strandsonen.

Når det gjelder innsigelser i detaljreguleringer er det i mange tilfeller en grunnleggende uenighet mellom Statsforvalter og kommunene om i hvilken grad det er nasjonale og regionale verdier knyttet til den konkrete delen av strandsonen. Slike saker får ofte sin løsning gjennom kompromisser. Dermed blir strandsonehensynene i noe større grad ivaretatt, samtidig fører slike saker til en gradvis og bit for bit nedbygging av strandsonen. Vi har derfor potensiale for å i enda større grad verne om strandsonen i mindre saker. Her kan også nevnes at vi har en utfordring med områder som er satt av i overordnet plan til reiselivsnæring og landbrukstilknyttet reiseliv, hvor disse senere blir gjort om til private hytter gjennom både lovlige prosesser og mer "gråsoneutvikling". Det er utfordrende å følge opp retningslinjene sin prioritering av næringstiltak, inkludert reiseliv, når det ikke er tydelig skille mellom formålene og heller ikke en stram og konsekvent rettspraksis.

Flere av kommunene våre har de siste årene jobbet med fastsetting av byggegrense i kommuneplanen for eldre byggeområder hvor dette ikke er gjort i reguleringsplan. Flere kommuner har også signalisert at de ønsker å gjøre dette i kommende kommuneplanperiode. Vår rådgivning og veiledning overfor

kommunene er en sterkt medvirkende årsak til at kommunene tar tak i dette arbeidet, og vi deltar aktivt i dialog med de kommunene som ønsker det.

Omfanget av utbygging langs verna vassdrag er mindre enn i strandsonen. Over flere år har vi, gjennom opplæring, dialog og også pålegg og anmeldelser, arbeidet fram en ny holdning i kommunene til å følge regelverket om at fysiske tiltak i vassdrag og inngrep i kantsonen er søknadspliktige til fylkeskommunen/Statsforvalteren. Det svært gode samarbeidet med fylkeskommunen og de regionale vannområdeforvalterne har bidratt stort til samlet bedret situasjon. Vi har likevel et stykke å gå sammen med kommunene våre for å få gode føringer og hensyn inn i kommuneplanene når det gjelder vassdrag.

Arealbruk i sjø har hatt relativt lite fokus i kommuneplanrulleringene forrige kommunestyreperiode. Større tiltak som akvakulturanlegg er mindre vanlig i Rogaland enn lengre nordover langs kysten. Hovedvekten av nye tiltak som er foreslått i sjø i kommuneplanene er nok småbåtanlegg og småbåthavner, samt enkelte utfyllinger i tilknytning til etablerte nærings-/havneområder.

Grunneierinteresser, næringsliv og politisk styre i kommunene har stor innflytelse på utbygging i strandsonen. Som nevnt over er utbygging til nærings- og turismeformål og gårdstilknyttet næring en utfordring i strandsonen, og både slik utbygging og ordinær fritidsbebyggelse med tilhørende anlegg i strandsonen rettferdiggjøres gjerne av hensynet til næringsutvikling og bosetting

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023, og regionale planer. Det vises her til Rettleiar om planlegging av fritidsbustader

Plan- og bygningsloven inneholder ikke egnet verktøy for å fastsette langsiktige utbyggingsgrenser i det tidsperspektivet det er behov for i høgfjellet, der vi har ansvar for villreinen sine leveområder. Hensynssone for bevaring av naturmiljø kan i noen grad fungere. Grenser for utbygging settes i hovedsak gjennom bruken av arealformål i kommuneplanene. Kommuneplanen blir evaluert og eventuelt revidert hvert fjerde år.

For fjellområdene sørøst i Rogaland gjelder regionalplan for Setesdal Vesthei (hei-planen). Vi har bidratt inn i arbeidsgrupper for denne planen. Bl.a. har vi representert landbrukssektoren av hensyn til beiteinteressene. Rogaland har lang tradisjon med næringsmessig bruk av fjellområdene til sommerbeite for sau, og dette er et viktig hensyn som må vektlegges ved forvaltning av fjellområdene. Vi har også deltatt i både ferdselsgruppa og arealforvaltning & lovreguleringsgruppa.

Rogaland har flere mellomstore hyttekommuner, men få store hyttegrender som vi ser enkelte andre steder i landet. Presset på utbygging i de største og mest perifere fjellområdene er relativt beskjedent, men det er mange forslag om omdisponering av arealer til fritidsbebyggelse i utmark mer sentralt og i lavlandet. Gjennom uttaler oppfordrer vi til fortetting i allerede omdisponerte arealer, og vi fremmer innsigelser til planer der omdisponeringen kommer i vesentlig konflikt med natur- og/eller friluftsverdier.

Vi har for tiden kun en større pågående sak hvor konflikt med leveområde for villrein er framtreddende. Dette gjelder områdeplan for Svandalen i Sauda, som er en viktig skidestinasjon i fylket. Vi har fremmet innsigelse til konkrete tiltak i planen. Saken er ikke ferdig behandlet hos kommunen.

Ellers kan vi nevne at Suldal kommune i sitt arbeid med rullering av kommuneplanen gjorde et grundig arbeid med å se på differensiering av bestemmelser knyttet til utvidelse av eksisterende fritidsboliger, inkludert de som lå i relativt urørte områder hvor det ikke er ønskelig med videre utvikling. Dette arbeidet kom etter påtrykk fra oss i høringsuttale til kommuneplanen.

Vi har potensiale for å drive mer generell veiledning overfor kommunene på temaet. Det er likevel usikkert om slik veiledning vil ha stor innvirkning på omdisponeringen av fjell- og utmarksområder, da disse ofte kommer gjennom politiske vedtak, og ikke administrative vurderinger. Mer konkret er det også mulig at vi i kommende rulleringer av kommuneplaner kan være tydeligere på at kommune bør tilbakeføre arealer som ikke er i tråd med nasjonale forventninger og regionale føringer for fjell- og utmarksområdene.

Andre aktører som påvirker kommunenes planlegging er fylkeskommunen gjennom regionale planer, som den gjeldende hei-planen, og kommende regionalplan for Lysefjorden og Prekestol-området.

Ivaretagelse av landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av jordbrukets arealressurser, i tråd med nasjonalt jordvernmål og øvrig nasjonal politikk for forvaltning av jordbrukets arealressurser.

Vi opplever fortsatt et stort press på arealene i Rogaland. I sentrale strøk mest til næringsområder, boligbygging og samferdsel. I rurale strøk er det mer spredte tiltak i landbruksområdene som gir press på produktive landbruksareal, men også hytteutbygging. I de seneste årene er det flere som ønsker å tilrettelegge for «nye næringer» i form av areal- og kraftkrevende virksomheter på landbruksareal. Vi har ellers fått en del reguleringsplaner på høring der vi utfordrer kommunene med faglige råd, spesielt på tetthet/grad av utnytting, når gode landbruksarealer blir regulert i tråd med kommuneplan. Det er viktig at det bygges tett og med god utnyttelse når disse arealene først blir omdisponert. Vi utfordrer også i noen saker om området i det hele tatt bør bygges ut når måloppnåelsen er dårlig (feil utbyggingsretning, tiltaket vil medføre økt transportbehov, omdisponering av dyrka mark mv). Vi har likevel få virkemidler når det kommer til å påvirke utvikling av områder som er avsatt i tidligere kommuneplaner, jf. pbl. § 5-5 om begrensninger i adgangen til å fremme innsigelse for planer avklart de siste 10 årene.

Vår vurdering er at det i middels grad er ivaretagelse av jordvern i kommunene, men ny nasjonal jordvernstrategi har bidratt til økt fokus lokalt. Jordvembrevet av 23.03.2022 har også i 2023 vært et viktig bidrag i vår dialog med kommunene. Regional jordvernstrategi er et nyttig virkemiddel, og regionalt jordvernmål er i juni 2023 revidert og tilpasset nytt nasjonalt mål. Målet nå maksimalt årlig omdisponert jordbruksareal på 200 dekar, tilsvarende 10 % av det nasjonale målet. Rapportert omdisponert dyrka jord etter KOSTRA for 2022 var på 712 dekar, som var en liten oppgang fra 2021. Over halvparten av dette var i Gjesdal kommune, som kan forklares av vedtatt reguleringsplan for ny E39. Tallet på omdisponert jordbruksareal ligger klart høyere i Rogaland enn det regionale målet. Året 2023 har også vært preget av kommuneplanrevisjoner i slutfasen, og da særlig meklinger. Vi har fremmet 17 innsigelser ut fra jordvernhensyn i planer. Vi har da ikke regnet med at det oftest er flere innsigelser til arealdisponeringer i en kommuneplan, noen går også på bestemmelser til planen.

Det er fremmet innsigelse til detaljplaner der hensynet til jordvern er en viktig del av begrunnelsen, i hovedsak begrunnet ut fra dårlig arealutnyttelse. Dette har, gjennom drøfting og/eller mekling, ført til endret planforslag som i større grad ivaretar jordverninteressene gjennom høyere utnyttelse. Vår erfaring er at det er klart større fokus på arealutnytting ved omdisponering av dyrket jord, eksempelvis det å unngå parkering på bakkeplan.

Vi opplever nå at flere kommuner tilbakefører byggeområde til LNFR-formål i forbindelse med revisjon av kommuneplanen, men at det fremdeles er relativt store arealreserver i til byggeformål. Haugesund kommune var her et godt eksempel, de fikk tildelt Nasjonal jordvernpris 2023 for tilbakeføring av et større jordbruksområde til LNF-formål. Nytt arealregnskap fra Rogaland fylkeskommune viser at det i sum er 113 000 dekar vist som byggeformål som ikke er utbygd i Rogaland, av dette er over 20 000 dekar dyrka jord.

Vår erfaring er at jordvern har fått økt oppmerksomhet i kommunene, både administrativt og politisk. Vår vurdering er at diskusjonen om standard på nye motorveier også er et resultat av økt fokus på jordvern.

Vi har et relativt høyt antall saker som gjelder massedeponi og massefylling i landbruksområdene, både som dispensasjonssaker og større plansaker. Flere av disse er konfliktfylte fordi de ikke følger opp regionalplan for massehåndtering, og fordi de ofte innebærer at gode jordbruksarealer blir satt ut av drift over lang tid, inngrep i kulturlandskap og viktige områder for jordbruksrelatert fugl (vipe, storspove mv). Flere av dem dreier seg også om å fylle på masser på jord som er dårlig drevet, og der mindre inngripende tiltak som drenering ville ha hjulpet. Se for øvrig egen rapportering på massehåndtering i TB 3.1.1.1.7.2.

Det går fremdeles mye ressurser på å behandle avvik fra plan (primært kommuneplanen) gjennom dispensasjonssaker. Disse sakene innebærer som oftest ikke de store omdisponeringstallene, men et stort tall med enkeltsaker i strid med plan fører til fragmentering av jordbruksområdene og svekkelse av landbruksinteressene over tid. Et stort antall av disse sakene dreier seg om fradeling av gårdshus og tomter til boligformål. Det går vesentlige ressurser med til å behandle alle disse sakene.

Jordvern har vært tema på plankonferanser, webinarer og gjennom aktivt bruk av vår nettside. Jordvern har vært et sentralt tema i våre regionale møter med nye politikere etter valget. Vår vurdering er at globale utfordringer, krig og klima, har bidratt til at jordvern og matforsyning er blitt et mer sentralt tema. Vi har også utfordret landbruksnæringen til å redusere bruk av dyrket jord til tiltak i landbruket. Vi opplever effekt av våre tiltak på området, og i økende grad respekt for vårt arbeid.

Vi ser fremdeles store utfordringer med å nå nasjonalt og regionalt jordvernmål, da særlig med tanke på de større infrastrukturprosjektene som skal gjennomføres i vår region.

I 2022 ble det omdisponert vesentlig mer jordbruksareal enn hva %-messig andel av nasjonalt jordvernmål (10 %, 300 dekar) og regionalt jordvernmål på 400 dekar.

En stor andel av omdisponeringen skyldes detaljregulering av E36 Bue-Ålgård og masseuttak. Deler av arealbeslaget til E39 skal tilbakeføres. Masseuttakene har også bestemmelser om tilbakeføring til LNF og jordbruksareal.

Vi ser fortsatt en utfordring med å få kommunene til å ta ansvar for det å redusere tap av dyrket jord, og dette med planvask blir en krevende prosess. Vi ser en klar utfordring i det å ha tilstrekkelig verktøy til å kreve at areal blir tilbakeført, selv om det er kjent at det ikke er behov arealer som tidligere er vist til utbygging.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
737	1 519	1 353	562	261	496	622	470	408	712

Tilbakeføring av areal (fra kapittel 3.1.1.1.9.2 i TB)

Rapportere på

Areal tilbakeføres i større grad fra utbyggingsformål til LNF-R.

Tilbakeføring av utbyggingsareal til LNF-formål har hatt stort fokus i rullering av kommuneplaner siste kommunestyreperiode. Flere kommune har tilbakeført betydelige arealreserver til LNF-formål. Vi vil særlig trekke fram Haugesund kommune som fikk den nasjonale jordvernprisen for 2023 for oppheving av områdeplan for Fagerheim. Dette arbeidet skal følges opp ved tilbakeføring av det samme arealet til LNF-formål i pågående kommuneplanrullering. Andre kommuner (Stavanger, Sandnes, Klepp) har gjort endelige vedtak om å tilbakeføre planlagte utbyggingsområder til LNF-formål i forbindelse med slutføring av kommuneplaner, mye av dette dyrket jord.

Gjennom uttalelser oppfordrer vi kommunene til å sette av arealer som de realistisk sett vil få bruk for (gjerne basert på trend/SSB fremskriving), og ta bort arealer som er overflødige i en slik kontekst. Fylkeskommunens nye arealregnskap er også et viktig kunnskapsgrunnlag. Det gir kommunene et bedre verktøy for å styre ønsket utvikling til de ulike planformål. Vi har også et særlig fokus på at arealer som er avsatt på naturtyper som er karbonrike, bør vurderes i lys av ny kunnskap. Vi har hatt arrangementer som sprer kunnskap og erfaring rundt klima- og miljøvennlig arealplanlegging.

Kommunene kan benytte klimadel av samfunnsdel, eventuelt egne klima- og miljøplaner, for å legge sterkere føringer for arealpolitikken. Dette er noe vi i SF kan bidra til i større grad, og tilrettelegge for og oppfordre til.

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål (fra kapittel 3.1.1.11.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging.

Vår oppfatning er at kommunene i middels grad ivaretar nasjonale føringer om å legge til rette for høy arealutnyttelse i byområder gjennom fortetting og transformasjon. Det ser ut til å være en økende forståelse i kommunene, også politisk, om at store feltutbygginger til boligformål utenfor den allerede utbygde by- og tettstedsstrukturen ikke er framtiden. Samtidig ligger mange allerede godkjente utbyggingsarealer fast i kommuneplanen, uten at disse blir tilbakeført til LNF-formål. I slike tilfeller påpeker vi at en effektiv utnyttelse av arealene vil være viktig for å unngå press på ytterligere nedbygging av natur og dyrka mark. Disse områdene ligger ofte perifert i bystrukturen, og det oppstår ofte utfordringer med å få til en høy utnyttelse innenfor de rammene som kommunen og utbyggere ser for seg i slike områder.

Det sterke fokuset på jordvern de siste årene, sammen med et tallfestet jordvernmål, har nok bidratt til at kommunene i mindre grad legger opp til slike feltutbygginger i framtiden. Vi etterlyser like sterke signaler på vern av natur, særlig "hverdagsnatur" og natur som ikke har formell beskyttelse gjennom vern.

Nye store industrietableringer, store samferdselsprosjekter og nye vindkraftanlegg i regionen er en trussel mot ivaretagelse av både natur- og landbruksområder.

Våre planuttaler bidrar i vesentlig grad til å påvirke kommunenes nivå på omdisponering av både natur- og landbruksarealer. Dessverre erfarer vi at vi må bruke innsigelse som virkemiddel for at uttalelsene skal ha en reell påvirkning. Et tett samarbeid med våre faggrupper på natur og forurensing bidrar til at uttalelsene våre er grundige og godt fundamentert i faglig kunnskap.

Arrangementer som webinarer og vår årlige plan- og byggesakskonferanse, samt tett samarbeid om regionale planer sammen med Rogaland fylkeskommune og kommunene over lang tid, er andre tiltak som bidrar til å påvirke kommunenes planlegging.

Rogaland fylkeskommune har nylig lansert et arealregnskap for Rogaland, etter modell fra Agder. Dette verktøyet vil forhåpentligvis kunne påvirke planleggingen gjennom å synliggjøre kommunenes arealreserver og hvilke arealer disse omfatter.

Vi kan bli bedre på å veilede kommuner til å finne gode verktøy for oversette kunnskapen slik at klima og miljøhensyn i arealplanlegging i større grad forstås og hensyntas i lokalpolitikken.

3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnsikkerhet og beredskap i kommunene

Erfaringene fra pandemihåndteringen og den gjeldende sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa med Russlands invasjon av Ukraina, og alle følgevirkningene, har satt samfunnsikkerhet og beredskap på dagsorden i kommunene. Dette har ført til at de i større grad enn før ser viktigheten av en samordnet og helhetlig beredskap.

Gjennomførte tilsyn kommunal med utvalgte kommuner i 2023 viser imidlertid at det fortsatt er et forbedringspotensial i å jobbe systematisk og helhetlig. Spesielt når det gjelder å følge opp resultatet av den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen som de lager.

Kommuneundersøkelsen til DSB viser at kommunene i Rogaland har blitt litt bedre år for år de siste fem årene, men med en liten nedgang i 2023. Dette er noe vi følger nøye med på og vil følge opp med tiltak i 2024.

I mange kommuner blir mye av arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap gjort av en beredskapskoordinator som kan ha en stillingsandel for dette helt ned i 10-20%. Da blir det gjøre det viktigste og for lite ressurser til å jobbe helhetlig og systematisk nok.

Statsforvalteren bruker mye ressurser på å gir veiledning til kommunene og opplever god dialog med kommunene.

Virkemiddelbruk (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Orienter kommunene om deres samlede ansvar og rolle innen sivil beredskap, ref. veileder til forskrift om kommunal beredskapsplikt. Statsforvalteren skal veilede i bruk av samfunnsikkerhetsvirkemidlene slik at kommunene er forberedt på den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen.

Statsforvalteren har utviklet to graderte scenarier for sikkerhetspolitisk krise og krig som vedlegg til FylkesROS. Det er også utviklet et plangrunnlag for vertlandsstøtte som kan brukes som grunnlag for beredskapsplanlegging hos statsforvalteren, i kommunene og blant medlemmene

i fylkesberedskapsrådet. Analysen av sikkerhetspolitisk krise og krig har blitt presentert for kommunene og sentrale medlemmer av fylkesberedskapsrådet i to seminar (henholdsvis i nord- og sør-fylket) for å øke deres forståelse av sikkerhetspolitisk krise og krig, egen rolle, ansvar og myndighet.

I vår veiledning og høringsuttalelser oppfordrer vi kommunene til å innarbeide et sikkerhetspolitisk krise og krig scenario i kommunens helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse. Dette fikk stor oppmerksomhet i vår fagsamling for kommunale beredskapskoordinatorer.

I enkelte tilfeller ser vi at kommunene deler "for mye" informasjon på nettsider/offentlige dokument, og tar da kontakt og påpeker det. Det gjelder tema som drikkevannssystem, sårbarheter eller annen detaljert informasjon. I den sammenheng har vi savnet et skriv eller veileder å vise til.

Forebyggende perspektiv i klimatilpassingsarbeidet (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Legge til rette for et forebyggende perspektiv i klimatilpassingsarbeidet.

Vi informerer om statlige forventinger til klimatilpassingsarbeidet i planar etter plan- og bygningslova (pbl). Fra planstrategi til detaljreguleringer og dispensasjonssaker. Effekter av klimaendringer skal inkluderes i ROS-analyser etter pbl. Vi informerer om Klimaprofil Rogaland og hva som står der, og om SPR for klima- og energiplanlegging og klimatilpassing. Vi har og innsigelse til planer der klimatilpassing ikke er ivarettatt i nødvendig grad.

Vi tydeliggjør konsekvensene av klimaendringer, og -tilpassing i oppdatert FylkesROS for Rogaland. Begrepet klimarisiko er også brukt i både planer etter pbl og i FylkesROS. Vi ser til at konsekvensene av klimaendringene blir vurdert i kommunene sin helhetlige ROS-analyse ved anledning.

Videre har vi tilrettelagt for klimatilpassing i vår kartportal, særlig innen avrenning og overvann. Relevante kartdata er tilgjengelige der, som viser bl.a. myr og skog med høy bonitet (også i pågående samarbeid med fylkeskommunen).

På den årlige plan- og byggesakskonferansen vi arrangerer for kommunene, hadde vi en egen parallellsesjon om klimatilpassing, med god deltakelse. Vi har og snakket om disse tema på andre regionale samlinger i 2023.

Vi samarbeider med universitetet (UiS) i forbindelse med klimatilpassing, og deltok i en workshop om disse utfordringene sammen med representant fra andre europeiske land.

Statsforvalteren i Rogaland har klima som et særskilt satsingsområde, og i dette ligger også tilpassing. Videre deltar vi i fylkeskommunen sitt nettverk for klimatilpassing, og i arbeidet de har hatt med regionalplan for klimatilpassing, og integrering av denne i en Klimaomstillingsplan (pågående). Vi deltar også i Klimaråd Rogaland i regi av fylkeskommune, som ble etablert i 2023.

Når det gjelder havnivåstigning og bølger, savner vi tydelige føringer for hvordan det bør praktiseres i plan. For eksempel om et naust som skal gjøres om til hytte i 2. etg kan deles opp i 2 sikkerhetsklasser etter TEK17.

Øvelser for kommuners kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i løpet av 2019- 2024 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Statsforvalteren laget i 2023 et felles øvingsopplegg med ekombortfall i fylket pga. cyberangrep. Øvingsopplegget ble tilbudt alle kommunene og deltakerne i fylkesberedskapsrådet. Øvingspakken bestod av digital opplæring av de lokale øvingslederene, en digital kompetansehevingsdag og en to timers diskusjonsøvelse ute i kommunene/virksomhetene og et felles digitalt evalueringsmøte. 13 av 23 kommuner deltok og 7 regionale etater fra fylkesberedskapsrådet. Statsforvalteren utarbeidet en felles evalueringsrapport fra øvelsen. Scenario for øvelsen var ekombortfall i fylket pga. cyberangrep. De øvende fikk økt oppmerksomhet om ekombortfall og cyberangrep, hevet kompetansen rundt temaet og lært hvordan man arrangerer og gjennomfører en øvelse. Vi har fått gode tilbakemeldinger på at deltakerne har hatt stort øvingsutbytte av øvelsen.

Statsforvalteren i Rogaland gjennomførte samme øvelse for alle de regionale helseforetakene, i Bergen i oktober 2023, etter forespørsel fra Helse Vest.

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

År	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	23	5	Variierende fra kommune til kommune, bla. stabsarbeid, teste kriseplan, bruks av CIM. Avhengig av kommunens HROS og kompetanse
2020	23	9	Opplæring atombereidskap, samordnet respons i region, samvirke på tvers av kommuner/etater, rolleforståelse mm.
2021	23	0	Ingen øvelser pga. Covid-19 håndtering
2022	23	2	Samvike (også over kommune og fylkesgrense) rolleforståelse og drift av EPS
2023	23	13	IKT-sikkerhet

Tilsyn med kommunal beredskapsplikt (fra kapittel 3.1.1.2.1.4 i TB)

Rapportere på

Gjennomføre tilsyn med kommunal beredskapsplikt i kommunene, med vekt på kriseledelse og overordnet beredskapsplan.

Vi hadde fire tilsyn med kommunal beredskapsplikt i 2023. Tre av disse var felles tilsyn fra beredskapsseksjonen og helse-, sosial og barnevernsavdelingen.

Tilsynene har vært gjennomført som systemrevisjon, med gjennomgang av relevante dokument før tilsynsmøte med kommuneledelsen og andre nøkkelpersoner. Vi har hatt mye fokus på helhetlig ROS-analyse i tillegg til kriseledelse og beredskapsplan.

Oppfølging av skogskadeberedskap (fra kapittel 3.1.1.2.3.1 i TB)**Rapportere på**

Følge opp kommunenes oppgaver i beredskapsarbeid hjemlet i §§ 9 og 10 i skogbrukslova og § 16 i brann- og redningsvesenforordningen

Samfunnssikkerhet og beredskap

Vi har ikke hatt ekstremvær eller branner som har ført til større skadeskoghendelser.

Skogbrann er nevnt i en del kommunale ROS-analyser.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

Planfylket Rogaland

Gjennom langvarig godt og tett samarbeid mellom Rogaland fylkeskommune, Statsforvalteren i Rogaland og kommunene er det over mange år bygd opp regionalplaner og samhandlingsvaner som har gitt oss planmodne og gode kommuner. Flaskehalsen er gjerne tilgang på planleggingskompetanse og kapasitet. De fleste kommunene er godt rigget når det gjelder planleggingskompetanse, men noen mindre kommuner har utfordringer knyttet til kapasitet, og et par av dem har satt bort planleggingsarbeidet sitt til nabokommuner. Dette er et godt eksempel på interkommunalt samarbeid. Andre mindre kommuner i fylket har trolig de mest erfarne og allsidige planleggerne og saksbehandlerne i landet. De er ofte også byggesaksbehandlere og det styrker planarbeidet.

God plankompetanse i kommunene viser igjen når vi ser at de aller fleste kommunene etter hvert vil ha oppdaterte overordnede planer som grunnlag for sin videre planlegging.

Vår rolle og våre forbedringspunkt

Vi legger stor vekt på direkte oppfølging og kontakt med planadministrasjonene i kommunene og fylkeskommunen gjennom dedikerte plansaksbehandlere på landbruk og miljø for hver kommune. På denne måten kan vi spille hverandre gode. Vi har en ambisjon om å besvare samtlige arealplansaker og dispensasjoner som vi får tilsendt på høring og det er kun noen ytterst få saker som ikke blir besvart. Dette arbeidet gir en gevinst i form av at nasjonale og regionale interesser blir godt ivaretatt i kommunene våre.

Vi samarbeider tett internt innen hele plan- og bygningslovfeltet, slik at vi kan stå enda bedre koordinert utad enn tidligere. Godt internt samarbeid mellom våre planmedarbeidere og byggesaksjurister har også vært etterspurt av kommunene våre og det har hatt en positiv effekt bl.a. i form av juridisk kvalitetssikring av kommuneplanbestemmelser i forbindelse med høring.

Ønsket om samordning mellom fagavdelingene må balanseres opp mot krav til habilitet i forbindelse med vår håndtering av klagesaker etter plan- og bygningsloven. Dette er forhold som vi må fortsette å være bevisste på blant annet i forbindelse med utarbeidelse av høringsuttalelser i dispensasjonssaker, slik at det ikke oppstår habilitetsutfordringer når samme sak på et senere tidspunkt eventuelt kommer inn til oss i forbindelse med naboklage.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle kommuner har oppdaterte overordnede planer

De fleste kommunene i Rogaland har oppdaterte overordnede planer. Mange av kommunene har vedtatt ny kommuneplan, eller arbeidet med oppdatering av sine overordnede planer i 2023.

Elleve av fylkets 23 kommuner har samfunnsdel som ikke er vedtatt i sist kommunestyreperiode (2019-2023). Av disse er seks vedtatt i 2019, altså like før forrige valg. Tilsvarende har tolv kommuner arealdel som ikke er vedtatt i siste kommunestyreperioden, av disse er åtte under arbeid. Etter vedtak av kommuneplaner som er under arbeid vil det ikke lengre være noen kommuner i Rogaland som har kommuneplaner utarbeidet etter plan- og bygningsloven 1985. Det er kun en mindre del av gamle Forsand, som nå inngår i Strand kommune, som har kommuneplan etter pbl. 1985. Vår vurdering

er at kommunene i Rogaland samlet sett i betydelig grad arbeider ut fra oppdaterte overordnede planer. De eldste kommuneplanene, utenom den del av Forsand som nå er innlemmet i Strand, er vedtatt i 2013.

Når kommunen nå skal utarbeide nye planstrategier gir vi tilbakemeldinger på kommunenes vurdering av eget planbehov, herunder innspill om nye nasjonale og regionale føringer som kommunene måtte ta med i sin vurdering. Rogaland er generelt et plansterkt fylke, og kommunene er også selv bevisste på viktigheten av oppdaterte planer. Gjennom uttaler til planstrategiene har vi mulighet for å være en pådriver overfor de kommunene som har planer av eldre dato, samtidig som vi er tydelige overfor kommuner med relativt nye overordnede planer om at også de må vurdere planene opp mot nasjonale og regionale føringer som kan ha kommet til i den siste fireårsperioden, jf. nye nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027.

Utover vår og kommunenes egen innsats, er Rogaland fylkeskommune som regional planmyndighet en viktig pådriver for å sørge for at kommunene har oppdaterte planer og at de også deltar aktivt i regionalt plansamarbeid.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

God og rask klagesaksbehandling

I 2023 ferdigbehandlet Statsforvalteren 56 plansaker, en oppgang på 15 saker fra 41 ferdigbehandlede saker i 2022. 13 av disse sakene ble ikke behandlet innen fristen, mot 16 saker i 2022. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var 88 dager og har gått ned fra 115 dager i 2022. Alle medarbeiderne har nå fått opplæring i klager på reguleringsplaner og vi ser en positiv utvikling med antall ferdigbehandlede klager går opp, samtidig som gjennomsnittlig saksbehandlingstid går ned.

Klagesaksbehandlingen tilsier at det fremdeles er et høyt nivå på planarbeidet i Rogaland. Vi tok ingen av klagen til følge i 2023.

Vårt forbedringspotensiale er å fortsette å jobbe systematisk og fortsette den positive utviklingen med flere ferdigbehandlede klager innen fristen.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven:

Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner - 56

Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner - 88

Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker - 13

Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis - 0

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunale planer har juridisk holdbare bestemmelser og plankart

Statsforvalteren har vurdert bestemmelsene til reguleringsplaner og kommuneplaner når plansaker kommer på høring, og ved klagesaksbehandling av reguleringsplaner.

Vi har særlig fokus på kommuneplanbestemmelser, hvor vi har et tverrfaglig internt samarbeid for å sikre at bestemmelsene er gyldige og holder tilstrekkelig god juridisk kvalitet, samtidig som de ivaretar de hensynene som inngår i våre sektoransvarsområder. Videre veileder vi kommunene ved konkrete spørsmål om bruk av arealformål og bestemmelser i plansaker, både på kommuneplan- og reguleringsplannivå, og besvarer henvendelser knyttet til tolkning av bestemmelser i dispensasjonssaker.

Planbestemmelser har i hovedsak god juridisk kvalitet i Rogaland. Vi har tro på at vårt arbeid med gjennomgang av kommuneplanbestemmelser bidrar til dette, fordi kommunen da får gode og konkrete bestemmelser i overordnet plan, som deretter kan implementeres og videreføres i områdeplaner og detaljreguleringer.

Når det gjelder eget forbedringspotensiale kunne vi selvsagt gått enda grundigere inne i juridiske vurderinger på område- og detaljreguleringsnivå, men det ville vært altfor ressurskrevende å gjøre en slik detaljert og juridisk gjennomgang av alle planer. Vi tror derfor at vi har funnet et passelig nivå på innsatsen her.

Som en tilbakemelding etter vår plan- og byggesakskonferanse høsten 2023 fikk vi innspill om at utforming av bestemmelser gjerne kunne vært formidlet enda tydeligere i plenumsdelen av konferansen, da byggesaksavdelingene hos kommunene så et visst forbedringspotensiale i egne planavdelinger. Vi vil ta med dette som et innspill til planlegging av neste års konferanse.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredningsforskriften er fulgt opp

I Rogaland følges KU-forskriftens utredningskrav opp i betydelig grad. Vi skulle gjerne sett at det ble forsket mer på dette, og gjerne med vekt på både geografiske skiller og sektorvise skiller. Statsforvalteren følger aktivt opp planforslag, også med bruk av innsigelser, hvis vi ser at mangler ved saksutredningen og kunnskapsgrunnlaget, kan komme i konflikt med våre nasjonale ansvarsområder.

Vi opplever at kommunene tar kontakt for veiledning i en del tilfeller der de selv er i tvil om vurdering av krav om konsekvensutredning. Vi opplever også i noen tilfeller at kommuner ikke selv har fanget opp krav om konsekvensutredning. I de tilfeller der dette blir påpekt fra oss, ser vi at kommunene følger opp og utarbeider konsekvensutredning for planen.

Vi mangler foreløpig en oppdatert og systematisk sjekkliste for våre egne planuttaler, og har derfor ikke en innarbeidet rutine for å sjekke alle planer opp mot KU-forskriften. Dette er et forbedringspotensiale internt. Vi mener likevel at vi fanger opp de fleste tilfeller av planer med behov for konsekvensutredning.

Vi har ikke hatt særskilt fokus på veiledning om KU-forskriftens §§ 8, 10 og 27 i 2023, men Miljødirektoratets håndbok M-1941 var tema på vår plan- og byggesakskonferanse høsten 2023. Gjennom uttaler til planprogram og oppstartsvarsel ellers følger vi opp at nødvendige utredninger blir gjennomført i planarbeidet.

Oppdaterte digitale planregistre (fra kapittel 3.1.1.3.4.1 i TB)**Rapportere på**

Alle kommuner holder digitalt planregister løpende oppdatert

Vi gjennomførte våren 2022 en spørreundersøkelse til alle kommunene i Rogaland med utgangspunkt i tildelingsbrevet til Statsforvalteren. Vårt hovedinntrykk fra svarene og vår egen kjennskap til kommunene er at de fleste kommuner har et bevisst forhold til planregisteret, og at de i betydelig grad holder dette oppdatert. Vi har derfor ikke sett behov for å følge opp dette på nytt i 2023.

Rogaland er et variert fylke med store plansterke kommuner og kommuner med små og mer sårbare administrasjoner. Kvaliteten på planregistrene varierer derfor også. Men en del av de mindre kommunene har også kartsamarbeid med andre kommuner eller programleverandører som gjør at planregister blir holdt oppdatert. Nytt i 2023 er at alle kommuner i Rogaland nå synkroniserer plandata via GeoNorge, slik at vi får tilgang til disse dataene i vår egen kartportal Temakart-Rogaland. For nær sagt alle kommuner gjelder dette også planer som er på høring, noe som letter saksbehandlingen vår betydelig, da vi kan gjøre egne GIS-analyse med bakgrunn i planforslaget og alle andre data som er samlet i Temakart Rogaland.

Hovedinntrykket er at verdien av et oppdatert planregister er mindre forankret i toppledelsen i kommunene, men godt forankret på avdelingsnivå. Med bakgrunn i at planregisterstatusen i Rogaland er såpass god, har vi ikke satt i gang egne tiltak i 2023. Vi arrangerer årlig en plan- og byggesakskonferanse. Vi har vurdert om vi i større grad også kan ta med geodata som tema og fagområde i konferansen for 2024. Dette kan bidra til dialog på tvers av avdelinger og fagområder i kommunene.

Kommunene rapporterte gjennom spørreundersøkelsen vår at de bruker i langt større grad andre kommuner, Kartverket og programleverandør som ressurser i sitt GIS-arbeid, fremfor samarbeid med Statsforvalteren. Statsforvalteren blir likevel oppfattet som en ressurs i lys av vår rolle i Temakart Rogaland-samarbeidet. Temakart Rogaland gir kommunene mulighet til å formidle plandata samlet på et sted, og data kan ses på tvers av kommunene.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Alle opplæringsaktiviteter ut mot Nav-kontorene har blitt gjennomført. De fleste opplæringsaktivitetene består av nettverkssamlinger på prioriterte områder: opplæring for nyansatte i NAV, kvalifiseringsprogrammet, økonomisk rådgivning og barneperspektivet i NAV. Disse samlingene har vi gjennomført fysisk, fordi de innebærer stor grad av erfaringsdeling. Vi erfarer at det å ha fokus på disse sentrale områdene over flere år, bidrar til økt kunnskap i Nav-kontorene. Vi har gode resultater i forhold til deltakere i kvalifiseringsprogram. Vi opplever også en økende bevissthet i NAV-kontorene om hvor viktig det er at hele nav-kontoret har et ansvar for at barns behov blir ivare tatt når foreldrene har behov for tjenester fra NAV. Aktiviteten vi har på området økonomisk rådgivning bidrar til å både heve kvaliteten på rådgivningen og forsterke fokuset på denne viktige tjenesten i nav-kontoret.

Vi har i 2023 hatt særskilt fokus på samarbeidsbestemmelsene, både i eget webinar med nav-lederne og som en del av de øvrige opplæringsaktivitetene.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle NAV- kontor har god kunnskap om sosialtjenesteloven og forskrifter.

Basert på oppfølgingsmøtene/fagsamlingen vi har med de fagansvarlige for de sosiale tjenestene i NAV-kontorene, vurderer Statsforvalteren at det generelt er god kunnskap om sosialtjenesteloven og forskrifter i NAV-kontorene.

Erfaringer fra det landsomfattende tilsynet vi har gjennomført om NAVs ivartakelse av barns behov når familien søker om økonomisk stønad viser at kartleggingen som blir gjort i NAV-kontorene ikke er god nok i alle saker. Vi har informert NAV-lederne og fagansvarlige for de sosiale tjenestene om resultatene, og vi har også vektlagt kartlegging i opplæringen av nyansatte i NAV.

God kartlegging og samhandling med andre tjenesteytere er nødvendig for å kunne gi helhetlige og tilpassede tjenester til brukere. Det er også tidkrevende. Vi opplever at det er et stort press på de sosiale tjenestene i nav, både som en følge av den økonomiske situasjonen generelt, men også som en konsekvens av den økt flyktingestrømmen.

Alle NAV-kontor i fylket har fått tilbud om opplæring i sosialtjenesteloven og forskrifter. Både individuelle vurderinger, samarbeid/samhandling og ivaretagelse av barne- og familieperspektivet har særskilt fokus i opplæringen av nyansatte i NAV-kontorene, men er også sentralt på andre opplærings/fagutviklingsarenaer.

Statsforvalteren har tilbudt følgende opplæringstiltak til alle NAV-kontorene i Rogaland:

- Halvårlig opplæring over to dager om de sosiale tjenestene for nyansatte i NAV. Også veiledere som skifter arbeidsområde i NAV og veiledere som har behov for å oppdatere kompetansen på sosialtjenesteområdet kan delta
- Introduksjonsdag om sosiale tjenester i NAV og Statsforvalterens rolle for nyansatte sammen med NAV Rogaland
- 2 nettverkssamlinger for veiledere som jobber med kvalifiseringsprogrammet
- 2 nettverkssamlinger om barneperspektivet i NAV
- 2 nettverkssamlinger for veiledere som jobber med økonomisk rådgivning
- Basiskurs i økonomisk rådgivning
- 2 grunnkurs i økonomisk rådgivning
- 2 kurs for videregående innen økonomisk rådgivning
- 2 samlinger med fagansvarlige for de sosiale tjenestene i NAV-kontorene, 1 digital og en fysisk
- Ungdomskonferanse i samarbeid med NAV Rogaland

I tråd med de overordnede føringene om å medvirke til at NAV-kontorene har spesiell oppmerksomhet mot barne- og familieperspektivet har vi gjennomført to samlinger for veiledere i NAV som har brukerkontakt med voksne som har ansvar for barn. Den ene samlingen var både for veiledere i NAV-kontorene og barneverntjenesten. Hovedfokus var samarbeid og økt kunnskap om hverandres tjenester og ansvarsområder.

Vi har arrangert en ungdomskonferanse for veiledere i NAV i samarbeid med NAV Rogaland. Tema var ungdomsgarantien, men også taushetsbestemmelser og samarbeid med OT.

I samarbeid med NAV Rogaland har vi gjennomført NAV-ledersamlinger. Dette er en viktig arena for blant annet å løfte overordnede føringer og prioriteringer. Ungdomsgarantien og samarbeid om tjenester til ungdom har vært vektlagt. I tillegg er dette en arena for å gi informasjon om resultater fra tilsyn, kvalifiseringsprogrammet, tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene mv.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	20	20

3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Helsepersonellkomisjonens rapport viser at det må tenkes annerledes om kapasitetsøkning og personellressurser. Kvalitet og pasientsikkerhet må ivaretas ved målrettet bruk av personell. Kommunene er godt i gang med å planlegge organisering av tjenester for å møte utfordringene og øke kvaliteten. Det vil være nødvendig med vedvarende fokus og arbeid med dette i lang tid framover.

I tilsynssaker legges det vekt på kommunenes ansvar for kvalitet og pasientsikkerhet. Kommunene har ulike styrker og svakheter i saksbehandling, og vi tilpasser våre tilnærminger i tilsyn og veiledning for i størst mulig grad bidra til formålet med tilsynet. Vi har bidratt med kunnskapsinnhenting i Helsetilsynets kartlegging av kommunenes klagesaksbehandling, men endelig rapport fra Helsetilsynet er ikke kommet. Behov for kompetanse og opplæring er ulik mellom kommunene.

Kommunene rapporterer om utfordringer med å rekruttere personell til helse- og omsorgstjenestene, som leger, sykepleiere, vemepleiere og helsefagarbeidere. Det er også betydelige utfordringer med å rekruttere nok allmennleger til fastlegehjemler i kommunene. I tillegg til få søkere, er det økt press gjennom økende bosetting av flytninger. Kommunene kan ikke regulere fastlegelistene, HELFO overstyrer kommunene og det lages lister uten leger, eller pasientelistene blir lite attraktive å søke på. Selv om fastlegesituasjonen har fått mindre oppmerksomhet i 2023 sammenlignet med 2022, er situasjonen vanskelig i de fleste kommunene.

I vårt tilsynsarbeidet med helseberedskap, barneboliger, tvangssaker og vold/overgrep, forekommer det lovbrudd, som kommunene jobber godt med etter endt tilsyn.

USHTene i fylket driver læringsnettverk om kvalitet for ledere i helse- og omsorgstjenestene. Forskriften om kvalitet og ledelse er sentral her. Det er mange tiltak og prosjekt i gang for å forbedre kvalitet. Velfredsteknologi tas i bruk i økende grad. USHTene har som oppgave å jobbe med

trygghetsstander i sykehjem. Simulering for kontinuerlig trening i praksis har stor oppslutning.

Statsforvalteren har god dialog med det regionale helseforetaket, helseforetak og kommunene på ledernivå i flere ulike fora, der tilgjengelighet, kapasitet, kvalitet og pasientsikkerhet er viktige temaer.

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Dette må ses i sammenheng med planlegging og utvikling av tjenester til de fire prioriterte gruppene i helsefelleskapene:

- barn og unge
- personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer
- skrøpelige eldre
- personer med flere kroniske lidelser

Statsforvalteren har stort fokus på disse temaene i ulike fora der vi møter kommunene og andre aktører. I år har vi også satt fokus på dette i våre informasjonsmøter med folkevalgte. Temaene er også hyppig oppe i faste møtearenaer der vi treffer ledere i spesialisthelsetjensten og i kommunale helse- og omsorgstjenster.

I punkt 3.1.1.1.6.1 rapporterer vi om rekrutterings- og kompetanseplanlegging innen helse- og omsorgsområdet i samfunnsplanarbeidet. Vi ser at demografiutfordringer og bærekraft er tema i slik planlegging. Utfordringene blir omtalt i planer som er politisk behandlet. Tiltak og strategier for å sikre kvalitet og kompetanse blir håndtert på ulikt vis i kommunene. Utfordringene er ulike. Vi ser at de største kommunene i stor grad har sammenfallene utfordringer som andre store kommuner, og at mange av de små har utfordringer som andre på samme størrelse. Dette gjelder også i forhold til kommunens sentralitetsgrad. Analysekompetanse er ofte best i de store kommunene, og vi opplever at disse i mindre grad har behov for veiledning enn de små. Vår vurdering er at kommunene i fylket i stor grad er bevisst behovet for å utvikle bærekraftige tjenester. Når det gjelder utvikling av tjenester opplever vi at de fleste har behov for veiledning og bistand. Vi har gitt veiledning etter den enkelte kommunes behov. Vi har også lagt til rette for erfaringsdeling og arrangert fagdager der ulike former for tjenesteutøvelse er presentert.

Når det gjelder etablering av helsefelleskapene så følger vi med på utviklingen, og følger med på tjenestetilbudene til de fire prioriterte gruppene. Dette ser vi som oppgavene våre, både når det gjelder iverksetting av nasjonal politikk, samordning og rettssikkerhet. Vi vurderer at helsefelleskapene får en stadig tydeligere rolle. Fylkeslegen deltar i partnerskapsmøtene.

Satsingen på ACT/FACT/FACT ung er og har vært en prioritert oppgave. En god del av veiledningen som gis knyttes til modelltrofasthet. Kommunene/helseforetakene oppfordres aktivt til å vurdere opprettelse av team, gjerne i et interkommunalt samarbeid.

Ut fra erfaringer i pandemien har Statsforvalteren etablert faste samarbeidsmøter med kommuneoverlegene i fylket. Dette er en sentral ressurs i kommunens arbeid med å planlegge helse og omsorgstjenester for fremtiden, men siden kommuneoverlegene sjelden er en del av linjeledelsen i kommunen møter vi dem i liten grad i våre øvrige møtepunkter med kommunen.

Statsforvalteren ser sine oppgaver og virkemidler i sammenheng. Vi erfarer at utviklingsarbeidet som er gjort når det gjelder tilsynsoppgaver på helse, blant annet med økt fokus på virksomhetenes ansvar for kvalitet i egne tjenester, herunder oppfølging av uønskede hendelser og forløp, legger til rette for en god sammenheng med andre oppgaver og metoder vi har for å jobbe med kvalitet, kompetanse og kapasitet. Vi tror at dette samlet gjør våre virkemidler effektive og nyttige for kommunene.

Veiledning psykisk helse, rus og vold (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har fått veiledning i hvordan de kan utvikle innsatsen innen psykisk helse, rus- og avhengighetsproblematikk samt og vold- og selvmordsforebygging

Nettverk bestående av samtlige kommuner i Rogaland, bruker- og pårørende organisasjoner, kompetansesentrene og Statsforvalteren i Rogaland ble i 2023 revitalisert. Hovedmålet er å gi veiledning og få informasjon innen psykisk helse, rus- og avhengighetsproblematikk samt selvmordsforebygging.

Statsforvalteren har etablert nettverk for forebygging av vold og overgrep. Nettverket bidrar til å utnytte potensialet som ligger i å se oppdrag fra ulike direktorat i sammenheng, samt samordne innsats fra regionale og lokale aktører som kompetansesentre, interkommunale kritesentre og Alternativ til Vold. Nettverket møtes to ganger årlig og har i tillegg etablert en felles digital plattform for deling av faglig informasjon. Målsettingen er iverksetting av nasjonal politikk ved å gjøre kjent nasjonale planer og satsingsområder og heve kunnskap på fagområdet. Statsforvalteren har i løpet av året nettverket har vært i drift sett at dette er et komplekst og fragmentert fagområde. Vi vurderer at det fortsatt trengs innsats på området.

Ny barnevernlov pålegger kommunene å utarbeide plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer. Mye tyder på at personer som utvikler alvorlige psykisk helse- og rusproblemer har vært utsatt for omsorgssvikt og/eller har alvorlige atferdsproblemer. Risiko og beskyttelsesfaktorer for omsorgssvikt og atferdsproblemer er også nært knyttet til psykisk helse, rus og volds feltet. Statsforvalteren har arrangert samlinger for ledere og

nøkkelpersoner fra ulike sektorer, der veiledning på forebyggende arbeid og helhetlig innsats har vært tema. Betydningen av å starte forebyggende og helsefremmende arbeid allerede i barnets første leveår er vektlagt. I tradisjonell psykisk helse, rus og volds sammenheng kan blant annet områder som barn som pårørende, tidlig identifisering og hjelp til barn med utviklingsforstyrrelser, foreldrestøttende tiltak samt forebygging av vold i nære relasjoner trekkes frem.

Plan for forebygging viser at kommunens forebyggende arbeid ofte er delt mellom to eller flere sektorer. Vi mener videre å se en tendens til at ledere for rus og psykisk helse/tjenestene i liten grad kobler seg på og bidrar med sin kompetanse inn i kommunens arbeid med en helhetlig plan for forebygging. Gjennom kommunenes oversiktsarbeid på folkehelseområdet ser en at flertallet av Rogalands kommuner identifiserer utfordringer knyttet til økende sosial ulikhet og psykiske helseutfordringer hos barn og unge. Vi ser også at barnevernsbarn med psykisk helse- og rusutfordringer ikke får tilstrekkelig hjelp til sine helseutfordringer. Det er fortsatt behov for veiledning av kommunene slik at tidlig innsats og forebyggende arbeid på fagområdene psykisk helse, rus, vold- og selvmordsforebygging ses i sammenheng med kommunens øvrige forebyggende arbeid.

Både tilskuddsforvaltning og etterfølgende kommunebesøk gir god anledning til konkret oppfølging av kommunens innsats på feltet.

Samarbeid med kompetansesentrene på satsingsområdene som overdose, selvmord, ACT/FACT, recovery, vold og overgrep og psykisk helse og rus bidrar til kompetanseheving i kommunene. Implementering av nye veiledere i samarbeid med kompetansesentrene gir mer effektiv og bedre ressursutnyttelse og bedre tjenester til kommunene.

Bruker- og pårørendenetverket i Rogaland skal fremme tiltak som synliggjør utfordringsbildet, og bidra til reell bruker- og pårørendemedvirkning på rus- og psykisk helsefeltet.

Situasjonen omkring mottak av fordrevne fra Ukraina gir kommunene store utfordringer når det gjelder bosetting av de vanskeligstilte gruppene i den nasjonale strategien for boligpolitikken. Størst er utfordringen for personer med rus og psykisk helseproblematikk. Flere bor midlertidig, må vente på bolig. Vi har adressert disse utfordringene i møter med alle kommuner, og hatt et opplegg for kompetanseheving knyttet til bolig og vold, overgang fra spesialisthelse/tjeneste/fengsel til kommune og nabolagsarbeid.

3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

I vekst- og flerbruksfylket Rogaland er det et vedvarende stort press på areal både gjennom konkrete arealbeslag og ved indirekte påvirkning på areal. Dette påtrykket kommer fra samfunnsutvikling, infrastrukturutvikling, industriutvikling, naturressursutnyttelse og en økende aktiv befolkning og turisme.

En systematisk økende dekningsgrad av naturtypekartlegging etter Miljødirektoratet sin instruks gir positive effekter når denne kunnskapen blir omsatt i planprosesser (regional- og kommuneplan), og dermed er med på å verne om viktige naturverdier og sammenhenger i økosystemlandskapet.

I lavlandet med intensivt jordbrukslandskap blir restareal av natur og areal med viktige økosystemfunksjoner utsatt for et økt press gjennom arealendringer som utbygging, nydyrking og oppgjødsling. Dette er med på å redusere kvaliteten på og fragmentere og forringe naturverdier i landskapet, og dermed påvirkes økosystemenes evne til å levere økosystemtjenester. Alt landareal i Klepp kommune er undersøkt for naturtyper. Bare 0,3 % av landareal, utenfor verneområdene, er registrert som naturtype etter Miljødirektoratet sin instruks.

En betydelig del av vassdragene i fylket har mindre enn god tilstand, jf. vann-nett.

Myr og våtmark er svært utsatte areal ved planlegging av tiltak både i samfunnsutvikling (industri og infrastruktur) og landbruk. Selv med bevisstgjøring av de økosystemtjenestene for samfunnet som ligger i å bevare myr, og et forbud mot å dyrke myr, så er det fremdeles myrer som forsvinner eller blir sterkt endra. Dette medfører tap av naturbaserte klima- og miljøløsninger, og det vil øke fragmenteringen av naturtyper som er viktige for å opprettholde et økosystemlandskap.

Mindre forstyrte områder i lavlandet og til fjells blir i større grad påvirket av tilrettelegging. Det være seg ved hytteutbygging, stinettutbygging, tilrettelegging for turisme.

Samfunnsendringer som økte energikostnader medfører blant annet en ny interesse for vindkraft, både større prosjekt og enklere mindre gårdsvindmøller. Dette får sørgelige følger for utvalgte fugl- og dyreliv og våtmarksområdene. Vi ser at vindmøllerparker gjør nye areal lettere tilgjengelig for intensivt landbruk med påfølgende redusert naturareal, og det påvirker opplevelsesverdien av landskapet (økosystemtjeneste).

I Rogaland blir store areal kystlynghei restaurert og holdt vedlike gjennom brenning og beite, og tendensen i Rogaland er en økt brenneaktivitet. Likevel har vi en negativ utvikling av kystlynghei med intensivt drift, opphør av drift og gjengroing. I elvene er det et økende søkelys på habitattiltak som sikrer gode gyte- og oppvekstvilkår for fisk, og særlig for sjøørretbestandene i fylket.

Flerårige tiltak med lokale frøblandinger er med på å legge til rette for ville pollinerende insekt, og flere kommuner bidrar positivt til naturmiljø på sine areal.

Restaureringstiltak av våtmark/myr og skog i verneområder gir en positiv gevinst for naturmangfoldet, blant annet fugler som tar i bruk nye areal for næringsøk og hvile. Dette er viktige økosystemtjenester, og økte areal våtmarksområder gir nye lommer med nye habitat i økosystem-nettverket.

Jærstrendene har særlig fokus med sine sanddyneområder og er et av de mest besøkte verneområdene i landet. Det ble i 2023 gjennomført en nasjonal fagsamling om sanddynemark på Sola, som samlet fagekspertise på restaurering av sanddyner for erfaringsutveksling og kompetansebygging.

Tilpasset restaureringstiltak og skjøtsel på sterkt besøkte områder har medført nye etableringer av hvitdyner i front, og hogst av plantefelt frigjør areal for sanddynerestaurering og slåttemark i sanddynene. Årvis bekjempelse av fremmede arter har medført at artsrik sørlig etablert sanddynemark har stabile forekomster.

I arbeid med bekjempelse av fremmede arter ser vi en økende bevissthet hos enkelte entreprenører og kommuner.

Strategisk satsingsområde for klima har et eget fokusområde for klima- og naturvennlig arealforvaltning. Vi arbeider for vinn-vinn synergier for å bidra til å redusere konsekvensen av både naturkrise og klimakrise. For å unngå å forringe økosystemer i vårt fylke er det viktig å styrke samarbeidet mellom klima, plan, natur og landbruk. På klima vil vi arbeide mer med å prioritere tiltak, retningslinjer og føringer som ikke har negativ effekt på de andre viktige samfunnsområdene.

Redusert negativ effekt av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Redusert negativ effekt av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet.

Sett i forhold til tilgjengelige midler, er effekten god på bekjempelse av fremmede arter.

På karplanter har vi prioritert å bekjempe arter som er i tidlig utbredelse- og etableringsfase, dermed har vi hatt prosjekter på kjempebjørnekjes, prydbriungebær der den er sjelden, legepestrot og boersvineblom.

Videre opprettholdes det særlige fokuset på kjempespringfrø, særlig på Jæren hvor arten følger vassdragene som omfatter flere våtmarksverneområder og ender opp ved Jærstrendene landskapsvernområde. Det langsiktige arbeidet lønner seg, i flere områder er arten helt borte, dermed utvides arbeidet gradvis. Parksliereknebekjempelsen opprettholdes i områdene som er sprøytet tidligere for at arbeidet ikke skal være forgjeves. Prydbriungebær bekjempes lokalt, og den mekaniske metoden som er brukt rundt Mosvatnet, ser ut til å være effektiv. Ellers har vi hatt lokale tiltak på gyvel, lupinslekta og rykrose, arter som ville fått større fokus dersom vi får mer ressurser.

Sitkagran er prioritert i bekjempelsen av fremmede treslag i Rogaland, bekjempelsen forhindrer lokalt at den overtar verdifull kystlynghei og forhindrer gjengroing og økologisk endring i og i grensa til verneområder.

Mink

Det er særlig fokus på uttak av mink i sjøfuglreservat, på Karmøy og Jærstrendene. SNO v/Øyvind Nesheim tok 80 mink i forrige sesong. I enkelte områder har vi klart å redusere minkbestanden kraftig i prioriterte områder. På Røvær, Kvitsøy, Håstein, Rott, Kolnesholmane, Vigsnesholmane og Foldøy har det ikke vært tegn på minkeaktivitet i år. Arbeidet ser ut til å kunne bli en suksesshistorie der stadig flere og større område er fri fra mink.

Arbeidet er startet på Føyne, og i 2022 var det overraskende å se hvor mange mink som fremdeles var på øya. Utvandring fra Torvastad er en mulig årsak. Innsatsen fortsatte i 2023 og nå er det sannsynligvis bare en hannmink igjen. Det legges også ned en innsats med å sette ut feller på strategiske steder på fastlandet som en barriere.

Effekten av disse uttakene er betydelig økt hekkesuksess blant fugl. Særlig synlig er dette hos terner, småmåker og gravand.

Pukkellaks

Som beredskap mot pukkellaks i 2023 ble det bevilget midler til kurs i uttak av pukkellaks med harpun i Rogaland. Det skulle avholdes to kurs, ett i nordfylket og ett i sørfylket. Da innsiget av pukkellaks viste seg å være lite i Rogaland, ble det bare avholdt ett kurs i Etne med NORCE-LFI som instruktører. Som del av beredskapen, ble det også i forkant av sesongen 2023 gitt ut en rekke fiskestillatelser til elveeigerlag for uttak av pukkellaks med harpun. Som en del av dette ble det fridykket i flere elver for å registrere og ta ut pukkellaks. I Rødneelva ble det registrert og tatt ut 1 pukkellaks med harpun av Vindafjord JFF. I Hålandselva ble det registrert 2 pukkellaks, men uttaket var mislykket (mye vann). I Storelva i Sauda ble det registrert 1 pukkellaks, men uttak var mislykket. I Årdalselva ble det registrert 3 pukkellaks, men uttak var mislykket. Tysvær JFF dykket i Grindeelva uten å observere pukkellaks. Vindafjord JFF dykket også i Åmselva, Vikedalselva uten observasjoner av pukkellaks, pga dårlig siktforhold. Det ble også dykket noe i Figgjoelva, uten observasjoner av pukkellaks (Elveigarlaget).

Abbor

I oktober 2023 fikk vi melding om at det var fanget to stk abbor på garn i Suldalsvatnet i Suldal kommune. Dette er et nasjonalt laksevassdrag og innsjøen er kandidat til å bli nasjonal storørret lokalitet. Abbor er en regionalt fremmed art i Rogaland. Nærmeste lokalitet hos oss er Karmøy. Da innsiget av pukkellaks til Rogaland ble lite i 2023 fikk vi aksept fra Miljødirektoratet til å omfordele restmidler tiltengt pukkellaks til uttak av abbor i Suldalsvatnet. Dette arbeidet startet høsten 2023 og vil fortsette våren 2024. I 2023 ble det også meldt inn spredning av abbor til ny lokalitet på Karmøy, Fotvatn.

Gjedde

Prosjektet med uttak av gjedde fra Storånavssdraget i Sandnes fortsatte i 2023 med hovedfokus på Bråsteinsvatnet og Stokkalandsvatnet. I 2023 startet et prosjekt for uttak av gjedde i Tjøsvollvatn på Karmøy. Begge prosjektene har fått midler fra potten tiltak i verneområder.

Statsforvalteren er bekymret for stadig ny spredning av arter som gjedde, sørv og abbor i innsjøer og vassdrag i Rogaland. Vi er spesielt bekymret for videre spredning av gjedde fra Storånavssdraget til nabovassdragene Figgjoelva og Ims-Lutsi vassdraget. Utviklingen går i feil retning og vi har ikke klart å redusere negativ effekt av fremmede ferskvannsfiskearter. Det er behov for midler til både overvåking og tiltak for å stanse denne utviklingen.

Marine fremmede arter

Fokuset på havnespy har fortsatt i 2023 med møtevirksomhet på tvers av kommuner, direktorater og embeter. Arbeidet med stillehavsøsters har hatt mindre fokus, men det er gjort tiltak mot arten i sørfylket.

Tilstanden i og kunnskapen om vannforekomstene (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilstanden i vannforekomstene er forbedret.

Økologisk tilstand for vannforekomstene i Rogaland ligger stort sett på samme nivå som tidligere år, men med en positiv trend for flere av vassdragene, spesielt på Jæren. Enkelte vannforekomster sør i fylket som vi før bare trodde var negativt påvirket av sur nedbør, viser seg etter overvåking i 2023 også å være negativt påvirket av overgjødning. Kommunen mener dette i første omgang må komme fra landbruk. Avstanden til god tilstand er ikke stor, så det vil være mulig med relativt liten innsats å oppnå god økologisk tilstand i de aktuelle områdene.

Tiltaksovervåking foregår i hele fylket, og det er gode spleiselag i tre av fire vannområder. Dalane vannområdet er her unntaket. Dette er det vannområdet som sist fikk vannområdekoordinator, og økonomien i aktuelle kommuner er generelt dårlig.

Med unntak av helt sør i fylket, ser vi også en forbedring i forureningstilstanden. En undersøkelse av gjellealuminium på laksefisk i tre kalka vassdrag i Ryfylke i 2023, gjør at vi nå vurderer forsøksvis kalkstopp i to kalka vassdrag i Rogaland. Dette vil i så fall skje fra 2025, etter ytterligere innhenting av data i 2024.

I 2023 ble 10 laksevassdrag kalket med doserer, og 38 innsjøer kalket med helikopter og båt. Innsjøkalkingen foregår i all hovedsak sør i fylket.

Elvemusling er en indikatorart, og vi har med hjelp av miljø-DNA økt kunnskapen om denne arten betraktelig. Mer om dette annet sted.

For kysten er situasjonen ikke like positiv som for vassdragene, og vi ser at flere vannforekomster som før var klassifisert til god og svært god økologisk tilstand, de siste årene har beveget seg mot moderat. Det er også sett en økende mengde med sink i flere vannforekomster, som det knytter seg bekymring til.

Målet er at all kjent overvåking legges inn i vannmiljø, som så importeres til Vann-Nett av Statsforvalteren flere ganger i året. Det oppdages stadig at ikke data legges inn i Vannmiljø, men det jobbes hele tiden for at all skal legges inn, og deretter overføres til Vann-Nett.

Vi har godt samarbeid med andre sektorer i fylket, vannområdene og fylkeskommunen som vannregionmyndighet. Personalsituasjonen både hos fylkeskommunen og i Jæren vannområde har i 2023 vært vanskelig, noe som har redusert intensiteten i arbeidet noe. At 2023 også var et valgår, kan ha hatt betydning her. Ved inngangen av 2023 var det en del støy i vannområdene grunnet ønske fra leder av Jæren vannområdeutvalg å legge ned utvalget. Dette førte til en prosess i hele vannregionen, hvor også Statsforvalteren var aktivt med. Prosessen endte med at vannområdeutvalgene skal bestå.

Landbruk

Vi deltar i arbeidsgruppene til alle fire vannområdene i fylket med representant fra landbruk og miljø. En av våre viktige oppgaver er å veilede kommunene i forvaltning av juridiske og økonomiske virkemidler på miljøområdet. I 2023 har landbruk hatt tre regionale samlinger med kommunene på temaet, og vi bruker hjemmesiden aktivt for å få ut informasjon.

Det er fremdeles ingen kommuner i Rogaland som har utsatt spreiefrist for husdyrgjødsel. Kommunene på Jæren og Nord-Jæren har lokal forskrift som innskrenker muligheten til å spre husdyrgjødsel etter 1. september. I 2023 har det ikke vært noen klagesaker på vedtak etter forskriften. Sola kommune står fortsatt utenfor virkeområdet. Det er uheldig fordi det er små geografiske avstander og husdyrgjødsel flyttes, gjennom spredearealavtaler, mellom kommunegrensene. Hele Jæren må ses som et felles bruksområde for husdyrgjødsel

Tiltak mot avrenning til vassdrag har vært spesielt vektlagt i SMIL og RMP i år. Tilskuddssatsene for vannmiljøtiltak i RMP ble hevet, og det ble i vår åpnet opp for at det i hele fylket kan søkes tilskudd til grasdekte kantsoner mot vassdrag. Det har resultert i at RMP-tilskudd til vannmiljøtiltak har økt, og det samme har tilskudd til miljøvennlig gjødslespredning. Vi har deltatt i flere aktiviteter knyttet til vannmiljø. Blant annet har vi arrangert markdag om fangvekst, og holdt innlegg på fagdag om renseparker. Vi ser det er behov for bedre vedlikehold av etablerte renseparker.

Statsforvalteren fortsetter å mobilisere fram og være engasjert i prosjektsatsninger hvor landbruket kan bidra til forbedringer av vannmiljøet. Satsingen på Frivillige tiltak i landbruket pågår stadig både på Jæren og på Haugalandet gjennom prosjektsamarbeid og ansettelse av egne prosjektledere. På Jæren er det satt i gang et prosjekt for å minske påvirkningen av silosaft i bekker og vassdrag med kartlegging og rådgivning til bønder. Det er også i Jæren vannområde startet et prosjekt for å øke kantvegetasjonen langs bekker og elver. Dette skal det jobbes mer med i 2024.

I Rogaland har vi i flere år jobbet med å redusere avrenning av næringsstoff fra veksthus. I perioden 2019 – 2022 hadde vi et større prosjekt med mål om å få redusert avrenning av overskuddsgjødsel fra veksthus sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, Gartnerlagene i de to fylkene, NLR Viken og NIBIO. I 2018/2019 var det tiltak mot avrenning på plass på 38 % av veksthusarealet i Rogaland, mens det ved prosjektets slutt høst 2022 var tiltak på plass på nærmere 80 % av arealet. Dette er en svært god utvikling, men vi er fremdeles ikke helt i mål. I 2023 har vi hatt et oppfølgingsprosjekt, med tilbud om en-til-en oppfølging av gartnerne som enda ikke har tiltak på plass på hele arealet, og tilbud hjelp til å finne rett tiltak og søke om støtte. I oppfølgingsprosjektet er det tillegg tatt en del vannprøver rundt gartneri rundt enkelte sårbare resipienter, i samarbeid med gartnerne. Målet har vært å

kartlegge eventuelle lekkasjer. Arbeidet vi har gjort i Rogaland og Vestfold og Telemark har gitt mye kunnskap og erfaring som vi håper direktoratet tar initiativ til å bruke, slik at dette tema kommer på dagsorden også i de andre fylkene.

Flere kommuner har begynt å føre mer tilsyn med gjødselhåndtering i hestehold for å unngå ulovlige deponier. Dette springer ut av prosjektet rundt Hålandsvatnet hvor kommunene systematisk har gått gjennom alle hestehold i nedbørsfeltet. Stavanger kommune har også begynt med tilsyn av gjødsellager. Vi erfarer at kommunene er usikre på rutineene rundt slike tilsyn og at gjødselhåndtering fra hestehold ofte går under radaren. Det mangler ofte gjødselplan og er dårlig eller ingen dokumentasjon både hos hesteholder, transportfirma eller ev mottaker. I prosjektet rundt Hålandsvatnet tester også Stavanger kommune ut fellestilsyn med landbruk og avløp for å se på gjødsellager og mulige forurensningskilder fra bygg. Dette håper vi å bruke som erfaringsbase for å kunne styrke kompetansen hos de andre kommunene i fylket.

Arbeidet med å stoppe punktutslipp fra veksthus fortsetter med tilbud om rådgivning. Arbeidet med oppfølging av vaskevann fra fjørfehus har så smått blitt fulgt opp og NIBIO har blitt kontaktet om et mulig samarbeide. Arbeidet med problemstillingen fortsette i 2024.

Hålandsvatnet:

I 2022 startet arbeidet med å få på plass et stort samstyringsprosjekt med bred forankring for å øke innsatsen slik at den pågående dårlige trenden i vannet kunne endres. Dette resulterte i det treårige prosjektet «Bedre vannkvalitet i Hålandsvatnet» som startet i mars i 2023 med prosjektleder finansiert av Statsforvalteren. Målet med prosjektet er å samle og drive innsatsen for å bedre vannkvaliteten og legge fundamentet for langsiktig arbeid med tiltak i nedbørsfeltet. Prosjektet er godt forankret politisk, i forvaltningen, og i fag- og interesseorganisasjoner. Dette er en geografisk konsentrert innsats for å koordinere samla bruk av juridiske, økonomiske og sosiale virkemidler.

I 2023 er det innvilget 1 668 200 kr i tilskuddsmidler til prosjektet fra flere ulike tilskuddsordninger. Det er ingen overordnet prosjektfinansiering. Ettersom alle aktivitetene skal være selvfinansierende, blir dette prosjektet komplekst, men også mulighet for involvering av mange aktører og tilgang på flere og mer målrettede tilskuddsmidler.

Noen av de involverte i prosjektet er Stavanger og Randaberg kommuner med representanter for landbruk, avløp og natur avdelinger, Statsforvalteren med representanter både fra miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen, Naturvernforbundet i Rogaland, Hålandsvatnet grunneierlag, store produsenter/grunneier i nedbørsfeltet, Rogaland Fylkeskommunen, Stavanger og Randaberg bondelag, Vannområdekoordinator i Jæren vannområde, Frivillig tiltak i landbruket.

Prosjektet er delt i 4 delprosjekt; landbruk, avløp, natur og friluftsliv, og innsjøinterne tiltak, med hver sin prosjektgruppe. Prosjektplanen ble godkjent på første styremøte den 6.mars 2023. I styringsgruppen sitter eieme av prosjektet. Prosjektet ble forankret godt i toppen av eierorganisasjonene. Styret ledes av statsforvalter Bent Høie. De andre i styret er ordfører i Randaberg kommune og varaordfører i Stavanger kommune, lederne for Stavanger og Randaberg bondelag. Etter første styremøte ble også fylkesordføreren fra Rogaland Fylkeskommune og leder i Hålandsvatnet grunneierlag med i styringsgruppen. Styringsgruppa har hatt tre møter i 2023 og følger prosjektet tett. Denne styringsgruppa er den høyeste politiske forankret gruppen i vannarbeidet i Jæren vannområde.

Jordbruksproduksjon har vært den største bidragsyteren av næringsstoffer, og er derfor spesielt vektlagt i prosjektet. Prosjektet har et tett samarbeidet med Norsk landbruksrådgivning og bøndene i nedbørsfeltet. Arbeidet med en omfattende kartlegging av overvannsystemet i nedbørsfeltet startet i 2023 og skal ferdigstilles våren 2024. I 2023 har prosjektet kommet godt i gang med de planlagte aktivitetene. Aktivitetene er en kombinasjon av mobilisering og frivillighet, bruk av økonomiske virkemidler, rådgivning, og gjennomgang og bruk av ulike juridiske virkemidler. Vi tror dette vil gi en synergieffekt. I 2024 skal kommunene ut på flere tilsyn, og det er planlagt flere hydrotekniske tiltak gjennomført.

3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utrykkes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Elvemusling

Vi har stort fokus på elvemusling i Rogaland, og kunnskapen om utbredelse av denne arten har økt betraktelig etter at vi tok i bruk miljø-DNA i arbeidet med å finne nye bestander. Siden oppstart i 2019 har vi gjennomført et systematisk arbeid med kartlegging av elvemusling ved bruk av miljø-DNA, og dette ble også gjennomført i 2023. Vår erfaring hittil er at dette er en svært kostnadseffektiv kartleggingsmetode som har gitt oss informasjon om nye ukjente bestander i bekker, funn i antatt utdøde bestander og viktig informasjon om utbredelse innenfor vassdrag med kjente bestander. Dette er vesentlig informasjon for forvaltningens arbeid med å sikre bestandens leveområder for fremtiden. Dette gjelder ikke minst i mindre elver og bekker med små bestander hvor vi ønsker å hindre at nye fysiske inngrep og forurensning bidrar til å ødelegge livsgrunnlaget for både fisk og elvemusling.

Elvemuslingen er også en indikatorart i vannforvaltningsarbeidet. Flere bestander sliter imidlertid som følge av manglende rekruttering. Det er her et stort behov for tiltaksrettet kartlegging, slik at man kan iverksette målrettede tiltak for å øke rekrutteringen i de enkelte bestandene.

Svarthalespove

Det går stadig dårligere med svarthalespoven i Rogaland. Et historisk lavt antall på 6 par av den sørlige underarten (limosa) hekket på Jæren i Rogaland i år, mens det som ser ut til å være 8-10 par av den nordlige underarten (islandica) hekker i Nord-Norge. Det er identifisert enkelte områder på Jæren hvor det kan være mulig med enkelte tiltak i landbruket. Fargemerking av de to bestandene har gitt verdifull kunnskap om arten både i hekkeperioden (ungevandring) og om trekkveier.

Åkerrikse

Nasjonal overvåkning og kartlegging av åkerrikse (utført av BirdLife Norge) er videreført også i 2023. Syngende åkerrikser blir kartlagt, men på grunn av budsjett er det vanskelig å utføre tilstrekkelige tiltak. Det er et sterkt behov for økt bevilgning til åkerrikse. Vi har mottatt tilbakemelding fra kommuner og grunneiere om at satsene for utsatt/tilpasset slått er altfor lave. Dette gjør at det for noen grunneiere ikke er aktuelt med tiltak. I 2023 opplevde vi også at positiv grunneier som har satt av areal i flere år, ikke ønsket å utføre tiltak grunnet de økonomiske ulempene det medfører. Dette året måtte også BirdLife Agder inn med ekstra midler til bønder som satte av områder til åkerrikse.

Truede planter

Vi forbedret purpurmarihandlokaliteter på Karmøy gjennom fjerning av fremmedarter på lokaliteten, arbeidet vil videreføres. Videre har vi kartlagt skjeggknoppurt, solblom og jærtistel. Kartleggingen har resultert i et prioritert tiltak for 2024 der vi forbedrer en av de siste lokalitetene for skjeggknoppurt i Norge. Vi skal reetablere en slåttemark for skjeggknoppurt i samarbeid med grunneiere, SNO, kommunen, botanisk hage og fylkeskommunen for å få opp bestandstallene på lokaliteten som i dag er på under fem individer.

Strandmurerbie

Rogaland har ansvar for arbeidet med strandmurerbie i Norge. De klart viktigste habitatene for strandmurerbie i Norge (og verden) ligger langs jærstrendene. Ulike tiltak gjennomføres for å bedre habitatsgrunnlaget for denne arten både på Jæren i Rogaland og Lista i Agder. Det er risiko for at arten er lokalt utdødd på Jomfruland i Vestfold og Telemark, da den ikke er observert der siden 2016. Strandmurerbie krever åpne områder med eksponert sand i sanddynevegetasjonen for å trives og finne yngleområder. Dette forekommer ofte i sammenheng med moderat slitasje og småskader i vegetasjonsdekket. I 2023 har det vært økt fokus på å åpne opp i vegetasjonen på enkelte utvalgte steder på Jæren, spesielt lengst sør på Oгна/Brusand. I enkelte områder ses det et betydelig innslag av honningbier i områder viktige for strandmurerbia, spesielt på Solastranden. Dialogen med birøkterlaget fortsetter derfor, med mål om å få på plass frivillige hensynssoner. I hensynssonene er det ønskelig at en ikke setter ut bikuber. Prosjektet er flerårig, og vi er fremdeles i dialogfase med birøkterlaget. VKM sin rapport «Birøkt – mulig risiko for ville pollinerende insekter» som skal komme i 2024, vil være viktig for oss i den videre dialogen med birøkterne.

Laks

Etter sesongen 2022 vurderte Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) at det var én laksebestand i Rogaland (Figgjoelva, nasjonalt laksevassdrag) som ikke fikk tilstandsklassen god, eller bedre, for parameteren «Gytebestandsmål og høstbart overskudd siste fem år». Da Rogaland bruker å ha god måloppnåelse for gytebestandsmål til laks i alle vassdragene som er med i VRL sin årlige vurdering, kan dette indikere en negativ utvikling i fylket. Fangstene i 2023 viste en nedgang på ca. 30 % i forhold til gjennomsnittet for de siste 10 år. Foreløpige tall fra gytefisktellningene i 2023 kan tyde på at det er minst to vassdrag som ikke oppnår gytebestandsmålet i 2023. Vi har ikke grunnlag for å vurdere tilstanden, eller utviklingen for små og sårbare laksebestander i vassdrag hvor det ikke er åpnet for fiske.

I regulerte vassdrag som Suldalslågen og Storåna i Sauda ble det gjennomført habitattiltak for å styrke naturlig rekruttering av laks i vassdragene i 2023. Statsforvalteren har fortsatt fokus på å få på plass habitatkartlegging i alle laksevassdrag og sjørørretvassdrag i fylket. I 2023 ble det ferdigstilt habitatkartlegging av Bjerkreimsvassdraget (nasjonalt laksevassdrag), Storånavassdraget i Sandnes, Orrevassdraget, samt 10 sjørørretbekker på Haugalandet og 11 sjørørretbekker i Dalane. Dette arbeidet er viktig for å sikre viktige økologiske funksjonsområder i vassdragene mot unødige ødeleggelse og inngrep, samt peke på mulige habitatforbedrende tiltak for å styrke naturlig produksjon av laksefisk. De fire vannområdene i Rogaland har fortsatt stor aktivitet tilknyttet habitatforbedrende tiltak i sjørørretbekker. Disse tiltakene styrker samtidig produksjonsgrunnlaget for små laksebestander i disse vassdragene.

I 2023 er det jobbet lokalt for å planlegge reetablering av laks i Tauvassdraget i Strand kommune, hvor anadrom vandring i dag er forhindret av anlegg for vannkraftproduksjon - uten konsesjon.

I 2023 ble det startet et større forskningsprosjekt i Sandsfjorden (nasjonal laksefjord) for å utrede virkninger på laks fra Suldalslågen av planlagt anlegg for bygging/mellomlagring av vindturbiner i sjø i Sandsfjorden. Statsforvalteren er bekymret for økende luserelatert dødelighet på laks i Ryfylke, produksjonsområde 2 (PO2).

Skogvern

I 2023 fikk Rogaland verna ett mindre område som en utvidelse av et allerede eksisterende verneområde. Området ga en bedre arrondering av naturreservatet Hesten og inkluderte mer av den verdifulle skogen i området. Videre har det blitt arbeidet målrettet for å få fram flere områder til vern. I desember ble det dermed meldt oppstart for verneprosess i 5 områder, tre nye områder og to utvidelser av eksisterende naturreservater, alle innenfor ordningen frivillig skogvern. Alle områdene inneholder sjelden og sårbar natur i form av naturtyper og arter, blant annet rik edellauskog, flomskogsmark, boreonemoral regnskog, gammel furuskog, gammel edellauskog, hule eiker og mange fuktrevende arter i regnskogsmiljø. Gjennom vern vil disse naturreservatene ta vare på mange trua arter samt leveområder for disse, og det vil i tillegg gi stabile habitat også for vanlige arter. Ett av områdene er bestemt vernet på bakgrunn av Miljødirektoratets naturtypekartlegging som viser at området inneholder mange verdifulle og sårbare skognaturtyper og rødlistede arter. De andre områdene har vært gjennom skogkartlegginger.

Vi fortsetter arbeidet med å oppformere og overvåke bestander av trua epifyttiske lav på stovingstre og andre trær både innenfor verneområder og utenfor. Arbeidet gjøres sammen med Statsforvalteren i Vestland. Arbeidet medfører en styrke av flere lokaliteter av arter som er kritisk trua og sårbare.

Som nevnt i tidligere årsrapport er det opparbeidet en lokal vitenskapelig ressursgruppe for transplantering av epifytter.

Kulturlandskapsnaturtyper

Økt interesse for og kunnskap om seminaturlige naturtyper som kystlynghei og slåttemark er vesentlig for ivaretagelse. Vi bidrar til å forbedre tilstanden gjennom veiledning, tilskuddsordninger, skjøtelsesgrupper, uttaler til landbruksaker og plan- og bygningsloven (pbl).

Den største andelen tilskudd til skjøtsel av trua semi-naturlige naturtyper går gjennom RMP. Tall fra landbruksavdelingen viser at det i alt ble gitt RMP tilskudd til beiting av totalt 196 000 daa kystlynghei i Rogaland i 2023. Nytt av året var at brenning ble tatt inn i RMP for Rogaland, hvor det ble gitt tilskudd til brenning av totalt 6 206 daa. Det ble gitt RMP til slått av totalt 75 daa. slåttemark, som er en nedgang fra tidligere år. I motsetning til RMP ser vi en økning i antall søknader i tilskuddsordningen «Tilskudd til tiltak for trua naturtyper». Dette kan være et resultat av at dette arbeidet i økende grad drives frem av idealister, som gjerne ikke er berettiget produksjonstilskudd og dermed heller ikke RMP. Fortsatt negativ utvikling for naturbeitemark, som er svært sårbar for oppgjødsling.

I 2023 har vi fortsatt og styrket et bredt samarbeid mellom landbruksforvaltningen, Norsk landbruksrådgivning, fylkeskommune, kommuner, brennelag, bøndene/drivere og andre. Vi har fått kartlagt nye lokaliteter, som medfører at flere kan få støtte gjennom tilskuddsordningene i landbruket. Statsforvalteren har startet opp igjen skjøtelsesgruppe for kystlynghei og første møte er planlagt i mars 2024.

Lyngnett, med Mons Kvamme og Peter Emil Kaland i spissen, ble i 2023 arrangert i Rogaland. Statsforvalteren i Rogaland deltok aktivt i planlegging og gjennomføring av samlingen. Lyngheinetverket har som mål å synliggjøre og fremme forskning, skape kontakter og initiere samarbeid, og øke forståelsen for, og kunnskapen om, lyngheienes verdi og status som landskapstype. Deltakere kom fra hele landet, samt Sverige og Danmark. «Kystlyngfestivalen» ble arrangert for første gang ved Lyngheisenteret på Lygra. Statsforvaltere i Rogaland og Vestland deltok aktivt her.

Hule eiker har i større grad kommet på dagorden ettersom flere områder er blitt kartlagt etter Miljødirektoratets instruks. Vi er med på å videreformidle kunnskap om denne naturtypen til grunneiere og til arealforvaltningen. Vi ser at vårt bidrag medfører at hensyn til hul eik blir i større grad vektlagt i pbl-saker.

Forbedret tilstand for truet natur (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Forbedret tilstand for truet natur med særskilt vekt på den mest truede naturen

Sanndynemark

Fjorårets restaureringsprosjekter med inngjerding av sanndynemark har medført etablering opptil 3 meter høyere dynestruktur i inngjerdet areal og nedsatt fare for sandflukt. Slitasje har gått ned enkelte steder grunnet kanaliseringstiltak. Vi ser et ytterligere behov for gjennomgående kanalisering i flere områder.

Insekter

I arbeidet med strandmurerbie, skjer det habitattiltak i sanndynemark som ikke bare favoriserer den trua strandmurerbia, men også andre trua virvelløse dyr som trenger eksponert sand for å leve og reproducere seg. Birøkt og honningbier kan være en trussel mot stedegne ville pollinerende insekter. Vi har dialog med birøkterlaget, med mål om å opprette egne hensynssoner i særlig utsatte områder. Disse inneholder strandmurerbie og andre trua arter. I disse områdene ønsker vi ikke at det settes ut bikuber.

Gjennom tilskuddsordningen for ville pollinerende insekter, har vi fordelt midler til prosjekter som legger til rette for ville pollinerende insekter, også trua arter.

Kystlynghei

I Rogaland blir store areal kystlynghei restaurert og holdt ved like gjennom brenning og beite. I 2023 ble det gitt ca. 10 mill. i RMP tilskudd for skjøtsel av nær 200.000 dekar kystlynghei. Nytt av året var innføring av tilskudd til brenning i RMP. Det ble gitt RMP til omlag 6000 dekar kystlynghei. En svært positiv effekt er at man gjennom RMP får kartfestet brenneflatene.

I 2023 er brennelagene både nord og sør i fylket styrket med mannskap, mer og bedre utstyr, økt kompetanse og praktisk erfaring. Vi har fått flere bønder og andre drivere inn i tilskuddsordningen «tilskudd til tiltak for trua naturtyper».

Ifølge ny handlingsplan skal kystlynghei klassifiseres som en grad mindre truet ved neste rullering av Norsk Rødliste for Naturtyper i 2037. Ved dagens skjøtelsesnivå når vi ikke dette målet. Det vil være helt nødvendig å få nye arealer i drift. I Rogaland ble det i 2023 startet flere utviklingsprosjekt for å komme i gang med drift ved nye lokaliteter, som på Valhest og Grinde i Tysvær, og Bergsfjellet og Madlandsfjellet i Gjesdal. Det er et tidkrevende arbeid som omfatter grunneierkontakt, avtale om beiting, brenning og gjerding. I mange tilfeller er det snakk om restaurering. Her har Statsforvalteren godt samarbeid med NLR Rogaland og ildsjeler i brennelagene. Til tross for økt aktivitet ser vi en negativ utvikling med intensivert drift, opphør av drift, gjengroing og utbygging.

Slåttemark

Vi opplever økt interesse for tradisjonell slåttemark i Rogaland og vi har fått flere nye lokaliteter inn i tilskuddsordningen for trua naturtyper. Dette bidrar til å øke antall registrerte lokaliteter med aktiv skjøtsel i fylket. Statsforvalteren har bidratt med midler til kartlegging og skjøtselsplan ved nye lokaliteter, samt bidratt der tilskudd ikke strekker til. Vi har fått nye skjøtselsplaner ved lokaliteter på Brandshaug i Sokndal, Stapnes i Egersund og Hustveit i Sauda. Nedgang i antall dekar slått i RMP, til tross for økning i antall prosjekter i tilskudd til trua naturtyper.

Hul eik

Statsforvalteren har bidratt til at utsatte hule eiker får stå i stedet for å felles gjennom rådgivning og midler til skjøtselstiltak. Det settes alltid krav om at avkapp brukes til å etablere dødved-deponi i nærheten av treet.

Bestandsmålene for rovvilt er nådd og tapene av beitedyr til rovvilt er redusert (fra kapittel 3.1.4.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Bestandsmålene for rovvilt er nådd og tapene av beitedyr til rovvilt er redusert.

Rogaland tilhører rovviltregion 1. Hele denne regionen er prioritert for beitebruk. Det ble kun dokumentert tap til kongeørn i 2023. Kongeørn er den eneste arten av freda rovvilt med fast tilhold i fylket.

Kongeørmbestanden er stabil. Tapene av freda rovvilt til kongeørn er også stabile, men med noe variasjoner mellom år. I 2023 undersøkte SNO 7 lam der konklusjonen er dokumentert eller antatt sikkert tapt til kongeørn. Totalt er det lave tap av beitedyr til freda rovvilt i Rogaland. Det var ikke behov for akutte tiltak i beitesesongen eller skadefelling.

Det ble ikke felt rovvilt på lisensjakt eller kvotejakt i Rogaland i 2023. Bestandsregulering av jerv via lisensjakt er vanskelig i Rogaland fordi områdene der jerv oppholder seg i Rogaland er relativt utilgjengelige fjellområder. Det interkommunale skadefellingslaget arbeider med et prosjekt for mer effektiv lisensfelling. De ser det som mest sannsynlig å klare å organisere lisensjakt knyttet til ulv. Som nevnt er det kongeørn som har fast tilhold i Rogaland og som er den arten av freda rovvilt som vi har tap til årlig. Det er ikke tradisjon for skadefelling av kongeørn og vi jobber med å få utsatte dyreeiere til å søke FKT-midler til forebyggende tiltak.

Det kom inn få søknader om FKT-midler i Rogaland i 2023. Vi ønsker å få flere til å søke og jobber aktivt med dette opp mot bondeorganisasjoner og i vår saksbehandling av erstatningsøknader. I år ble samtlige midler tildelt til det interkommunale skadefellingslaget i Rogaland. Midlene ble brukt på innkjøp av utstyr og det ble avholdt en samling.

Statsforvalteren i Rogaland har en pågående og god dialog med bondelagsorganisasjonene, interkommunalt fellingslag og SNO. Dette er viktig for å nå ut til brukere med informasjon om hvordan man kan jobbe forebyggende for å unngå tap, og for hvordan en håndterer mulig tap av beitedyr til freda rovvilt. Vi arrangerer også et årlig dialogmøte der relevante aktører innen beitebruk og rovviltforvaltning inviteres.

Forvaltning av villrein (fra kapittel 3.1.4.2.3.1 i TB)

Rapportere på

De nasjonale villreinområdene er på vei til å nå minimum middels kvalitet ved neste klassifisering etter kvalitetsnormen.

Statsforvalteren har i 2023 deltatt i arbeidet med ny tiltaksplan for det nasjonale villreinområdet Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei. Vi har hatt representanter både i styringsgruppen for prosjektet, og i tre av faggruppene. Formålet med tiltaksplanen er å øke kvaliteten på villreinområdene i Agder og Rogaland, som er av dårlig kvalitet spesielt i de vestlige områdene. Tiltaksplanen blir et viktig verktøy for å øke kvaliteten på disse områdene på sikt.

Hensynet til villrein blir også vektlagt i andre saker hvor dette er relevant, som eksempelvis dispensasjons- og plansaker etter plan- og bygningsloven og vedtak etter motorferdselloven.

3.1.1.8 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

I Rogaland arbeides det for å ta vare på det representative utvalget natur, inklusiv både arter, naturtyper og deres økosystem. Verneområdeprosesser går videre med økt fokus på naturverdier og med mål om å komplimentere eksisterende verneportefølje nasjonalt og regionalt. I Rogaland fikk vi meldt oppstart på fem nye verneområder i ordningen frivillig skogvern, med nye 7680 daa verneverdig skog.

Disse prosessene har i stor grad blitt rettet mot å ta vare på et representativt utvalg natur nasjonalt, mens regionalt fyller dette i stor grad også spesielle naturverdier. Innstramming i skogvern har medført at Rogaland har mistet områder som lokalt vil supplere representativitet, men som nasjonalt ikke var funnet egnet. Innstrammingen har medført en viss grad av misnøye om ordningen særlig blant de som har fått avslag seint i prosessen.

Det arbeides fremdeles med verneprosesser for 5 områder i ordningen bevaring av verdifull natur (supplerende vern). Dette har skapt lokalt engasjement for vern og bevaring av natur og landskapsverdier. Arbeidet med vern av representativ natur er svært ressurskrevende, og omfatter alt fra prosesser med nytt vern, forvaltning av eksisterende vern, og tiltak for å styrke vanlig natur utenfor verneområder. Statsforvalteren ser en positiv tendens, men at prosessene med vern av natur i et vekstfylke er tidkrevende. Arbeid blir tidvis nedprioritert pga. personalressurssituasjon.

Representativt utvalg av naturverdier blir ivaretatt også utenfor direkte vernearbeid, og da gjennom skjøtselarbeid av semi-naturlige naturtyper, f.eks. kystlynghei, slåttemark, slåttemyrer, høstingssskoger, hagemark osv. Noe av dette arbeidet er i samband med eksisterende vern, men det er også mye naturverdier som blir tatt vare på gjennom tilskuddsordningene og lokale initiativ og ildsjeler.

Økologiske funksjonsområder og restområder av naturtyper er svært vanskelige å fange opp, og særlig i de områdene som er påvirket av intensivt jordbruk. Slike områder blir derimot stadig viktigere å ta vare på da de kan være de eneste områdene med habitat igjen. En kantsone med busker og trær mellom fulldyrka mark, eller en liten myr i jordbrukslandskapet er viktig å ta vare på for å hindre kritisk fragmentering og homogenisering av miljø og landskap. Økologiske

funksjonsområder/resthabitat kan være så sterkt påvirket at de får lav

lokalitetskvalitet eller ikke blir registrert i det hele. Vi viser her til

naturtypekartleggingen av Klepp kommune, der 0,3 % av landarealet utenfor vern er registrert som naturtyper etter Miljødirektoratet sin instruks

for naturtypekartlegging. En lav klassifisering av en lokalitet er ikke ens betydende med lav økologisk funksjon i et spesifikt område. Betydningen for

biologisk mangfold vil være relativ til den matriksen disse habitatene finnes i. Det er særlig i områder med intensiv landbruksdrift at dette blir viktigere, da slike habitat ikke innehar tilstrekkelig verdi til å klassifiseres som naturtype, verneområde og/eller at det grunnet stort utbyggingspress/bruk ikke er lokal aksept for å hensynta. Slike områder har vi ikke gode nok verktøy for å ivareta gjennom regelverk eller kartlegging av økosystemfunksjon.

I tillegg til nasjonalt viktig natur benytter vi planverktøyet aktivt for å kunne ta vare på den vanlige naturen. Gjennom å ta vare på den vanlige naturen vil vi også kunne ta vare på den mindre vanlige naturen, alt fra sjeldne naturtyper som drar nytte av å ha vanlig natur som buffer, og sjeldne arter som har vanlig natur som en del av sine funksjonsområder i større eller mindre deler av sin livssyklus. Med et fokus på lokalt, regionalt og nasjonalt viktig natur har Rogaland en variabel utvikling med omsyn til målsetningen om å ta vare på representativt utvalg natur. For enkelte naturtyper, og arter ser vi en positiv utvikling, mens for andre naturtyper eller samfunnskontekster naturverdiene står i er det vanskeligere å finne aksept for å ta hensyn til naturverdier. Likevel vil vi si at Statsforvalteren i Rogaland sin aktivitet er svært delaktig i å ta vare på viktige naturverdier som er spesifikke for Rogaland, f.eks. jærstrendene LVO og Ramsar-område, vern av viktige skogsverdier, forvaltning av tilskuddsordninger og gjennom plansamarbeid.

Landbruk:

Vipa er det fortsatt stort engasjement for i Rogaland. Med Jæren som sitt kjerneområde etterlyses det fra politisk hold i fylkeskommunen og flere kommuner en handlingsplan for vipe i fylket. I Nibio sitt prosjekt 3Q ses det indikasjoner på en svak oppgang for vipe i Rogaland. I RMP fortsettes det å gis tilskudd til å sette av areal til vipene i hekkeperioden, vipestriper. SF har hatt flere møter med andre fylker som ønsker å innføre en lignende ordning. Nibio har også gjennomført en undersøkelse blant bøndene som har hatt vipestriper for å dokumentere den opplevde effekten, finansiert gjennom KMP-midlene. Vipediskene, som brukes ved spredning av husdyrgjødsel, er god i bruk i hele fylket og det etterlyses flere konkrete tiltak. I 2024 skal det undersøkes bruk av vipebur. Vi ser også på vipe som en inngangsport for bevissthet rundt andre viktige arter i kulturlandskapet.

Trua naturtyper, som kystlynghei, slåttemark og slåttemyr, naturbeitemark og beitehager blir høyt prioritert både i SMIL og RMP. Spesielt er det stor engasjement og mobilisering for skjøtsel gjennom brenning og beiting av kystlynghei i fylket. Det søkes beitetilskudd i RMP på over 80% av den kartlagte kystlyngheien i fylket. I 2023 ble brenning innført som tilskuddsordning i RMP for første gang. Våren 2024 skal det startes opp igjen en skjøtelsesgruppe for kystlynghei som en del av oppfølgingen av den nye handlingsplanen for kystlynghei. Vi ser et sterkt behov for tydeligere arealoversikt og tallmateriale over de kartlagte naturtypeområdene som ligger inne i naturbase, på fylkes og kommunenivå. Dette vil gjøre det mulig å se nærmere på videre mobilisering.

Myrer og andre våtmarker er restaurert (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Myrer og andre våtmarker er restaurert til en tilstand som gir gevinster for karbonlagring, klimatilpasning og naturmangfold.

I år har vi hatt fokus på å følge opp tidligere prosjekter, sjekke ut potensielle prosjekter og lete etter nye. Vi har hatt mye kontakt med de nasjonale koordinatorene for våtmarksrestaurering, og de har vært med rundt på forskjellige potensielle prosjekter. Det kommer frem at tilgang på potensielt restaurerbare myrer i Rogaland og utførbare prosjekter er utfordrende å finne sammenliknet med skogene på Østlandet. Enten er den grøftede/påvirkede myra en liten brøkdal som står igjen fra en større myr, eller så vil oppdemming føre med seg våtere, og stort sett uønskede, effekter på grunneiere eller naboer. Dette stanser opp eller vanskeliggjør arbeidet med restaurering. Vi håper med Nibios nye rapport på karbonrike areal i Rogaland kan gi et godt grunnlag til å finne potensielle restaureringsprosjekt i 2024.

Befaring ved tidligere restaurerte områder viser at vi oppnår ønsket funksjon. Befaring i Lundarsøyla naturreservat på Sjernarøy i Stavanger kommune viste at restaureringen av svartorsumpskogen fremdeles er vellykket, pluggene er godt stabile to år etter etableringen og vannstanden står slik som ønsket. Som forventet så har det dannet seg et lite vannspeil etter oppdemmingen av Storamyra, og befaringer i år viser at fugler, og spesielt andefugler benytter seg flittig av området. Ved Åna fengsel har vi lokalisert en vannvei som hindrer det ene myrområdet i å holde på en grunnvannstand på ønsket nivå. Vi ser at en grusvei på naboen sin eiendom har drenerende effekt, dermed er det gjort en avtale på å tette igjen grusveien, slik at vannet holdes i myrområdet. Vi følger fremdeles med på demninger og terskler som er etablert tidligere på Åna, de vil muligens kreve vedlikehold etter hvert, men funksjonen er fremdeles god, og vi har dermed ikke gjort noe mer med dem i 2023.

Rogalands oppfølging av nydyrkingssaker har medført stans av 7 tilfeller med nydyrking av totalt 53 daa myr.

Kunnskap om arealnøytralitet og informasjon om verdien av restaurering i klima- og klimatilpassningsperspektiver har vært spredt gjennom nettartikler og

webinarer.

Restaurering av trua naturtypene; sanddynemark og kalkmark (fra kapittel 3.1.4.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Restaurering har bedret tilstanden i de truede naturtypene sanddynemark, særlig etablert sanddynemark og/eller åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone

Trusselbilde for særlig etablert sanddynemark i Rogaland er slitasje og arealendringer. Rogaland gjerdet inn 3 større felt for sanddynerestaurering og tok ut 4 dekar voksen sitkaskog for å restaurere sanddynemark i 2023. Tidligere restaurering med inngjerding har fungert bra for å bremse ned slitasjen fra ferdsel. Videre vil hogsten over tid medføre en endring fra skog tilbake til sanddynemark.

Vi holdt nasjonal fagkonferanse for sanddynemark i mai/juni 2023 der fageksperter, Miljødirektoratet, Nordland, Agder, Sola kommune og Klepp kommune deltok. Formålet var felles strategi for ivaretagelse av sanddynemark i påvente av ny handlingsplan for sanddynemark.

3.1.1.9 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Gjennom arbeidet med utslippstillatelser, tilsyn og oppfølging av prioriterte skipsverft fører vårt arbeid oss i riktig retning, sett i et flerårsperspektiv.

I 2023 har problemet med potensielt syredannende fyllitt skapt større utfordringer for vår behandling av saker med midlertidig anleggsvirksomhet og utfylling i sjø. Vi har fortsatt behov for kunnskap, men har opprettet en Tversektoriell arbeidsgruppe for å jobbe med problemstillingen. Det har også vært behov for flere myndighetsavklaringer i denne forbindelse.

Vi har oppdatert flere akvakulturtillatelser i 2023. I tillegg har vi oppdatert 3 andre, 10-år-gamle tillatelser til landbasert industri. Flere tillatelser blir tatt opp som følge av IED-arbeidet eller søknader om endring av tillatelse. Effekten av oppdateringene er at vi lettere vil oppdage og kunne motvirke at utslippene skader miljøet, samt at industrien får like vilkår som sikrer rettferdig behandling i fylket. Det er ellers vanskelig å prioritere oppdateringer på eget initiativ med tanke på den store søknadsmengden.

Gjennom fortsatt styrket tilsynsarbeid har vi avdekket manglende kunnskap om regelverk, samt manglende etterlevelse av vilkår om overvåking og prøvetaking. Tilsynsarbeidet bidrar også til å øke kompetansen hos virksomhetene, og gjør at vi stadig er nærmere målet.

Forurensningskilder fra overgjødning (fra kapittel 3.1.4.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Forurensningskilder som skaper eutrofiering, er godt regulert.

Miljø:

Vi har hatt oppmerksomhet på eutrofierende forhold hos oppdrettselskap og fulgt opp arbeid med revisjon og tilbaketrekking av tillatelser til akvakulturanlegg i sjø, med oppdaterte vilkår om miljøundersøkelser. Vi har i tillegg gjort et arbeid med gjennomgang av utslippstillatelser med hensyn til forskriftsregulering av akvakulturanlegg i sjø, og det ble revidert åtte tillatelser. Det ble i tillegg gitt nye tillatelser til 3 anlegg etter søknad om etablering eller endring. Når det gjelder landbasert akvakultur har vi gitt tre nye tillatelser, hvor Statsforvalteren mottok klage i den ene saken. I forbindelse med årsrapportering for landbaserte anlegg har vi startet et arbeid med å prioritere tillatelser som skal endres etter ti-års-regelen og/eller som skal følges opp med tilsyn. Vi har varslet endring av tre slike tillatelser, og hvor virksomheten skal komme med ny informasjon og som skal følges opp i 2024. I 2023 ble det gjennomført fem tilsyn med landbasert akvakultur og hvor det ble avdekket avvik på internkontroll hos fire virksomheter og avvik fra utslippstillatelsen hos to virksomheter. Vi har i tillegg kontrollert en virksomhet med to sjøanlegg, og som fikk avvik på internkontroll.

Statsforvalteren har i 2023 gitt tillatelse til to kommuners kommunale ledningsnett som faller inn under forurensningsforskriften kapittel 14. Det gjenstår behandling av søknader fra ytterligere ni kommuner. Vi har også startet behandling av søknad om etablering av renseanlegg i kapittel 14 med utslipp til Karmsundet, som har moderat økologisk tilstand. I tillegg har Statsforvalteren fulgt opp renseanlegg i kap. 14 som ikke oppfyller vilkår om primærrensing.

Landbruk:

Hoveddelen av fosfortilførselen til jordbruksareal i Rogaland skjer ved bruk av husdyrgjødsel (86% i 2021). Det er, som lenge kjent, behov for å oppdatere dagens gjødselverkefver. Vi ser fram til muligheten for at dette kommer i 2024. Vi ser på forskrift om organisk gjødsel som landbruksforvaltningen sitt viktigste verktøy for å unngå eutrofiering av vassdrag i Rogaland. Slik vi forstår delegeringen i jordloven til å fastsette lokal forskrift om regionale miljøkrav omfatter den ikke myndighet til å stille krav til gjødsling utover det som ligger i forskrift om organisk gjødsel. Kommunene har derimot myndighet til å stille større krav til spredeareal. Men, som det står i tiltaksprogrammet for regional plan for vannforvaltning, mener vi det er behov for at dette gjøres på nasjonalt nivå. Strengere krav til spredeareal vil påvirke lønnsomheten og konkurranseevnen til jordbruksforetak, og endringer bør gjøres på overordnet nivå for å sikre likebehandling. Kommunene Hå, Time, Klepp, Gjesdal, Sandnes, Stavanger og Randaberg i Jæren vannområde har lokal forskrift som innskrenker spredetid for husdyrgjødsel til 1. september uavhengig av nedmolding.

Kommunene har rutinemessige kontroller av krav til spredeareal for husdyrgjødsel og krav til gjødslingsplan. Normalt utføres disse samtidig med kontroll

av produksjonstilskudd. Kommunene, med unntak av Stavanger kommune, har mangelfulle rutiner for tilsyn med lager for husdyrgjødsel og silosaft og oppfølging av lekkasjer/mindre utslipp.

Lokal forskrift etter jordloven

Det er grasproduksjon på hoveddelen av jordbruksarealene i Rogaland, og dagens praksis er jordarbeiding på våren. Overvåkingen av Jærvassdragene viser tegn til bedring i flere vassdrag. Vi ser derfor ikke behov for lokal forskrift som regulerer jordarbeiding og krav om grasdekke på jordbruksareal på Jæren og på Haugalandet der det allerede er overvekt av grasproduksjon.

I nedslagsfeltet til Hålandsvatnet er det derimot erosjonsutfordringer, og her er vi i prosess med å vurdere lokal forskrift. Prosessen følger stegene i utredningsinstruksen. Det er stor grad identifisert hvilke typer tiltak som er relevante, men pågående kartlegging av overvannshåndteringen i nedslagsfeltet vil gi god indikasjon på hvor det bør settes inn punkt-tiltak. Nedslagsfeltet til Hålandsvatnet er et viktig område for grønnsaksproduksjon i Rogaland. NIBIO sin verdiskapningsrapport fra 2017 viser at gamle Stavanger kommune og Randaberg kommune hadde 13 prosent av total bruttoprodukt fra potet og grønnsaker i Rogaland. Vi ser det som viktig å belyse i hvilken grad driftsinnskrenkinger i grønnsaksproduksjon gjennom lokal forskrift kan påvirke konkurransesituasjonen mellom foretakene. Det er som kjent sterk konkurranse i grøntsektoren, med kontraktsproduksjon.

Vekting av hensyn til matproduksjon og målsetting om økt produksjon av frukt og grønt opp mot mål om god økologisk tilstand i vassdragene er prinsipielt viktig i arbeidet med lokal forskrift. Omlegging fra potet- grønnsaker til grasproduksjon gir inntektstap. Slik vi ser det vil lokal forskrift innebære en rådighetsinnskrenkning som ikke vil utløse krav om erstatning, men vi må være forberedt på at spørsmålet blir prøvd rettslig. Vi ser derfor behov for en nærmere juridisk vurdering av erstatningsspørsmålet.

I 2024 er det satt av budsjettmidler til å bestille en utredning av økonomiske og driftsmessige konsekvenser av å pålegge at en prosentandel av hver dyrket mark skal ligge i gress innen 1. september. Utredningen er en del av prosjektet «Bedre vannkvalitet i Hålandsvatnet» og her brukes prosjektgruppen som ressursgruppe for å kunne involvere de berørte myndighetene og aktørene i nedbørsfeltet.

Fellesprosjektet "Bedre vannkvalitet i Hålandsvatnet" skaper aktivitet og utløser tiltak. Nedslagsfeltet til Hålandsvatnet er avgrenset til å omfatte 35 jordbruksforetak. Vi har lagt vekt på å ha gode prosesser og dialog for å raskt oppnå gjennomføring av tiltak, og erfaringene så langt er gode. Vi er også i kontakt med øvrige Statsforvaltere vedrørende temaet.

Vannforvaltningsplaner

Tema	Hvor mange vannforekomster vil nå miljømålene, innen gitte frister	Hvor mange vannforekomster vil ikke nå miljømålene, innen gitte frister	I hvor mange vannforekomster er det fastsatt regionale forskrifter for å nå målene	I hvor mange vannforekomster har SF vurdert å innføre regionale forskrifter
Antall	957	574	0	3

Som grunnlag for tabellen, er det brukt tall for økologisk tilstand i vannregion Rogaland. Tallene er funnet i Vann-Nett Portal. Det er vannforekomster med god og svært god tilstand som er grunnlaget for antall vannforekomster vi antar vil nå miljømålene, mens de med moderat og dårligere økologisk tilstand er grunnlaget for det antallet som ikke vil nå miljømålene innen gitte frister. De tre vannforekomstene det vurderes å innføre regional forskrift, er begge knyttet til Hålandsvatnet (innløpsbekk, selve innsjøen, og utløpsbekk).

Oppdaterte tillatelser (fra kapittel 3.1.4.4.2.1 i TB)

Rapportere på

En større andel av virksomhetene i fylket som er omfattet av EUs industriutslippsdirektiv, har oppdaterte tillatelser i tråd med Best Available Techniques (BAT)-konklusjoner

Arbeidet med avfall (BREF WT) er nesten ferdig, vi mangler kun to anlegg av ca. 40. Begge er biogassanlegg som er tilkoblet avløpsrensaneanlegg, en lik problemstilling i andre fylker. Her forventer vi en unntaks-sak i løpet av 2024. Vi har også ett anlegg omfattet av BREF FMP, tillatelsen ble gitt i 2023, og er i tråd med IED.

Vi har 17 anlegg omfattet av BREF FDM. To av anleggene er oppdatert med BAT-AEL og er i tråd med IED. Vi har fem søknader om unntak fra BAT-AEL til behandling. Arbeidet er komplisert og tar mye tid og ressurser, vi ligger derfor bak 4-års fristen. Kommende arbeid med Ny BREF SA vil også øke arbeidsbelastningen fremover.

3.1.1.10 God økonomiforvaltning i kommunene

Kommunene i Rogaland har en god økonomiforvaltning. Det er likevel forskjeller mellom kommunene, og to av kommunene har en klart mer utfordrende økonomisk situasjon.

I Rogaland er det én kommune som nå er på rødt, med avgrenset økonomisk handlingsrom, i KS sin analyse av økonomisk handlingsrom sett ut fra kommuneregnskapene for 2022 (konserntall). Dette er Randaberg kommune, som for 2021 lå veldig nær grensen om å være på rødt nivå. Rogaland har også en gul kommune, med moderat økonomisk handlingsrom. Dette er Strand kommune. Strand kommune ligger i 2022 veldig nær grensen om være på rødt nivå. Resten av kommunene i Rogaland er på grønt, har større grad av økonomisk handlingsrom.

Den viktigste forklaringen på at disse to kommunene er på rødt og gult er høy lånegjeld. I tillegg har begge kommunene hatt en nedgang i netto

driftsresultat fra 2021 til 2022.

Randaberg kommune ligger på 0,98 på handlingsromsindeksen. I fjor lå kommunen på 1,01. Et tall på indeksen på under 1 er rødt nivå.

Strand kommune ligg på 1,07 på handlingsromsindeksen. I fjor lå kommunen på 1,71.

Samlet sett har 14 kommuner lavere handlingsromsindeks for 2022, sammenliknet med analysen for 2021. 9 kommuner har høyere handlingsromsindeks enn for 2021.

I mai arrangerte vi den årlige kommuneøkonomidagen i samarbeid med KS Rogaland, med hovedfokus på kommuneøkonomi.

I våre høringsuttalelser til kommuneplanene vektlegger vi hvor viktig det er med direkte kopling mellom kommuneplanen og økonomiplanen. Dette vil kunne sikre god oppfølging av målene som kommunen setter seg gjennom konkrete tiltak og tilhørende økonomiske prioriteringer. Økonomiplanen kan inngå eller utgjøre handlingsdelen i kommuneplanen etter plan- og bygningsloven § 11-1, fjerde avsnitt.

God oppfølging av kommuner som er i eller står i en situasjon der de kan komme i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God oppfølging av kommuner som er i eller står i en situasjon der de kan komme i ROBEK.

I Rogaland har vi ingen kommuner i ROBEK.

KS har de siste årene gått ut med en analyse over status for kommunenes økonomiske handlingsrom etter at tallene fra fjorårets kommuneregnskap (konserntall) er endelig i KOSTRA. Med utgangspunkt i denne analysen lager vi en egen nyhetssak om økonomisk handlingsrom for kommunene i vårt fylke. Vår nyhetssak får god oppmerksomhet i media, og den blir brukt av kommunedirektører og økonomisjefer i dialog med politikerne om status for kommuneøkonomien.

Vi har et særlig blikk for to kommuner: Strand kommune og Randaberg kommune. Dette er de kommunene i Rogaland som har et mest begrenset økonomisk handlingsrom sett ut fra kommuneregnskapet for 2022. Begge kommunene er klar over denne situasjonen, og vi har en god dialog med økonomiansvarlige i kommunene. Vi minner spesielt disse kommunene på å ta hensyn til den økonomiske situasjonen når det er aktuelt, for eksempel ved godkjenning av vedtak om å gi kommunal garanti.

Redusert merforbruk i kommuner som har slitt med store underskudd over tid. (fra kapittel 3.1.5.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Redusert merforbruk i kommuner som har slitt med store underskudd over tid.

I Rogaland har vi ikke kommuner med merforbruk og som har slitt med store underskudd over tid.

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Hvert år arrangerer vi Kommuneøkonomidagen for ordførere, kommunedirektører og økonomiansvarlige i kommunene. Det gjorde vi også i 2023 som en fysisk konferanse den 24. mai. Der holdt økonomisjefen i Randaberg kommune Lars Vedøy følgende innlegg: "Kommunisere KOSTRA for brei medvirkning og størst mulig eierskap"

Vi har digitale, regionale møter med økonomiansvarlige i kommunene i Rogaland. Der står alltid rapportering til KOSTRA på agendaen. I forkant av disse møtene er vi i dialog med SSB for å fange opp eventuelle utfordringer og endringer som kommunene må være spesielt oppmerksomme på. I 2023 ble det hold regionale møter 21. og 22. september 2023.

Før årsskiftet publiserte vi en nyhetsartikkel om at det snart var klart for rapportering til KOSTRA og gjorde samtidig kjent den nye veilederen til kontoplanen i KOSTRA for 2024.

Vi kan vise til meget gode resultater når det gjelder aktiv bruk av KOSTRA-tall i styringen av kommunene i Rogaland.

Ved gjennomgang av årsbudsjett for 2023 og økonomiplan 2023 - 2026 ser vi at 18 av 23 kommuner bruker KOSTRA-tall aktivt for å sammenligne seg med andre kommuner i disse styringsdokumentene.

Ved gjennomgang av årsrapportene for 2022 ser vi at 16 av 23 kommuner bruker KOSTRA-tall aktivt for å sammenligne seg med andre kommuner.

Samlet viser gjennomgangen av styringsdokumenter at alle kommuner i Rogaland, med unntak av Kvitsøy kommune, bruker KOSTRA-tall aktivt i styringen av kommunen.

Vi planlegger å fortsette med å ha KOSTRA som tema på de regionale møtene med økonomiansvarlige i kommunene. Vi vil følge opp Kvitsøy kommune spesielt, og oppfordre kommunen til også å ta i bruk KOSTRA-tall for å sammenligne seg med andre kommuner i ett eller flere av sine styringsdokumenter.

3.1.1.11 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet

Økt verdiskaping handler ikke bare om økt vekst i produksjonen eller i tilskuddssystemene, det handler også om økt kvalitet og økt pris på produktene. Beredskap, nok og trygg mat, bruk av ressurser i hele fylket, omdømme, legitimitet i samfunnet, er faktorer som vi vektlegger sterkt og som vi har målrettet innsats mot.

Vi mener at jordbruksnæringen i Rogaland utvikler seg i rett retning på de fleste felt, men ikke alle. Det er en bred involvering av landbruksaktører i utviklingsarbeidet. Vi viser til arbeid med dyrehelse og dyrevelferd, omlegging til løsdrift for storfe, bioenergi, klima og miljø herunder gjødsel- og næringsstoffregnskap, veksthus, vannforurensning, jordhelse, markedshager, lokalmat og Inn på tunet som er eksempler på hvor utviklingen går i rett retning. Innen økologisk landbruk ser vi at utviklingen ikke er som ønsket, tross god innsats fra oss. Videre erfarer vi at arbeidet med bær, potet og grønt er krevende, og at vi må sette inn større innsats på dette feltet i de kommende årene.

Verdiskapingsrapporter viser at 40 % av verdiskaping fra jordbruket kommer fra distriktene. Derfor jobbes det aktivt med å sikre produksjon og en bærekraftig bruk av ressursene i distriktene, med spesielt fokus på melkeproduksjon og beiteressursene.

Vi har en tett og svært god dialog med næringen, leverandør- og foredlingsindustrien, andre offentlige myndigheter, forskning- og utviklingsaktører og andre rådgivingsaktører. Dette er selve fundamentet for at vi skal kunne oppnå ønsket effekt av vår innsats. Vi er pådrivere, er nøytrale, og bruker våre muligheter for faktainnhenting, og er ofte initiativtakere til diskusjonsfora og tiltak/prosjekter. Vi har en viktig rolle i utforming av prioriteringer av investeringsmidler (IBU) gjennom godt samarbeid i landbrukspartnerskapet

Statsforvalteren har i flere år vært pådriver for å styrke bøndene og resten av verdikjeden kompetansemessig slik at næringen kan øke, ikke bare verdiskapingen, men også lønnsomheten.

Skogbruk

Grønn og bærekraftig omstilling forutsetter at vi har sikker og god tilgang til råstoff, og aller helst øke produksjonen av grønt og fornybart skogsråstoff. I våre områder fortsetter dessverre trenden de siste 15-20 åra med nedbyggingen av skogressursen, der over 50 % av hogstarealet etter barskoghogst går ut til andre formål, eller at det ikke er aktive foryngingstiltak. Trenden forsterkes ved at skogen hogges før den er hogstmoden og ikke følges opp med tilstrekkelig ungsogpleie. Det er den beste skogen på de beste arealene som går ut. For verdiskaping, framtidig råstofftilgang og klima er dette uheldig. Dette har vært og er en prioritert oppgave, men har til nå ikke vært nok til å snu utviklingen fra nedbygging til oppbygging og bærekraftig høsting av fornybare skogressurser.

På videreforedling har vi tatt små steg for å øke verdiskaping av lokale skogressurser, men det er fortsatt slik at mesteparten av det beste tømmeret bli eksportert ut av fylke og til utlandet, og der andre tar foredlingsgevinsten. Unntaket er på flisbasert biovarme der vi har over tid fått utviklet et velfungerende marked i hele verdikjeden. Interesse har vært stor på grunn av høye strømpriser. Vi vil også trekke frem økt interesse for bruk av tre i landbruksbygg, og der vi har bedrifter/ sagbruk som kan levere funksjonelle og klimavennlige bygg til konkurransedyktige priser. Målretta utviklingsarbeid hos SF og prosjektsatsinger over tid både på bioenergi og landbruksbygg i tre har bidratt positivt til den fine utviklingen og økende interesse for grønn næringsutvikling.

Interesse etter fornybart skogsråstoff øker. Det er flere større bedrifter med konkrete planer om oppstart, men mye er satt på vent på grunn av følgene av krig og usikre rammevilkår.

Arbeidet vårt på infrastruktur mot tømmerkaier, flaskehals er offentlig vei og skogsveitbygging vil være positivt for realisering av initiativene på etablering av nye og grønne arbeidsplasser. Vi har vært aktiv med i prosessen rundt arbeidet i alle disse tre leddene. Det må arbeides videre med å sikre rasjonelle og effektive transportkjeder med mål om snu tømmerstrømmene ut av fylket, og isteden få tømmeret inn til egne tømmerkaier og foredlet vare ut.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av nasjonale mål og regionale strategiske føringer

Mobilisering og informasjonsformidling

SF utøver stor grad av formidling av informasjon gjennom ulike kanaler i tillegg til aktiv bruk av nettside. Innen næringsutvikling benytter vi utsending av nyhetsbrev og deling av informasjon i flere både lukkede og åpne facebook-grupper.

I slutten av 2023 arrangerte vi sammen med Innovasjon Norge og Rogaland fylkeskommune et webinar om investeringsmidler i landbruket og prioriteringer for 2024.

SF og fylkeskommunen har vært i møte med representanter fra nærings- og landbruksavdelingen i 8 kommuner. Formål med møtet er å drøfte status

landbruk, samt hva kommunen ønsker å jobbe videre med fremover innen tradisjonelt landbruk og nye næringer. Videre ønsket vi innspill om hva som rører seg i kommunene og avdekke eventuelle tiltak/satsinger vi i fellesskap kan skape for å opprettholde god mobilisering i kommunen.

JORDBRUK

Vi legger til grunn målsettingene om nok og trygg mat, økt matmangfold, utvikling av Matnasjonen Norge, videreutvikle økologisk jordbruk, arbeide med urbant landbruk, og synliggjøre Inn på tunet og reiseliv.

SF har sammen med landbruksnæringen også i 2023 hatt en sterk innsats rettet mot dyrehelse, dyrevelferd og bondevelferd.

Prosjektet «Arbeidet for god dyrevelferd og dyrehelse i Rogaland».

SF ledet dette prosjektet som ble avsluttet i 2023. Prosjektet blir videreført som et nettverk med støtte fra Rogaland landbruksksselskap.

Bondevelferd. Kompetanseheving for bedre bondevelferd, er blitt etterfulgt av prosjektet «Bedre bondevelferd». Målet er å styrke kompetansen hos bondens rådgivere omkring psykisk helse i landbruket. I 2023 ble det arrangert nettmøte med tema taushetsplikt. Initiativtakeren bak prosjektet er slakteriene i samarbeide med landbruksparken (prosjekteier) og SF.

Svinegruppa. Etter lansering av tilsynsrapporten på svin ble en samlet svinenæringen i Rogaland enige om å opprette ei arbeidsgruppe. Svinegruppa består av representanter fra slakteriene, faglagene, Veterinærinstituttet, Mattilsynet, Veterinærforeningen og SF og arbeider tett med Animalia. Det har blitt arrangert samling for helsegris-veterinærer og utarbeidet et utkast til veileder for behandling av syke og skadet dyr. Veileder vil bli lansert og klar for distribusjon første del av 2024.

Kadaverhåndtering ved krise. Bondelaget (prosjekteier), slakteriene, meieriene, Animalia, Biosirk, Forus energigjenvinning, Mattilsynet, Hå kommune, Veterinærinstituttet, Rogaland veterinærforening og SF utgjør aktørene. Hovedmålet er å etablere tverrfaglig samarbeid for å utforske ulike løsninger for kadaverhåndtering og utarbeide beredskapsplan(er) for håndtering av kadaver ved krise for Rogaland. Kartleggingen er igangsatt.

Ammekuproduksjon. SF har sammen med næringa igangsatt arbeid med å kartlegge oppstallingstype og investeringsbehov i ammeku-produksjonen for å imøtekomme kravet om løsdrift for storfe innen 2034.

Bås- og løsdriftsfjøs. Hele 465 melkebruk i Rogaland har fortsatt båsfjøs. Mest prekært er det for de gårdene med mindre enn 30 melkekyr.

I 2023 ble det gitt tilskudd til 22 løsdriftsprosjekt i melkeproduksjonen. Det er fortsatt stort behov for investeringsmidler for å nå målet om at flest mulig gårdsbruk med storfe legger om til løsdrift innen 2034. SF jobber aktivt med å sammenstille data fra PT og meieriene for å følge med på utviklingen, spre informasjon om temaet og å involvere næringen/faglagene/industrien og det regionale partnerskapet i prioritering av innsats og midler.

Kvotefylling melk. I forbindelse med mangel på melk har vi innhentet tall for kvotefylling i Rogaland. Leveransene fra meieriene -Tine og Q, viser at det i 2023 ble levert 258 961 979 liter til meieriene i Rogaland, av totalt disponibel kvote på 278 544 013. Det gir en kvoteoppfyllingsgrad på 92,9%. Vi har per dags dato ikke historiske tall for kvotefylling i Rogaland, men ser at det kan være hensiktsmessig å følge denne utviklingen framover.

Investeringer i svinenæringen. Svinenæringen melder at de fortsatt lider under manglende nyinvesteringer og fornyinger av driftsapparatet. I de regionale retningslinjer for prioriteringer av investeringsstøtte i landbruket er omlegging til SPF – gris prioritert.

Beitelag. Det er et nasjonalt mål å utnytte utmarksressursene. I 2023 ble det avholdt samling for beitelagene. Tema var beitedyktighet, dyrevelferdsmeldingen, elektroniske hjelpemidler, tilskuddsordninger, villrein og sinking i tomme områder.

Beitelag i villreinområde. I forbindelse med revidering av handlingsprogrammet for «Heioplanen» har vi hatt dialogmøte med beitelagene i villreinområde. Møte ble arrangert i samarbeid med fylkeskommunene og la grunnlag for innspill til regionalplan for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Setesdal Austei.

Potet- og grønnsaksproduksjon. Det er regionale mål om å øke produksjon og forbruk av grønnsaker og potet. Vi har i 2023 hatt for lite mobilisering innen tradisjonell produksjon i form av kurs, seminarer og webinarer. Årsaken er for lite ressurser. Innen småskala grønnsaksproduksjon har vi hatt flere aktiviteter.

Frukt- og bærproduksjon. Det jobbes for å nå målet om å øke forbruk og produksjon av frukt og bær. Vår rolle har vært å bistå faglaget og grossister ved prosjektinitering, bedriftsutvikling og kompetanseheving. Rogaland har ca 5 % av fruktproduksjon i landet. I 2023 har fruktbondene i Rogaland levert 675 tonn epler, 65 tonn pærer, 25 tonn moreller og 9 tonn plommer til pakkeriet til Ryfylkefrukt SA. SF har i en 10 årsperiode jobbet svært mye med revitalisering av fruktnæringen, og det viser igjen med god vekst i produksjonen. Nye produsenter kommer til. Vår innsats på dette feltet er redusert i takt med vekst i produksjon og metning i markedet.

Det har vært et greit år for bærprodusentene i 2023. Norsk landbruksrådgiving oppgir at det er flere som starter med bærproduksjon enn som slutter. De fleste som starter opp begynner med bringebær eller honningbær/haskap, og noen få som begynner med jordbær i veksthus, noe som er særegent for Rogaland. Omsetning av varer kan være flaskehalsen for mange. Det er stor variasjon i størrelsene på produksjonen og vi ser en trend at det er de store som har råd til å investere i tunneler og table-top-systemer. En annen flaskehals er bær til industri, det er det ikke økonomi i.

Vi har ikke hatt ressurser nok til å prioritere bærproduksjon i 2023, men i 2024 gjør vi endringer i oppgaveportefølgen og vil ha større innsats på dette feltet.

Veksthus. Statsforvalteren deltar i styringsgruppa for innovasjonsnettverket for veksthusproduksjon i Rogaland som startet opp i 2023. Initiativet til

nettverket kom opprinnelig fra næringa selv, og nettverket skal i første omgang konsentrere seg om utfordringene rundt energi og CO₂. Nettverket har så langt arrangert et webinar og en workshop om CO₂-kilder, et webinar om varmpumper og en gartnerivandring. Nettverket har også tatt initiativ til å starte opp en gruppe for unge gartnere som har eller skal ta over gartneri, hvor det har vært litt aktivitet i 2023. Gjennom nettverket er det videre startet opp et prosjekt med rådgiving til enkeltgartnere som ønsker en omstilling til mer bærekraftig veksthusproduksjon. Opprinnelig finansiering fra Stavanger kommune er nå brukt opp, og nettverket ser på mulighetene for videre organisering og finansiering.

Korn. Kornproduksjonen i fylket er økende og var på 36 552 daa i 2023 (i bunnåret 2019 var det 18 688 daa). Både landbruksnæringen og SF burde hatt mer fokus på produksjon av egne råvarer for å ta ned importbehovet.

Økologisk primærproduksjon. Debio sin statistikk viser at 62 foretak var godkjent eller under karens for økologisk primærproduksjon. Antallet har holdt seg stabilt i flere år. Det økologiske arealet ligger fremdeles på et lavt nivå, under 1 % av landbruksarealet i Rogaland.

Økologisk storhusholdning. Det er to foretak med Debio godkjenning for servering. Et krav om bruk av økologisk mat i alle offentlige virksomheter hadde bidratt til økt omsetning og stabilisert markedet gjennom forutsigbar etterspørsel, noe som er avgjørende for primærproduksjonen og salgsleddet.

Grossist- og foredlingsledd for økologiske produkter. Det er svært vanskelig å få leveringsavtaler for grønnsaker, og det blir ikke inngått leveringsavtaler med merpris for melk. Nye produsenter fra Rogaland som søker seg inn i Debio driver stort sett med sau, ammekyr eller småskala grønnsaker.

Prosjekt økologisk førkorn-dyrking. I nedslagsfeltet til Felleskjøpet Rogaland Agder er økologisk kraftfôr dyrere enn andre plasser i Norge. Det er en utfordring, spesielt etter at kostnadene for andre innsatsfaktorer har økt betraktelig. Samtidig er volumet av lokalt produsert førkorn lite og det er et potensial til å øke arealet dersom det er lønnsomt. En utfordring er at mottaksleddet ikke betaler merpris for innlevering av økologisk korn. Statsforvalteren i Rogaland har tatt initiativ til et prosjekt som skal belyse både dyrkingstekniske utfordringer og markedssituasjonen samt økonomi til i å selge direkte uten å gå gjennom mottaksleddet. NLR Rogaland eier prosjektet, NLR Agder bidrar inn i arbeidet.

Økologisk veksthus. NIBIO Særheim har nå begynt på siste året av et 3-årig prosjekt hvor problemstillinger rundt regelverksendring for forbud av produksjon i avgrenset medium i økologisk dyrking skal belyses nærmere. Statsforvalteren deltar i ressursgruppen for prosjektet, det første året har blitt gjennomført etter prosjektplanen.

Småskala grønnsaksproduksjon og urbant landbruk. Det finnes 7 aktive andelslandbruk i Rogaland. 5 er drevet av gårdbrukerne selv, en leier landbruksjord og ett initiativ leier kommunalt areal.

Antall markedshager og småskala grønnsaksproduksjoner er økende, de færreste er økologisk sertifisert, men mange avstår fra bruk av kjemisk plantevern. SF har ikke en fullstendig oversikt, men ser at det har kommet flere til som selger gjennom Reko-ringen, Bondens marked og gardsutsal.

NLR Rogaland arrangerer markdager hvert år som blir godt tatt imot av drevne og nye produsenter. Det ble holdt webinarserie om småskala grønnsaksproduksjon i regi av NLR der også flere fra Rogaland deltok.

Skolehager. SF har opprettet et uformelt nettverk for skolehageinteresserte. Det ble gjennomført et inspirasjonsmøte på Sola ungdomsskole i september med rundt 30 deltakere fra både skole og barnehage. Det er et stort behov for å øke kunnskapen knyttet til valg av plassering av skolehagen, dyrking av nyttevekster, økonomisk støtte samt erfaringsutveksling.

Regenerativt landbruk. Vi ser en økt interesse i regenerativt landbruk, spesielt knyttet til beitemetoder som bidrar til økt mangfold av jordorganismer og karbonbinding. Hos noen er drivkraften et ønske om å redusere ytre innsatsfaktorer som kunstgjødsel.

Kurs i Holistic Management (HM) (regenerativt landbruk). Vellykket gjennomføring av fulltregnet 9-dagers kurs med 18 deltakere. SF var medarrangør. Kurset ble støttet med midler fra Rogaland fylkeskommune.

Nasjonalt prosjekt i regi av Regenerativt Norge. Regenerativt Norge har fått støtte av Rogaland fylkeskommune til gjennomføring av aktiviteter i Rogaland. Det har blitt dannet en erfaringsgruppe for tidligere deltakere av HM-kurs, under oppstartsmøte deltok 17 personer og flere ønsker å knytte seg til. Blant disse er det bønder med ulik gårdsdrift - volumproduksjon og småskala, de fleste med konvensjonell drift og noen med debio-godkjenning. Det arrangeres nytt kurs med oppstart i desember 2023 med totalt 3 samlinger frem til juli 2024.

Lokalmatproduksjon. Vårt engasjement innen lokalmat er redusert de siste årene og dette henger sammen med at oppdraget som matkontakt er tatt bort og en reduksjon i antall ansatte som jobber med næringsutvikling. For å opprettholde satsing innen lokalmat, er det viktig at det blir arbeidet kontinuerlig med mobilisering. Vi samarbeider tett med Gladmat, Kompetansenettverket og enkelte næringshager (spisset mot lokalmat og landbruksbasert reiseliv) for å synliggjøre og markedsføre aktiviteter rettet mot lokalmatprodusenter.

Rogaland har nå 245 lokalmatprodusenter. Dette er en positiv økning fra 2022 hvor antallet var 217. Vi registrerer en fortsatt positiv utvikling i sidernettverket med økende omsetning. Det er også vekst i antall ysterier/melkeforedling samt gårdsutsal.

Gladmat er en viktig aktør som synliggjør våre lokale matskatter og produsenter gjennom Gladmatfestivalen og en rekke andre aktiviteter gjennom året. SF deltar i en arbeidsgruppe til Gladmat. Konkret resultater er utvikling av jevnlig møteplasser for næringen innen lokalmat. I tillegg er konseptet Kortreist etablert og som skal arrangeres to ganger i året. Kortreist er blitt en suksess hvor gårdsmatutsal og lokalmatprodusenter i hele fylket åpner opp for salg direkte til gjester som kommer på gården.

Reko-ringer og Bondens marked Rogaland utvikler seg rett retning. Disse er selvgående og SF har ingen aktiv rolle.

Kompetansenettverk for lokalmat Sør. Vår rolle er å drive med kunnskapsbygging, og å mobilisere til deltaking på kurs og seminar. Matsmiå ble

arrangert i Kvinesdal november 23 med inspirasjonssamling (50 deltakere) og kurs (30 deltakere) over to dager. Det var deltakere fra både Agder og Rogaland, noe som bidro til nettverksbygging mellom fylkene. SF har hatt rolle som medarrangør.

I 2023 har nettverket kjørt flere kurs og fagmøter med god deltakelse fra Rogaland, f.eks. kurs i sylting og fermentering av grønnsaker, trygg mat, økonomi og lønnsomhet, fagmøte ysting, speed-dating mellom kokk og produsent og innføringskurs sider. Besøksordningen fungerer også bra, med god deltakelse fra Rogaland.

Reiseliv. Hanen Rogaland fortsetter med den positive utviklingen og har økt antall medlemmer fra 34 i 2022 til 37 medlemmer i 2023. Det nåværende styret legger stor vekt på samarbeid mellom bedriftene. Hanen har deltatt i et prosjekt med formål om å øke kompetanse innen markedsføring, lønnsomhet og ved å utvikle produktspekter ved å ta imot turister som kommer med buss. Prosjektet ble sluttført juni og SF har deltatt på møter og arrangement i prosjektperioden.

IGW-Grüne Woche. Rogaland deltok som en del av Fjordregionen på den norske paviljongen på IGW januar 2023. Fjordregionen valgte å satse på sider og lokalmat som passer dertil. Fra Rogaland deltok totalt 6 lokalmat- og reiselivsbedrifter. Vi har hatt en aktiv rolle i planlegging og gjennomføring.

Inn på tunet. Det er i per i dag 16 landbruksforetak som har IPT godkjenning gjennom stiftelsen Norsk Mat. Sammenlignet med 2022 er det en nedgang på 5 IPT godkjente gårder. Noen gårder har lagt ned satsing og andre befinner seg i et generasjonsskifte hvor situasjonen er uavklart. 14 av 16 gårder har IPT avtaler med kommuner i Rogaland og nabofylker. 8 gårder (som er IPT godkjent eller er i godkjenningsprosess) er medlem i samvirkeorganisasjonen IPT Norge.

Vi har gjennomført en rekke møter med kommuner og IPT gårder hvor informasjon og rådgivning er sentrale temaer. Det legges stor vekt på å få avklart markedsbehov i kommuner før vi initierer konkrete tiltak og videre oppfølging av kommune og gård.

SF har avholdt to webinarer med tema demensomsorg på gård og hvordan IPT kan forebygge utenforskap blant barn og unge. Målgruppen var ansatte i kommuner og IPT gårder med høy deltakelse.

Torvholen Gard i Klepp kommune ble tildelt BU-pris for sitt arbeid med å etablere demenssenter på gården. SF har mobilisert til søknad og innvilgelse av vekstfinansiering for å utvide tilbudet ytterligere samt øke omsetning på IPT tjenestene.

Hjelmeland kommune er innvilget regionale RT-midler for å igangsette pilotprosjekt innen demensomsorg på gård. Formål er å finne egnet gård for å ta imot personer med demens, samt finne modell for organisering av tilbud. SF deltar i styringsgruppen.

Rogaland og Agder Bondelag, SF i Rogaland og Agder deltar i et hovedprosjekt hvor IPT Norge SA er prosjekteier. Prosjektet skal gå over 3 år med formål å skape økt verdiskaping og bruk av IPT tjenester innen demensomsorg og skole. SF vil være representert i styringsgruppen.

SKOGBRUK

Vi deltar aktivt i kystskogbruket som er en viktig samarbeidsarena for å ta tak i felles utfordringer som er annerledes enn i de tradisjonelle skogstrøka. Kystskogmeldingen er nyttig verktøy for det regionale samarbeidet for å prioritere innsats og virkemidler. Vi er involvert i arbeidet med utarbeiding av handlingsprogram og felles prosjektsatsinger på tvers av fylkesgrensene for oppfølging av meldingen.

Det er etablert faste møtepunkt gjennom året mellom fylkeskommunen, kommunene, Skogselskapet, skognæringsforum, næringsaktørene og andre relevante samarbeidsparter. Vi har etablert et fast «skogråd» der vi samles på Teams 1 time hver 14. dag. Her deltar Skognæringsforumet, fylkeskommunen og skogselskapet for å drøfte samarbeid, løpende oppgaver, prosjekter og fordeling av hovedansvar/oppfølging av typiske samarbeidsoppgaver.

Faste møtepunkt, kurs, samlinger og felles prosjekt er viktig for kompetanse- og nettverksbygging, men og for å kunne ta tak i lokale utfordringer og muligheter. Det har blant annet blitt gjennomført 2 felles seminar der vi har hatt hovedansvaret for gjennomføring «Skog kjelde til klimavennlig verdiskaping» i Ryfylke og «Videre skogsatsing i Dalane». I tillegg har vi en fast samling før skogkultursesongen dras i gang med tømmerkjøpaktørene, skogkultursansvarlige og kommunene.

Arbeidet med teknisk oppskrivning av flaskehals på kommune- og fylkesveiene har etter en runde i alle våre større skogkommuner blitt avsluttet. Flere viktige og større flaskehals for tømmertransport er nå blitt oppjustert til å kunne kjøres med fulle tømmervogntog bruksklasse BK 10/50 19,5 meter og BK 10/60 24 meter. Arbeidet er et resultat av samarbeidet i kystskogbruket og flaskehalsundersøkelsen til Transportøkonomisk Institutt (TØI) og AT-Skog SA.

Utfordringene rundt hogst av ikke hogstmoden skog og økonomiske konsekvenser for skogeiere har ikke blitt mindre. Valg av hogstalter – ny veileder fra Skogkurs utviklet i samarbeid med kystskogbruket har vært nyttig.

Behovet for nøytral rådgivning og informasjon har økt etter at vi har fått enda mer konkurranse om tømmerstokken etter at Fjordtømmer AS har etablert seg i fylket som den tredje tømmerkjøperen. Konkurranse kan være bra, men vi ser at dette får negative følger bl.a. ved at den beste skogen hogges lenge før den er hogstmoden. For stort fokus på tømmerstokken for å sikre inntjening går utover innsatsen på skogkultur og framtidsskogen. Informasjonsarbeid mot skogeiere og kommunen er et kontinuerlig og viktig arbeid, spesielt i våre områder med generelt liten kompetanse og kapasitet/interesse for skog hos både skogeiere og kommune. Vi har samlet tematisk relevant fagstoff på hjemmesiden. Men vi er avhengig av lokale nettverk og initiativ for å nå ut med målretta informasjon. Redusert bemanning/vakanser i kommunene har gått ut over det kontinuerlige og viktige informasjonsarbeidet på skog. For å bøte litt på dette har vi fått på plass et 3-årig infoprojektet Aktive Skogeiere i samarbeid med Skogselskapet, med fokus på skogkultur.

Kapasitet og kompetanse er under forsvarlig nivå i mange av våre kommuner. Der det finnes skogkompetanse ser vi at oppgaveløsning på andre områder går foran. Dette er etter vårt syn den største utfordringen for god måloppnåelse. Med små stillingsbrøker blir også vårt arbeid ineffektivt fordi vi ofte må veilede kommunene i detalj på enkle basisoppgaver.

En del av de økonomiske ordningene på skogområde er såpass små at det ikke er hensiktsmessig å spre disse utover. Tilskudd til skogsveier er et godt eksempel. Her kan det gå flere år før det kommer inn saker i enkelte kommuner. Det resulterer i at kommunen ikke er i stand å følge opp i tråd med ansvaret de har fått. Manglende mengdetrening er også en utfordring på andre ordninger.

TREBRUK

Fokus på bruk av tre er økende fra mange hold, både fra kommuner, arkitektfirma og utbyggere. Det skjer mye spennende på trebygg som gjennom gode eksempel bidrar til å åpne dører for andre. Flere kommuner har større bevissthet rundt materialvalg og tar bruk tre i sine bygg inn i klima- og miljøplaner. Vi jobber aktivt med å fremme dette som gode klimatiltak i de kommunale planprosessene.

Innsatsen på å øke trebruken har vært redusert etter at tredriverprosjektet ble avsluttet i 2022. Vi har arbeidet aktivt med å få på plass en ny regional tredriver i 100 % stilling over 3 år. Så langt ser dette lovende ut. Vi mangler per dato noen formelle svar på finansiering før stilling kan lyses ut. Vi håper å ha ny tredriver på plass før sommeren 2024. Arbeid mot mer foredling av lokale skogressurser og videre satsing på landbruksbygg i tre vil være viktige innsatsområder.

Vi har ikke lyktes med å få på plass et bedriftsnettverk som kan tilby komplette bygg i tre for melkeproduksjon på lik linje med Fjøsssystemer og andre tilsvarende bedrifter. Det har vært utfordrende og ofte personavhengig å få egnede personer i mindre bedrifter til å ta hovedansvaret med å dra disse litt krevende prosessene i slike bedriftsnettverk. Ny tredriver kan bidra med hjelp og veiledning for å få etablert et velfungerende bedriftsnettverk.

Ridehallen og «Katedralen i Suldal» med kortreist rundtømmer med minimalt med bearbeiding, er en unik byggemetode med over 50 takstoler med spenn på 25 meter. Vi deltar aktivt gjennom vår bygdeutvikler til å utvikle konseptet videre mot andre og mer kostnadseffektive landbruksbygg.

BIOENERGI

Det er god driv i bioenergisatsingen. Økte strømpriser gir utslag i stor interesse for biovarme og mindre gardsvarmeanlegg. Vi har over flere år hatt en målretta prosjektsatsing inn mot landbruket inkl. veksthusnæringa for å stimulere til økt bruk av bioenergi basert på lokalt skogsvirke. Prosjektet er samarbeid mellom Rogaland Bondelag, Norges Gartnerforbund, fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Skogselskapet i Rogaland og SF. Dette er videreført med 2 nye år.

Vi har hatt stor suksess med arbeidsformen i prosjektet, der vi gjennom fagdage rekrutterer interesse og følger opp med gardsbesøk. Gården får utarbeidet teknisk løsning, investeringsbehov og økonomi ned til øre/kwh. Dette gir bonden et realistisk beslutningsgrunnlag, og grunnlag for å søke Innovasjon Norge (IN) om investeringsstøtte.

Offentlige tilskudd i prosjektet har vært på 300 000 kr årlig gjennom regionale tilretteleggingsmidler (RT). Prosjektet har i 2022 og 2023 utløyst investeringsstøtte fra IN på totalt 7,3 mill. kr og en brutto investering på 21 mill. kr. fordelt på 10 større gardsbruk. Dette viser svært god effekt av bruk av RT – midler til mobilisering. I tillegg er dette gode klimatiltak. For de fleste av disse 10 brukene innebærer dette konvertering fra fossil energi (propan, naturgass) til fornybar energi basert på lokalt skogsvirke. Resten er konvertering fra strøm til lokalt skogsvirke. De fleste er grise- og kyllingprodusenter.

Rogaland har nå 60 gardsvarmanlegg basert på lokalt skogsvirke, og 25 større anlegg drevet av kommersielle aktører med flisbasert varmeleveranse til offentlige bygg, industri og næring. Tine Meieri Jæren der 36 GWh naturgass blir erstattet med fornybar energi er størst. Vi nærmer oss 100 GWh fra flisbasert bioenergi. Dette tilsvarer et virkesbehov på rundt 50 000 m³.

JULETRE

I Rogaland er det for 2023 rapportert inn hogst og salg av 66 000 juletre til en bruttoverdi på 11 mill. kr til VSOP. Dette er litt under gjennomsnittet de siste 4 årene på 70 000 juletre. Flere mindre produsenter står for salg selv og klarer å få både 2 og 3 ganger i merverdi enn førstehåndsverdien/grossistpris.

Rogaland har over flere år rapportert inn rundt 50 prosent av totalen for hele landet.

Det er utfordrende å anslå eksakt verdiskaping i juletrenæringen regionalt og nasjonalt, da det avhenger av at produsentene rapporterer inn alt salg til VSOP slik de er pliktige til. I tillegg ser vi at plastre har tatt store markedsandeler uten at vi har gode tall for dette. Et bedre statistisk tallgrunnlag er uansett viktig for forvaltningen, men ikke minst for næringen selv for bedre oversikt over produksjon og produsenter.

Vi har etablert et godt samarbeid med næringen og interesseorganisasjonene og det kontinuerlige arbeidet for å spre informasjon om rapporteringsplikten og de gode grunnene til å rapportere er videreført. I tillegg har vi etablert et samarbeid om rekruttering i juletrenæringen og skogbruk generelt i samarbeid med Velg Skog nasjonalt. Rogaland har optimalt klima for juletreproduksjon. Økonomien for profesjonelle juletre dyrkere er god. Det er et generasjonsskifte på gang, og det er positivt at både næringsaktører og interesseorganisasjonene engasjerer seg for å rekruttere nye juletreprodusenter.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp

Det er fortsatt stort behov for arbeid med å øke foryngelsesgraden i Rogaland. I 2023 er det registrert 1200 dekar nyplanting i økonomisystem for skogordningene (ØKS). Dette er en nedgang på 30 % fra 2022 (1700 dekar). I gjennomsnitt er det nyplantet 1400 dekar årlig de 10 siste årene etter barskoghogst. Hogstarealet estimert årlig for barskog er 3400 dekar i gjennomsnitt for samme periode. Dette gir 41 % i foryngingsgrad på hogstarealet i fylket.

Utviklingen samsvarer godt med tall fra resultatkartleggingen (kontroll 3 år etter hogst i perioden 2011-2023) som viser at over 50 prosent av feltene mangler aktive foryngingstiltak, eller de skal omdisponeres til andre formål. Resultatene viser at andelen som ikke er godkjent omdisponert, spesielt til innmarksbeite, er økende. Det er grunn til å reise spørsmål om hvorvidt omdisponeringen til innmarksbeite er reell på mange hogstfelt. Det er lite kontroll på dette med omdisponering til innmarksbeite da det ikke stilles krav til søknad/godkjenning. Uten et bedre regelverk og tett oppfølging fra kommunen, vil mange felt bli liggende uten hverken tilfredsstillende jord- eller skogbruksproduksjon.

Oppfølging av kommunene sitt kontrollarbeid med foryngelsesplikten er derfor en prioritert oppgave. Vi deltar årlig på feltkontroller sammen med kommunene og var i 2023 på befaring med 9 av 10 kommuner trukket ut til resultatkartlegging. 2 av disse kommunene var uten skogansvarlig. Formålet er komme i dialog med kommunene og skogeierne, og sikre gode rutiner og kvalitet på gjennomføring – rapporter m.m. Kommuner med nye skogansvarlige har prioritet. Kontrollene gir oss førstehåndskunnskap om foryngelsesproblematikken og gir et tydelig signal til kommunen om at dette er en viktig oppgave. Det ble på høsten gjennomført opplæring av kommunene i bruka av SKART- digital kartfesting, med kalibrering og gjennomgang av kontrollpunktene.

Vi ser at mange kommuner mangler gode og systematiske rutiner for oppfølging av foryngelsesplikten. Arbeidet blir ofte nedprioritert til fordel for andre oppgaver. Vi har utarbeidet en rutinebeskrivelse gjennom året til kommunene for god oppfølging så tidlig som mulig etter hogst. De fleste er for sent ute når første kontakt for oppfølging mot skogeier skjer ved 3 års kontrollen.

Det er stor forskjell i oppfølging mellom resultatkartlegging og foryngelseskontroll. Det at vi er tett på resultatkartlegging hos oss sikrer høy gjennomføringsgrad de siste årene, mens foryngelseskontrollen ikke blir fulgt opp i like stor nok grad. Det er enkelte kommuner med flere årganger foryngelseskontroll som ikke er fulgt opp. Selv med god kommunikasjon og påminning gjennom året blir dette nedprioritert.

Med varierende kompetanse og kapasitet i kommunene er det grunn til å stille spørsmål til kvaliteten på det som kommer inn. Det er også en av grunnene til at vi aktivt engasjerer oss sammen med kommunen i den praktiske gjennomføringen av resultatkartleggingen.

Vi har en fast årlig fysisk «fagsamling skogkultur» med kommunene, næringsaktørene – skogkulturansvarlige. Tidspunkt er tidlig på våren før oppstart av plantesesongen og ruller rundt om i fylket. Hovedfokus er samarbeid og gode rutiner for oppfølging av planting etter hogst, ungsogpleie, arbeidskraft, koordinering m.m.

For å prøve å øke aktiviteten på planting og ungsogpleie har vi 2 skogpådriverprosjekt over tre år på Haugalandet og i Ryfylke. Vi har fått inn flinke folk, men som har begrenset med tid til å gå tungt inn som pådrivere. Innsatsen utgjør 20 % av ett årsverk – 200 000 kr. I et fylke med lite rentemidler så finansieres dette av NMSK rammen. Direkte kontakt mot skogeier virker, men resultater og ressursbruk må ses i sammenheng, og gjør at vi ikke får løftet aktiviteten til et mer bærekraftig nivå. Dette skal i utgangspunktet komme som ekstrainsats utover det ansvaret som kommunene har fra før, men kan bli ei sovepute for noen.

I tillegg har vi et samarbeid med Skogselskapet gjennom et informasjonsprosjekt «Aktive skogeier 2023 -2025» med fokus på skogkultur gjennom kurs, skogdager, artikler og ulike nettoppslag.

Vi vil vurdere å innføre meldeplikt på hogst for å sikre en bedre oppfølging av foryngingsplikten.

Foryngelse etter hogst (opplæring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Uttrekk antall felt/kontrollfelt	Antall sluttført pr. 30.6	Antall sluttført pr. 30.11	Antall ikke påbegynt 30.11	Antall med tilfredsstillende foryngelse pr. 30.11
Resultatkartlegging	20	0	20	0	10
Foryngelseskontroll	51	0	31	20	3

Foryngelse etter hogst (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner
Gjennomførte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2023	3	11
Effekt av gjennomførte tiltak (høy/middels/lav)	Lav	Middels
Planlagte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2024	Skogkultursamling med kommunene og næringen, eget opplæringsmøte for nytilsatte	Videre deltakelse resultatkartlegging ca 10 befaringer. Oppfølging av foryngelseskontroll, 3-4 møter. Vurderer å innføre meldeplikt for hogst. Ta opp foryngelse i forbindelse med forvaltningskontroll, 2 kommuner.

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i skogbruket effektivt

For tilskudd skogsveier, taubane o.a. har vi vært pådriver og sekretær i prosessen med å utarbeide felles retningslinjer for alle kommunene. Dette sikrer mest mulig lik praktisering av tilskuddsordningen uavhengig av kommunegrensene.

Hovedplan for skogsveier har vi fått på plass i de fleste kommunene, med unntak av noen få som ikke har fullført prosessen. Vi har tilbudt hjelp i hovedplanarbeidet, og der vi har utarbeidet en felles mal som kommunene kan bruke. I tillegg har kommunene kunne hente hjelp fra skogsveiplanleggeren.

Hovedplan for skogsveier er styrende for mobiliseringsarbeidet og bruken av veiplanleggeren. Anlegg i tråd med hovedplan har også prioritet i forhold til tilskudd.

Dette bidrar til gode søknader og sikrer at vi kan styre midlene til de kommunene med de beste veiprojektene.

Gjennomslag for de beste fellesveiløsningene uavhengig av eiendomsgrenser er ressurskrevende. Veiplanleggeren blir ekstra viktig da mange kommuner står uten skog- og veikompetanse, og er en flaskehals for å ta tak i dette viktige arbeidet. Samarbeidet og prosjektorganiseringen av veiplanleggeren i kombinasjon med 50 prosent skogforvaltning i Hjelmeland kommune er på plass i tre nye år 2023 -2025. Veiplanleggeren bidrar til å bygge veikompetanse i kommunene.

Behovet for nøytral veiledning og informasjon ut til skogeierne er stort for å sikre gode og framtidsrettede veiløsninger. Utover generelt informasjonsarbeid rundt tema, har vi deltatt aktivt på veimøter og andre større prosjekt ved behov, sammen med kommunen og vegplanleggeren. Samarbeidet med skogbruksledere har blitt bedre, der veiplanleggeren blir koplet på tidlig for å avklare veibehov før hogst.

Den faste skogkultursamlingen er nyttig for samarbeid og oppfølging av skogkulturen. Vi vil også ha ei samling rundt oppfølging og godkjenning av landbruksveier.

Veiledende kostnadsgrensene for skogkulturtiltak revideres hvert år. Dette bidrar til å sikre en bedre forvaltning av tilskudd og skogfond.

Vedlikeholdskontroll av skogsveinettet blei ikke gjennomført på grunn av manglende kapasitet og vakanser både hos SF og kommunene. Dette skal nå gjennomføres før sommeren 2024.

I forvaltningskontrollen med kommunene går vi gjennom NMSK strategien og rutinebeskrivelser i kommunen for å sikre god forvaltning av tilskuddsmidlene. I tillegg drøfter vi arbeidet med å følge opp foryngelsesplikten med planting og ungsogpleie. 2-3 kommuner har skog som tema i forvaltningskontrollen hvert år.

Revisor av skogfondssystemet har en grundig kontroll av 4-6 kommuner årlig. I tillegg til det mer regnskapstekniske går revisor gjennom rutinebeskrivelser og oppfølging av kommunens kontrollvirksomhet av søknadene. Kommunene blir bedt om å skriftliggjøre rutiner og å gjøre rede for sine kontrollhandlinger.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (forvaltning)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	23	6	17
Skogkultur	23	4	19
Miljøtiltak	23	0	23

Økonomiske virkemidler i skogbruket (resultatoppnåelse)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	23	6	17
Skogkultur	23	4	19
Miljøtiltak	23	0	23

Økonomiske virkemidler i skogbruket (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Tiltak økonomiske virkemidler skogkultur	Fagsamling, pådriver- og infoprojekt, veiledende kostnadsgrensene, mal NMSK strategi, relevant info samlet hjemmeside, aktiv deltakelse resultatkartlegging og foryngingskontroll, tildelingsbrev, løpende dialog gjennom året, teamsmøter, oppfølging/opplæring nye i ØKS. Rutinebeskrivelser/årshjul, foryngelsesplikt.
Tiltak økonomiske virkemidler infrastruktur	Tildelingsbrev, felles retningslinjer tilskudd skogsveg og taubane o.a., uttale til skogsbilveianlegg, Oppfølging flaskehalsundersøkelse TØI - møte med kommune/veieier, prosjekt flaskehals kommun- og fylkesveier, veiplanlegger prosjekt videreført 2025, veimøter, synfaringer, løpende dialog og oppfølging ØKS.
Tiltak økonomiske virkemidler miljøtiltak	Ordning lite brukt.

3.1.1.12 Bærekraftig landbruk**Skog**

Det drives rovdrift på skogressursene i fylke. Nedbyggingen av skogressursen de siste 15-20 åra fortsetter med uforminsket fart, der over 50 % av hogstarealet etter barskoghogst går ut til andre formål, eller seiler sin egen sjø uten aktive foryngingstiltak. Trenden forsterkes ved at skogen hogges før den er hogstmoden og ikke følges opp med tilstrekkelig ungskogpleie. Det er den beste skogen på de beste arealene som går ut. Det er ingen tegn til at trenden snur.

Stor hogstaktivitet med 146 000 m³. Dette er litt under rekordårene i 2016 og 2019. Hogst av gran utgjør 80 %. Estimert hogstareal etter barskog på 4200 dekar i 2023. Det ble plantet 1200 dekar. Ubalansen mellom hogst og etablering av ny skog har pågått over lang tid. Det haster med tiltak for snu trenden i bærekraftig retning. Trenden over lang tid gir grunn til uro for framtidig tilgang på fornybart og klimavennlig råstoff. Statsforvalteren har ikke lyktes med å snu utviklinga på tross av prioritert innsats med oppfølging av foryngingsplikten mot kommunene og næringsaktørene.

Utfordringene med å drive et bærekraftig skogbruk er sammensatt. Kapasitet og kompetanse i kommunene er største flaskehals. Behov for nøytral veiledning er stort, spesielt i et fylke med lite tradisjoner for skogbruk og lav kompetanse hos mange skogeiere. Dette forsterkes nå av at det er svært vanskelig å rekruttere personer med skogkompetanse. Organiseringen av tømmerkjøp bidrar i for liten grad til langsiktig og bærekraftig høsting. Tømmerkjøperne har for stor egeninteresse av i å ta på seg hogstoppdrag for naturlig nok å sikre egen inntjening. Denne rolleblanding får en del uheldige utslag i våre litt umodne områder for skogbruk. Vi registrerer litt for ofte blant annet på våre kontroller, at det ikke alltid blir gitt nøytrale og gode råd om hogst. Presset på tømmerkjøperne for å levere volum – fylle båtlaster og sikre entreprenørene drifter, fører dessverre til for mange kortsiktige løsninger som ikke bidrar til å utvikle skogbruket til det beste for verdiskaping og klima.

Vi har lenge etterlyst gode verktøy for effektiv oppfølging av foryngingsplikten, blant annet krav om kartfesting av hogst, større obligatorisk trekk av skogfond, revisjon av regelverket og sanksjonsmuligheter mot de som har ansvaret. Så langt har det skjedd lite.

Jordbruk

Mål om økt matproduksjon og behov for mer produksjonsareal gir et press på restareal med verdifullt biologisk mangfold. Næringsavrenning til vassdrag er den største miljøutfordringen for landbruket i deler av Rogaland. Utfordringene er størst i områder med mye husdyr og i åpen åker. Det er økende bevissthet omkring bruk av husdyrgjødsel, og temaene spredeareal, gjødslingsplan, spredefrist og gjødsellager har vært gjentatte tema for våre webinarer og dialog med kommunene. Vi ser det bygges nye lager, og kommunene har de siste årene mottatt langt færre søknader om dispensasjon til spredning etter 1. september enn tidligere.

Jordbruket stod i 2022 for om lag 17 % av total klimagassutslipp i Rogaland. Fordøyelsesprosesser står for hoveddelen av utslippene. Interessen for klimakalkulatoren er, økende, men det er fortsatt en svært lav andel av bøndene som har fått gjennomført klimarådgiving på eget gårdsbruk.

Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Virkemidler på miljøområdet bidrar til å opprettholde kulturlandskapet og redusere miljøbelastningen fra jordbruksdriften

Tilskudd til drift av beitelag- Organisert beitebruk (OBB)

Beitelag som søker tilskudd til drift, har vært stabilt på 46 lag de siste fem årene. Vi ser derimot at antall aktive medlemmer er svakt synkende fra 2019 til 2023 henholdsvis fra 717 til 659 medlemmer. Andel dyr sluppet på beite i OBB er relativt stabil til svakt synkende.

I 2023 har vi oppfordret beitelagene til å samarbeide om å finansiere sanking i såkalte "tomme områder", det vil si områder der det ikke blir sluppet sau, og der sau fra omkringliggende område trekker inn. Beitelagene er svært bevisste på at "all sau" skal hjem, og legger ned betydelig innsats. Vi har signalisert at tilskuddssatsen til OBB blir økt med 1 kr/dyr dersom beitelagene går sammen for å finansiere en fellesordning for sanking i tomme områder. Beitelagene er positive til dette, og arbeider med å få på plass en løsning.

Tilskudd til tiltak i beiteområde

Vi mottok 28 søknader fra 7 kommuner med et omsøkt beløp på 1 461 457 kroner i 2023. Tildelt ramme var på 480 000 kroner, av disse ble 5 029 stående ubrukt og trukket tilbake ved årsskifte. Vi forventet et behov på 900 000 kroner i 2024.

Omfanget av utførte tiltak gjennom ordningen tilskudd til tiltak i beiteområde har vært stigende i takt med økning i rammen de siste årene. Det blir søkt om mer midler enn tilgjengelige til fordeling. Vi prioriterer derfor mindre kostnadskrevennde investeringstiltak som sanke- og skillegrinder, sperregjerder og elektroniske hjelpemidler. I år fikk vi mulighet til å prioritere tilskudd til to mindre investeringsprosjekter knyttet til sankehytter.

Oppgradering og omfattende vedlikehold på eksisterende hytter anslås å være akselererende og nødvendig for å sikre framtidig rekruttering. Vi forventer derfor en økning i søknader på investeringstiltak knyttet til sanke- og gjeterhytter.

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

SMIL-midlene ble fordelt til kommunene i januar etter innmeldte budsjett, lokale miljøutfordringer, prioriteringer i SMIL-strategier, grad av målretting på bruken midlene og kapasitet til å behandle søknader. Ubrukte midler ble høsten 2023 omfordelt til kommuner med behov. Kommuner som hadde tiltak mot forurensing og biologisk mangfold ble prioritert ved alle tildelingene SMIL-midler i 2023.

Styringsgruppa for RMP/SMIL i Rogaland kom med følgende overordnede prioriteringer for bruk av SMIL-midler i 2023:

- **Minst 35% av SMIL-midler til forurensingstiltak** for kommuner med landbrukspåvirkede vann-forekomster i dårlig økologisk tilstand
- **Økt satsing fra Stavanger kommune og Randaberg kommune på forurensingstiltak på gårder rundt Hålandsvannet.**
- **Minst 30% av SMIL-midlene til biologisk mangfold i hele fylket.**
- **Nedprioritere SMIL til restaurering av bygninger og steingarder** i kommuner med dårlig økologisk tilstand i vannforekomster.

Rogaland fikk 12,8 mill. i SMIL-midler i 2023. 1,07 mill. ble overført fra 2022. 2,206 mill. ble inndratt fra tiltak som ikke ble gjennomført. Rogaland hadde følgelig 16,079 mill. til disposisjon og kommunene innvilget totalt 15,432 mill. i 2023.

9,7% av SMIL ble brukt til tiltak i kulturlandskapet, i hovedsak til fjerning av piggråd. Innvilga SMIL-midler i 2023 dekker fjerning av ca. 50 kilometer med piggråd.

31,2 % av SMIL-midlene i Rogaland gikk til forurensingstiltak i 2023. Tiltak dekket nesten alle kategorier av SMIL-tiltak mot forurensing til vann. Da kommunene med dårlig økologisk tilstand på vannforekomster brukte til sammen 44,1% på vannmiljøtiltak ble målet på 35% for 2023 nådd. Kommunene med gode vannmiljø brukte i sum 11,3% av SMIL til tiltak mot forurensing av vann.

23,5 % av SMIL gikk til biologisk mangfold. 1/3 gikk på tiltak i kystlynghei. Resterende SMIL gikk til tiltak på biologiske verdifulle areal, trua naturtyper og fjerning av fremmede arter. At målet i 2023 på minst 30% av SMIL til biologisk mangfold ikke ble nådd skyldes til dels satsingen på tiltak mot forurensing og stor interesse for å ivareta verneverdige bygninger i hele fylket.

27,5% av SMIL-midlene ble brukt til kulturminner i 2023. At mye SMIL-midler gikk til kulturminner skyldes mange søkere i hele fylket og at restaurering av verneverdige bygninger og steingarder er kostnadskrevende. Tross lav tilskuddssats søkte mange tilskudd til kulturminner.

6,2% av SMIL gikk til tiltak innen friluftsliv. Etablering av turstier og utsiktsrydding under SMIL blir fulgt opp med årlig vedlikehold gjennom RMP. Rogaland har ikke lenger en enkel og effektiv ordning der SMIL dekker utskifting av gamle gjerdeklyvere. Noen kommuner har meldt inn at mange gjerdeklyvere er utrygge og at turgåere i større grad forserer gjerder langs turstier på annet vis.

3,2% av SMIL gikk til dekke over utvendig gjødsellager og gjaldt kun 4 søknader. Tross samordning med Innovasjon Norge har ikke SMIL gitt en utløsende effekt for bønder til å søke.

Det er innvilget SMIL-midler til overordnede, - og detaljplaner for tiltak mot forurensing på gårder i Hålandsvatnet sitt nedslagsfelt. Hver enkelt bonde kan da søke SMIL-midler til tiltak på egen eiendom ut fra anbefalinger i den overordna planen for miljøtiltak. Prosjektet «Betre vannkvalitet i Hålandsvatnet» er mer beskrevet under KNP.

Kontroll av kommunale SMIL-vedtak

Vi tok en gjennomgang av innvilgede SMIL-søknader i oktober 2023. Avvik i 14 innvilga SMIL-vedtak ble rettet opp av kommunene innen årets slutt. I år innfører vi en månedlig enkel rutinekontroll av innvilgede SMIL-søknader.

Tilskudd til drenering

Rogaland fikk tildelt 6 mill. dreneringstilskudd i 2023. 5,2 mill. ble overført fra 2022. Totalt 3,261 mill. ble inndratt i 2023. Dermed hadde vi 14,47 mill. til disposisjon i 2023. Satsen for tilskudd til drenering ble hevet sommeren 2023, og vi så flere trakk søknaden og søkte på nytt for å nytte seg av de nye tilskuddssatsene.

261 søkte dreneringstilskudd i 2023 (156 søknader i 2022). 11 saker ble avslått/avvist og 9 søknader ble trukket. Kommunene innvilget totalt 11,435 mill. på 224 søknader. Tilskudd til drenering dekket et areal på totalt 4 010 dekar (3 290 eid og 720 dekar leid jord). Rogaland økte derfor areal med innvilga dreneringstilskudd med 17% i 2023 målt opp mot 3 427 dekar innvilga i 2022.

Utfordringer for satsing på dreneringstiltak i Rogaland

To faktorer skiller seg ut blant årsakene til at ikke mer jordbruksareal blir søkt drenert i Rogaland.

1. Mange bønder har kortvarige leieavtaler og utfører ikke dreneringstiltak på vassjuk leiejord. At bare 18% av innvilga dreneringstilskudd var på leid areal i 2023, var som forventet.
2. Mye jordsmonn på fulldyrka- og overflatedyrka jorda i de mest produktive områdene i fylket er steinrikt. Dreneringstiltak er derfor mer krevende til høyere kostnader i Rogaland enn f.eks. på jordbruksareal på Østlandet. Tilskuddssatsen gir derfor bedre uttelling i områder med jord som er enkel og effektiv å drenere enn det som er tilfellet i store deler av Rogaland.

Regionalt miljøprogram, RMP

Regionalt miljøprogram er innrettet mot hovedutfordringene i fylket. I husdyrfylket Rogaland er utfordringene for vannmiljø og biologisk mangfold i stor

grad knyttet til gjødsling. Vi har prioritert tiltakene som stimulerer til uggjødset drift av viktige naturtyper og vektlegger tilskudd til miljøvennlig bruk av husdyrgjødsel. Antall søknader har vært økende, og i 2023 søkte ca 50 % av dem som søkte produksjonstilskudd RMP, totalt 2047 foretak. Vi har fulgt opp føringene fra jordbruksoppgjøret om å prioritere vannmiljøtiltak gjennom å styrke tilskuddssatser, utvide tilskuddsområder og fjerne tilskuddstak.

Endringen i 2022 med å utvide tilskudd til miljøvennlig gjødselspredning til å gjelde hele Rogaland har hatt klar effekt. Spesielt ser vi respons fra kommunene i Dalane-regionen som har en god del helt nye søkere. Det klar interesse for tilskuddet. Totalt ble det gitt tilskudd til 142 783 dekar og det utgjør om lag 25 prosent av all fulldyrket jord i Rogaland. Oppslutningen varierer mellom kommunene, og den "beste" kommunen har ca 50% av arealet gjødslet ved nedfelling/hedlegging. I ny RMP ble det satt maksbegrensning på 6 tonn/spredning for å redusere faren for avrenning, og vi har fortsatt 10. august som siste spredefrist. Tilskuddsordningen er et viktig vannmiljøtiltak i Rogaland.

Tilskuddsordningene i RMP er viktige for å stimulere til skjøtsel av områder viktige for biologisk mangfold. Her inngår skjøtsel av trua og viktige naturtyper og arter. Rogaland er fylket i Norge med mest kartlagt kystlynghei. Nær 200 000 dekar ble skjøttet gjennom RMP i 2023, og det er en liten økning fra 2022. Nytt av søknadsomgangen 2023 i RMP er tilskudd for vedlikeholdsbrønning av kystlynghei. Vi ser allerede nå at dette tilskuddet motiverer og stimulerer til økt skjøtsel av kystlynghei. Tilskuddet til pollinatorsoner i jordbruksarealet stimulerer til økt biologisk mangfold, og bidrar i å støtte opp under den minkende bestanden av pollinerende insekt. Selv om tilskuddstaket ble økt fra 5000 kr/foretak til 10 000 kr/foretak i 2022, ga ikke dette en økning i antall meter pollinatorsoner. I 2023 er antall meter pollinatorsoner betraktelig mindre enn i tidligere år.

I søknadsomgangen 2023 ble det gjort en endring i tiltaket kantsone i eng i forbindelse med ny RMP instruks 2023-2026. Tidligere praksis i Rogaland var at det ble gitt tilskudd til kantsoner der avstanden mellom vassdraget og jordbruksarealet var inntil 20 meter. I den nye forskriften skal avstanden fra jordbruksareal og vassdraget være mindre enn 8 meter. Denne endringen har vi og bøndene i fylket gitt uttrykk for er ikke ønsket. Dette går imot arbeidet med å prioritere og stimulere til økt tiltak for å forbedre vannmiljøet. Mange oppdaget det nye kravet sent i vekstsesongen. Flere hadde flere allerede latt være å utføre jordarbeid og gjødsling på arealet tiltenkt kantsone, og dette skapte frustrasjon. I og med at forskriften trådte i kraft 18. april etter utført våronn informerte vi kommunene om at foretak som allerede hadde utført tiltaket kunne få tilskudd i 2023. Innskrenkingen kan føre til at enkelte foretak slutter å søke tilskuddet siden deler av teigarealet ikke oppfyller vilkåret for tilskudd. .

Jord og jordhelse er et nytt miljøtema i RMP og Rogaland har tatt i bruk tilskudd til biokull. Vi har koordinert utformingen av ordningen med øvrige fylker som har tatt ordningen i bruk. Så langt er det liten interesse for biokull. Tilskudd til fangvekst som underkultur ble også tatt i bruk som et nytt tiltak i RMP i 2023.

Kulturlandskap er det miljøtemaet som den største andelen av RMP-tilskuddet går til, her under finner vi drift av bratt areal. Dette er et tilskudd som går til distriktet i fylket, og motiverer til skjøtsel av kulturlandskap. Det er også i Rogaland utfordringer med gjengroing av jordbruksareal. Areal med driftsvansker, og areal langt unna aktive driftssenter er mest utsatt, og dermed er dette tilskuddet med å holdet arealet i hevd. Vi har prioritert å inkludere innmarksbeitene siden de utgjør en stor del av forgrunnet i Rogaland.

Oppsummering av regionale utfordringer

Mål om økt matproduksjon, behov for mer produksjonsareal og signaler om økte spredearealkrav for hudyrgjødsel gir et klart press på restareal med verdifullt biologisk mangfold i Rogaland. Næringsavrenning til vassdrag er den største miljøutfordringen for landbruket i deler av Rogaland. Utfordringene er størst i områder med mye husdyr og i åpen åker. Økt årlig nedbør kombinert med tunge maskiner har gitt jordpakking som har ført til mye vassjuk innmark i Rogaland. En dårlig jordhelse hindrer god agronomi og gunstig næringsopptak til kulturplantene.

Virkemidler på miljøområdet (andel)

Miljøtema	Andel av de regionale miljøtilskuddene
Kulturlandskap	38 %
Biologisk mangfold	20 %
Kulturminner og kulturmiljøer	3 %
Avrenning til vann	6 %
Utslipp til luft	23 %
Jord og jordhelse	1 %
Plantevern	0 %
Miljøavtale og klimarådgiving	2 %
Sum	93 %

7 % av tilskuddet har gått til friluftsliv. Miljøavtale, utslipp til luft (nedlegging, nedfelling av husdyrgjødsel og bruke av tilførselsslange) og fangvekster er også er tiltak for mindre næringstap til vann, men kan ikke telle dobbelt.

Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Innholdet i miljøvirkemidlene er godt kjent for aktuelle søkere, landbrukets organisasjoner og kommuner.

Regionalt miljøprogram og SMIL er i all hovedsak godt kjent blant kommuner og søkere. Dette har vi oppnådd igjennom å publisere faglig innhold på våre

hjemmesider og i andre informasjonskanaler. Men, nye ordninger krever mer omfattende informasjon, og kommunene er sentrale for å både informere og følge opp enkeltsøkere.

Vi bruker mye tid på å informere og følge opp kommunene, men deltar også på informasjonsmøter med potensielle søkere, som bondelagsmøter og andre møter med fag- og interesseorganisasjoner. NLR informerer også i økende grad om miljøordningene gjennom sine kanaler. De ansatte i "Frivillige tiltak" på Jæren og på Haugalandet har også vært sentrale for å informere om miljøordningene knyttet til vannmiljøtiltak og gjødsling.

Vi har de siste årene initiert flere prosjektsatsinger for å øke miljøinnsatsen i Rogaland. Fellesprosjektet "Bedre vannkvalitet i Hålandsvatnet" blir prioritert i 2024. I 2023 har vi ikke hatt kapasitet til å jobbe særskilt med vaskevatn fra fjørfehus. Fjørfenæringen har blitt godt kjent med problemstillingen, og kravene til løsning. Det er reist spørsmål om renseteknologi fra VA, som minirensanlegg, kan brukes til å rense utslipp, og det er behov for å se nærmere på dette.

Tradisjonen med regionale samlinger for kommuner og vannkoordinatorer med RMP/SMIL som tema skal videreføres i 2024.

Økt økonomiske ramme i RMP gjør det også mulig å øke tilskuddssatsen for de ordningene vi opplever som mest sårbare, her særlig ugjøddelede jordbruksareal som slåttemark, hagemark og naturbeitemark.

Ny gjødselvereforskrift er ventet på høring i mars, og vil følgelig kreve stor oppmerksomhet.

Vi har en liten pott med utviklingsmidler gjennom KMP. Ordningen har vært viktig for å sette i gang og følge opp prosjektsatsinger på sentrale miljøutfordringer i jordbruket. Økning i økonomisk ramme for 2024 gjør det lettere å mobilisere frem gode prosjekt.

Innholdet i miljøvirkemidlene (andel)

Betegnelse på rapporteringskrav	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hvor stor en andel (%) av PT søkere søkte RMP	47	50	49	50	48	51

Innholdet i miljøvirkemidlene (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom RMP har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	Omfanget av utførte miljøtiltak har vært stigende. Det har vært en konstant økning i antall søknader i RMP. Nå har over 50% av de som søker PT i 2022 søkt RMP.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom SMIL har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Økningen av søkere på SMIL-midler de siste årene følger den gradvise økningen på tildelte SMIL-midler til Rogaland. Satsingen på SMIL til fjerning av piggråd i 2021 har gjort flere bønder oppmerksomme at SMIL også er tilskuddet for engangsinvesteringer til andre frivillige miljøtiltak i landbruket.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom KMP har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	KMP - rammen i 2023 var uendret fra 2022. Det gav lite rom til å initiere nye satsinger.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom øvrige miljøvirkemidler har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Det var en svak økning av skjøtsel av slåttemark finansiert med midler fra Miljødirektoratet i 2023.
Gi en kort omtale av hvordan og i hvilken grad Statsforvalteren har bidratt til å gjøre ordningene kjent.	Viser til hva som er beskrevet i Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB).

3.1.1.13 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov

Vår vurdering er at kommunene i Rogaland jobber kontinuerlig i profesjonsfelleskapene med å videreutvikle praksis og øke ansattes kompetanse, og at barnehageeiere og skoleeiere som hovedregel har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov.

Alle kommunale barnehageeiere og skoleeiere og de fleste private eiere i Rogaland jobber med kompetanse- og kvalitetsutvikling gjennom tilskuddsordningen. Det går frem av rapporteringen at eierne i Rogaland i stor grad følger opp nasjonale signaler om prioriterte områder. I regional ordning jobbes det særlig med temaene inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og dannelse og psykososialt barnehagemiljø. I desentralisert ordning har vi flest tiltak knyttet til LK20 og LK20S. Videre er inkludering, tilrettelegging, ledelse, læringsmiljø og grunnleggende ferdigheter prioriterte områder. 16 av 21 kommuner og Rogaland fylkeskommune har til nå deltatt eller deltar i kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

UIS har i tillegg et utvidet partnerskap med utvalgte skoler og barnehager. Vitenskapelig ansatte fungerer som faglige koordinatorene og samarbeider tett med ledelse og ansatte i universitetsskolen- eller barnehagen de er tilknyttet. Samtidig ivaretar de kontakt og formidling med fagmiljøet i lærerutdanningene. Kombinerte stillinger og offentlig ph.d., er i tillegg sentrale satsingsområder i partnerskapet for å integrere både teoretisk og erfaringsbasert kunnskap i lærerutdanningene og praksisfeltet. Så langt er fire skoler såkalte universitetsskoler og tre barnehager universitetsbarnehager.

773 lærere tar videreutdanning gjennom kompetanse for kvalitet. Spesialpedagogikk har flest deltakere med 201 lærere. 141 barnehagelærere tar videreutdanning gjennom Udirs videreutdanningsordning. 25 av disse på studiet spesialpedagogikk.

Statistikken for Rogaland viser at elevresultatene ligger på landssnittet, eller rett over for nasjonale prøver på alle trinn i alle fag utenom NP 8.trinn lesing der vi er rett under landssnittet. Vi finner det samme i Elevundersøkelsen med resultater på, eller litt over for alle indikatorer både på 7. og 10. trinn. Når det gjelder mobbetallene er de lavere enn landsgjennomsnittet både på 7. og 10. trinn. Grunnskolepoeng er på landsgjennomsnittet.

GSI-tall viser at Rogaland har en større andel lærerårsverk uten godkjent tilsetningskompetanse for trinnet de underviser på, enn landet for øvrig. Dette gjelder alle hovedtrinn, men lærermangelen er størst på 1-4 trinn.

Rogaland har en høyere andel barnehagelærere med dispensasjon fra utdanningskravet, enn landssnittet. Samarbeidsforum tildelte i 2023 6,5 millioner til

tilretteleggingsmidler for studenter på ABLU og deltid. Dette har blitt prioritert de siste fire årene og 130 studenter fikk støtte.

Statistikken viser samtidig at kvaliteten varierer mellom kommuner og skoler/barnehager. En kommune er med i Oppfølgingsordningen uttrekk 2022, og to kommuner er med i Læringsmiljøprosjektet,

I det videre må det jobbes målrettet med ulike tiltak for å utjevne forskjellene. Barnehage- og skoleeiere har ulik kapasitet til å nyttiggjøre seg av tilskuddsordningen, støtteressurser og kompetansepakker, og vi har behov for mekanismer som ivaretar eiere med lav kapasitet. Vi mener at dette er en viktig moment inn i vurderingene og det pågående arbeid med hvordan nasjonale myndigheter best kan støtte sektor i kvalitetsutviklingen. Vi støtter Udirs anbefalinger i forbindelse med NOU 2022:13 om å inkludere målsetting om å utjevne kvalitetsforskjeller i tilskuddsordningen.

I sum er vår vurdering at barnehage- og skoleeiere i Rogaland har ansatte med god kompetanse og vårt arbeid med tilskuddsordningen bidrar til å støtte opp om og videreføre dette.

Kompetansetiltak i partnerskap med UH (fra kapittel 3.1.7.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommuner og fylkeskommuner utvikler og gjennomfører kompetansetiltak i partnerskap med UH.

16 kommuner og fylkeskommunen deltar eller har deltatt i Kompetanseløftet i Rogaland. Alle er i et partnerskap med UH. Tre av kommunene som ennå ikke har deltatt er inne i tiltak i oppfølgingsordningen, der vi har veiledet dem om å avvente og etter hvert vurdere å koble dette arbeidet til Kompetanseløftet.

I mars 2023 arrangerte vi et todagers innstillingsmøte der alle behovsmeldinger i Kompetanseløftet ble presentert av den enkelte eier. Medlemmene i samarbeidsforum jobbet i grupper med å vurdere de enkelte behovsmeldingene etter kriteriene, deriblant lokale vurderinger av kompetansebehov. På denne måten ble samarbeidsforum selv aktive i vurderingene, og kriteriene for tildeling ble bedre kjent. Økt forståelse er igjen med på å legge til rette for at partnerskapene utvikler og gjennomfører kompetansetiltak i tråd med kriteriene. I møtet deltok også observatører (Statped og PPT) og bisittere (koordinatører og utviklingsveiledere i regionale nettverk og UH) i vurderingene. Dette sikrer spredning til nettverkene i etterkant. I evalueringen av møtet pekte arbeidsutvalget for samarbeidsforum (AU) på en usikkerhet rundt innmeldte tiltak i kompetanseløftet. De mente tiltakene og temaene var på et for overordnet nivå, og de stilte spørsmål rundt hvilke konkrete tiltak som faktisk var i gang i kommunene. Det var også få tiltak knyttet til det spesialpedagogiske. Statsforvalteren har tidligere problematisert denne utfordringen. I årsrapporten fra 2022 skrev vi at kompetanseløftet oppleves som komplekst og omfattende for flere, og det har vært vanskelig for eiere å definere klare kjernekomponenter som utgangspunkt for konkrete tiltak. Vi vurderer det som svært positivt at disse spørsmålene nå kom fra AU som ønsket å følge dette opp videre. Dette mener vi bidrar til økt legitimitet og viser større forståelse blant tilskuddsmottakerne for kriteriene i ordningen.

Rapporteringen i juni 2023 viste at det fortsatt jobbes mye med vurdering av kompetansebehov, og at det er utfordrende å komme fra kartlegging og planlegging til iverksetting av tiltak. Av rapporteringen fremgår det videre at det jobbes mest med tiltak knyttet til inkludering, ledelse og organisering, systemrettet arbeid med PP-tjenesten og tverrfaglig samarbeid i laget rundt barnet og eleven. Ingen rapporterte inn tiltak knyttet til høyfrekvente vansker. Dette samsvarte med behovsmeldingene og med delrapport 2 om evaluering av kompetanseløftet. Vi hadde en gjennomgang av delrapporten og rapporteringen i Rogaland med AU som så behovet for å følge dette opp med samarbeidsforum.

AU la derfor inn en todagers samling i oktober med hovedfokus på kompetanseløftet. På møtet brukte vi rapporteringen og delrapporten som inngang til drøftinger sett opp mot målsettingene i kompetanseløftet. Medlemmene, bisittere og observatører drøftet problemstillinger ut fra målsettingene, delrapporten, eget ståsted og egen rapportering. Tilbakemeldingene i etterkant av møtet var svært positive. Noen eiere var tydelige på at de måtte justere kursen i sitt arbeid da det ble tydelig for dem at de hadde mistet fokus på det spesialpedagogiske.

Et mål for oss i møtet var også å modellere for lignende arbeidsøkter i de regionale nettverkene, og dette har vi fått til. Utviklingsveiledere og koordinatører har brukt vår presentasjon og arbeidsmetoder fra samlingen ute i nettverk. Vi fikk også gode tilbakemeldinger fra Statped som deltok på møtet, og som ønsket å dele dette med sine medarbeidere.

Samarbeidsforum har nå planlagt en tilsvarende samling i 2024. For å få til enda bedre forankring og spredning, vil samarbeidsforum invitere alle kommuner og partnere fra UH til å delta.

Vi har i tillegg vært delaktig i å arrangere regional erfaringskonferanse for kompetanseløftet sammen med Udir. Samarbeidsforum ble tidlig invitert til å komme med innspill til innhold og bidragsytere. Erfaringskonferansen har vært til hjelp i arbeidet med å legge til rette for gjennomføring av kompetanseløftet. Det var stor deltakelse fra Rogaland, og alle medlemmene i samarbeidsforum var til stede. Tilbakemeldingene fra konferansen var svært positive. Vi har også delt opptak og PP-presentasjoner fra samlingen i teams-kanalen for samarbeidsforum, og vi vet at flere allerede har brukt disse lokalt i sitt arbeid.

Alle tiltakene i 2023 har vært i partnerskap med UH. Behovsmeldingene i 2023 viste at midlene i noen tilfeller ble skeivfordelt mellom eier og UH. Samarbeidsforum har nå endret prinsipper for fordeling av midler i langsiktig plan for å unngå dette.

Rapportering og behovsmeldinger kan tyde på at kompetanseløftet er topptungt ute i kommunene. Vi er usikre på hvordan iverksatte tiltak når ut til de ansatte i PPT, skole, barnehage og SFO. Det er brukt mye tid og ressurser på kartlegging. I det videre vil vi utfordre AU og samarbeidsforum på hvordan identifisert kompetansebehov, fører til tiltak i partnerskap med UH for å øke ansattes kompetanse. Dette omtaler vi nærmere under vurdering av

måloppnåelse på punkt 7.3.8.5.

Sammen med AU har vi prioritert å holde et fortsatt fokus på Kompetanseløftet i 2024 slik at vi i enda større grad sikrer gjennomføring av kompetanseløftet i tråd med retningslinjene og målsettingene.

Vi vurderer at vi sammen med AU og samarbeidsforum har lagt godt til rette for gjennomføring av kompetanseløftet i partnerskap, i tråd med de lokale behovene.

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv (fra kapittel 3.1.7.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv hvor PP-tjenesten og andre relevante støttetjenester er inkludert

I rapporteringen fra tilskuddsmottakere i 2023 rapporterer alle eiere at PPT er inkludert i tiltakene. Rundt halvparten har rapportert at barnevem, helsestasjon og skolehelsetjeneste har deltatt.

Tilbakemeldinger fra PPT om involvering i Kompetanseløftet har vært noe tvetydig. Det kan tyde på at Kompetanseløftet oppleves topptungt for flere, og ikke ennå har nådd ut til ansatte i PP-tjenesten. I tillegg har det nok vært ulike forståelser av hvilket behov Kompetanseløftet skal fylle, noe som også har styrt hvilke kompetansetiltak som prioriteres. Ved at eiere har mistet fokus på det spesialpedagogiske, inkludering har vært deres hovedfokus, kan det ha ført til at PPT ikke opplever at Kompetanseløftet treffer deres behov. Vi har gått nye runder med samarbeidsforum for å løfte målsettingene, i tillegg til å synliggjøre at det i tillegg til tilskuddsordningen er flere virkemidler som kan tas i bruk: Videreutdanning, nettressurser og kompetansepakke om inkluderende praksis.

Vi har derfor hatt Kompetanseløftet som tema i alle møtepunktene vi har hatt med PPT i 2023. PPTs rolle i Kompetanseløftet ble særlig vektlagt på vårt kontaktmøte med PP-lederne i januar 2023, og på regelverksamling for PPT i mai 2025. I tillegg har vi informert om dette på vår fagdag for nytilsatte i PP-tjenesten. PP-tjenesten ble oppfordret til å etterlyse og inngå samarbeid i egen kommune omkring kompetanseløftet. Det ble presisert overfor vedtaksmyndighet og PPT at deltakelse er et kriterium for tildeling av prosjektmidler. Vi har i tillegg henvist til de kompetanseverktøyene som ligger på Udires nettsider. På denne måten kan PPT ta en mer aktiv rolle hvis de opplever at de ikke er inkludert i det lokale arbeidet.

Gjennom vår kontakt med PPT holder vi fortsatt fokus på Kompetanseløftet. I tillegg må PPTs rolle synliggjøres tydelig i presentasjonene av behovsmeldinger for 2024. Leder for PP-nettverket deltar fast på møtene i samarbeidsforum. Dette er en viktig stemme inn i samarbeidsforum for å sikre PPT sin involvering i Kompetanseløftet, og for å bidra til at informasjon formidles fra samarbeidsforum til PP-ledernetverket i Rogaland.

I oktober gjennomførte vi et webinar for vedtaksmyndighet i barnehage, styrere og barnehageeiere om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging i barnehagen. Her hadde vi også fokus på Kompetanseløftet.

Som nevnt i forrige rapporteringspunkt, deltok Statped på to dagers samlingene med samarbeidsforum. Dette bidro også til at de som relevant støttetjeneste blir involvert.

Vi har også bidratt til at tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv, ved å løfte dette inn i planleggingen og utforming av programmet på de regionale erfaringskonferansene.

På helse-, sosial- og barnevernsavdelelingens konferanse om forebyggende planer, presenterte vi Kompetanseløftet og synliggjorde sammenheng med barnevernsreformen. På denne måten bidro vi til at tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv. Vi har også publisert nettsak med koblinger mellom barnevernsreform og Kompetanseløftet.

Vi vurderer at vi har bidratt til at tiltak ses i et helhetlig perspektiv og at relevante støttetjenester er inkludert i tiltakene, men at vi i varierende grad ser igjen tverrsektorielle tiltak i Kompetanseløftet. Dette utdypes vi nærmere under punkt 7.3.8.5 under vurderingen om gjennomført helhetlige kompetansetiltak som omfatter laget rundt barna og elevene, og under bidrag til samarbeid og sammenheng på tvers av ulike kompetansetiltak i embetet.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har bedret sine systemer og økt sin kompetanse til å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

Rogaland har ingen nye kommuner i oppfølgingsordningen i 2023. For både kommunene som avsluttet i 2023 og for kommunen som startet i 2022, mener vi at både Statsforvalteren og veilederne særlig bidro til at de undersøkende prosessene rundt utfordringsbildet ble av god kvalitet. Fordi vi brukte tid til å etablere tillit og legitimitet i trepartssamarbeidet ble det etter hvert mulig å være åpne, ærlige og direkte i disse prosessene. For å få til gode prosesser i forfasen er det etter vår vurdering særlig viktig at Statsforvalter tar en aktiv rolle i å klargjøre rammeverket ved oppstart.

Veilederne har i forfasen bidratt ved å samle kvalitative data som supplement til data i uttrekksfila. Veilederne modellerte og veiledet i arbeid med å vurdere kompetansebehov ved å gjennomføre grundige prosesser rundt datamaterialet, gjennom blant annet kompetanseheving i verktøyet pedagogisk analyse.

Arbeidet i forfasen identifiserer utfordringer som nettopp handlet om behovet for å revidere, utvikle og endre systemene for kvalitetsutvikling og internkontroll. I tillegg identifiserer vi manglende kompetanse til å gjennomføre gode kvalitetsutviklingsprosesser på alle nivå. Blant annet ble utfordringer med kvalitet i utviklingsarbeidet i profesjonsfellesskapet sentralt i utfordringsbildet.

Vi ser at for de to kommunene som avsluttet ordningen i 2023 har arbeidet blant annet bidratt til:

- Utvikling av forsvarlig system med kvalitetsårshjul
- Utarbeiding av kvalitetsplan
- Årlig politisk behandling av kvalitets- og utviklingsmelding
- System for styringsdialog
- Dialogmøte med deltakelse fra blant annet elever, nøkkelpersoner i skole og barnehage, helse, politikere, og organisasjonene
- Årshjul for pedagogisk utviklingsarbeid og handlingsveileder for barnehagen
- Etablering av utviklingsgrupper på den enkelte virksomhet
- Kompetanseheving innen områdene lesing, motivasjon og elevmedvirkning trygt og godt barnehage- og skolemiljø

Hovedmålet med oppfølgingsordningen handler om å utvikle gode systemer som kan bidra til økt kvalitet, ved hjelp av økt strukturkvalitet og prosesskvalitet. Først når disse er implementert og i drift kan vi vurdere resultat kvaliteten.

For den kommunen som hadde forfase i 2022/23, kan arbeidet til Statsforvalter og veiledere vanskelig sies å ha bidratt til å bygge systemer og kompetanse ennå. Etter vår og veiledernes vurdering var ikke kommunen moden for det. Men arbeidet kan ses som en modelløring for arbeid med kvalitetsutviklingsprosesser. Arbeidet med å bygge systemer og kompetanse fortsetter i gjennomføringsfasen og vil vurderes i senere rapportering

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge.

For å sikre sammenheng mellom analyser i forfasen og kommunens valg av tiltak samarbeidet vi særlig tett i overgangen mellom forfasen og gjennomføringsfasen. Dette ble gjort ved hjelp av hyppige teammøter. Ved å være tett på arbeidet kunne vi både utfordre og veilede kommunen til å se sammenhenger, slik at disse ble tydelig formulert i endelig søknad om midler for gjennomføringsfasen.

For SFRO har det vært viktig at både analysearbeidet og valg av tiltak ble sett i sammenheng med kommunenes arbeid i regional og desentralisert ordning.

Ved oppstart gjennomføringsfasen er sammenhenger også sikret ved at en veileder fra forfasen ble med videre til gjennomføringsfasen. Dette har gjort det mulig å sikre kontinuitet og sammenheng mellom analyser og tiltak.

Særlig veilederne, men også SFRO, har bidratt med veiledning på mål, innhold og gjennomføring av utviklingsprosesser som er gjennomført høsten 2023. I tillegg har veilederne bidratt med forskningsbasert implementeringskunnskap på samlinger, fagøkter og direkte i kommunens arbeid med å innføre nylig vedtatt oppvekstplan. Vi har i veiledningen vektlagt jevnlig evalueringprosesser, for å sikre sammenheng mellom analyser og gjennomføring av tiltak. Andre arbeidsmåter som sikrer sammenhenger er eksempelvis forslag til faglig litteratur, forslag om tema til samlinger, bidrag på samlinger, deltakelse på møter med styringsgruppa, veiledning og modellering av prosesser både i rektor- og styremøter og for personalet og foreldre.

Vi mener at det er for tidlig å vurdere om tiltakene som er iverksatt i kommunen i oppfølgingsordningen bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte. Men det er vår vurdering at arbeid med planer, systemer og prosessarbeid har gitt gode forutsetninger for økt kvalitet både i barnehager og skoler gjennom tid. Som ledd i kompetansehevingen skal enhetene konkret arbeide med barnehage- og skolebaserte utviklingsprosesser. Bedre kvalitet i disse prosessene vil kunne legge grunnlaget for at de konkrete tiltakene som velges blir forankret og iverksatt på måter som skaper praksisendring som på sikt gir bedre læringsmiljø og læringsresultat, både i barnehagene og skolene.

3.1.1.14 Andre oppdrag

Alkoholloven

Sakstifang og oppsummering:

I 2023 har vi behandlet ti klagesaker på alkoholovsfeltet.

Videre har vi hatt flere veiledningssaker som er besvart. Antall veiledningssaker i 2023 er fem stykker, samt flere telefonsaker som det det er gitt veiledning i.

Vi har hatt en sak som gjelder fastsetting av gebyr. Det er også gitt en skjenkebevilgning til MS Fjordglint.

Oppsummert fra året har reklameforbudet vært svært ressurskrevende. Særlig spørsmålet om det å benytte tomme vinflasker som lystestake var

alkoholreklame. Dette spørsmålet gikk helt opp til spørretimen i Stortinget. Det har derfor vært viktig for kommunene å få veiledning i saker som gjelder alkoholreklame. De andre henvendelsene som gjelder veiledning, har også i stor grad knyttet seg til rekkevidden av forbudet mot alkoholreklame, skilting/merking av varer i butikk, vinskap plassert utenfor barområdet m.m.

Vi har også, sammen med Korus, planlagt alkoholnettverkssamling i 2024 for saksbehandlere i kommunen på alkohollovområdet, bransje, kommune, politi og andre det var relevant for.

Samfunnssikkerhet

Vi bruker aktivt resultatene fra DSB sin årlige kommuneundersøkelse ved å lage en status for beredskapsarbeidet i fylket som blir presentert på vår nettside og der alle kommunene får individuelle tilbakemeldinger om hva de bør forbedre. Resultatene blir også brukt i våre kommunebilder.

Vi er med i programkomiteen for planlegging og gjennomføring av den årlige samfunnssikkerhetskonferansen på Universitetet i Stavanger.

3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Statsforvalterens mangeårige innsats knyttet til implementering av barnekonvensjonen, strategisk satsing på barn og unge, bærekraftsuka og etablering av velferdsarena der barn og unge har vært hovedagenda, bidrar til å sette gode og helhetlige tjenester på dagsorden på alle nivå i kommunene. Det samme har felles innsats knyttet til kompetanseløft, laget rundt barnet, plan for omsorgssvikt og adferdsproblemer og utenforskap gjort. Arbeidet med implementering har også bidratt til et særlig fokus på tjenester til barn og unge med funksjonsnedsettelse. Statsforvalterens ungdomspanel er etablert, og er en viktig arena for medvirkning.

Tilbakemelding fra kommunene er at Statsforvalteren i Rogaland er framoverlent og setter helhetlige tjenester til utsatte barn og unge høyt.

Sett i et flere års perspektiv er en nærmere målet om gode og helhetlige tjenester til barn og unge, men er det fortsatt en vei å gå både når det gjelder samarbeid og samordning, kompetanse og etablering av felles kultur. Samordning av innsatser på overordnet nivå (direktorat/departement) vil bidra til større grad av helhetlig innsats og samordning på kommunalt nivå.

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge

Strategisk satsing barn og unge

Statsforvalteren i Rogaland har valgt barn og unge som strategisk satsing 2021-2026. Det er opprettet en arbeidsgruppen der alle fagavdelinger er representert og arbeidet koordineres av utdanningsavdelingen. For 2023 var fokusområdene

- Statsforvalterens ungdomspanel
- Oppvekstkonsferansen
- Bærekraftsuka.

Det ble i 2023 formulert og vedtatt langsiktige effektmål for satsingen som favner barns rettigheter etter barnekonvensjonen og FNs bærekraftsmål. Gjennom samordnet innsats i den strategiske satsingen skal Statsforvalteren være pådriver for økt bevissthet om utsatte barn og unge internt og i kommunene, samt oppnå bedre resultater enn hver enkelt fagavdeling kan oppnå alene. I arbeidet skal vi være pådriver for å utjevne økonomiske og sosiale ulikheter og at barn og unge beskyttes mot enhver form for diskriminering. Vi skal gjennom satsingen arbeide for barnets beste i offentlig forvaltning og fremme et inkluderende oppvekstmiljø. Vi ønsker å være pådriver for at ulike sektorer ser barnrettighetene og oppfølging av barn og unge og deres familier som en helhet.

Satsingen disponerer egen temaside på Statsforvalteren.no hvor vi samordner artikler og nyhetssaker som angår barn og unge. Vi har også aktivt brukt Statsforvalterens kanaler på sosiale medier- Instagram, Facebook, Youtube og LinkedIn. Vi vurderer at samordning av informasjon på digitale flater bidrar til å se barn og unge i sammenheng i sektor og vi blir mer tilgjengelige for et yngre og variert publikum.

Statsforvalterens ungdomspanel

Mandat for ungdomspanelet ble utformet og vedtatt høsten 2022. Panelet er bredt sammensatt fra brukerorganisasjoner, kommuner og fylkeskommune. Panelet ble med dette etablert i 2023 og det ble avholdt 3 fysiske møter dette året.

Panelet behandlet saker om psykisk helse og sosiale medier, om eksamen i skolen og det ble laget film med råd om utenforskap som ble vist på årets Oppvekstkonsferanse. Innspillene vil blant annet brukes som grunnlag når utdanningsavdelingen forbereder sitt høringssvar til forskrift til ny opplæringslov.

Gjennom Statsforvalterens ungdomspanel har vi fått kunnskap om barn og unge og lagt dette til grunn for den koordinerte innsatsen. Innspill fra panelet har ført til at fylkeslege har søkt om midler til en konferanse/fagdag som skal handle om barn og unge og psykisk helse. Det er bevilget midler og etablert samarbeid med ressurscenter. Vi vurderer at Statsforvalterens ungdomspanel fremmer barn og unges medvirkning i saker som angår dem hos Statsforvalteren. Dette bidrar til samordning og koordinert innsats for utsatte barn og unge og at barns beste blir ivarettatt.

Oppvekstkonsferansen

Temaet for årets oppvekstkonsferansen var utenforskap. Statsforvalteren har opprettet en velferdsarena der vi samarbeider med politiet, Bufetat, KS, NAV, fylkeskommunen, Kriminalomsorgen og BUP. Disse ble involvert i planleggingen av konferansen. Målgruppe for konferansen var alle som arbeider med og for barn og unge i privat og offentlig sektor, ungdomsråd, politisk, administrativ og kommunal/fylkeskommunal ledelse.

Konsferansen fremmet viktigheten av gode og helhetlige tjenester og at vi må jobbe sammen på tvers av stat, fylke, kommune og frivillighet for å forebygge og avdekke strukturer som bidrar til å forsterke og opprettholde utenforskap.

Barnekonvensjonen gjennomsyret programmet og barn og unges stemme ble ivarettatt av Statsforvalterens ungdomspanel og lokale lag og foreninger. Vi adresserte ikke veilederen for samarbeid direkte, men denne ligger til grunn for arbeidet til målgruppen for konferansen. Førrige konsferanse omhandlet veilederen spesielt og statistikk viser at tilgjengelig opptak fra denne har vært i bruk også i 2023. Artikkel om veilederen er republisert på vår nettside.

Konsferansen formidlet tverrsektorielt samarbeid og samordning av tjenester og bidro til at ny kunnskap og erfaringer fra lokalt utviklingsarbeid kunne tas i bruk. Konsferansen er tilgjengelig på nett, er tekstet og kan gjenbrukes.

Bærekraftsuka

Bærekraftsuka er en uke der samtlige avdelinger arbeider på tvers med strategiske satsinger, blant annet barn og unge.

Uka består av felles samlinger, stands, livesendinger på ulike kanaler til eksterne og konsferanser/møter med eksterne. Av tema kan vi nevne:

- Inn på tunet
- Digital Fagdag Bolig - barn i lavinntektsfamilier
- Digital fagdag om vurdering av barnets beste hadde som målgruppe alle som jobber med og for barn og unge i offentlig og privat sektor med 600 påmeldte fra hele landet
- Artikkel om barnetråkk og barns beste i nærmiljøet

Den digitale fagdagen om barns beste, var det lagt opp til felles del med professor Kirsten Sandberg om barns rettigheter på generelt grunnlag og barnrettighetsvurderinger på systemnivå ved Barneombudet. Vi fikk og et praksiseksempel på endringsarbeid i fellesdelen fra UDI «den barnefaglige reisen». Deretter kunne man velge parallellsesjoner: Barns beste i plan, Barns beste vurderinger i praksis- eksempler fra barnehage og skole, Hvordan arbeide for å ivareta barns interesser i helse og omsorgssaker. Det kommer frem behov i sektor for hvordan vurdere barnets beste med utgangspunkt i barns rettigheter.

Øvrig samordning

Det er etablert samarbeid mellom HSB og utdanning vedrørende oppdraget om å gjøre verktøyene Snakke med og Jeg vet kjent i kommunen. Dette i samarbeid med SFVestland og RVTS. Det har vært arrangert to digitale kurs ett i april og ett i oktober. Vi har og gjort læringsressursen Jegvet kjent for barnehager og skoler gjennom kurs 3. mars og 26. april. Det er også sendt ut epost til aktuelle i sektor.

Digitalt kurs snakke med barn ble gjennomført av medarbeidere i utdanningsavdelingen som snakker med barn i sitt arbeid. For å bidra til kompetanseheving, men også med formål å gjøre verktøyene kjent i dialog med skoler og barnehager. IPT gårder har og fått informasjon om kursene.

Det ble etablert ett nettverk, kontaktpersoner voldt i samarbeid med RVTS. Vi hadde første fysiske samling i mai som omhandlet barn og unge. Koordinator barn og unge representerer barn og unge i nettverket når det er behov/saker som angår barn og unge i fremtiden.

Utdanningsavdelingen arrangerte i samarbeid med Udir erfaringskonsferansen for inkludering og spesialpedagogikk. Her var fokus på laget rundt eleven. Hele oppvekstsektoren deltok fra noen kommuner. I møter med med PPT nettverket har det vært fokus på de nye samarbeidsbestemmelsene og PPT sin plikt til å samarbeide.

Annet viktig arbeid for å sikre god samordning og bedre tjenester til utsatte barn og unge, er samarbeidet mellom avdelingene for utdanning og helse, barnevern og sosial. Vi har blant annet arbeidet felles med inspirasjonssamlinger for å støtte kommunens arbeid med forebyggende plan for omsorgssvikt og atferdsvansker. Særlig er kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis løftet frem i dette fora.

Statsforvalteren vurderer at arbeidet i strategisk satsing og øvrig internt samarbeid bidrar til å fremme samordning til det beste for barn og unge. Gjennom samordnet innsats hos Statsforvalteren bidrar vi til økt bevissthet om utsatte barn og unge i kommunene. Vi mener at organiseringen vår bidrar til at vi oppnår bedre resultater enn hver enkelt fagavdeling kan oppnå alene. Vår innsats på området er mangeårig og vi vurderer at det bidrar til å sette gode og helhetlige tjenester på dagsorden på alle nivå i kommune. Dette bidrar til øke kommunens kompetanse om utsatte barn og unge og at kommunene ser behovet for kompetanseutvikling for å sikre et mer samordnet tjenestetilbud.

Plan for forebygging av omsorgssvikt og adferdsproblemer

Kartlegging ved utgangen av 2022 viste at kun 9 av 23 kommuner hadde startet arbeidet med plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer. Statsforvalteren vurderte behovet for veiledning som stort både når det gjelder arbeidet med selve planen og når det gjelder forbyggende tiltak. Statsforvalteren har gjennom en rekke ulike tiltak satt fokus på kommunenes arbeid med å utarbeide forebyggende planer. Vi har selv jobbet på tvers av avdelinger og fagområder, og forventet at kommunene skal gjøre det samme. Av aktiviteter kan blant annet nevnes likelydende brev til fylkets kommunedirektører og ordførere der forventninger knyttet til planen tydeliggjøres. Vi har også arrangert inspirasjonssamlinger for ledere og nøkkelpersoner på tvers av sektorer, samt minnet om nasjonale forventninger knyttet til ny barnevernlov i alle våre uttalelser til kommunale planstrategier. Både kompetansesentre og KS har bistått oss i arbeidet. Vi har vektlagt at planen må inneholde tiltak både generelt forebyggende, selektivt og indikativt nivå. Dette tror vi er avgjørende for å fange opp tidlig de mest utsatte barna og familiene. Ved utgangen av 2023 har alle fylkets kommuner startet arbeidet med plan for forebygging. Vi ser en økning i antallet kommuner der kommunestyret har vedtatt planen. Statsforvalteren har vektlagt at en grundig gjennomarbeidet plan er viktig før vedtak i kommunestyret. Vi ser gjennom arbeidet at kommunenes fokus på kompetanse om og organisering av forebyggende arbeid rettet mot utsatte barn og unge er varierende, og at det er behov for tett oppfølging og råd og veiledning.

Vi har vært opptatt av at kommunene om de skal nå intensjonen med plan for forebygging og samarbeidsbestemmelsene i velferdslovgivningen må ha et system for systematisk samarbeid. Stadig flere kommuner velger å satse på BTI. Det fremstår som krevende og møysommelig arbeid å implementere modellen fullt ut i alle deler av de kommunale tjenestene. Vi får signaler om at samarbeid med spesialisthelsetjenesten innimellom kan være vanskelig. To kommuner har knyttet aksjonsforskning til implementeringen av BTI. Foreløpige funn viser at både hjelpere og foreldre opplever verktøyet som positivt, men at det fremdeles finnes et forbedringspotensiale.

RVTS og Statsforvalteren arrangerer halvårslige opplæringskurs i samtaleverktøyet Snakke med barn. Det er stor deltagelse på kursene. Det er behov for å utfordre kommuner på ledelsesnivå om å beslutte å satse systematisk på bruk av dette verktøyet.

Ny veileder psykisk helsearbeid barn og unge stiller forventninger til kommunene om å ta større ansvar for helsefremmende og forebyggende arbeid. Både gjennom helsestasjon, skolehelsetjeneste og nye lavterskel psykisk helsetilbud i kommunene. Det er viktig at kommunene har tilstrekkelig kompetanse for å ta ansvaret.

Det er naturlig å se både Jeg vet og snakke og psykisk helsearbeid for barn og unge inn mot arbeidet med plan for forebygging. Det vil bidra til frankring og eierskap til verktøy og satsinger.

Ny veileder om tjenester til barn, unge og deres familier stiller krav om at kommunene skal etablere samarbeid på ledernivå, etablere rutiner for samarbeid på individnivå og etablere system for når og hvordan barnekoordinator oppnevnes. Alle kommunene i Helse Stavanger området deltar i fagnettverk for barnekoordinatorer. Statsforvalteren faciliterte oppstart av nettverket. Kommunene i Helse Fonna området jobber for å gjøre tilsvarende.

Det er opp til koordinerende enhet ved bestillerkontorene i hver enkelt kommune hvordan de organiserer barnekoordinatorfunksjonen. Noen kommuner har opprettet regne stillinger som barnekoordinator, mens andre har delegert det inn i deler av en stilling.

Vi har kontinuerlig opplæring i samarbeidsbestemmelsene i velferdslovgivningen og vi ser i dialogmøter med kommunene at disse er kjent. Kommunene jobber med implementering, vi vet implementering av lovendringer tar tid.

3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Statsforvalteren i Rogaland har over mange år hatt et tilsynslag med representanter fra samtlige fagavdelinger som deler tilsynserfaringer og samordner oss internt. Den eksterne tilsynssamordningen og erfaringsdelingen med statlig tilsynsmyndigheter og kontrollutvalgsssekretariatene i fylket har vi gjort omtrent like lenge. Vi har god kontakt og dialog og legger til rette for god effektiv bruk av tilsyn som virkemiddel ovenfor kommunen ved at tilsynsbelastningen tilpasses kommunene så godt det lar seg gjøre.

Statsforvalteren i Rogaland har stor oppmerksomhet på god, tidlig og tydelig dialog rundt tilsynene både i forkant og etterkant av tilsynsbesøket for å oppnå læring og forbedring. Dette har vært viktig for oss også i 2024 både i vår intern samordning og i valg av tema for Tilsynskonferansen.

Vi opplever god dialog med kommunen ved gjennomføringen av tilsyn. Vi har god og tidlig dialog med kommunene og opplever at de har tillit og ønsker læringen og forbedringen som tilsynene kan gi. Vi veileder også i etterkant i den grad kommunene ønsker det.

Tilsynene avdekker lovbrudd og kommunene opplever Statsforvalteren i Rogaland sine tilsyn med kommunens lovpålagte oppgaver, som nyttig og at tilsynene bidrar til nyttig læring og forbedring.

Tilbakemeldingen vi får etter gjennomførte tilsyn både muntlig i oppsummeringsmøtene og skriftlig på de utsendte evalueringsskjemaene viser at kommunen opplever tilsynene som nyttige og at de gir læring.

Utviklingen går i riktig retning.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Statsforvalteren i Rogaland har etablert et eget tilsynslag, med representanter fra samtlige fagavdelinger. Vi har også en tilsynskordinator og i 2023 har funksjonen blitt ivarettatt av ass. statsforvalter. Tilsyn er regelmessig på dagsorden i embetsledelsens møter. I 2023 gjennomført vi i tillegg et møte i utvidet ledermøte, i forkant av den interne tilsynssamordningen, hvor også representantene i tilsynslaget deltok. Vi delte tilsynserfaringer, tilsynsplaner for 2024, metodeerfaringer og refleksjoner over internkontrollbestemmelsen i kommuneloven. Vi har også hatt internkontrollbestemmelsen som tema i tilsynslaget internt i embetet. Dette for å arbeide for en felles forståelse av bestemmelsen på tvers av sektorer. Det er et viktig arbeid som vi holder fram med i 2024.

Planlagt tilsyn i embetet blir samordnet både internt og eksternt. Vi har over flere år hatt samordningsmøte med regionale statlige tilsynsetater og kontrollutvalgssekretariatene. Effekten av dette synes å være god. Vi opplever ikke at kommunene gir uttrykk for at tilsynsbelastning er for stor. Utfordringen for kommunen og for vår samordning er at planleggingssyklusen for noen av de statlige tilsynsaktørene, innebærer at det ikke lar seg gjøre å gi kommunen en fullstendig oversikt over kommende års planlagte tilsyn ved årets begynnelse. For å avhjelpe dette informerer vi om dette i følgebrevet til kommunen når vi legger ut den samordnede Tilsynskalenderen.

Samordningen med de øvrige regionale statlige tilsynene og mot kontrollutvalgene sine planlagte tilsynsaktiviteter gjør at det har ikke vært behov for justeringer på grunn av tilsynsbelastningen i 2023. Vi tar også hensyn til kommunens størrelse ved vurdering av tilsynsbelastningen. Kommunen tar kontakt dersom det er behov for å flytte tilsyn i tid og vi strekker oss langt for å imøtekomme kommunene sine behov. Enkelte tilsyn kan nok oppleves som tidkrevende fra kommunen sin side, men vi har god dialog med kommunen både i forkant og etter tilsynene. Vår erfaring er at kommunen opplever tilsynene som godt planlagt og gjennomført og at tilsynene er nyttige og gir læring.

Vi opplever at vi har en god dialog med kommunen og andre tilsynsmyndigheter som gjør at terskelen er lav for å ta kontakt, dersom det skulle oppstå behov for å gjøre endringer.

Under vår årlige bærekraftsuke i 2023 så arrangerte vi en tilsynskonferanse med tittelen Tilsyn og tillit, hvor fokus var internkontroll og reguleringen i kommuneloven. Blant de inviterte var kommunedirektører, kommunalsjefer, representanter for statlige tilsynsetater, for kontrollutvalgssekretariater, for KS og for kommunenes kontrollutvalg. Et sentralt tema var hvilke krav internkontrollbestemmelsen stiller til våre kommuner, med særskilt søkelys på kommunedirektørens plikter, kontrollutvalget sin rolle, og Statsforvalterens oppdrag med å sikre en lik forståelse av internkontrollbestemmelsen. Vi hadde i forkant bedt to kommuner evaluere våre tilsyn, samt at Arbeidstilsynet delte sine tilsynserfaringer. Alt med et overordnet formål å gjøre alle aktører bedre på internkontroll, og ved det forebygge og hindre regelbrudd, og sikre at brudd blir oppdaget og korrigert.

Deloitte rapporten fra 15. november 2022; Evaluering av tilsynsarbeid. Tilsyn på opplærings- og barnehageområdet i perioden 2014 til 2021, ble også gjennomgått. Hovedfunnet er at Tilsyn bidrar til læring og det påpekes en rekke ulike faktorer som kan påvirke hvor godt tilsyn virker, og hvor nyttig tilsynet oppleves å være.

Vi gjennomgikk også tilbakemeldingen fra evalueringsskjemaene som er sendt inn etter gjennomførte tilsyn. Vi har gjort dette over noe tid, og vil fremover forsøke å utforske ennå bedre hva tilbakemeldingen gir av informasjon.

Erfaringsdeling etter tilsyn med kommune med de øvrige regionale tilsynsaktørene er ofte tema på samordningsmøtene. Hvor både tilsynserfaringer, metodeutvikling og tilsynsplaner er tema.

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at statsforvalterens ressurser benyttes effektivt (fra kapittel 3.2.1.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at statsforvalterens ressurser benyttes effektivt.

Vi har over flere år hatt god dialog med øvrige statlige tilsynsmyndigheter og kontrollutvalgssekretariatslederne i Rogaland.

Vi har over flere år hatt god dialog med øvrige statlige tilsynsmyndigheter og kontrollutvalgssekretariatslederne i Rogaland. Vi har årlige møter for samordning av tilsyn og vi tar hensyn til kontrollene kommunen selv planlegger. Fagavdelingen holder seg oppdatert på aktuelle forvaltningsrevisjonsrapporter og vi vurderer og utsetter egne tilsyn der det nylig er gjennomført forvaltningsrevisjoner, dersom forvaltningsrevisjonen sammenfaller med planlagt revisjonstema, og kommunen skal i gang med oppfølging av forvaltningsrevisjonen.

Etter at vi har hatt samordningsmøte med statlige tilsyn og kontrollutvalgssekretariatslederne oversender vi brev til kommunene og fylkeskommunen med informasjon om team for plaget tilsyn og lenke til Tilsynskalenderen. Vi ber om tilbakemelding på denne fra kommunen. Når det kommer til varsling av tilsyn og dialog med kommunen blir dette ivarettatt fra fagavdelingen og det er viktig for Statsforvalteren at vi ved våre tilsyn har tidlig og god dialog med kommune. Informasjonsmøter i forkant av åpningsmøtene blir gjennomført på flere av fagområdene våre. Vi inviterer også kommunen hvor vi har hatt tilsyn til å gi tilbakemelding ved å evaluere tilsynet. Kommuner hvor vi har ført tilsyn blir også invitert til å gi sin oss tilbakemelding når vi arrangerer Tilsynskonferanser og i ved tilsynskonferanse i 2023 fikk vi slike tilbakemeldinger fra kommunedirektørene i Tysvær og Gjesdal kommuner. Ved Tilsynskonferansen bidrar også øvrige statlige tilsyn og kontrollutvalget med faglige innspill i tillegg til våre egen bidrag.

Grunnet god dialog med kontrollutvalgene i forkant av at vi utarbeider tilsynskalenderen blir det sjelden behov for ytterligere dialog. Når tilsynet varsles vil fagavdelingen alltid være i dialog med kommunen for å planlegge gjennomføringen av tilsynet og ved denne dialogen blir det tatt hensyn som ivaretar

kommune.

Vi erfarer godt og konstruktivt samarbeid om tilsyn i Rogaland.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Helse-, sosial- og barnevernsområdet

I Statens helsetilsyns veiledere for planlagt og hendelsesbasert tilsyn står læring og forbedring av kommunenes tjenester sentralt, jf. Helsetilsynets policydokument.

Ved valg av behandlingsmåte og tema i tilsynssaker, vil tilsynets formål være førende for valg av metode i videre tilsynsmessig oppfølging. Vi følger også opp kommunene etter å ha konkludert med lovbrudd i tilsynssaker, inntil vi mener at kommunen har tatt de skritt som er nødvendige for å håndtere en lignende sak eller situasjon i fremtiden.

I systemrevisjoner, skal vi også fokusere på forbedring av pasientsikkerheten eller forbedring av tjenestetilbudet på andre fagfelt. Vi skal også følge opp kommunen så lenge det er behov for det etter at lovbrudd er påvist og systemrevisjonen er gjennomført. Behovet anses å være til stede inntil kommunen har endret og implementert ny praksis.

Vi har i flere fora kommunisert til kommunene våre forventninger til hvordan kommunene skal jobbe med forbedring etter tilsyn, og deres ansvar for internkontroll og kvalitetsarbeid.

Opplæringsområdet

Alle tilsynene som Utdanningsavdelingen gjennomfører, er risikobaserte. Dette innebærer at vi legger til grunn at kommunen har feil lovforståelse eller praksis, og at dette kan ha stor konsekvens for barn og elever. Når kommunene får pålegg om endringer, vil dette føre til læring og forbedring i kommunen som er omfattet av tilsynet.

Tilsyn som gjennomføres av utdanningsavdelingens bruker "lærende» møter i starten av tilsynet og når foreløpig tilsynsrapport legges frem. Her får ledelse og personal på skolene en grundig innføring i regelverket, og de må diskutere og reflektere over egen praksis sett opp mot regelverket. Denne økte lovforståelsen bidrar til både læring og bedret praksis i kommunene som har fått tilsyn. Vi tilbyr også veiledning i retteperioden.

I de fleste tilsynene til avdelingen, er internkontrollbestemmelsen i kommuneloven inkludert. Dette er også lagt inn i Utdanningsdirektoratets maler for felles nasjonale tilsyn og har vært tema på tilsynssamling i direktoratet. På denne hadde vi innlegg der vi sammenlignet rapporter fra ulike embeter for å finne forskjeller og likheter.

Dette bidrar til at riktig lovforståelse og praksis spres til alle enhetene i kommunen.

Landbruk

Landbruksavdelingen har gjennomført felles digitale åpningsmøter med samtlige kommuner som var valgt ut til forvaltningskontroll på landbruksområdet i 2023. Dette for å gi god og tidlig veiledning om forvaltningskontrollen, så kommunene er godt forberedt før kontrollen gjennomføres. Dette er godt mottatt av kommune.

3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Klimahensyn tas i alle sektorer - Vi har eget strategisk satsingsområde for klimaomstilling, der alle avdelinger er representert. Klimagruppen møtes månedlig og publiserer nettsaker og har arrangementer som f.eks. webinarer om klima, sammen med fylkeskommunen.

Klima *blir* innarbeidet i kommunal saksbehandling - Dette oppleves å øke år for år. Likevel rom for betydelige forbedringer, særlig dersom vi ser på trenden for utslippskutt i Rogaland de siste årene. Samtidig stor forskjell mellom kommuner, og særlig mellom "by og land".

Vi har i vårt fylke fått temakart for karbonrike areal, som har blitt brukt som uttalegrunnlag i plansaker etter pbl. Her ser vi natur og klima i sammenheng ved å etterstrebe å unngå nedbygging av viktige areal for klima og natur (og klimatilpasning). Dette må likevel balanseres med at natur som ikke er karbonrik, også kan være særlig verdifull.

FylkesROS for Rogaland har blitt oppdatert med høyere fokus på klimaendringer og omstillingen som kreves for å klimatilpasse regionen.

Vi ser ikke at utviklingen av klimahensyn i alle sektorer skjer raskt nok til at det vil være mulig for Rogaland å oppnå våre nasjonale målsetninger. Det trengs sterkere virkemidler, særlig på areal.

Statsforvalterens innsats kan tilskrives et økt kunnskaps- og kompetansenivå i kommunene, både gjennom webinarer/fagartikler, og gjennom et bredt fokus på klima og naturmiljø i våre uttaler i plansaker.

Kommunale klima- og energiplaner klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner gjennomfører tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp, og har integrert klimatilpasning i sine planer i tråd med Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

Forventingene i SPR-klima- og energiplanlegging og klimatilpasning formidles i hovedsak gjennom uttaler til kommuneplaner, kommunedelplaner, områdeplaner og detaljreguleringsplaner. Vi har egen mal for oppstart hvor retningslinjene står sentralt, for å sikre at klima, energi og klimatilpasning alle er viktige og relevante temaer i planarbeidet. Det samme gjelder i dialog og på diverse møter.

Plan- og byggesakskonferansen bidrar også til å spre våre forventninger til kommunenes arbeid og kravene som stilles i SPR-klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

FylkesROS for Rogaland ble revidert i 2023, og formidler forventninger når det gjelder både SPR og klimaprofil.

Det er stor variasjon mellom kommuner, men den store majoriteten av kommuner har egne langsiktige målsetninger, føringer og tiltaksplaner for gjennomføring av krav knyttet til SPR-en.

Når det gjelder klimatilpasning er inntrykket at både planretningslinjene og klimaprofilene blir omtalt direkte eller indirekte i kommuneplanens samfunnsdel. Det gjelder særlig tema som flom og overvann, med klimapåslag. Inntrykket er at dette tas stadig mer alvorlig og får relativt god plass på kommuneplannivå. På detaljplan er det ikke alltid like prioritert.

3.1.2.4 Beredskap i en endret sikkerhetspolitisk situasjon

Det har vært mer kontakt mellom Statsforvalter, politi og HV i 2023 enn tidligere. Vi har erfart at noen flere av våre medarbeidere har gått av med pensjon tidlig enn vi har hatt praksis for i embetet. Vi har i perioder hatt jevnlig møter på NBN.

Vi har deltatt i nasjonale møter med FOH og DSB på møter gradert H via HV-08 sin plattform.

Vi har laget 2 sikkerhetspolitiske scenarier gradert B som er vedlegg til fylkesROS.

Vi har laget et plangrunnlag for vertslandstøtte for kommunene i Rogaland.

Vi deltar i en arbeidsgruppe som jobber med Totalforsvaret i Rogaland under ledelse av Rogaland sivilforsvarsdistrikt. Der ser vi nærmere på sivile beskyttelsestiltak (varsling, evakuering, tilfluktsrom og egenbeskyttelse), internt fordrevne og kritisk infrastruktur.

I lag med de andre embetene har hatt et felles prosjekt om å lage regionale tiltak basert på tiltak fra Sivilt beredskapssystem (SBS).

Oppdatert analyse (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren har oppdatert analyse av sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt i fylkesROS, inkludert oppfølgingsplan.

Statsforvalteren har i 2023 revidert FylkesROS for Rogaland (2023-2026). Parallelt med revisjonen er det også utviklet to graderte analyser av sikkerhetspolitisk krise og krig i Rogaland. Statsforvalteren involverte sentrale medlemmer av fylkesberedskapsrådet, samt en håndfull kommuner med i utviklingsarbeidet. Analysen ble også sendt på høring til utvalgte medlemmer av fylkesberedskapsrådet og noen sentrale kommuner.

Den første analysen fokuserer på et Rogaland utsatt for sammensatt virkemiddelbruk under en sikkerhetspolitisk krise. Den andre analysen fokuserer på konsekvensene av en invasjon i Nord-Norge for Rogaland og et påfølgende alliert mottak til Rogaland.

Analysene har avdekket 8 utfordringer/oppfølgings tiltak på nasjonalt nivå og 9 utfordringer/oppfølgings tiltak på regionalt nivå. Det er også laget en tiltaksplan etter analysene. Analysene av sikkerhetspolitisk krise og krig er distribuert til sikkerhetsklarerte i kommunene og fylkesberedskapsrådet, samt DSB.

Det er også med bakgrunn i analysene for sikkerhetspolitisk krise og krig utarbeidet et plangrunnlag for vertslandstøtte for Rogaland. Dette plangrunnlaget er distribuert til kommunene og fylkesberedskapsrådet og DSB.

FylkesROS i sivil-militært samarbeid (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)**Rapportere på**

FylkesROS legges til grunn for revisjon av underliggende plan til SBS og embetets beredskaps- og kriseplan, samt embetets innspill til andre sektors planverk.

FylkesROS danner grunnlaget for embetets overordnede beredskapsplan.

Statsforvalteren har i 2023 deltatt i et nasjonalt samarbeid med andre embeter for å operasjonalisere og tydeliggjøre Statsforvalterens oppdrag etter SBS. SBS-arbeidet og risikobildet fra FylkesROS blir lagt til grunn for vårt beredskapsplanverk og er grunnlag for våre øvelser.

Vi opplever at FylkesROS blir brukt som et grunnlag for arbeidet med utvikling av planverk, spesielt blant kommunene og fylkeskommunen.

FylkesROS i det sivil-militære samarbeidet (fra kapittel 3.2.1.4.1.3 i TB)

Rapportere på

FylkesROS legges til grunn i det sivil-militære samarbeidet, herunder beredskapsplanlegging og sivil-militære øvelser.

Statsforvalteren har i 2023 revidert FylkesROS for Rogaland (2023-2027). Parallelt med revisjonen er det også utviklet to graderte analyser av sikkerhetspolitisk krise og krig i Rogaland.

Det er også med bakgrunn i analysene for sikkerhetspolitisk krise og krig utarbeidet et plangrunnlag for vertslandsstøtte for Rogaland.

Statsforvalteren har også deltatt på den sivil-militære øvelsen "Jøssing" ledet av HV-08.

Statsforvalteren deltar i Totalberedskapsprosjekt som ledes av Rogaland sivilforsvarsdistrikt. Her er det tre arbeidsgrupper som jobber med kritisk infrastruktur, internt fordrevne (som vi leder) og sivile beskyttelsestiltak (varsling, evakuering, tilfluktsrom og egenberedskap).

Økt oppmerksomhet (fra kapittel 3.2.1.4.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ha økt oppmerksomhet på robusthet i verdi- og forsyningskjeder i den samordnede regionale beredskapsplanleggingen.

Statsforvalteren reviderte FylkesROS Rogaland i 2023 der verdi og forsyningskilder er vurdert. Dette er en veldig omfattende og uklar forventning og hvor en aldri kan si at alt er på plass. Noe har vi bedre oversikt over enn andre ting. Lav magasinifylling og fare for rasjonering høsten 2022 førte til økt oppmerksomhet rundt kraftforsyning. Der mener vi å ha god oversikt. Det samme med f.eks. drikkevann og samferdsel.

Der vi har minst oversikt er verdi- og forsyningskilder ligger under NFD sitt ansvarsområde. Matvarer og drivstoff. Det samme gjelder Ekom med teletilbydere og ikke minst hva som er lagret hvor av kritisk informasjon hos ulike datasenter.

Oppfølgingsplan (fra kapittel 3.2.1.4.1.5 i TB)

Rapportere på

Prioriterte tiltak for å redusere risiko og sårbarhet inngår i oppdatert oppfølgingsplan behandlet i fylkesberedskapsrådet og hos embetsledelsen.

Vi reviderte FylkesROS i 2023. Vi har ikke rukket å fullføre oppfølgingsplanen. Det vil bli presentert for fylkesberedskapsrådet i løpet av første kvartal 2024.

3.1.2.5 Andre oppdrag

3.2.1.5.8: Kapasitetsutfordringer i tjenestene som konsekvens av bosetting av flyktninger

Kommunene i Rogaland har ikke rapportert om store kapasitetsutfordringer i barnehager og skoler i 2023. Det er derimot en begynnende uro for at det med ytterligere planlagt bosetting i 2024, trolig vil bli en utfordring i enkelte kommuner.

Hovedutfordringen i opplæringssektoren er mangel på kompetanse i annenspråkspedagogikk og morsmålslærere i ukrainsk/russisk. En del av de mindre kommunene har liten erfaring med opplæring av minoritetsspråklige barn og elever, og har således heller ikke kompetanse innen dette.

Når det gjelder helse og omsorgstjenester rapportere nå flere kommuner om kapasitetsutfordringer.

Den største utfordringer er knyttet til mangel på boliger. Spesielt boliger i sentrale strøk der kommunene har andre nødvendige tjenester knyttet til helse og opplæring.

3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Statsforvalteren i Rogaland prioriterer rettsikkerhetsoppgavene og har høy kvalitet i veiledning, kontroll og tilsyn og saksbehandlingen på samtlige fagområder. Vi har kompetente og erfarne medarbeidere på alle fagområder og god og støttende samhandling mellom medarbeiderne og mellom fagområdene. Vi prioriterer og strekker oss for å gi god veiledning og arrangere gode faglige konferanser og fagmøter. Etter pandemien

arrangeres digitale møter og konferanser i langt større grad en tidligere og dette øker i noen grad deltakelsen.

Samfunnsavdelingen

Vi har stabil bemanning med høy kompetanse og erfaring som driver utstrakt veiledning både ut til kommuner og enkeltmennesker. Temaer vi ser er aktuelle og utfordrende for flere blir gjerne tema på konferanser eller det blir publisert nettartikler. Vi opplever at kommuner har ulikt kompetansenivå og tilpasser dialog og veiledning etter kommunens behov, og opplever vi lykkes med det. Har hatt mål om effektivisering av saksbehandlingen for å korte ned saksbehandlingstider og har derfor jobbet aktivt med å forbedre malene vi bruker. Vi har oppnådd redusert saksbehandlingstid og det har også resultert i velskrevne og tydelige vedtak for mottaker.

Landbruk

God kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling internt er høyt prioritert, og vi legger vekt på å være tilgjengelig for kommunene. Vi får gode tilbakemeldinger fra kommunal landbruksforvaltning på at de får hjelp når de trenger det. Vi ser kvaliteten i kommunal tilskuddsforvaltning går i rett regning, og tror vår ressursbruk på bistand og opplæring her er en viktig faktor. Samtidig ser vi at kvaliteten i tilskuddsforvaltningen er sårbar, særlig ved utskifting av folk og i de minste kommunene med få ansatte. Vi er bevisste på å følge opp disse kommunene ekstra med opplæring og dialog. Korona-situasjonen endret formatet på forvaltningskontrollene. Vi gjennomfører nå forvaltningskontrollene hovedsakelig digitalt, men med fysisk slutt møte i den enkelte kommune. Vi opplever, og får tilbakemelding fra kommunene på, at denne måten å gjennomføre kontrollene på er bedre enn tidligere. Vi setter imidlertid i 2024 i gang et arbeid med å se på malen for rapport fra forvaltningskontroller.

Helse-, sosial- og barnevernsområdet

Vi vurderer at vi har jobbet godt med implementeringen av ny veiledning og policy på tilsyns- og klagesaksbehandling. Dette har etter vår vurdering i betydelig grad bidratt positivt til kvaliteten. Tilbakemeldingene fra kommuner og helseforetak er også svært positive når det gjelder dette.

Utdanningsavdelingen

I utdanningsavdelingens tilsyn forsøker vi å inkludere den nye internkontrollbestemmelsen for å sikre at alle kommunens virksomheter følger regelverket. Dette er også lagt inn i Utdanningsdirektoratets maler for felles nasjonale tilsyn og har vært tema på tilsynssamling i direktoratet. Her hadde vi innlegg der vi sammenlignet rapporter fra ulike embeter for å finne forskjeller og likheter. Vi vurderer derfor at vi på utdanningsområdet har kommet et godt stykke på vei for sikre lik forståelse av bestemmelsen.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Antall saker behandlet innen fristen på 12 uker har gått opp til 77%, 335 saker, sammenlignet med 66%, 298 saker, i 2022.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	-23 %	77 %	437	335

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Vi har en positiv utvikling og har økt til 28% fra 16% i 2022, men kan fortsatt ikke si oss fornøyd. Kommunene er oppfordret til å opplyse i oversendelsen at det er bedt om utsatt iverksetting, men dette unnlater de ofte å gjøre. Vi har imidlertid høyt fokus på å fange opp disse sakene og bedre saksbehandlingstiden ytterligere.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	-72 %	28 %	36	10

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Saken kom inn i 2022 på et tidspunkt der vi dessverre hadde betydelige restanser på flere sakstyper etter pbl, og saken ble derfor ikke prioritert. Dette har endret seg i løpet av 2023, og målet er nå at alle ekspropriasjonssakene skal behandles innen 12 uker.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	-100 %	0 %	1	0

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Den ene saken vi ikke klarte saksbehandlingstiden på gjaldt en konfliktfylt, tidkrevende og komplisert sak angående en tursti.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	-50 %	50 %	2	1

Forurensningstilsyn: Brudd på miljøregelverket er forebygget og avdekket (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Brudd på miljøregelverket blir i større grad forebygget og avdekket

Vi foretar et risiko-basert tilsyn. Tilsynsobjekter velges ut basert på tidligere erfaring og risiko for miljøskade. Vi har økt andel uanmeldt tilsyn (ca. 60 % i 2023 sammenlignet med 7 % i 2022), og vi ser nytteverdi av å oppdage tilstanden i bedriften uten at de har forberedt seg på tilsynet. Økning i uvarslert tilsyn skyldes i stor grad uvarslert tilsyn med bilverkstedet, men ca. 27% av tilsyn utenom bilverkstedene var gjennomført som uanmeldt tilsyn (bl.a. skipsverft, kasserte kjøretøy). Vi har et system for å registrere interne- og eksterne tips, som brukes som grunnlag for å velge ut tilsynsobjekter.

Vi har i 2023 forsøkt å måle effekt av tilsyn ved å sammenligne resultater med tidligere tilsyn, med bruk av enkel trafikklys-modell. 50% av tilsynene kunne ikke vurderes da det var første gangs tilsyn med virksomheten. Ca. 20% av tilsynene ble vurdert til lav effekt, dvs. de samme eller mer alvorlig avvik, mens hos 18% hadde tilsyn moderat effekt (ulik avvik). 12% av de tidligere kontrollerte bedrifter hadde bedre resultater ved nye tilsyn. Vi konkluderer med at det er effekt å spore fra gjentakende tilsyn, men frekvensen bør ikke være for lang dersom en ønske å måle effekten av tilsynet.

Vi bruker virkemiddelet tvangsmulkt for å få til endring. Vi bruker også gjentakende tilsyn i de tilfeller det er alvorlig avvik som må følges opp over tid. Det anmeldes få (ingen i 2023) saker.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning er noe vi også jobber kontinuerlig med gjennom egen saksbehandling og gjennom kompetanseheving i kommunene.

Vi har flere erfame medarbeidere som jobber med tilskuddsforvaltning, som innehar ulik fagkompetanse. I tillegg har vi tilgang på bistand fra jurist. Sykemeldinger og høyt arbeidspress har vært en utfordring i 2023. Kompetanseheving hos egne ansatte, som er et godt tiltak for å øke kvaliteten i arbeidet, har vært nedprioritert på grunn av høyt arbeidspress.

Produksjonstilskudd

I 2023 fikk vi på plass ei gruppe på tvers av de ulike fylkene med de som jobber med produksjons- og avløsertilskudd. Gruppen har hatt 5-6 teammøter i løpet av året, og har diskutert tolkning av regelverket, konkrete saker og ulike tilnærminger til å løse oppdraget vårt. Vi deltar aktivt i gruppa, og opplever at dette bidrar til høyere kvalitet og mer enhetlig praksis på tvers av embedene.

I 2023 har vi behandlet 12 søknader om dispensasjon fra forskrift om produksjonstilskudd. Vi ga dispensasjon i hele 9 av sakene – langt flere enn tidligere år. Grunnen til at vi har fått så mange søknader hvor det var rett å innvilge dispensasjon i 2023 mener vi er tilfældigheter. Tidligere har vi hatt flest søknader om dispensasjon fra søkere som har glemt etterregistreringsfristen. Vi ser en nedgang i antallet slike saker. Vi har oversendt 4 klager på avslag på dispensasjon til Landbruksdirektoratet i 2023 (flere av klagesakene gjaldt avslag på vedtak fattet i 2022). Landbruksdirektoratet har ikke tatt til følge klagen i noen av sakene.

Vi har fått 13 klager på kommunenes vedtak om utbetaling av tilskudd i 2023. Dette er flere enn tidligere år, men dette skyldes nok delvis at det kom inn en del klager på vedtak om ekstrautbetalingene. Vi har gitt klager medhold i 2 av de 13 klagen. I tillegg har vi returnert 2 av sakene til kommunene fordi klagefristen var utgått, og dette ikke var vurdert av kommunen.

Vi følger tett opp hva kommunene gjør i saker hvor vi har mottatt kopi av dokumenter fra Mattilsynet i henhold til rutine for saker som skal sendes over til forvaltningen. Selv etter å ha hatt dialog med kommunene om oppfølgingen av disse sakene, endte vi med å oppheve 3 vedtak om utbetaling av tilskudd

til søkere hvor det var dyrevelferdssaker i 2023. To av sakene ble returnert til kommunen fordi det ikke var lagt inn en skriftlig vurdering av saken i eStil-PT. I en sak var vi uenige i kommunens vurdering, og valgte fatte nytt vedtak om avslag på tilskudd selv. Dette vedtaket ble påklaget, men direktoratet ga ikke klager medhold.

Vi følger også opp hva kommunene gjør i saker hvor vi er kjent med at det har vært inngrep som forringer kulturlandskapet, eller saker hvor det har vært brudd på annet regelverk for jordbruksdrift. Disse sakene er det imidlertid vanskeligere å ha oversikt over. Det er fremdeles få saker hvor det avkortes for inngrep som forringer kulturlandskapet, og vår vurdering er at det mange slike saker som ikke blir fulgt opp slik de burde. Vi ser også at det avkortes med hjemmel i forskrift om produksjonstilskudd § 11 (brudd på annet regelverk), i saker som burde bli fulgt opp med en større avkorting hjemmelet i forskriftens § 4 for inngrep som forringer kulturlandskapet.

Forvaltningskontrollene gir oss et dypdykk i situasjonen i den enkelte kommunen, se mer om dette i rapporteringen under punkt 3.3.1.2.1.1. I 2023 har vi også hatt en detaljert gjennomgang av alle avvik mellom søkers opplysninger og godkjente opplysninger i alle kommunene. Vi har sett på oppfølging av avvikene, og utarbeidet statistikk som fikk fram de store forskjellene mellom kommunene. Dette ble lagt fram for kommunene på tilskuddsamlingen i september, og har også blitt brukt på enkelte forvaltningskontroller for å synliggjøre kommunens utfordringer.

Vi mener det overordnede bildet er at utviklingen når det gjelder effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning i kommunene går i rett retning. Som beskrevet i rapporteringen under punkt 3.1.3.1 bruker vi mye ressurser på å bistå kommunene og drive kompetanseutvikling i kommunene. Vi mener vårt målrettede arbeid gir resultater. Likevel ser vi at det er til dels store forskjeller mellom kommunene, og det blir gjort en del feil i tilskuddsforvaltningen i enkelte kommuner – både i håndteringen av regelverket for tilskuddsordningene og brudd på forvaltningsloven. Feil skyldes vanskelig ressursituasjon i kommunen, nye ansatte, og/eller mangelfull kompetanse i forvaltningsloven og i tilskuddsordningene. Vi ser også at enkelte kommuner kan være for opptatt av å være et «servicekontor» for søkerne, og ikke følger opp avvik og regelverksbrudd i henhold til PT-forskriften.

Statsforvalteren i Rogaland har i 2023 arbeidet med og utviklet en felles Retningslinje for tilskuddsforvaltning i embedet som særlig gjelder habilitet.

Effektiv internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll med tilskuddsforvaltningen på landbruks- og reindriftsområdet

Våre rutiner for internkontroll er skriftlige og blir gjennomgått årlig. Statsforvalteren i Rogaland har dessuten laget felles retningslinjer for tilskuddsforvaltning for embedet i 2023, som særlig gjelder habilitet.

Vi kommenterer her to forhold som er krevende, kontroll med konsesjonsregelverket - verpehøner og erstatning etter offentlige pålegg.

Kontroll med husdyrkonsesjon - verpehøner

Vi ser behov for en forenklet metode for innhenting av data i verpehøneproduksjonen ved kontroll av husdyrkonsesjonsregelverket. Rogaland hadde i 2022 183 foretak som søkte om produksjonstilskudd for verpehøner. Rapportene til kontroll av verpehøneproduksjonen viser kun mengde egg levert. Produksjonsnivået kan variere sterkt mellom produsentene, og mengde egg levert er derfor en usikker indikator for antall høner etter 20 uker. For å stadfeste antall høner etter 20 uker må vi innhente ytterligere data, og dette er både tids- og ressurskrevende. For å kunne kontrollere alle foretak med overproduksjon er det nødvendig å få oversikt over leverte høner, og antall høner ved 20 uker på en mer effektiv måte. Vi ser at det skjer en systematisk overproduksjon av høner ved at produsenter får "tellehøner" ved nytt innsett som ikke faktureres.

Erstatning etter offentlige pålegg

Vi finner grunnlag for å kommentere behov for dispensasjonsadgang fra krav om dyr på telledato i tilfeller der dyresykdommer gjør at foretak får midlertidige restriksjoner av Mattilsynet. Vi ser at erstatning etter offentlige pålegg gir bonden en økonomisk belastning grunnet tapte husdyrtilskudd og avløsertilskudd. Vi ser at tidspunktet for offentlig pålegg og avlaving, kan gi store forskjeller på utmåling av husdyrtilskudd og avløsertilskudd avhengig om pålegget er gitt før eller etter telledato. Etter forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 9 om administrasjon, dispensasjon og klage, og tilhørende rundskriv kapittel 9, andre ledd «begrensinger» er det ikke hjemmel til å dispensere fra bestemmelsene fastsatt i jordbruksavtalen.

Vi ber om at dere vurderer om offentlige pålegg om nedslaktning etter matloven § 23 kan komme inn som et særlig tilfelle i forskriften for å hindre utilsiktede økonomiske konsekvenser for foretakene. Etter forskrift om erstatning etter offentlige pålegg i plante- og husdyrproduksjonen § 3 skal vi vurdere om eier for dyrene ikke selv forsettlig eller grovt uaktsomt har forvoldt sykdommen, utlegget eller tapet. Vi mener disse vurderingene kan legges til grunn for å vurdere om hendelsen er et særlig tilfelle under forskrift om produksjonstilskudd.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Ja
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	9
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i tidligere år	37
Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll	2
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfellesskap	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning på grunn av overproduksjon	16
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning pga. driftsfellesskap	0
Antall foretak som er kontrollert, og hvor vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	50
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	655150

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av mistanke om avvik	6
Saker funnet i orden	5
Saker med feil	1
Beskrivelse av feilene	En feil med at TTP mottakeren hadde blitt eier av en landbrukseieendom. Det viste seg å skyldes en jordskiftedom som gikk i hans favør etter at resten av gården var overdratt til neste generasjon. Tiltak ble gjort for å overføre hjemmelen til den som hadde overtatt resten av gården. Resten har hatt næringsinntekt i flere år etter TPO start, men disse skyldes oppgjør som er strukket ut i tid og er ok.

Internkontroll for tilskuddsforvaltningen

Ordning	Etablert internkontroll	Risikobasert kontroll	Effekt av risikobasert kontroll
Tilskudd til tidligpensjon	Ja	Ja	
Tilskudd til landbruksvirkingsomhet	Ja	Nei	
Tilskudd til veterinærreiser	Ja	Ja	
Stimuleringsstilskudd til veterinærdekning	Ja	Nei	
Tilskudd til fylkesvise prosjekter innen klima og miljøprogrammet	Ja	Nei	Ved sluttbetaling gjennomgås regnskap og rapport.
Erstatning etter offentlige pålegg	Ja	Nei	
Tilskudd ved produksjonssvikt	Ja	Nei	
Kompensasjon ved avvikling av hold av pelsdyr mv	Ja	Nei	
Kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyrhus	Ja	Nei	
Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Ja	Ja	
NMSK, kommuneskog	Ja	Nei	Få saker 100% kontroll
Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer	Ja	Nei	Få saker , 100% kontroll.
Tilskudd til siidaandeler og reinlag	Ikke aktuell	Nei	
Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag	Ikke aktuell	Nei	
Andre ordninger	Nei	Nei	

Internkontroll som ivaretar kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med at kommunenes tilskuddsforvaltning på landbruksområdet utføres på en forsvarlig måte og i henhold til etablert internkontroll. Forvaltningskontroll skal gjennomføres i minst 20 % av kommunene.

Vi ivaretar kontroll med kommunene først og fremst gjennom forvaltningskontrollene. Ved forvaltningskontrollene har vi en systematisk gjennomgang av internkontrolldokumenter for de ordningene vi kontrollerer, og i tillegg går vi gjennom noen enkeltsaker for å se om saksbehandlingen er i tråd med internkontrollen. Ellers har de nye elektroniske saksbehandlingssystemene gjort det enklere å gjøre risikovurderinger og sjekke enkeltsaker der vi mener det er behov for det. Det gjøres bl.a. ved å kontrollere alle saker der kommunen har overstyrt stoppmeldinger av PT søknader. Vi følger også opp at kommunene gjennomfører kontroll av minst 10 % av PT søknadene og 5% av RMP hvert år,

Vi har fast rutine for å gå gjennom internkontrolldokumenter ved forvaltningskontroll av kommunene. I 2023 har dette manglet eller vært mangelfullt i 4 av 5 kontrollerte kommuner. I de kommunene der internkontrolldokumentet ikke er tilfredsstillende eller mangler, så er kommunen klar over dette. Det er kjent for kommunene at dette skal være på plass.

Det vi ser ved forvaltningskontrollene er at kvaliteten på internkontrollen varierer i stor grad mellom ulike kommuner. Der vi ser at internkontrolldokumentene har mangler, så påpeker vi det i sluttrapporten. Vi ser også at det er ulik praksis i kommunene når det gjelder det systematiske arbeidet med internkontroll, rutiner, kontroll og risikovurdering, men vi ser stadig forbedring sammenlignet med for noen år tilbake i tid.

Kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning

Kommune	Omfang	Resultat	Oppfølging kontrollene
Sola	PT, regionalt miljøprogram og sykdomsavløsning	PT og RMP: Kommunen mangler internkontrolldokument og dokumentasjon på hvem som har budsjett-disponeringsmyndighet. Kommunen sitt varsel om kontroll har mangler. PT: Kommunen har ikke gode nok rutiner for avkorting ved feilopplysning. RMP: Kommunen har feil forståelse av regelverk for tilskudd til turstier og tilskudd til kantsone i eng. Kommunen har godkjent tilskudd til samme areal for ulike ordninger. Mangler rutine for å vurdere søkers sine opplysninger i søknader som ikke er tatt ut til kontroll.	Kontrollen er ikke avsluttet, kommunen har ikke gitt tilbakemelding på funn ennå.
Sandnes	Produksjonstilskudd, og regionalt miljøprogram	PT: Kommunen kan ikke dokumentere et godt nok system for internkontroll med de kontrollerte ordningene og skriftlig delegering av budsjett-disponeringsmyndighet. Ikke god nok rutine for å hente ut rapporter om vanlig jordbruksproduksjon. Kommunen bør i større grad avkorte søknader for feilopplysning, og de har ikke god nok rutine for saker som gjelder avkorting etter § 11 og for å vurdere vanlig jordbruksproduksjon. RMP: Kommunen mangler rutiner for skriftlig dokumentasjon av risikovurderinger for utplukk til stedlig kontroll. Varsel for kontroll har mangler.	Kommunen har starta en intern prosess der de vil se på rutiner.
Kvitøy	Produksjonstilskudd, og regionalt miljøprogram	Produksjonstilskudd, og regionalt miljøprogram PT: Kommunen kan ikke dokumentere et godt nok system for internkontroll med de kontrollerte ordningene og skriftlig delegering av budsjett-disponeringsmyndighet. Ikke god nok rutine for å hente ut rapporter om vanlig jordbruksproduksjon. Kommunen bør i større grad avkorte søknader for feilopplysning, og de har ikke god nok rutine for saker som gjelder avkorting etter § 11 og for å vurdere vanlig jordbruksproduksjon. RMP: Kommunen mangler rutiner for skriftlig dokumentasjon av risikovurderinger for utplukk til stedlig kontroll. Varsel for kontroll har mangler.	Kommunen har starta en intern prosess der de vil se på rutiner.
Klepp	PT og sykdomsavløsning	PT: Kommunen mangler dokumentasjon på hvem som har budsettdisponeringsmyndighet. Kommunen mangler rutiner for å bruke rapportene i eStil-PT. De må sikre at rutinene for avkorting ved feilopplysning blir etterlevd i alle saker. Internkontrolldokumentet mangler risikovurderinger for ordningen tilskudd til avløsning ved sykdom. Få funn i Klepp.	Kommunen har gitt tilbakemelding på hvilke endringer de skal gjøre.
Hå	PT og sykdomsavløsning	Internkontrolldokumentet er mangelfullt for begge ordningene. Kommunen mangler dokumentasjon på hvem som har budsjett-disponeringsmyndighet. Kommunen sine rutiner for å behandle klager på vedtak om PT er ikke i tråd med økonomiregelverket. Kommunen har ikke gode nok rutiner for vurdering av feilopplysninger, og de har ikke gode nok rutiner i saker der søker har glemt å føre opp opplysninger, eller har ført opp for lite dyr eller areal.	Kontrollen er ikke avsluttet, kommunen har ikke gitt tilbakemelding på funn ennå.

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse (resultatmål - resultat)	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	2	22 %	5	23

Internkontroll; informasjonssikkerheten i fagsystemene (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på
Effektiv internkontroll som sikrer at kun brukere med tjenstlige behov hos kommunene og statsforvalteren har nødvendige tilganger til fagsystemene som Landbruksdirektoratet stiller til rådighet.

Det sendes årlig ut en liste til Landbrukssjef, avdelingsleder eller tilsvarende som har ansvar for landbruk. Listen viser hvem som har tilgang til fagsystemene og hvilke tilganger de har. Kommunen sjekker opp tilgangene mot de ansvarsoppgavene den enkelte har.

I tillegg sendes det ut en test-mail til alle som har tilgang til systemet en gang i året til de oppgitte e-post adressene. Dette er spesielt viktig å ha på plass i forbindelse med to-faktor påloggingen. På denne måten sjekker vi at den enkelte ligger inne med en gyldig e-post adresse. De som ligger inne med en e-postadresse som ikke lenger er gyldig har enten sluttet i kommunen, eller fått endringer på sin adresse. Ny korrekt e-post blir funnet og lagt inn. De som eventuelt har sluttet blir strøket og mister dermed sine tilganger.

Utenom dette rapporterer kommunene inn endringer i tilgangene fortløpende gjennom året når saksbehandlere har sluttet, og når nye saksbehandlere som skal inn i systemet. Sistnevnte står for mesteparten av endringene, mens de årlige kontrollene fanger opp eventuelle avvik.

Det er størst risiko å glemme å slette tilgangen til de som fases gradvis ut av stillingen ved overlapping. Disse skal gjerne ha tilgang i en periode parallelt med den som kommer inn. Når overlappingsperioden er over skal de miste tilgangen. Spesielt de som går av med pensjon har størst risiko for å bli glemt. Ved interne omrokninger av personal i kommunen hender det at de som som går over til andre arbeidsoppgaver beholder tilgangen inntil den årlige gjennomgangen av tilgangene. Da vil de normalt blir oppdaget.

Tilgangsliste sendes ut november/desember, og kontroll av korrekt e-postadresse blir gjort i april/mai.

Vanlige feil som blir avdekket er personer som har sluttet/personer med endrede arbeidsoppgaver ikke er innmeldt til SF.

Kontroll med tilgangene til Ldirs fagsystemer

Betegnelse på rapporteringskrav	Kortfattet beskrivelse
Hvordan gjennomføres periodisk kontroll/revisjon og hvilke risikovurderinger ligger bak?	Utsending av lister til hver kommune med oversikt over tilgangene som er gjeldende. Svar fra kommunene blir brukt til å korrigere eventuelle avvik.
Hvor ofte gjennomføres kontrollen?	Detaljkontroll årlig. Eventuell gjennomgang av enkeltkommuner ved større omrokninger i kommunen for å klargjøre hvem som gjør hva. For eksempel ved skifte av leder.
Hvilke avvik er eventuelt avdekket?	Det vanligste avviket er at personer som har sluttet ikke har mistet tilgangen. Mangel på fjerning av tilganger til de som har fått endret sitt ansvarsområde.

Kontroll av "vanlig jordbruksproduksjon" (fra kapittel 3.3.1.2.1.4 i TB)

Rapportere på

Kommunene kontrollerer grunnvilkåret om «vanlig jordbruksproduksjon» i behandlingen av produksjons- og avløsertilskudd.

Vi har i et par år hatt søkelys på grunnvilkåret om vanlig jordbruksproduksjon for å ha rett på produksjons- og avløsertilskudd. Vi ser at enkelte kommuner nå tar fatt i flere saker som gjelder vanlig jordbruksproduksjon, men vi mener flere må bruke mer ressurser på å følge vilkåret. Gjennom forvaltningskontrollene ser vi at enkelte kommuner ikke bruker rapportene som er tilgjengelige i eStil-PT, og heller ikke følger opp varselmeldinger om at det ikke er levert lam til slakt. Hovedgrunnen til at kommunene ikke tar fatt i sakene er trolig at de både er vanskelige og ressurskrevende å følge opp.

Vanlig jordbruksproduksjon har vært et tema på samtlige forvaltningskontroller i 2023. Som en oppfølging av arbeidet vårt med å gjøre kommunene mer bevisste og bedre rusta til å ta fatt i disse sakene, arrangerte vi et webinar om hvordan vurdere vanlig jordbruksproduksjon i sauehold i juni 2023. På tilskuddssamlingen for kommunene i september snakket vi om vanlig jordbruksproduksjon/aktiv drift av arealer, og hadde et nyttig gruppearbeid.

Vi kommer til å ha søkelys på vanlig jordbruksproduksjon også i 2024. Det er særlig sauehold som er en utfordring. Mattilsynet regionalt har utfordret oss på et tettere samarbeid rundt oppfølging av sauehold med dårlig drift, men hvor eventuelle brudd på dyrevelferdsregelverket ikke er så alvorlige at Mattilsynet skal sende kopi av dokumenter til forvaltningen i henhold til avtalen. Siden tilskudd er en så stor del av økonomien i sauehold, ser vi at vi og kommunene har en viktig rolle i arbeid med å «løfte opp eller løfte ut» de med dårlig drift. En utfordring er at det rundskrivet definerer som ikke vanlig jordbruksproduksjon i saueholdet, er så lave slaktevekter og lammetall at mange med svært dårlig drift likevel vil komme inn under vanlig jordbruksproduksjon.

Vi har i flere år brukt mye ressurser på å følge opp dyrevelferdssakene vi får oversendt fra Mattilsynet – både ved å heve kompetansen i kommunene, aktivt følge opp sakene vi får fra Mattilsynet ovenfor kommunene, og som siste utveg oppheve vedtak i saker vi mener kommunen ikke har fulgt opp riktig. Kommunene har blitt bedre til å ta fatt i disse vanskelige sakene. Se ellers rapporteringen på samarbeidet med Mattilsynet under.

Vanlig jordbruksproduksjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Hvilke tiltak har Statsforvalteren iverksatt for å sikre at grunnvilkåret kontrolleres og at rapporter for å risikovurdere grunnvilkåret brukes i kommunene?	- Har hatt søkelys på dette i flere år, særlig sauehold - Tema på alle forvaltningskontroller - Webinar om hvordan vurdere vanlig jordbruksproduksjon i sau, bl.a. bruk av rapporten i juni 2023 - Tema vanlig jordbruksproduksjon/aktiv drift av arealer på tilskuddssamling, med gruppearbeid, i september 2023 - Vi fortsetter arbeidet med å styrke kommunene i dette arbeidet i 2024
Hvilken effekt har tiltakene overfor kommunene hatt?	- Noen kommuner har blitt flinke til å ta fatt i saker - Flere kommuner burde følge opp varselmeldinger og bruke rapportene i større grad

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Helse-, sosial-, og barnevernsavdelingen får vi mange henvendelser fra befolkningen. De fleste henvendelsene skal besvares skriftlig. Antall henvendelser øker fra år til år. Den største økningen ser vi på helse- og omsorgsområdet. Avdelingen har også saksbehandlingsoppgaver knyttet til petroleumsområdet til havs.

Vi vurderer at utviklingsarbeid når det gjelder tilsyn og klagesaker, inkludert ny policy og veiledning på hendelsesbaserte saker i betydelig grad har bidratt til å gjøre våre aktiviteter mer målrettede, relevante og til å oppnå formålet med arbeidet vi gjør. Tilbakemeldinger fra tjenestene støtter dette. Det er samtidig grunn til å peke på at mye av utviklingsarbeidet som skjer fra Helsetilsynet, i tillegg til å bedre kvaliteten på arbeidet vårt, øker ressursbruken på hver enkelt sak. Når dette kommer samtidig med en markant økning i antall saker vi får, og uten at målkrav fra oppdragsgiver blir justert, står vi i en situasjon med betydelig avvik mellom de ressursene vi får, og de krav som blir stilt til oss.

Sosiale tjenester

Vi har hatt tett kontakt med NAV-kontorene gjennom saksbehandling, tilsyn og møter. Det er en urovekkende utvikling når det gjelder tallet på mottakere av sosialhjelp, og flere NAV-kontorer har utfordringer med for lite personellressurser. Data innhentet fra kommunene viser en økning i antall sosialhjelpsmottakere i Rogaland på 19,4% fra 2022 til 2023, og en økning i andel som mottar sosialhjelp i mer enn 6 måneder på 46% i samme periode. Fra 2022 til 2023 økte antallet unge (< 25 år) mottakere av økonomisk stønad med 26,6% og antall mottakere med forsørgeransvar for barn med 17,9%.

Barneverntjenester

Statsforvalterens måloppnåelsen er god på barnevernsområdet. Vi har gjennomført samtlige tilsyn med barneverninstitusjoner og de fire landsomfattende tilsynene som Statens helsetilsyn forventet av vi skulle gjennomføre. Når det gjelder saksbehandling er målkravene også innfridd.

Vi har tett kontakt med barneverntjenestene i fylket gjennom saksbehandling, tilsyn, samlinger og møter. Vårt hovedinntrykk er at barneverntjenestene i vårt fylke i hovedsak har forsvarlig saksbehandling.

Det er bekymringsfullt at vi det siste året har vi sett at kommuner har endret praksis til ulempe for fosterbarn i saker om samvær med biologiske foreldre og i tilbakeføringssaker. Vi er bekymret for at det har svekket tilliten til barneverntjenestenes saksbehandling og at utfordringen med å skaffe fosterhjem øker.

Det er en kjent sak at det i hele 2023 var utfordringer knyttet til tiltaksapparatet i Bufetat region vest, men også i andre regioner. Kommunene i Rogaland har fra og med sommeren 2023 i større grad enn tidligere benyttet klageretten og antall klager på brudd på bistandsplikten har økt. I de fleste sakene er det mangel på akutt-plasser som er utfordringen. Statsforvalteren i Rogaland har i 2023 mottatt 16 klager og vi har konkludert med brudd i de fleste sakene. Det er alvorlig for det enkelte barn som ikke får den hjelpen det har behov for og det er alvorlig for familier som barna blir overlatt til. I en

del tilfeller må også politi håndtere barn som helst skulle blitt ivaretatt av barnevernet. Denne situasjonen med manglende tiltak kan svekke tilliten til barnevernet og det kan få alvorlige følger for barnet selv og andre.

Helse,- og omsorgsfeltet

Statsforvalteren har betydelige rettsikkerhetsoppgaver på helse-, sosial- og barnevernsområdet. Vi behandler tilsyns- og klagesaker på alle områdene og vi overprøver og kontrollerer tvangsvedtak. Videre fører vi tilsyn for å undersøke om tjenestene overholder lov- og forskriftskrav.

Vi prioriterer saker som gjelder tvang høyest

Statens helsetilsyn er vår overordnet på alle fagfelt og har ansvar for overordnet faglig styring. De utarbeider veiledere for tilsyn og saksbehandling på alle fagfelt og de gjennomfører kurs for ledere og saksbehandlere for å heve kompetansen for å sikre at embetene i størst mulig grad arbeider enhetlig og med god kvalitet i saksbehandling og tilsyn.

Flere av våre saksbehandlere arbeider på tvers av helse, - sosial- og barnevernsfeltet. Vi kan derfor i saksbehandling- og tilsynsarbeid dra nytte av erfaringen og kompetansen den enkelte har om både fag og metode på en måte som bidrar til at saksbehandlingen internt blir mer enhetlig. Det bidrar også til en bedre forståelse av de sårbare barnas og unges utfordringsbilde og behov for tverrfaglige helse- og omsorgstjenester.

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale og skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

Vi gjennomfører tilsyn med barneverninstitusjoner på ettermiddags/ kveldstid etter at barna er ferdige med sine dagaktiviteter. Alle barna som bor i institusjonen på tilsynstidspunktet får tilbud om samtale, enten gjennom brev ved meldte tilsyn i tillegg til at vi tar kontakt med dem under tilsynet, eller ved at vi tar kontakt med dem under tilsynet når det er uanmeldt. De blir informert om tema for tilsynet og at de kan snakke med oss om det de er opptatt av. Dersom barnet ikke er tilstede på uanmeldte tilsyn, ber vi de ansatte om å informere om at vi har vært der og ønsket å snakke med dem og gir kontaktinformasjon. Vi gir informasjon om at vi kan komme på et nytt besøk dersom barna ønsker det, eller vi kan snakkes på teams eller på telefon. Dersom det vurderes som særlig nødvendig, tar vi kontakt med barnet selv i etterkant av tilsynet med tilbud om ny samtale. Barna gir oss informasjon om at de vet hvordan de kommer i kontakt med oss dersom de ønsker det. Dersom barn tar kontakt gjennom Barnas barneverns klage, har vi som mål å ta rask kontakt med dem, helst i løpet av neste arbeidsdag. Disse henvendelsene prioriteres og vi ringer barna opp igjen i tråd med rutine.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Saksbehandling av tilsynssaker:

- Behandlingsmåte 1 (avslutning med veiledning) og 2 (oversendelse til virksomheten/helsepersonellet): 80 % av sakene skal behandles innen 4 uker
- Behandlingsmåte 3 (virksomheten følge opp og rapporterer) og 4 (møte med virksomhet og pasient): 80 % av sakene skal behandles innen 3 måneder
- Behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 80 % av sakene skal behandles innen 6 måneder

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 1

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 1: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	9 %	89 %

Har behandlet 253 saker etter behandlingsmåte en.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 2

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 2: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	3 %	83 %

Har behandlet 258 behandlingsmåte 2 saker.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 3

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 3: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	14 %	94 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 4

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 4: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	- 30 %	50 %

Behandlet to saker etter denne behandlingsmåten.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 5

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 5: Minst 80 prosent innen 6 måneder.	80 %	- 19 %	61 %

Behandlet 184 saker etter denne behandlingsmåten.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker AID (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)**Rapportere på**

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker innen sosiale tjenester behandlet etter ny behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør) eller etter gammel veiledning: 5 måneder eller mindre

Antall tilsynssaker på sosialområdet øker, men få saker behandles etter behandlingsmåte 5. Vi behandlet totalt 21 saker, men bare en sak etter behandlingsmåte 5.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	50 %	100 %

Tabellen ovenfor gjelder bare for behandlingsmåte fem. Vi behandlet en sak etter denne behandlingsmåten.

Avsluttede klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)**Rapportere på**

Avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pbrl. § 2-6): Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Vi har i alle år behandlet over 90 % av sakene på sosialfeltet innen tre måneder. På helse,- og omsorgsfeltet har vi de siste årene, til tross for stor økning i antall saker, for hvert år behandlet en større prosentandel innen tre måneder. I år har vi behandlet 340 saker. Viser til kommentar til tabell som viser at antall saker vi rapporterer på her har økt med 139 på ett år.

Saksbehandlingstid - avslutning av klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pbrl. § 2-6): minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	7 %	97 %
Helse/omsorg	90 %	- 4 %	86 %

Antall helse,- og omsorgssaksaker øker fra år til år. Fra 2022 til 2023: Nødvendig helsehjelp fra 122 til 221 og øvrige fra 104 til 144.

Overprøvede vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)**Rapportere på**

Overprøvede vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Antall vedtak som skal overprøves øker hvert år. I 2023 ble 209 vedtak overprøvd. En av saksbehandlerne på kap. 9 sakene deltok i tre tilsyn med tjenester til barn i barnebolig. Tilsyn er tidkrevende og prioritering av tilsyn medfører mindre tid til saksbehandling.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	- 19 %	71 %

Antall vedtak som skal overprøves øker. I 2023 ble 209 vedtak overprøvd.

Behandlede søknader om dispensasjon fra utdanningskrav (fra kapittel 3.3.1.3.3.5 i TB)**Rapportere på**

Behandlede søknader om dispensasjon fra utdanningskrav: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Vi har behandlet 90 % av søknader om dispensasjon innen tre måneder.

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner (fra kapittel 3.3.1.3.3.6 i TB)**Rapportere på**

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner og omsorgssentre: Minst 90 prosent innen 1 måned.

Vi prioriterer behandling av disse sakene høyt og 92 % av sakene er behandlet innen en måned. Har realitetsbehandlet 36 saker i 2023. To ble avvist.

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barneverninstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	2 %	92 %

Resultatmål SFRO og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.4.5 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 245 poeng

Vi har gjennomført flere systemrevisjoner i kommunal helse,- og omsorgstjeneste enn på mange år. Det har vært mulig fordi vi de siste årene har fått økt tilsynskompetansen i avdelingen. Ansatte har deltatt på basiskurs og andre kurs i regi av Statens helsetilsyn og flere har fått deltatt i revisjoner som revisor eller observatør.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
245	- 145	100

Resultatmål SFRO (fra kapittel 3.3.1.3.5.5 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 60 poeng

Vi har i 2023 i hovedsak fått poeng for å bidra i andres tilsyn. En av våre leger deltok som fagrevisor i Statsforvalteren i Vestland sitt tilsyn med Kvinneklubben ved HUS og en av våre jurister var revisor i Statens helsetilsyns tilsyn med SUS. Vi har noen erfarne revisjonsledere på helseområdet og de har i hovedsak tatt ansvar for revisjonsledelse i tilsyn med kommuner. På sikt vil vi ha flere med kompetanse innen revisjonsledelse. Det vil gjøre oss i stand til å gjennomføre flere tilsyn med all helsetjeneste i fylket.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
60	- 40	20

Resultatmål SFRO og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.6.5 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 85 poeng

Vi har ikke nådd krav satt i tildelingsbrevet. Tre landsomfattende tilsyn er gjennomført i 2023. Kravet var fire. Erfarne medarbeidere med revisjonserfaring gikk av med alderspensjon i 2023 og andre er på vei ut. Vi er nå i en fase der andre ansatte på sosialområdet er under opplæring slik at vi har tilstrekkelig tilsynskompetanse på feltet innen året 2024 er omme.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
85	- 26	59

Har fått poeng for tre tilsyn og for oppfølging av tidligere tilsyn.

3.1.3.4 Andre oppdrag**Oppdrag - 3.3.1.1.5**

Statsforvalteren har i 2023 gjennomført ett tilsyn med Stavanger kommune på integreringsloven med tilhørende forskrift. Kopi av tilsynsrapport er sendt IMDi 21.08.2023.

Statsforvalteren har i september 2023 arrangert webinar for kommunene i fylket om nytt kap 6A i integreringsloven. Vi har også publisert artikler på hjemmesiden om temaet med basis i de spørsmålene vi har mottatt. Vi har i tillegg informert om det midlertidige regelverket på beredskapsmøter som Statsforvalteren arrangerer med kommunene. Utover dette har vi svart løpende på spørsmål som er kommet inn, og har i flere tilfeller søkt avklaringer hos IMDi.

Vi har samarbeidet med fylkeskommunens integreringsteam. Dette har gitt oss verdifull innsikt i kommunespesifikke utfordringer med bolig og arbeid, samt bidratt til å øke både vår og fylkeskommunens kompetanse om utfordringene migrasjonssituasjonen fører til. Vi har tematisert videre arbeid med informasjon om kap 6A i samarbeidsmøte med fylkeskommunen, og har lagt planer for videre samarbeid der vi skal møte kommunene sammen med fylkeskommunen for å kunne gi bredere veiledning.

Etter vår vurdering er kvaliteten på veiledning, tilsyn og annen saksbehandling knyttet til integreringsloven, god.

3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning

Vi kan vise til at Statsforvalteren i Rogaland oppfylte alle målkravene også i 2023. Vi har likevel en økende bekymring med tanke på økt sakstifang og økt kompleksitet i sakene, uten økt tilførsel av ressurser eller gevinst ved digitalisering. Rogaland opplever økt sakstifang både på opprett vergemål, stadfestelse fremtidsfullmakt og fratakelse av rettslig handleevne. Vi må derfor gjøre krevende prioriteringer, og har i første omgang redusert telefonid, sagt nei til flere foredrag og ser på mindre ressurskrevende måter å løse oppdraget med vergeregnskapskontroll.

Statsforvalteren har stort fokus på å stadfeste ikrafttreddelsen av fremtidsfullmakter. Dette skal være en prioritert oppgave og det er viktig med rask behandling for at fullmaktsgivers interesser skal kunne ivaretas og ikke må vente for lenge på Statsforvalterens avgjørelse. Vi viser her til at vi har utviklet en oppdatert og informativ nettside, samt har en saksbehandlingstid godt innenfor målkravet og vi når målkravet i bortimot 100% av sakene. Vi hadde en økning på bortimot 100 saker sammenlignet med 2022.

Vi ser imidlertid at vår rolle på dette området ikke står i forhold til det som var intensjonen ved innføring av ordningen. Fremtidsfullmakter er et privat alternativ til vergemål og det er ønskelig at flest mulig benytter seg av muligheten til å skrive fremtidsfullmakt. Statsforvalterens rolle er begrenset, i hovedsak til å stadfeste fremtidsfullmakten dersom det bli bedt om det. Vi ser imidlertid at antall saker om stadfestelse øker og, basert på henvendelser vi får, er en alminnelig oppfatning om at fremtidsfullmakten må «godkjennes» av Statsforvalteren for å være gyldig. Denne oppfatningen kan nok skyldes at de fleste banker «krever» stadfestelse for å akseptere fremtidsfullmakten. Det fører til stor pågang for å få fremtidsfullmakten stadfestet.

Vi merker også stor pågang for å få veiledning om fremtidsfullmakter, både fra interesseorganisasjoner og enkeltpersoner.

En annen side ved fremtidsfullmakter er at flere av dem er ufullstendige og leder til at det må opprettes et parallelt vergemål for de områder fullmakten ikke dekker, typisk at det er glemt å ta med fritidsbolig e.l. som det er behov for å selge.

Midlertidige vedtak fratakelse av rettslig handleevne øker i antall, er ressurskrevende og krever god kompetanse. Ikke alle saker ender med vedtak, men er likevel svært tidkrevende. Å forberede og prosedere fratakelsessakene for retten krever også tid og ressurser:

2019 – 4 hovedforhandlinger

2020 – 4 hovedforhandlinger

2021 – 6 hovedforhandlinger + 1 forenklet

2022 – 8 hovedforhandlinger

2023 – 8 hovedforhandlinger + 2 forenklet + 1 sak trukket

Særlig om vergegodtgjøring

Vi har den senere tiden opplevd at noen av våre verger kjemper en politisk kamp for å oppnå bedre vergegodtgjørelse gjennom enkeltsaker. Det gjelder terskelen for å få timebasert godtgjørelse og hvem som skal dekke kravet. Vi søker å føre en praksis på området i tråd med gjeldende regelverk og med tanke på at vergehaver ikke skal betale mer for vergen enn det som er nødvendig. Vårt utgangspunkt har vært at det er fast sats som er hovedregelen, jf forskriften § 16 og at timegodtgjørelse er unntaket der vergen godtgjør at en årlig fast sats ikke gir en rimelig dekning, jf forskriften § 16 tredje ledd, tredje pkt. Vi opplever, gjennom klagesaker, at praksis nå er å gi timegodtgjørelse der vergen viser at det er brukt mer enn dobbelt timeforbruk sammenlignet med fast årlig sats (som legger opp til et timeforbruk på ca 2 t pr måned)

Det har vært praksis at timegodtgjørelse kunne gis ved oppstart i krevende saker, jf også rundskriv 1-2014 om utgiftsdekning og godtgjøring til verger og representanter, pkt 3.1.3, og i noen saker der det var omfattende bistandsbehov. Vår oppfatning gjennom 2023 er at denne praksis nå er snudd og at det er dokumentert timeforbruk som gir grunnlag for timegodtgjørelse – gitt at timeforbruket faller innenfor mandatet. Resultatet i forhold til denne vergen er at nesten alle saker starter med timegodtgjøring, også om det er usikkert om timeforbruket over året overstiger det dobbelte av det timeantall som den faste sats er ment å dekke.

Statsforvalteren i Rogaland ser at det er behov for en opprydning i forhold til vergers godtgjørelse, men er bekymret for at det skal skje gjennom klage i enkeltsaker. Vi ser derfor et klart behov for en oppdatering av rundskrivet og en eventuell endring av forskriftsteksten som slår fast at timegodtgjøring skal

gis «unntaksvis», jf forskriften § 16 tredje ledd første pkt.

Oppsummert

Selv med noe redusert bemanning i 2023 klarte vi å nå målkravene på de aktuelle resultatområdene. Dette skyldes nok at vergemålslaget har bred og god kompetanse innenfor feltet og mange saksbehandlere med lang erfaring. Vi verdsetter godt samarbeid, deling av kompetanse og erfaringer for å gjøre alle i stand til å utføre oppgaven så godt som mulig. På den måten oppnår vi en effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning.

Imidlertid har vi en økt bekymring for økt sakstilfang uten økning i tildeling, særlig på området fremtidsfullmakt og fratakelse som gjør at vi i vår risikovurdering må påregne økt saksbehandlingstid på flere områder. Allerede pr 9. februar har embetet sin fjerde sak i 2024 om midlertidig fratakelse rettslig handleevne!

Rogaland er også et fylke som samtidig opplever en økning i saker på oppretting, slik at vi har ikke en utflating eller nedgang som følge av økt fokus på fremtidsfullmakter.

Opprett vergemål for voksne (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål for voksne – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 90 dager.

Vi oppnådde målkravet om behandling av 80 prosent av sakene innen 90 dager.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
80 %	80 %	0 %

Vi har behandlet 80 % av sakene innenfor målkravet for 2023

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Vi behandlet 80 % av klagesakene innen målkravet i 2023

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
80 %	80 %	0 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Alle vergeregnskap fra det sentrale uttrekket ble kontrollert innen fristen.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje

Vi har fokus på at vergehaver skal høres i alle avgjørelser og at verge og vergehaver skal ha en dialog om aktuelle disposisjoner. Verken Statsforvalteren eller verge kan handle i strid med personens uttrykte ønske, heller ikke der vergehaver mangler evne til å danne, holde fast ved eller formidle sine ønsker. Vi skal da legge til grunn den beste tolkningen av vergehaver vilje og preferanser.

Vi kommuniserer viktigheten av vergehavers rett til selvbestemmelse tydelig til våre verger både ved tilsyn, rapportering og ved personlig oppmøte, samt i informasjonsskriv på nett og e-post. Vi er videre bevisste og opptatt av at mandat skal reflektere den vergetrengende sitt faktiske hjelpebehov og at behovet må klargjøres ved blant annet samtale med den vergetrengende, nærstående og evt. hjelpeapparat.

Vergers kompetanse (fra kapittel 3.3.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett.
Nye verger har gjennomført introduksjonskurs

Vergene skal være bevisst på at vergerollen både innebærer å gi beslutningsstøtte til vergehaver samt å representere personen utad. Når vi engasjerer nye faste verger, har vi en samtale på 1 –1,5 time (møte) der vi gjennomgår ulike typer vergeoppdrag og hva disse kan innebære. Tema for samtalen er vergens rolle og oppgaver, vergehavers selvbestemmelsesrett, «dulting», regnskapsplikt, godtgjøring, taushetsplikt, samarbeidet med Statsforvalter, informasjonen vi har på nettsidene våre og oppfordring om e-læringskurs. I disse opplæringsamtalene informerer vi om hva et vergeoppdrag går ut på, samt om vilkårene for at en person kan få oppnevnt verge og selve saksgangen fra vi mottar begjæring til evt. fratakelse av vergeoppdrag. Det vises til eksempler på ulike saker der man kan bli spurt om å være verge og informerer særskilt om vilkåret som gjelder samtykke og at et vergemål i utgangspunktet er basert på frivillighet og samarbeid. Vi opplyser om at sakene er svært differensiert slik at man må kunne stå i krevende saker, være ryddig og strukturert, men samtidig mild når det trengs. Det blir fokusert på samtalemotodikk og at man hele tiden må anerkjenne vergehavers behov for å kunne skape et godt samarbeidsklima. Vi informerer om godtgjøring og godtgjøringssatser og redegjør for det årlige vergeregnskapet og hva som kreves i den forbindelse. Ellers har vi utarbeidet liten kortfattet brosjyre som en huskeliste og gode tips til nye verger. Vanligvis har vi tre-fire samlinger per år for de faste vergene. Her tar vi opp ulike tema som vergene gjerne har meldt inn eller som vi erfarer at vi ofte får spørsmål om. Samlingene gir også mulighet for erfaringsutveksling. Vi har opplæring i samtalemotodikken «Med den andre FOR ØYE» og informer alle nye verger om at de må ta e-læringskurs.

Gjennomførte samtaler (fra kapittel 3.3.2.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Andelen samtaler som er gjennomført i forbindelse med opprettelse av vergemål, har økt

SFRO har hatt fokus på å øke andelen samtaler i forbindelse med opprettelse av vergemål. Dette er i tråd med endringene i vergemålsloven og har vært fulgt tett hos oss i månedlige møter med vergemålslaget. Andelen gjennomførte samtaler i 2022 var 48,1 %, ved utgangen av 2023 viser tall i Power BI at vi har oppnådd 64,9 %. Dette er et felt vi fortsetter å ha fokus på.

Vergemål - gjennomførte samtaler

Andel gjennomførte samtaler i 2022	Andel gjennomførte samtaler i 2023	Endring
48 %	65 %	17 %

3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket

Etter vår vurdering har vi i Rogaland i stor grad barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere som forstår, formidler og etterlever regelverket.

Vi følger opp de kommunene vi ser har mangelfull forståelse og de områdene det er knyttet størst risiko til. Vi bruker våre tilgjengelige virkemidler som tilsyn, informasjon og veiledning og informasjon gjennom klagesaker.

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barneha (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barnehagemyndigheter, barnehageeier og skoleeier.

Som vi også har redegjort for tidligere år, har vi et godt system for å øke og oppdatere sektorkunnskapen vår.

Statistiske kilder bearbeides og tilgjengeliggjøres for avdelingen. Ved publisering diskuteres resultatene med avdelingsledelsen og andre relevante medarbeidere. Det tas stilling til om, og i tilfelle hvordan, disse skal følges opp, eller om det utelukkende skal inngå i kunnskapsgrunnlaget vårt.

Når en klagesak er ferdigbehandlet, foretar saksbehandler en risikovurdering om hvorvidt det er avdekket så store eller alvorlige brudd at det bør følges opp ytterligere. Vi har også systemer for å fange opp bekymringer knyttet til henvendelser, medieoppslag eller andre informasjonskilder. Disse registreres, og det vurderes om hendelsen bør følges opp straks, eller inngå i kunnskapsgrunnlaget.

Vår vurdering er at vi har god sektorkunnskap, at vi har god oversikt over risiko avdekket i statistiske og kvalitative kilder. Vi opplever også at virkemidlene våre er treffsikre, vi bruker kunnskapsgrunnlaget aktivt, og ser kildene i sammenheng. Vi har på denne måten god oversikt over grunnskoleområdet, og noe mindre innenfor videregående opplæring og barnehageområdet.

Virkemiddelbruk er en helhetlig vurdering som er basert på flere faktorer.

- Egenskaper ved kommunene. Har kommunen kapasitet til å nyttiggjøre seg et tilsyn nå?
- Informasjonens egenart (hva egner seg for tilsyn). Er det tilsynsopplegg for området?
- Tidspunkt (kan dette vente til planlagte tilsyn gjennomføres)
- Hendelsesbasert tilsyn (har vi kapasitet?)

Våre tilsyn endrer praksis i kommunen og i enhetene. Gjennom retting av pålegg, dokumenterer kommunen en praksisendring eller en endring i rutiner.

Både tilsyn og veiledning korrigerer kommunens lovforståelse og sikrer riktig praksis. Tilsyn gir oss større mulighet til å kontrollere endring av praksis enn veiledning. Samtidig er det vårt inntrykk at den veiledningen kommunen får blir satt pris på og at de endrer praksis i tråd med riktig lovforståelse.

Statsforvalteren skal i økt grad innrette tilsyn med de temaer og i det omfang som er nødvendig, basert på den risikoen (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i økt grad innrette tilsyn med de temaer og i det omfang som er nødvendig, basert på den risikoen som er avdekket.

Vi velger tilsynskommuner basert på grundige risikovurderinger. Vi er bevisste på å inkludere både sannsynlighet for lovbrudd og konsekvens av bruddet, når vi velger emne og objekt for tilsyn. Vi begrenser også tilsynene til de områdene hvor vi forventer å finne lovbrudd.

Når skoler er en del av tilsynet, velger vi også disse ut på bakgrunn av avdekket risiko. Det kan være tall fra elevundersøkelsen, funn i klagersaker eller håndhevingsordningen, eller størrelse på skolen.

Videre velges deltema og kontrollspørsmål etter funn i risikovurderingen. Dette bidrar til at tilsyna ikke blir mer omfattene enn nødvendig. Samtidig må det være valg av tema og kontrollspørsmål bidra til en god helhet.

Vi mener med det at vi ikke gjør tilsynene mer omfattende er det som er nødvendig. Vi mener at denne treffsikkerheten blir bekreftet ved andelen kontrollspørsmål med avvik, selv om dette ikke er et måltall vi styrer etter. Vi ser også verdien i at kommunen får bekreftet at de er innenfor på deler av tilsynstema.

Vi har de siste årene gjennomført "spisse" tilsyn med få kontrollspørsmål. For 2023 gjelder dette Tidlig innsats, særskilt språkopplæring og timetall i videregående opplæring.

Statsforvalteren skal følge opp avdekket risiko som ikke er fulgt opp med tilsyn. (fra kapittel 3.3.3.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal følge opp avdekket risiko som ikke er fulgt opp med tilsyn.

Vi har noen mindre kommuner i Rogaland, hvor vi vurderer at det er risiko på flere områder. Det er ikke hensiktsmessig å føre flere tilsyn med disse kommunene, og i noen tilfeller vurderer vi at det ikke er hensiktsmessig å føre tilsyn med kommunen i det hele tatt.

Grunnen til dette kan være at vi ikke tror at kommunen har kapasitet til å jobbe med kvalitetsutvikling på flere områder samtidig. I noen tilfeller deltar de også i nasjonale tiltak som oppfølgingsordningen eller læringsmiljøprosjektet. I disse tilfellene ser vi det som lite hensiktsmessig å gjennomføre tilsyn på toppen.

Avdekket risiko som ikke følges opp gjennom tilsyn, håndteres på ulike måter. Som eksempel er to kommuner med svært høye mobbetall, som ble bedt om å redegjøre for hvordan de ville følge opp dette. Dette tjente to formål: sikre at kommunen var klar over de høye mobbetallene, og sikre at kommunen utarbeidet en plan for å håndtere dette. Kommuner med utfordringer med læringsmiljø oppfordres til å søke deltakelse i læringsmiljøprosjektet

Statsforvalteren skal bruke tilsynsopplegget for Felles Nasjonalt Tilsyn (fra kapittel 3.3.3.1.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke tilsynsopplegget for Felles Nasjonalt Tilsyn (FNT) i 2023, når det vurderes at det er risiko knyttet til tema for FNT.

I 2023 gjennomførte vi tre FNT- skolemiljø og internkontroll, to planlagte og ett hendelsesbasert. I begge tilsynene ble Utdanningsdirektoratets tilsynsopplegg benyttet.

Vi hadde også planlagt et FNT-tilsyn med spesialundervisning, men måtte avlyse dette av kapasitetsårsaker grunnet langvarige sykemeldinger.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skolene har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Informasjon og veiledning

Statsforvalteren i Rogaland legger stor vekt på at god regelverksforståelse i sektor fører til økt kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø. Kapittel 9A i opplæringsloven, sammen med rundskrivet Udir-2017-3, gir utfyllende informasjon om hva som må til for å oppfylle rettighetene til elevene og etterleve regelverket.

I 2023 har vi hatt flere informasjonssaker på nettsidene våre og i sosiale medier. Hensikten med nettsakene er å viderefremme kunnskap på området trygt og godt skolemiljø fra kompetansetilbud til skolene. I år har vi lagt vekt på hvordan skolene kan fremme et trygt og godt skolemiljø, hensynet til elevens beste og hva retten til et trygt og godt skolemiljø innebærer. Vi skriver kortfattet og viser til ressurser med utfyllende informasjon slik at skolene lettest mulig skal kunne finne den informasjonen de har behov for. Alle kommunene i Rogaland abonnerer på nettsidene våre, og vi mener derfor at vi sørger for at vi treffer bredt. Vi sender også ut informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø i brev form til kommuner og fylkeskommunen ved skolestart for å sikre at alle mottar informasjonen.

Vi ser gjennom sakene i håndhevingsordningen at skolene i liten grad kan vise at de har gjort vurderinger og vektet hva som vil være til elevens beste i skolemiljøssaker. Derfor mener vi at det er behov for å informere om kravene og veilede i hvordan dette kan gjøres. Vi har i samarbeid med andre avdelinger gjennomført digital fagdager om barnets beste vurderinger. Det var svært bred deltakelse, og opptak ble sendt ut til alle påmeldte i etterkant. Vi fulgte opp påmeldingen til kommuner som ikke hadde meldt seg på for å sikre at alle hadde fått informasjon om fagdagen. Fagdagen inneholdt både teoretiske innlegg, informasjon om regelverk og praktiske eksempler på hvordan en kan gjøre vurderinger av elevens beste i skolemiljøssaker. Vi mener at vurderinger av hva som vil være til elevens beste i den enkelte sak, øker sannsynligheten for at skolene finner egnede tiltak.

Trygt og godt skolemiljø har også vært tema på skoleeierforum der vi har formidlet våre vurderinger av at sektor trenger å øke sin kompetanse på hvordan undersøke bredt og grundig, sammenstille og analysere undersøkelsene, økt repertoar på tiltak og vurdering av elevens beste og hva høring av elever innebærer. Vi mener at vi med denne informasjonen bidrar til at skoleeier kan vurdere om deres skoler har tilfredsstillende kompetanse trygt og godt skolemiljø.

Læringsmiljøprosjektet

Statsforvalteren i Rogaland hadde en bred rekrutteringsprosess til pulje 7 som innebar at vi var i dialog med skoleeiere i fire kommuner. I denne dialogen kartla vi om kommunene hadde behov for ekstern kompetanse eller om de vurderte at de hadde kapasitet til å heve kompetansen selv på de aktuelle skolene. Sauda ble deltaker i pulje 7, blant annet på grunn av at de ikke hadde deltatt i tidligere kompetansehevingstiltak og ønsket ekstern kompetanseheving. Gjesdal kommune er fremdeles med i pulje 6. I tillegg til å delta på de nasjonale samlingene, har Statsforvalteren vært med i styringsgruppene for LMP i begge kommunene, der det har vært møter 2 ganger i halvåret. Statsforvalteren har også, på forespørsel fra veilederne, hatt innlegg om regelverket på fagdager i kommunene.

Tilsyn

Vi har i 2023 gjennomført felles nasjonalt tilsyn med temaet «Skolemiljø og internkontroll» i to kommuner. Vi ønsker at møtene vi har med kommunen, både ved oppstart og avslutning, skal være lærende. Vi tilstreber å skrive tilsynsrapportene slik at de også kan gi skoleeier og skoleledere økt kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø. Vi legger vekt på på bred deltakelse fra de enkelte skolene som deltar i tilsynet, i tillegg til at skoleledere fra andre skoler i kommunen blir også til å delta.

Vi har også gjennomført et hendelsesbasert tilsyn etter konkret informasjon i en sak.

Som oppfølging av tallene fra Elevundersøkelsen, ba vi også om redegjørelse fra to kommuner. Kommunene viste i sine svar hvordan de planla å jobbe for at elevene skulle få det trygt og godt, og vi åpnet derfor ikke tilsyn.

Håndhevingsordningen

Vi er bevisste på å ha dialog med skolelederne i håndhevingsordningen og vi prioriterer å bruke tid på å veilede der vi vurderer at kompetansebehovet er størst.

Gjennom kartlegging og evaluering fra skolene, vet vi at vedtakene våre blir brukt aktivt både av skoler og kommuner til å lære utover den enkelte sak og skole. Kommunene sier at de lærer mye av vedtakene våre, at de er utfyllende og holder høy kvalitet. Vi ser også at skoleledere, som følge av at vi viser til blant annet ressursidene Udir.no, i større grad benytter seg av disse ressursene, og at arbeidet med et trygt og godt skolemiljø da får høyere kvalitet. Vi oppfordrer også skoleledere til å benytte seg av Udirs kompetansepakker og trygt og godt miljø og inkluderende praksis.

Vår vurdering av tiltakene

Vi har gjennomført både universelle og målrettede tiltak for å heve kompetansen hos skoleeiere og skoleledere på hva som gir et trygt og godt skolemiljø. Vi mener at de mest virkningsfulle tiltakene er veiledning gjennom tilsyn og håndhevingsordningen fordi det er risiko for at disse skolene/kommunene trenger å heve sin kompetanse. Veiledning gjennom disse aktivitetene kan tilpasses skolens/kommunens behov og egenart. Vi følger også opp skolen/kommunen over noe tid og får informasjon om hvordan veiledningen har fungert når vi avslutter håndhevingsaken og lukker tilsynet.

Vi mener vårt arbeid med informasjon og veiledning over tid vil ha effekt fordi vi ser at skolene i økende grad har en bredere tilnærming til hva trygt og godt miljø innebærer. Vi ser også at skolene i økende grad gjennomfører bredere og grundigere undersøkelser i skolemiljøssakene. Håndhevingsakene er også generelt mer komplekse nå enn tidligere, og vi antar at det handler om at skolen i økende grad klarer å løse de mindre komplekse sakene selv. I tillegg veileder vi mange foreldre som henvender seg til oss og sier at de skal ta kontakt med skolen. Mange av disse henvendelsene ender ikke opp

som ny melding om skolemiljøsak, og vi mener at det er grunn til å tro at skolen har tatt tak i saken.

Satsingen Inkluderende barnehage- og skolemiljø (IBS) førte tidligere til at store deler av sektor fikk tilgang på kvalitetssikret kompetanseheving på hva som gir et trygt og godt skolemiljø. Statsforvalteren i Rogalands bidrag til sektors kompetanse er nå i større grad å vedlike holde etablert kompetanse, og videreformidle informasjon fra kvalitetssikrede kilder som forskningsmiljø og Utdanningsdirektoratet.

Psykososialt barnehagemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barnehageeier og de som arbeider i barnehagen har kompetanse på hva som gir et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Vi har gjennomført en webinarrekke om kap. VIII i barnehageloven. Denne er delt i tre deler

- barns rettigheter
- nulltoleranse og forebyggende arbeid
- plikt til å sikre barnehagebarn et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø

I webinarne koblet vi innholdet til Udirs kompetansepakke og oppfordret og motiverte til videre bruk av disse. De ulike delene er relativt korte og lett anvendelige, og kan brukes alle tre, eller hver for seg på personalsamlinger, planleggingsdager, avdelingsmøter, foreldremøter eller individuelt. Vi erfarer at disse i 2023 har vært et godt verktøy for eiere og ledere, og ansatte i arbeidet i med å gjøre innholdet i kap. VIII kjent, og øke kompetansen på hva som gir et trygt og god barnehagemiljø. Webinarne ligger tilgjengelig på vår nettside, og er ble sendt sendt på e-post til alle barnehagene og barnehageeierne i oppstarten av 2023 og 2024, sammen med link til Udirs kompetansepakker. De ulike delene av webinarne har fra 350 til 400 avspillinger. Flest avspillinger har delen som omhandler aktivitetsplikten. Vi har fått tilbakemeldinger om at disse fungerer bra, og fra styrere som bruker webinarne ved at alle nyansatte skal gå gjennom refleksjonsspørsmål i webinarret sammen med sin leder, i tillegg til at alle ansatte skal se gjennom disse en gang i året.

På vår nettside har vi en egen temaside om trygt og godt barnehagemiljø. Her har vi tilpasset informasjon med ulike faner for barnehagemyndighet, barnehageeier/styrer/barnehagepersonalet og foreldre. Her ligger også webinarne og Udirs kompetansepakker. På denne måten blir informasjon om trygt og godt barnehagemiljø lett tilgjengelig og kan brukes som verktøy ute i sektor. Vi har brukt Instagram og Facebook for å promotere nettside og webinarer.

Vi vurderer at disse tiltakene samlet har bidratt til økt kompetanse på hva som gir et trygt og godt barnehagemiljø. Det er likevel slik at kommuner og eiere i ulik grad har prioritert kompetansetiltak på trygt og godt barnehagemiljø. Vår vurdering er derfor at kompetansen på området er ulik fra kommune til kommune, og fra barnehage til barnehage. Dette viser seg igjen også i henvendelser vi får fra foresatte i form av manglende oppfølging av enkeltsaker, både fra eiere og myndighet.

Det er først og fremst barnehagemyndighet som gjennom sine risikovurderinger har oversikt over kompetanse og regelverksetterlevelse hos den enkelte eier og barnehage.

Økt kunnskap hos barnehagemyndighet om ansvar for oversikt, risikovurdering, tilsyn og veiledning inn mot barnehageeiers regelverksetterlevelse på kap VIII, vil kunne bidra til å avdekke og følge opp eiere på området.

I 2023 gjennomførte vi et tilsyn der vi så på barnehagemyndighetens ansvar og oppgave med å påse regelverksetterlevelse etter kap. VIII i barnehageloven. Et avgrenset og tydelig fokus på psykososialt barnehagemiljø i våre tilsyn med barnehagemyndighet, vil kunne bidra til å avdekke manglende kompetanse og regelverksforståelse hos myndighet.

Funn i tilsynet viser blant annet:

- Barnehageeiers manglende kompetanse om dette regelverket
- Svak risikovurdering fra barnehagemyndighet
- Uklar rolleforståelse mellom myndighet og eier
- Barnehageeiere har ikke tilfredsstillende forståelse for forskjellen på eier og myndighet

Hvis barnehagene ikke oppfyller lovkravene på dette området, og barnehagemyndighet ikke påser regelverksetterlevelse i barnehagene, kan det ha store konsekvenser for enkeltbarn og barnegruppen.

Svak risikovurdring fører til at myndighet ikke klarer å identifisere og følge opp barnehager som har manglende kompetanse på dette området.

Vår erfaring er at barnehagemyndighet generelt i for liten grad har kapasitet og kompetanse til å påse at barnehagene etterlever reglene i barnehagelovens kap. VIII. Barnehagemyndighet skal fungere som et sikkerhetsnett når barnehagen og barnehageeier svikter på dette området. Vi er bekymret for om dette fungerer etter intensjonen. Vi har per i dag ikke gode nok felles verktøy for å ta tak i denne utfordringen

Vi arrangerte en regelverkssamling for barnehagemyndighet der vi gikk funn i gjennomført tilsyn på myndighetsrollen inn mot kap. VIII. Tilbakemeldingene etter samlingen var et klart ønske om et tilsynsopplegg til bruk i egne kommuner.

Vi har prioritert kap VIII i alle våre samlinger med barnehagemyndighet siden endringen i barnehageloven kom, og vil holde et fortsatt fokus på dette i tråd

med Udirs prioriteringer i 2024.

Vi kan innrette våre tilsyn inn mot temaet slik det er nå, men vi mener det hadde vært fornuftig med et felles nasjonalt tilsyn/felles utforming av tilsyn knyttet spesifikt til kap. VIII. Tilsynsopplegget bør utarbeides både for Statsforvalter og for kommunen som barnehagemyndighet. Dette bør komme i tillegg til egenverderingsverktøy i Reflex for eier.

I alle våre tilsyn på skolemiljø har vi invitert med barnehagemyndighet, barnehageiere og barnehagestyrere i barnehager tilknyttet de aktuelle skolene, til å delta både på åpningsmøte og sluttmøte. Åpningsmøtene legger vi opp som lærende møter. Barnehagemyndighetene og eiere som har deltatt på disse, har meldt tilbake at disse har stor overføringsverdi, og at de har vært svært nyttige.

Vi vurderer at de tiltakene vi har gjort har fungert bra, og bidratt til økt kompetanse på hva som gir et trygt og godt barnehagemiljø. Vi mener likevel at det på flere nivå trengs bedre innsikt i om regelverket fungerer etter intensjonene, og at det trengs en felles prioritering og innsats, spesielt inn mot barnehagemyndighet som skal påse regelverksetterlevelse på dette området. Vi er bekymret for om rettsvernet til barn er godt nok ivarettatt på dette området.

Rask behandling i saker etter § 9 A-6 (fra kapittel 3.3.3.1.3.3 i TB)

Rapportere på

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

Vi har en økende saksmengde, med 215 meldinger i 2023 mot 178 i 2022. Vi tar kontakt med melder samme dag eller påfølgende dag. Så snart melder har gitt oss utfyllende informasjon, enten skriftlig eller muntlig, tar vi kontakt med rektor. I noen få saker må vi bruke tid for å komme i kontakt med melder som forsinker saksbehandlingen. Ca ¼ av meldingene resulterer i veiledning, enten angående skolemiljø eller andre områder som spesialundervisning og klasseinndeling. Vi prioriterer derfor å bruke tid på å avklare innholdet i meldingen i vår første kontakt med melder. Rektor får i utgangspunktet en uke på å sende inn dokumentasjon, og vi oppfordrer til å ta kontakt i denne perioden dersom noe er uklart. For å ha raskest mulig saksbehandlingstid, legger vi vekt på å få riktig informasjon fra skolen, og er derfor tilgjengelige for veiledning, i tillegg til at vi bruker skjema for redegjørelse.

Vi legger i stor grad informasjonen vi får fra melder til grunn, og dette fører til at vi i økende grad begrenser vurderingen vår til pliktene "å undersøke" og "å sette inn tiltak" i de sakene skolene ikke oppfyller aktivitetsplikten.

Vi møter og hører eleven i alle saker der vi vurderer at det er til elevens beste med en fysisk samtale. For å redusere tidsbruken, tilbyr vi at samtaler kan gjennomføres hos oss eller digitalt når det er hensiktsmessig. Samtaler gir noe lengre saksbehandlingstid, men vi mener at samtaler gir høyere kvalitet og likebehandling i saksbehandlingen, og ivaretar elevens rett til å bli hørt. Derfor mener vi at samtaler veier opp for tidsbruken.

Vi prioriterer saker der eleven fremdeles går på skolen fremfor saker der eleven har sluttet. Vi har derfor noen saker med lang saksbehandlingstid når eleven har sluttet, noe som bidrar til å trekke gjennomsnittlig saksbehandlingstid opp.

Vi fordeler saker etter kapasitet hos saksbehandlerne. Det gjelder særlig ved fravær og andre oppgaver. Alle saksbehandlerne har flere oppgaver utover håndhevingsordningen. Dette kan i noen tilfeller påvirke saksbehandlingstiden, men vi mener at variasjon i oppgaver bidrar til økt kompetanse som veier opp for denne ulempen.

Vår vurdering er at vi har effektiv tidsbruk i kontakt med melder og innhenting av dokumentasjon fra skolen. Vi mener at det i utgangspunktet er realistisk å innhente all informasjon i saken, inkludert å høre eleven, i løpet av to uker. Stor saksmengde og flere arbeidsoppgaver gjør imidlertid at resten av saksbehandlingstiden varierer mer.

Medianen på saksbehandlingstiden der skolen har brutt aktivitetsplikten og eleven fremdeles går på skolen er 49 dager. Samtidig var medianen 49 dager også i 2019 (før pandemi og økt saksmengde) i saker der skolen har brutt aktivitetsplikten. Vi var langt under det nasjonale snittet på saksbehandlingstid i 2022. Vi arbeider systematisk med å effektivisere saksbehandlingen vår innenfor de gitte ressursene og rammene, og har derfor klart å opprettholde omtrent samme gjennomsnitt tross økende saksmengde og utfordringer med sykefravær i avdelingen. Vi mener likevel at det er ønskelig at medianen er lavere, men at vi synes det er utfordrende å se hvordan medianverdien kan komme under 40 dager i praksis.

Arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker (fra kapittel 3.3.3.1.3.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker innen rimelig tid.

Vi har fortsatt og videreutviklet tiltakene fra tidligere år. Det innebærer at vi har mal for samtale med melder og elev, e-post til rektor og vedtak. Organiseringen i faggruppe gjør at vi kan omfordele saker for å utnytte saksbehandlerens kapasitet best mulig. Videre diskuterer vi konkrete saker på forberedte saksmøter fremfor faggruppemøter. Vi vurderer konkret i hver enkelt sak hvordan det er best å høre eleven, både med tanke på elevens rett til å bli hørt og hensynet til elevens beste, og vår ressursbruk. Vi anonymiserer gode vurderinger og samler disse slik at saksbehandlerne kan bruke og tilpasse disse til den enkelte sak. Dette gjør at vi sparer tid på å finne referanser til fagressurser.

I år har vi arbeidet særlig med intern kompetanseheving på å gjøre vurderinger av elevens beste. Dette har gjort vi har innarbeidet ny kompetanse og bedret praksis vår slik at kvaliteten på vurderingene er bedre uten at det går ut over tidsbruken.

Vi mener at vi behandler sakene innen rimelig tid, og at det systematiske arbeidet vårt bidrar til dette gjennom stadig forbedring og effektivisering av saksbehandlingen vår.

Rettsanvendelse og forståelse av saksbehandlingsreglene i vedtak (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra skoleeier reduseres

Grunnlaget for våre tiltak og vurderinger er rollen vår som klageinstans. Feilene kan være av formell art, eksempelvis at informasjon om klageadgang- og frister mangler, eller andre forvaltningsmessige feil. I tillegg er det en gjenganger at førsteinstans i for liten grad har opplyst saken, både hva klagen gjelder og hva grunnlaget for vedtaket er. Vi har i økende grad blitt oppmerksomme på mangelfulle vurderinger av barnets beste.

For mindre feil av forvaltningsmessig karakter, påpeker vi feilene og gir vi veiledning i vår klagebehandling. For å få systematikk i arbeidet, registrerer vi slike feil som en del av risikovurderingen vår. Når vi ser hvilke feil som går igjen, bruker vi det som grunnlag for valg av senere virkemidler, eksempelvis veiledning til flere skoleeiere eller i valg av tilsynsobjekter.

Når sakene er for dårlig opplyst opphever vi og sender tilbake, eller innhenter nødvendig dokumentasjon selv. I begge tilfelle gir vi veiledning slik at praksisen bedres. Også her registrerer vi type saker og typiske mangler, slik at vi kan sette inn målrettede tiltak.

Vurderinger av barnets beste er ofte mangelfull. Dette har vi adressert gjennom veiledning når vi omgjør eller opphever vedtak. I tillegg har vi skrevet grundige nettartikler til hjemmesiden vår. Disse har vi link til gjennom fotnoter i våre vedtak ved behov. I tillegg har vi hatt webinar om slike vurderinger og barnets beste har vært sentralt i vår strategiske satsning på barn og unge. Vi ser resultatene av det økede fokuset på barnets beste ved at disse vurderingene i større grad er til stede og er blitt bedre. Etter vår vurdering skyldes dette ikke bare vårt arbeid, men også Udirs arbeid, de nye reglene om skolemiljø, arbeidet med ny opplæringslov, samt Barneombudets fokus og Sivilombudets uttalelser.

For alle type klagesaker er vi bevisste på å lage gode maler som også gir veiledning i hvilke krav som stilles. Vi har fått flere positive tilbakemeldinger fra skoler om at nye maler for behandling av standpunkt karakterer, gjør det lettere for dem å vite hva som kreves. Dette er saker som ofte har vært for dårlig opplyst. I tillegg til nye mal, har vi også årlige møter med skoleeiere og skoleledere om hva vi krever og hvilke årsaker som fører til at karakterene oppheves. På dette området har vi hatt reduksjon i antall klager og vi opplever at mange saker er bedre opplyst enn tidligere.

Vi vil også spesielt nevne klager på spesialundervisning. Når vi finner feil her, skyldes det ofte at saken er for dårlig opplyst fra PPT, eller at vurderinger av barnets beste er mangelfull. Vi ser også manglende forståelse fra vedtaksmyndighet for hvilke krav som stilles til vedtak ved negativ tilrådning, ved opphør av spesialundervisning, hvor lenge vedtak gjelder for og i behandlingen av klager på gjennomføringen av spesialundervisning. I tillegg til veiledningen vi gir i vår opplysning av saken eller når vi gir medhold, har vi brukt mye tid på informasjon til PPT. Vi har hatt flere samlinger med PPT, både for nyansatte og for ledere. Vi vurderer at dette gir god effekt i og med at PPT er så sentrale i opplysningen av disse sakene.

Vi vurderer at tiltakene våre har effekt, og at dette fortsatt må være et stadig pågående arbeid. Vi har fått tilbakemeldinger fra rektorer og kommuner, både om at endrede maler er til hjelp og at de har brukt nettartikkel om barnets beste i sitt arbeid.

Vedtak fra barnehagemyndighet med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.4.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra barnehagemyndigheten reduseres

Feilene vi har avdekket i vedtak fra barnehagemyndigheten i 2023 har vært knyttet til:

- Manglende opplysning av sakene fra førsteinstans
- Manglende vurderinger av barnets beste
- Mangelfull lovforståelse av § 37 om tilrettelegging
- Feil lovanvendelse, vist til feil grunnlag, gitt klagerett til Statsforvalter der kommunen selv er klageinstans

I noen saker har vi i sørget for å skrive inn fyldig veiledning om manglende og hva som gjøres for å rette dem opp, når vi opphever sakene.

Vi hadde et webinar for barnehagemyndighet etter at vi hadde avdekket at mange styrere er delegert vedtaksmyndighet, uten at de nødvendigvis har tilstrekkelig kompetanse verken om forvaltningslov eller krav i barnehageloven. Vi la spesielt vekt på §§ 31 og 37 og vurderinger av barnets beste.

Vi har i flere samlinger der i regi av vår strategiske satsing på barn og unge, hatt fokus på barnets bestevurderinger. Her har også barnehagemyndighet deltatt.

For å unngå feil i vedtaket om opptak, har vi både skrevet brev til myndigheten og hatt artikkel på hjemmesiden vår. Dette omhandler både kommunens krav og plikter.

Vi har systematisk kontakt med PPT gjennom samlinger for nyansatte og ledere der vi peker på hvilke krav som stilles til deres opplysning av saken. Målet med dette er at et godt grunnlag fra PPT, vil gi bedre vedtak fra myndigheten.

Når det gjelder § 37 har vi gitt tilbakemelding til et større nettverk av barnehagemyndigheter som har laget et veiledning om retten til tilrettelegging. Denne skal være til hjelp både for PPT, myndigheten, eiere og styreere og foreldre. Dette håper vi kan bidra til bedre lovforståelse og i neste omgang bedre vedtak.

For å få god systematikk i arbeidet registrerer vi svakheter, feil og mangler i en oversikt over klagene. Dette inngår i risikovurderingen vår, slik at vi kan vurdere hvilke tiltak som er mest hensiktsmessige. I tillegg til informasjonsaktivitetene våre, har denne registreringen vært direkte avgjørende når vi høsten-23 valgte kommune for tilsyn i 2024.

Vi valgte også i 2023 å opprette en faggruppe som skal arbeide spesielt med barnehage. Et av oppdragene i gruppa er å gi nødvendig veiledning til barnehagemyndigheten for å redusere feil i vedtak.

Det er relativt få klager på vedtak fra barnehagemyndiget. Etter vår vurdering er tiltakene våre målrettede og raske og fungerer godt.

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på etter opplæringsloven

Vi har dette året prioritert å ha mye kontakt med PPT for å sikre god forståelse av regelverket og hva som kreves av en sakkyndig vurdering. Vi tror at et godt grunnlag fra PPT, gir bedre og mer tilrettelagte vedtak som i neste omgang sikrer at elevene får det de har krav på.

Vi gjennomførte et kontaktmøte med PPT-lederne i i begynnelsen av året, der vi informerte om sentrale føringer og drøftet konkrete problemstillinger knyttet til retten til spesialundervisning. I tillegg arrangerte vi i 2023 en regelverksamling på området spesialundervisning, med PPT-ledere og rådgivere som målgruppe. I regelverksamlingen hadde vi særlig fokus på regelverket for fritak fra fag, ny opplæringslov, bruk av Barnekonvensjonen og CRPD. I tillegg har vi gjennomført en samling for nyansatte i PPT. I denne samlingen gikk vi igjennom forståelsen av reglene om spesialundervisning, med særlig fokus på PPTs lovbestemte mandat og roller.

Vi har i 2023 gjennomført samling med skoleeierne hvor vi hadde en gjennomgang av Prop. 57 L. (2022-2023), der vi blant annet hadde fokus på overgangen fra rett til spesialundervisning til de tre nye rettighetsbestemmelser i ny opplæringslov. Vi legger til grunn at skoleeierne formidler denne informasjonen videre til skolelederne, slik at de er forberedt på overgangen.

Vi har gitt konkret veiledning til skoleeiere i enkelte saker om lovforståelse knyttet til retten til spesialundervisning. Vi erfarer blant annet at det er en del usikkerhet omkring terskelen for retten til spesialundervisning, sett i sammenheng med kompetanseløftet for inkluderende praksis og målsettingen om at PPT i større grad skal støtte skolene i det forebyggende arbeidet og bidra til tidlig innsats og inkludering. Vi vurderer at konkrete avklaring av og veiledning om terskelen for rett til spesialundervisning, på sikt vil gi bedre rettssikkerhet for elevene.

Gjennom klagesaker og foresattes kontakt med oss, ser vi at tiden fra henvisning til PPT til ferdigstilt sakkyndig vurdering, fortsatt er bekymringsfull lang i mange kommuner. Vi har pekt på denne utfordringen i våre regelverksamlinger og vist til kommunens ansvar for å ha en forsvarlig PP-tjeneste med kapasitet til å ivareta lovpålagte oppgaver.

Slik vi ser det er tiltakene på området egnet til å sikre riktig regelverksforståelse og gode utredninger av elevers behov for spesialundervisning. Vi vurderer at vår jevnlige kontakt med PPT-lederne også bidrar til bedre forståelse av retten til spesialundervisning hos skoleeiere og skoleledere.

Spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven (fra kapittel 3.3.3.1.5.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barn får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på etter barnehageloven.

Vi har i år arrangert et webinar med søkelys på spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging for styreere, barnehageeiere, barnehagemyndigheten og andre som er delegert myndighet til å fatte vedtak. Vi har sett nytten av å informere bredt om rettigheter og krav etter kapittel 7 i barnehageloven. Her brukte vi mye tid på å gjennomgå innsendte problemstillinger i plenum. Vi fikk tilbakemelding på at en slik gjennomgang fra Statsforvalteren var nyttig for regelverksforståelsen. I tillegg er vårt inntrykk gjennom samtaler med kommunene, at når flere ledd i kjeden fra henvisning til PPT og fram til vedtak om spesialpedagogisk hjelp får samme informasjon, gir dette en samlet større og bedre forståelse av regelverket innad i den enkelte kommune.

Vi har også arrangert to regelverksamlinger for PPT ledere/ rådgivere på det spesialpedagogiske området, en av dem med særskilt vekt på regelverket om spesialpedagogisk hjelp, i tillegg til en opplæringsdag for nytilsatte i PP-tjenesten. Dette anser vi som tiltak som kan bidra til å sikre at kommunene fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp i tråd med regelverket. Faste møtepunkter med PP-tjenesten bidrar generelt til å sikre mer korrekt tilråding i de sakkyndige vurderingene og bidrar til å sikre at kommunene gjennomfører vedtak om spesialpedagogisk hjelp i tråd med regelverket.

Oppvekstkonferansen i november 2023 omhandlet utenforskap, og samarbeid om å forebygge og avdekke strukturer som bidrar til å forsterke og opprettholde utenforskap blant barn og unge. Dette ses også som tiltak som bidrar til å sikre at barn får det tilbudet de har krav på.

På våre nettsider har vi informasjon rettet mot foreldre, der vi gjør oppmerksom på retten til å klage på gjennomføring av vedtak om spesialpedagogisk

hjelp. Statsforvalteren mottar likevel få klagesaker knyttet til spesialpedagogisk hjelp. Dette kan være uttrykk for at kommunene i all hovedsak gjennomfører vedtak om spesialpedagogisk hjelp i tråd med regelverket. Vi ser likevel dette som en utfordring og det hadde vært ønskelig med bedre oversikt over forholdene i barnehagesektoren knyttet til gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp.

Det har vært gjennomgående gode tilbakemeldinger på både informasjon via nettsiden vår og de samlingene vi har arrangert. Det meldes tilbake om god læring, nyttig informasjon og godt samarbeid med Statsforvalteren. Vi vurderer derfor at tiltakene våre har bidratt til at barn i større grad får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på.

Fritak for fag (fra kapittel 3.3.3.1.5.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at alle skoleeiere følger regelverket om fritak for fag.

Vi har hatt økt og vedvarende fokus på regelverket for fritak fra fag i møte med skoleeiere, rektorer og PPT-ledere/PPT-rådgivere. Vi har tydelig kommunisert at alle avvik fra LK2020 må være tilrådd i sakkyndig vurdering og fastsatt i enkeltvedtak om spesialundervisning, for at fritak for hele/deler av fag, skal være gyldig.

Vi har publisert artikkel på hjemmesiden om praktisering og forståelse av regelverket om fritak for fag.

I vår kontakt med kommunene, både i klagesaker, regelverksamlinger og veiledning, har vi tydelig konkretisert regelverket som gjelder for fritak for fag. Vi er tydelige i vår kommunikasjon ut mot skoleeiere, rektorer, vedtaksmyndighet, PPT og foresatte, at opplæring i grunnskolen og i videregående skole skal være i samsvar med gjeldende læreplan for fag. Skoleeier må derfor ha rettslig grunnlag for å gi elever opplæring som avviker fra læreplanverket. Vi kommuniserer at utgangspunktet er at læreplanen også gjelder for elever med spesialundervisning. Vi gjør kjent at elever som får spesialundervisning skal ha det samme totale undervisningstimetallet som andre elever. I tilfeller der er behov for avvik fra læreplanen, skal disse tilrås av PPT, før det kan fattes vedtak om avvik. Vi vektlegger at barnets beste må være et grunnleggende hensyn ved et eventuelt fritak fra fag, og ikke hensynet til kommunen og skolen. Vi har også presisert at det er viktig at foresatte og elev gjøres kjent med hvilke følger et eventuelt fritak for fag kan få for eleven i VGO/på lengre sikt.

Vi har hatt økt og vedvarende fokus på dette i vårt samarbeid med PPT. Vi ser det som helt sentralt at PPT har god nok kompetanse om regelverket for fritak for fag. Vi erfarer at PPT ikke alltid er tydelige i sakkyndig vurdering når de tilråder avvik fra hele/deler av fag, eller tilråder avvik fra trinnets kompetanssmål i fag. Vi vurderer at kunnskapsbygging og forståelse hos PPT-ledere og PPT-rådgivere, er helt sentralt for at alle skoleeiere skal følge regelverket om fritak for fag når de fatter vedtak.

Vi har i 2023 i samarbeid med Helse-, sosial- og barnevernsavdelingen om regelverk om fritak for fag overfor de som gir opplæring til elever som er innlagt/poliklinisk behandling i helseinstitusjoner, og overfor de som har ansvar for opplæring av elever som er plassert i institusjon etter barnevernloven.

Vi vurderer at våre tiltak, det vedvarende fokus på hvordan regelverk for fritak for fag skal forstås og praktiseres, hjelper skoleeier/vedtaksmyndighet/rektor i større grad til å følge regelverket om fritak for fag.

Spesialundervisning i videregående opplæring (fra kapittel 3.3.3.1.5.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever i videregående opplæring får spesialundervisning i tråd med regelverket

Vi har gjennom året hatt jevnlig dialog med skoleeier i forbindelse med fylkeskommunens omlegging av av tilbudsstruktur og tilrettelegging for elever med spesialpedagogiske behov. Vi har gjennom disse møtepunktene gitt innspill til hvordan omleggingen kan gjennomføres på en måte som er egnet til å ivareta både likestilling, inkludering og elevenes rettigheter på det spesialpedagogiske området. Dialogen har tatt utgangspunkt i et tidligere tilsyn med fylkeskommunen.

Vi opplever at våre innspill er hensyntatt i prosessen med omlegging og vurderer at tiltaket kan bidra til oppfyllelse av den enkeltes elevs individuelle rett.

Våre møtepunkt med PPT-ledere og regelverksamlinger på det spesialpedagogiske området i 2023, som vist til ovenfor, inkluderer også fylkeskommunal PP-tjeneste.

Innføring av nye læreplaner (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere, skoler og lærebedrifter forstår og etterlever Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20/LK20-S).

Evaluerings av fagfornyelsen konkluderte i 2023 med at innføringen av fagfornyelsen er i rute. Samtidig har koronapandemien, manglende tid og mangel på egnede læremidler, hemmet innføringen. Vi legger til grunn at evalueringen også speiler tilstanden i Rogaland.

Evalueringen peker på mange positive funn i innføringen. Samtidig er et hovedfunn at det er mange aktører involvert i arbeidet i og på tvers av nivåer og kontekster. Eksterne kompetansemiljø, desentralisert kompetanseordning og nye digitale ressurser kommer i tillegg til, eller som erstatning for, ressursene fra Utdanningsdirektoratet. Disse bidrar i stor grad til å styre og bestemme retning for arbeidet med fagfornyelsen. Vi mener at dette er et interessant funn å følge opp av Utdanningsdirektoratet. Det kan også være aktuelt for oss å løfte denne problemstillingen i samarbeidsforum i Rogaland, sett i lys av kjennskap til nettverks- og partnerskapsarbeid og bruk av ressurspersoner på ulike nivå.

Behovsmeldingene og rapporteringen i tilskuddsordningen viser at skolene i Rogaland jobber aktivt med bruk av LK20 i praksis, med tematikk fra overordnet del og fra fagfornyelsen. I den forbindelse bidrar vi som sekretariat for samarbeidsforum og forvalter av tilskuddsordningen, til utviklingen ved å informere og å fremme skolebaserte prosesser og arbeid i profesjonsfelleskap. Videre tilrettelegger vi for erfaringsdeling og drøftinger av problemstillinger på skoleeiernivå, ref. vår rapportering på tilskuddsordningen. Eksempler på dette er at en skoleeier og UH delte erfaringene sine i samarbeidsforum fra arbeidet med å øke elevenes leselest og lesekompetanse, og elevenes lesekompetanse. Et annet eksempel er at erfaringsdelingen har løftet frem tematikken elevmedvirkning. Vi mener at vi slik bidrar aktivt til arbeidet for at læreplanverket blir forstått og etterlevd.

Vi er videre kjent med at fylkeskommunen er i gang med instruktørkurs og nyoppnevning av prøvenemder med bakgrunn i fagfornyelsen. Vi registrerer at deler av kompetansehevingen er finansiert ved tilskuddsordning til kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen. Vi har inntrykk av at det i mange bedrifter blir gjort mye, mens det særlig i små bedrifter er mer usikkert hvor god oppfølgingen er. En utfordring i arbeidet er økonomi (lønn og reiseutgifter til instruktørene) og tid i de minste bedriftene til faglig oppfølging av lærlingene. Våren 2023 var vi i dialog med Rogaland fylkeskommune om etterlevelsen av LK20 i lærebedrifter. Ved at vi tar kontakt og etterspør status, mener vi at vi har bidratt til å sette dette på dagsorden. På samme måte bidro vi da vi tok opp temaet på møte i Statsforvalternes eget fagforum for yrkesfagopplæring i mars, der Rogaland hadde ansvaret for innholdet.

Ellers har vi i 2023 bidratt jevnlig til etterlevelse av læreplanverket ved å besvare spørsmål fra sektor og arrangert eller bidratt på fag- og regelverkssamlinger. Vi publiserer jevnlig nettartikler som har sammenheng med læreplanen og regelverk for opplæring. I saksbehandlingen og vedtakene våre, for eksempel i skolemiljø saker, peker vi på overordnede prinsipper og verdier i læreplanen. På oppvekstkonferansen satte vi temaet utenforskap i sammenheng med for eksempel lesing som grunnleggende ferdighet. I dialogen med skoleeierne om tilstanden har vi satt på dagsorden resultater fra det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet.

Vi mener at vi bidrar på flere og varierte måter til forståelse og etterlevelse av læreplanverket. Vår kjennskap til sektor tilsier at skoleeiere og skoler i Rogaland prioriterer læreplanarbeidet, at de arbeider godt med innføringen og at de pr. i dag er på god vei til å forstå og etterleve læreplanverket.

Særlig om læreplanverket og standpunktvurdering

Saksbehandlingen vår i standpunktklager i 2021 og 2022 har vist mangler i læreplanforståelse og forståelse for vurderingsforskriften. Vi har over tid opphevet en stor andel av karakterene, og hovedårsaken etter innføringen av ny læreplan er at standpunkt karakteren ikke er basert på en samlet vurdering av elevens kompetanse ved avslutningen av opplæringen.

På det grunnlaget gjennomførte vi to fagsamlinger om sluttvurdering for grunnskolene i februar 2023. Alle kommunene deltok på skoleeier- og skoleledernivå. I tillegg var PPT representert. Våre innlegg og tilrettelagte prosesser for deltakerne hadde som formål å vise sammenhengen mellom fagplanene, underveisvurdering og standpunktvurdering, og slik skape forståelse for kompetansebegrepet og hva samlet vurdering er.

Vi ser også at en del standpunkt karakterer blir opphevet grunnet mangelfulle redegjørelser fra faglærer. I fagsamlingene la vi derfor vekt på å formidle krav til faglærer og rektors redegjørelser.

Våren 2023 behandlet vi i overkant av 100 klager på standpunkt karakterer. Saksbehandlingen viste at skolene har tatt i bruk de nye læreplanene. Til tross for at vi fremdeles opphever en stor andel av standpunkt karakterene, ser vi likevel at skolene har økt læreplanforståelsen og forståelsen for vurderingsforskriften fra 2021 til 2023. På grunnlag av tilbakemeldingene vi fikk på fagsamlingene og den kvalitative forbedringen på skolenes redegjørelser, mener vi at vi har bidratt godt til skoleeier og skolenes videre arbeid med økt forståelse og etterlevelse av både læreplan og forskrift. Vi har også grunn til å tro at vi ved å forbedre malene våre i 2022 og 2023 har oppnådd å kommunisere vurderingene og regelverket bedre, og at vi også slik har bidratt til økt forståelse og etterlevelse.

Særlig om læreplanverket og sikker gjennomføring av eksamen

De nevnte fagdagene om sluttvurdering handler om både standpunktvurdering og eksamen. Dette for å sikre at lokalgitte eksamener blir gjennomført i tråd med regelverket og læreplanene i fag. Vi tilrettela for erfaringsdeling og drøftinger av problemstillinger, med intensjon om at dette inspirerte til videre arbeid i skolene. Kommunene og privatskolene hadde mulighet for å sende inn spørsmål i forkant av samlingen, samt å stille spørsmål underveis. Evalueringer av samlingen viste at den ble oppfattet som svært nyttig. Tilbakemeldingene viste at deltakerne synes det var nyttig med en helhetlig gjennomgang av eksamensgjennomføringen. De synes også at det var nyttig med informasjon om tilrettelegging og viktigheten av å ha nok ressurser tilgjengelig for å kunne trygge en sikker og god eksamensgjennomføring. Vi har videre reklamert for Udirs digitale møter om eksamensgjennomføring og dager for å gjennomføre «test-eksamen». Vi benytter også disse møtepunktene til å reklamere for og sortere i våre egne og Udirs nettsider. Dermed vet kommunene og de private skolene selv hvor viktig informasjon er tilgjengelig og oppdatert. Særskilt tilrettelegging av eksamen er eksempel på tema som det er spørsmål rundt hvert år.

Hver høst er vi til stede på fylkeskommunens årlige fagdag om eksamen for alle de videregående skolene i fylket. Her gjennomgår vi regelverket med veiledere, samt viktigheten av en god internkontroll. Skolene reflekterte i grupper over hvordan de selv arbeidet for å få til en sikker og god eksamensgjennomføring på sin skole. Her ble det også diskutert hvordan man sammen best kan trygge den tekniske gjennomføringen av eksamen.

Både ved å gjennomføre de nevnte fagdagene om eksamen der vi fremhever eksamens triple formål - vurderingsskole - egen vurderingspraksis - anonym vurdering, og ved å ha et godt samarbeid med fylkeskommunen og kommunene gjennom året, mener vi at vi forebygger og bidrar til å dekke

sensorbehovet. I 2023 samarbeidet vi med fylkeskommunens opplæringsavdeling for å nå ut til rektorene for å oppfordre til at flere meldte seg som sensor til våreksamen. Vi samarbeidet også med SF Agder til å nå ut til potensielle sensorer i dette fylket, da vi har sensuransvaret i norsk i videregående opplæring også for kandidatene fra Agder. Vi opplevde at oppfordringene bar resultater og fikk flere fagpersoner til å bruke som sensorer i de aktuelle kodene. Vi kunne derfor "låne ut" noen sensorer til andre Statsforvaltere.

For Statsforvalteren i Rogaland var det norsk på videregående nivå som det var vanskeligst å skaffe nok sensorer til. For kodene med nasjonalt ansvar rekrutterer vi sensorer fra hele landet. I matematikkodene på høyeste nivå måtte vi ta i bruk alle de fagpersonene vi hadde tilgjengelig. Vi vurderer at dette kan ha sammenheng med at flere potensielle sensorer ennå ikke hadde gitt opplæring etter LK20 i disse fagkodene. Noen sensorer i andre koder sa til oss at de ventet med å melde seg som fagperson i disse kodene til de hadde fått undervisningserfaring her. Vi tror derfor at tilfanget av fagpersoner vil øke for våren 2024.

I forhold til teknisk gjennomføring av eksamen var dette tema på de ulike fagdagene som vi har arrangert/deltatt på. Her har vi i tillegg oppfordret kommunene til å delta på Udirs egne digitale samlinger. Flere regioner har rapportert tilbake til oss at samlingene har vært både betryggende og nyttige å delta på.

På vegne av Udir arrangerte vi sensorskoleringer våren 2023 i matematikk i grunnskolen og i norskfagene på videregående nivå. Ut ifra sensorrapportene og vår dialog med oppmenn, er vårt inntrykk at det har vært mer usikkerhet rundt egen vurderingspraksis enn før LK20. Sensorene beskriver oppmannsgrupper som et godt tiltak for å sikre trygg og lik vurdering slik at eksamensresultatene gir et presist bilde av den kompetansen kandidaten viser på eksamen. Når vi snakker med formøtelederne, særlig i realfagene, gis det ikke uttrykk for den samme usikkerheten.

På eksamenskonferansen høsten 2023 hadde vi innlegg for Udir, de andre Statsforvalterne og alle fylkeskommunene. Her oppsummerte vi vårens eksamensgjennomføring, fortalte om hvordan vi jobber med å sikre eksamensgjennomføringen, og muligheter og utfordringer som vi ser videre. De to årlige samlingene med Udir om eksamen gir oss mulighet til å ta opp spørsmål som rører seg rundt eksamen, både fra kommunene og Statsforvalteren. Vi videreformidler så disse spørsmålene og temaene til kommunene. På eksamenssamlingene får vi i tillegg diskutert problemstillinger og utvekslet erfaringer og kontakt med andre embeter som kan hjelpe oss i eksamensarbeidet.

Vi mener at vårt arbeid, i stor grad bidro til en sikker eksamensgjennomføring i Rogaland våren-23. De fleste utfordringen elevene møtte var begrunnet i tekniske vansker på selve eksamensdagen.

Rammeplan for SFO (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere og skoler forstår og tar i bruk rammeplanen for SFO.

Tilstanden

Vi har lagt til grunn at den pågående [evaluering av innføring av ny rammeplan for SFO](#) gjenspeiler tilstanden i Rogaland. Evalueringen viser at ledere og ansatte har god kjennskap til rammeplanen, og at rammeplanen er såpass vid at det allerede er et godt samsvar mellom det praktiske arbeidet og idealene i rammeplanen.

Evalueringen viser samtidig at selv om rammeplanen er blitt drøftet og arbeidet med på planleggingsdager, gjør rammebetingelsene og de tilgjengelige ressursene for SFO-ansatte det i liten grad mulig å følge opp arbeidet over tid. Evalueringen peker på at dette har betydning for implementeringen av de mer spesifikke områdene i rammeplanen. Videre at SFO som inkluderende arena bærer preg av å handle om tilstedeværelse, og at det foreløpig er mindre oppmerksomhet på innholdsdelene som kan støtte opp om SFO som inkluderende arena i et videre perspektiv.

Forvaltningsrevisjonen i Stavanger kommune 2022 finner også store variasjoner i bemanningstetthet og muligheter for kompetanseutvikling i SFO. Dette ses i sammenheng med at arbeidet som gjøres med å sikre et inkluderende og tilpasset skolefritidstilbud varierer. Revisjonen peker også på at variasjoner i samarbeid skole – SFO og samarbeid med hjelpeinstansene, og at dette får betydning for samarbeid rundt enkeltelever og skolens helhetlige tekning og planlegging.

Vi finner også gjennom arbeidet med håndhevingsordningen og tilsyn på skolemiljø og internkontroll at kompetanse, informasjonsflyt og samhandlingen mellom skole og SFO på skolemiljøområdet varierer, og at det får betydning for arbeidet med at eleven skal få det trygt og godt.

Vi vet samtidig at flere skoleeiere i Rogaland inkluderer SFO i tiltak i Kompetanseløftet. Skoleeierne rapporterer at tiltakene øker ansattes forståelse for spesialpedagogikk og inkludering, at de fører til økt samarbeid mellom barnehage, skole, SFO og PPT og til samarbeid på tvers. Vi har derfor grunn til å tro at det pågår arbeid for en inkluderende skolefritidsordning og at samarbeid prioriteres.

Vårt arbeid for at rammeplanen for SFO blir forstått og tatt i bruk

På grunnlag av vår kjennskap til sektor har vi prioritert å fremheve kap. 4. en inkluderende skolefritidsordning, kap 5. samarbeid i skolefritidsordningen og kap. 6 kvalitetsutvikling i vårt arbeid for at rammeplanen skal bli forstått og tatt i bruk.

I den forbindelse har vi publisert en artikkel hvor vi fremhevet kompetanseutvikling i SFO og fordeling av ansvar og oppgaver i tilknytning til oppl. § 13-7. Vi fremhevet også kompetansepakken om trygt og godt miljø i SFO. Vi vet at alle kommuner abonnerer på nyheter fra Statsforvalteren, og mener at vi slik har bidratt til økt fokus på arbeidet med innføring av rammeplanen.

Vi har videre gjennomført et webinar for skoleeiere og skole- og SFO-ledere. Vi la da vekt på å synliggjøre sammenhengen mellom en inkluderende skolefritidsordning, samarbeid og kvalitetsutvikling i rammeplanen og regelverket rundt retten til et trygt og godt skolemiljø og rettigheter for barn og unge

med særskilte behov, inkl. ny forskrift til folkehelseloven. Vi benyttet også anledningen til å fremheve ressursidene på udir.no og kompetansepakken. Vi mener at vi slik har bidratt til kompetanseheving på sentrale områder og til at rammeplanen og tilhørende regelverk blir forstått og sett i sammenheng.

Hovedinnlegget i webinarer var ved NTNU Samfunnsforskning og handlet om evalueringen av innføring av rammeplan for SFO. Vi mener at det er et mål i seg selv å formidle nasjonale evalueringer. Ved å løfte frem utfordringene mener vi at vi bidro til at sektor jobber mer målrettet med innføringen og tar tak i det som må løses og jobbes med.

Som forvalter av tilskuddsordningen og sekretariat for samarbeidsforum, sørger vi for transparens ved at vi informerer og tilrettelegger for erfaringsdeling i tilknytning til behovsvurderinger og gjennomføring av tiltak (se rapporteringen vår på kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis og som sekretariat for samarbeidsforum som beskriver dette arbeidet mer konkret). Vi mener at vi slik bidrar til at skoleeier og ansatte på SFO utvikler kompetanse til å realisere rammeplanen, spesielt i tilknytning til kap. 4 En inkluderende skolefritidsordning, kap. 5 Samarbeid og kap. 6 Kvalitetsutvikling.

I rammeplanen står også retten til et trygt og godt miljø sterkt. Vi bidrar derfor til forståelse av rammeplanen når vi vurderer skole og SFOs arbeid i skolemiljø saker og peker på, eller pålegger skole og SFO å samarbeide og samhandle i skolemiljø saker. Det samme gjør vi i tilsynene våre på skolemiljø og internkontroll.

Vi mener at vi også i fortsettelsen må være bevisst på å fremme innholdet i rammeplanen i de andre oppgavene og oppdragene vi har.

Vi planla for å ha innføringen av rammeplan for SFO som tema i skoleeierforum. Dette lot seg likevel ikke gjøre i 2023. Vi mener at kompetanse og rammebetingelser i SFO er sentralt for innføringen av rammeplanen og vi vil derfor se på nye muligheter for dialog med skoleeierne om dette i 2024.

Oppsummert mener vi at vi har jobbet målrettet ut fra kunnskap om tilstanden i sektor og bidratt på flere og ulike måter for at skoleeiere og skoler forstår og etterlever rammeplanen i sine skolefritidsordninger.

3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

Statsforvalteren i Rogaland v/beredskapsavdelingen har siden starten av Ukrainakrigen i februar 2022 arrangert månedlige digitale møter mellom statlige virksomheter, kommuner og Rogaland fylkeskommune. Fra statlig side deltar Statsforvalteren med aktuelle fagavdelinger, UDI, NAV stat, IMDi, politiet. Møtet er delt opp i en statusoppdatering fra de ulike deltakerne, og presentasjon av bosettingsmodeller fra kommuner som har lyktes godt med bosetting og integreringsarbeidet, inkludert introduksjonsprogram.

Statsforvalteren har jevnlig møter med Rogaland fylkeskommune om arbeidet fylkeskommunen gjør forut for anbefalingen de gir til IMDi om bosetting. Vi drøfter erfaringer vi har om de ulike kommunenes kapasitet når det gjelder introduksjonsprogram, kvalitet på tiltak i programmet og kapasitet i skole- og barnehagetilbud. Informasjonen vi deler og sammenfatter er offentlig, og går fram blant annet av tilsynsrapporter, kommunebilder statistikk fra Imdi, SSB og GSI.

For informasjon om vårt samarbeid med kommunene, se beskrivelse under rapportering under 3.3..1.1.1. Integreringsteamet i utdanningsavdelingen har halvårlege samlinger med AiD og IMDi, hvor bosettingsspørsmålet er et naturlig tema. AiD presenterer sannsynlige scenarier på ankomststall, bosettingstakt og sammenfatter utfordringer kommunene melder om. Vi melder tilbake fra kommunene utfordringene de opplever, særlig de som krever endringer i lov, forskrift, instruks og retningslinjer. Effekten av møtene med sentralt statlig nivå er at de styrker vår kompetanse på integreringsfeltet generelt, og på bosettingsfeltet spesielt. Kommunesektoren gir oss tilbakemeldinger om at vi har høy kompetanse om bosettingsspørsmål.

Vi anser at denne aktiviteten over tid vil bidra til bosetting i tråd med anmodningstallene fra IMDi, fordi kommunene etter hvert får mer erfaring med ulike løsningsmodeller.

Samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og treffsikker bosetting. (fra kapittel 3.3.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke sine virkemidler til å understøtte at kommunene skal fatte vedtak om bosetting i tråd med anmodningen fra IMDi og at plassene gjøres raskt tilgjengelig for bosetting.

Statsforvalteren skal redegjøre for hvordan dette ivaretas i deres embeter.

Statsforvalteren i Rogaland er en av 3 embeter som har fått overført enkelte oppgaver fra Husbanken. Disse oppgavene er rettet mot å styrke ulike svakerestilte grupper, deriblant flyktninger, sine muligheter til å skaffe seg bolig. Det er opprettet en arbeidsgruppe i embetet hvor alle avdelinger er representert, deriblant Utdanningsavdelingen som blant annet forvalter Integreringsloven. Arbeidsgruppen har jevnlig møter med alle kommunene, og flyktningsspørsmål særlig knyttet til Ukrainere får svært stor plass i disse møtene. Kommunene opplever ulike utfordringer som både som påvirker bosettingstakten av flyktninger som ankom i 2023, og som gjør kommunen usikre på om de kan ta imot antall nye flyktninger i tråd med anmodningen fra IMDi. Kommunen har ulike spørsmål knyttet til boligsituasjon og andre kommunale tjenester. Vi svarer på disse i kommunemøtene, og foreslår løsningsforslag slik at kommunen utnytter sitt mulighetsrom fullt ut, og aksepterer anmodningen fra IMDi. Vi melder også problemstillinger videre til AiD og Imdi.

Det at utdanningsavdelingen deltar på disse møtene gir god bakgrunnsinformasjon i møte med kommunene. At vi kan presentere tall på situasjonen i landet som helhet, men også i den enkelte kommune, bidrar til en forståelse av at utfordringer med bosetting er en felles utfordring. Ulike statistikker fra enkeltkommuner bidrar også til økt interkommunalt samarbeid om å finne gode løsninger.

Deling av god praksis fra kommuner som har løst utfordringer med bosetting, logistikk, andre kommunale tjenester, arbeidstiltak mm. gir andre kommuner bedre grunnlag for å utvikle egen bosettings- og integreringsevne.

Introteamet i utdanningsavdelingen har deltatt på møter i de kommunene hvor vi ser at bosettingstallet er lavt, jf. IMDi statistikk. Selv om disse møtene skal adressere boligutfordringer for alle grupper med behov for offentlig støtte, så er spørsmål knyttet til bosetting av flyktninger et viktig hovedtema for samtlige kommuner. Vi får veldig gode tilbakemeldinger fra kommunene, og vi ser som en effekt at de blir stadig mer kreative i å finne gode løsninger, og at god praksis deles kommunene imellom.

Vi anser at denne aktiviteten over tid vil bidra til bosetting i tråd med anmodningstallene fra IMDi, fordi kommunene etter hvert får mer erfaring med ulike løsningsmodeller.

3.1.4 Gjennomførte evalueringer

Vi evaluering vår håndtering av koronapandemien i 2022. Evalueringen førte til forslag om en rekke tiltak. Det ble utarbeidet en oppfølgingsplan etter evalueringen som ledergruppen tok stilling til i første halvdel 2023.

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ingen avvik fra utdanningsavdelingen.

3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Vi har ikke full måloppnåelse når det gjelder tilsyn med sosiale tjenester i NAV.

3.2.3 Barne- og familiedepartementet

Ingen avvik.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Vi har ikke oppfylt volumkravet for planlagte tilsyn, og det er for lang saksbehandlingstid på noen felt, vi viser til rapportering under 3.1.3.3 for detaljer om dette.

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Oppfølgingsplan etter FylkesROS, som var ferdig i 2023, blir først ferdigstilt første kvartal 2024. Det ble ikke tid til å ferdigstille den i 2023.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

HI 5.1.4.25 Sedimentområdet punkt 3. Avvik. Ikke fulgt opp i stor grad at data fra sedimentsaker er lagt inn i Vann Miljø.

HI 5.1.4.26 punkt 3. / TB 3.1.4.4.2.1 Avvik. Vi har ikke klart å overholde fristen for BAT-konklusjon på FDM-Bref. Har to anlegg etter WT-Bref som ikke er i tråd med BAT.

TB 7.1.2.2.1 Mindre avvik på rapportering (overskridelse av fristen).

TB 7.3.5.4 Avvik. Viser til særskilt rapportering på status for avfallsplaner i havn.

HI 5.1.4.5 og TB 3.1.4.3.5 Bevaring verdifull natur. Som varslet i brev til Miljødirektoratet 05.10.2023 har vi avvik på fremdrift i verneprosess på de 5 områdene: Årabrot (Haugesund), Karmøy vestkyst, Søyla ved Avaldsnes (Karmøy) samt Mosvatnet og Klostervågen (Stavanger). Det krever fortsatt mye godt og langsiktig arbeid fremover for å få verneprosessene i havn på en god måte.

3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik

3.2.9 Landbruksdepartementet

Ingen avvik

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for:

- Hvor stor andel av NAV-kontorene har fått opplæring i den nye «Kompetansekassen» og hvilke resultater har dette gitt for NAV-kontoret?
- Hva er de største utfordringene i NAV-kontorenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet og hva gjør statsforvalteren med utfordringene?
- Hva er resultatet av statsforvalterens oppfølging av NAV-kontor som har særlige utfordringer i arbeidet med kvalifiseringsprogrammet?

Statsforvalteren har i 2023 hatt to fagsamlinger/nettverkssamlinger for ansatte i NAV-kontorene som jobber med kvalifiseringsprogrammet (KVP). Innholdet i samlingene bygger på tilbakemeldinger fra NAV-kontorene om behov. Vi har etablert en arbeidsgruppe med deltakere fra NAV fylke og enkelte NAV-kontor som planlegger samlingene. Begge samlingene har vært fysiske og samlet ca 60 deltakere fra alle NAV-kontor i fylket. Ansvarlig på området i AV-dir er med oss på disse samlingene, noe som oppleves både av SF og av NAV-kontorene som svært nyttig. Hovedtema for samlingene for dette året har vært arbeid med ungdom i KVP - identifisering, motivasjon og rekruttering, bruk av utdanning i program, samt gjennomgang av Kompetansekassen, med særlig fokus på kartlegging. Veilederne har fått større innblikk i hvilke muligheter og hjelpeverktøy som ligger i Kompetansekassen. Erfaringsdeling er sentralt i disse samlingene, og veilederne tilbakemelder at de både har stor nytteverdi og gir motivasjon.

KVP er en av tjenestene vi gjennomgår når vi har halvårlig opplæring av nyansatte i NAV-kontorene. Her viser vi også til Kompetansekassen, slik at alle er kjent med hvor hjelpeverktøy er å finne.

Statsforvalteren har også informert om Kompetansekassen, med særlig fokus på identifisering av deltakere, på samling med NAV-lederne.

Hvilke utfordringer Nav-kontorene møter i arbeidet med

kvalifiseringsprogrammet varierer blant annet med kommunestørrelse og geografi. Enkelte kommuner med få innbyggere og store avstander kan ha særskilte utfordringer med kollektivtilbudet, noe som begrenser deltakernes mulighet for å være med på ulike aktiviteter og tiltak. Små kommuner har ikke egne veiledere

som jobber bare med kvalifiseringsprogrammet, men har dette som en del av en større portefølje. Det kan gjøre det vanskelig å både ha tilstrekkelig kompetanse på området og å prioritere deltakerne i tilstrekkelig grad.

Når Nav-kontorene melder om hvilke utfordringer de møter i sitt arbeid med kvalifiseringsprogrammet, ser vi at det er flere av de samme utfordringene som går igjen hvert år. I 2023 er det særlig disse utfordringene som er trukket fram:

- Manglende språkferdigheter er en utfordring i flere kontor. Det forventes at dette kan bli et økende problem med flyktingestrømmen fra Ukraina og kort tid i introduksjonsprogram.
- Både for deltakere med språkutfordringer og for andre deltakere kan 2 år i program ofte være for kort tid. Dette gjelder også de som har behov for mye bistand for å gjennomføre utdanningsløp.
- Flere kontor enn tidligere mener at det er utfordrende og tungvint at det er flere datasystem som ikke kommuniserer med hverandre, det er tekniske problemer i forhold til personvern. Dette gjør også at KVP-deltakere ikke kan kobles til reserverte stillinger.
- Som tidligere meldt, er det også særskilte utfordringer i Rogaland med at enkelte statlige tiltak ikke er tilgjengelige for KVP-deltakere.
- Enkelte kontor melder også om utfordringer med å identifisere KVP-deltakere. Det kan blant annet handle om helse- eller andre utfordringer som ikke er tilstrekkelig kartlagt før innvilgelse av program. I tillegg er ikke KVP godt nok kjent i hele NAV-kontoret.
- Fortsatt er det noen kontor som rapporterer at det ikke er tilstrekkelige ressurser til å jobbe med KVP.

Flere av problemstillingene som er meldt inn fra NAV-kontorene, har vi videreformidlet til AV-dir. Andre utfordringer søker vi løst ved å tilføre kompetanse og gi råd og veiledning til enkeltkontor, i hovedsak per telefon.

Vi har i 2023 ikke hatt henvendelser fra NAV-kontor med særskilte utfordringer på dette området. Det er generelt i fylket et stort fokus på arbeidet med KVP, og antall deltakere i programmet har økt i 2023.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal vurdere hvorvidt aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år i fylket har hatt ønsket resultat. I tillegg skal det beskrives hva slags aktiviteter det stilles vilkår om å delta i.

Aktivitetsplikt er et av temaene vi gjennomgår i den halvårlige opplæringen av nyansatte i NAV-kontorene. Temaet har ikke vært tatt opp på andre arenaer

og har ikke vært etterspurt på samlingene vi har for de fagansvarlige på sosialtjenesteområdet.

Statsforvalteren har mottatt få henvendelser om aktivitetsplikt fra NAV-kontorene i 2023. Vi har mottatt en klagesak etter § 20a, som førte til at vi opprettet tilsyn og avdekket lovstridig praksis. Vi vil på denne bakgrunn, samt informasjon vi har fått blant annet fra rapportering, ha dette som tema i møte med fagansvarlige for de sosiale tjenestene i 2024. Dette vil kunne bidra til å sikre en forsvarlig praksis.

Nav-kontorene melder om at det blir stilt vilkår om ulike aktiviteter, hvor de mest sentrale er:

- Kommunalt jobbverksted
- Regelmessige samtaler hos veileder
- Ulike gruppetiltak i regi av NAV - skrive CV, jobbsøking mv
- Arbeidstrening
- Ulike lokale tilbud, i gruppe og individuelt. Her kan livsmestring, helseavklaring, motivasjons- og mestringsstrategier inngå som tema
- Utdanning

Hvor hensiktsmessige de ulike aktivitetene er for den enkelte bruker, vil i stor grad være avhengig av i hvilken grad NAV-kontoret evner å tilpasse aktivitetene til den enkeltes behov og utfordringer. Dette varierer noe fra kontor til kontor, og har også sammenheng med kommunestørrelse, geografi og tilgang på variasjon i aktivitetstilbud.

Mange av disse brukerne mangler de kvalifikasjonene som er etterspurt i arbeidsmarkedet, og veien til arbeid kan derfor være lang. Vi ser at det i større grad enn tidligere er fokus på kvalifisering, noe som etter Statsforvalterens vurdering på sikt vil kunne bidra til en sterkere tilknytning til arbeidsmarkedet. Det å stille vilkår om å ta utdanning/ulike typer opplæring krever stor grad av samarbeid mellom NAV og bruker, og at bruker er motivert.

Økonomisk rådgivning (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for hvilken effekt kompetansehevende tiltak overfor kommunene innenfor økonomisk rådgivning har, og sitt øvrige arbeid med økonomisk rådgivning. Statsforvalteren må identifisere hvilke fagfelt i NAV og øvrige tjenester i kommunen som deltar på kursene.

Behovet for oppmerksomhet på økonomisk rådgivning har vært særlig viktig i en tid med sterk prisvekst.

De fleste Nav-kontorene i Rogaland har nå ansatte med spisskompetanse på arbeid med tyngre økonomiske rådgivningssaker/gjeldsrådgivning. Det har i mange år vært en forholdsvis stabil gruppe ansatte. I 2023 oppbemannet Namsfogden betydelig, og mange av de nyansatte kom fra arbeidet som gjeldsrådgiver i NAV. Statsforvalteren ser at dette er viktig i videreutviklingen av samarbeidet mellom NAV og Namsfogden. Utfordringen er likevel at denne spisskompetansen tar lang tid å bygge opp, og noen NAV har kontor har nå ansatte med kortere erfaring på fagområdet. Det er etablert regionale nettverk som er spesielt viktig for diskusjon av de tyngre sakene. Flere av gjeldsrådgiverne deltar også i "Fagforum for gjeldsrådgivere i NAV" driftet av nettverket i Trøndelag. Dette er et viktig supplement for kunnskap for gjeldsrådgiverne i Rogaland. En av kommunene i Rogaland kjøper gjeldsrådgivningstjenesten av Trøndelagsnettverket.

Etter Statsforvalterens vurdering har det vært en betydelig endring i fokuset på økonomisk råd og veiledning. Vi ser at det har en effekt at det legges inn hjelpespørsmål i kartleggingsskjemaer og oppfølgingsdokumenter, både når det gjelder for både de statlige og de kommunale tjenestene i NAV. Dette er også et område hvor en er godt samstemt hos Statsforvalteren og NAV Rogaland, noe som bidrar til å forsterke fokuset på tjenesten. Et av NAV-kontorene, som har fått tilskudd til utvikling av tjenesten økonomisk rådgivning, holdt et innlegg på NAV-ledersamlingen. Det var gode tilbakemeldinger på hvordan tjenesten var arbeidet inn som en integrert del i hele dette NAV-kontoret. Flere andre NAV-kontor ser mot denne måten å forankre arbeidet på i eget kontor. Arbeidet er i tråd med nivåinndelingen som er utarbeidet er Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Hovedbudskapet Statsforvalteren formidler til alle ansatte i NAV, er ansvaret den enkelte veileder har for å identifisere et hjelpebehov. Videre må det være gode interne systemer for samhandling om tjenesten opplysning, råd og veiledning.

Samhandling på tvers av de instansene som er i kontakt med brukerne er nødvendig for å lykkes med tidlig identifikasjon.

Det er fremdeles et behov for å øke kompetansen på økonomisk rådgivning i Nav-kontorene og instanser som barneverntjeneste, rus og psykisk helsetjeneste, bo-oppfølgingstjeneste mv.

Statsforvalteren i Rogaland har gjennomført basiskurs i økonomisk rådgivning i 2023. Vi er av den oppfatning at innretningen på basiskuset må endres, da dette ikke treffer målgruppen utenfor NAV i stor nok grad. På basiskurset i 2023 var primærgruppen som deltok statlig ansatte i NAV, som ikke arbeidet spesifikt med de sosiale tjenestene. Namsfogden er en viktig samarbeidspartner i denne sammenheng. De knytter opplæringen til konkrete saker, kobler det til aktuell problematikk som utkastelser fra bolig og viser betydningen av samhandling på tvers av instanser for å finne gode løsninger for den enkelte innbygger. Dette er et viktig bevaringspunkt i utviklingen av samarbeidet om basiskurs i økonomisk rådgivning for en bredere målgruppe.

Det er flere tilgrensende områder hvor Statsforvalteren mener økonomisk rådgivning er sentralt for å lykkes med innsatsen. I tråd med nasjonal strategi for den boligsosiale politikken "Alle trenger et trygt hjem" er det særlig betydningsfullt med en god økonomisk rådgivningstjeneste, for å nå målet om både å skaffe og beholde bolig. Statsforvalteren ser behovet for en tettere kobling mellom ansatte som har kunnskap om økonomisk rådgivning og ansatte som har kunnskap om, eksempelvis husbankens virkemidler, for å utnytte mulighetsrommet for at flere skal kunne eie egen bolig. Videre er samhandlingen mellom disse instansene relevant for å oppnå målet om "å leie bolig" som et trygt alternativ.

Et annet område Statsforvalteren vil trekke fra som et utviklingsområde, er samhandlingen mellom ansatte i primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, og ansatte som arbeider med økonomisk rådgivning. Dette for å komme tidlig inn og avdekke økonomiske bekymringer under helseoppfølgingen.

Informasjon om tjenesten tas alltid med på kurs for nyansatte, hvor vi når alle nyansatte på alle NAV-kontorene i Rogaland uavhengig av om de skal arbeide med statlige eller kommunale tjenester i NAV. I kursopplæringen for alle nyansatte i Nav som skal arbeide med de sosiale tjenestene i NAV er økonomisk rådgivning tatt inn som en større bolk. Statsforvalteren har ikke nok innsikt til å vurdere effekten av disse kompetansehevede tiltakene utover at det blir gitt gode tilbakemeldinger fra deltakerne på kursene og at det oppleves som nyttig.

Statsforvalteren i Rogaland har i 2023 gjennomført to heldagssamlinger for ansatte i Nav-kontorene som arbeider med gjeldsrådgivning eller økonomisk rådgivning, og ansatte hos Namsfogden seksjon gjeld og tvang. Det er en godt etablert arbeidsgruppe bestående av økonomiske rådgivere fra ulike Nav-kontor, samt en ansatt fra Namsfogden som bidrar med innsikt når det gjelder behov for kompetanse i Nav-kontorene for å få best mulig utbytte av disse samlingene. Tilbakemeldingene fra samlingene er gode, og oppleves som nyttige for arbeidet som skal gjøres ute i kommunene.

Statsforvalteren har spredt informasjon om og oppfordret til deltakelse på grunn, videregående og ekspertkurs i økonomisk rådgivning i regi av regionkontakter og direktoratet. Vi er godt fornøyd med at digitale grunn, videregående og ekspertkurs er tilgjengelige for alle økonomiske rådgivere, og at en har utnyttet muligheten for å dele kunnskap på digitale plattformer. For vurdering av effekten av disse kursene viser vi til regionkontaktene. Statsforvalteren i Rogaland mottar ingen systematisk rapportering på hvem som deltar, eller evaluering av kursene.

Når det kommer til effekten i NAV-kontorene er Statsforvalteren av den oppfatning at det høye fokuset på tjenesten samlet sett har en vesentlig betydning.

Statsforvalteren anbefaler ansatte i NAV som skal arbeide særlig med gjeldsrådgivning å ta videreutdanningen innen økonomisk rådgivning. Dersom det enkelte NAV-kontor kan søke om midler til å få dekket utgiftene i denne forbindelse, vil det etter Statsforvalterens vurdering øke kvaliteten på tjenesten betraktelig. Slik situasjonen er nå, er det stor variasjon i hvilke NAV kontor som prioriterer å dekke utgiftene i forbindelse med denne videreutdanningen da disse omfatter mer enn bare studieavgiften.

Kompetansehevede tiltak utsatt ungdom (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal vurdere effekten av kompetansehevede tiltak som de har iverksatt for oppfølging av utsatt ungdom i NAV-kontoret. Det bes også om en vurdering av effekten av statsforvalterens tilrettelegging for erfaringsutveksling om oppfølging av utsatt ungdom i NAV i samarbeid med NAV Fylke.

Se punkt 3.1.2.1.1.1.

Statsforvalteren har ikke tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne vurdere effekten av kompetansehevede tiltak som er gjennomført. Det samme gjelder effekten av at vi har tilrettelagt for erfaringsutveksling i samarbeid med NAV Rogaland.

Tilgjengelighet til sosiale tjenester (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en vurdering av hvordan det jobbes med å sikre tilgjengelighet til sosiale tjenester for brukere som har ulike behov og forutsetninger, og hvordan digitalisering gjennom DIGISOS påvirker tilgjengelighet til de sosiale tjenestene.

DIGISOS har hatt en positiv påvirkning på tilgjengeligheten til de sosiale tjenestene i NAV. Dette er en ganske entydig tilbakemelding fra NAV-kontorene. Som tidligere, er det flere som etterspør muligheten for en toveis digital kommunikasjonskanal med brukerne, noe som vil gjøre kommunikasjonen enklere og mer likestilt med den kommunikasjonen/servicen som gis for de statlige tjenestene i NAV.

De fleste NAV-kontorene har svært begrenset åpningstid, under 5 timer i uka fordelt på to dager. Noen kontor har vakttelefon.

NAV-kontorene har iverksatt flere tiltak for å sikre tilgjengelighet til de sosiale tjenestene, også for brukere som ikke har tilstrekkelig digital kompetanse:

- Tilgang til papirsøknader, også utenfor NAV-kontoret
- Direktnummer til veileder
- Samarbeid med andre kommunale tjenester som kan bistå brukere med særskilte utfordringer i å få kontakt med NAV
- Enkelte kontor opplyser å ha en ventesone, og at dersom brukere der etterspør sosiale tjenester, får de kontakt med en veileder i stedet for å bli henvist til Kontaktsenteret, noe som er vanlig praksis i mange kontor
- Veiledning og opplæring av brukere, slik at de kan øke sine digitale ferdigheter

Tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV- kontoret (fra kapittel 7.3.1.6 i TB)

Rapportere på

Det skal foretas en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen i arbeidet med tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV-kontoret.

I 2023 har vi fulgt opp NAV-kontor, som mottar tilskudd til utvikling av sosiale tjenester, med oppfølgingsmøter av det enkelte prosjektkontor. To av prosjektene ble i tillegg fulgt opp med felles møte, hvor også virksomheten som mottok tilskuddsmidler til arbeid med innbyggere med rus og psykiske helseproblemer var tilstede og presenterte sitt arbeid.

Statsforvalteren i Rogaland har i samarbeid med statsforvalterne i Agder, Innlandet, Møre og Romsdal og Vestfold og Telemark også i 2023 gjennomført 4 webinarer i prosjektledelse. Dette er noe vi vurderer har god effekt. Innsikten er basert på kvaliteten på søknadene, og hvordan prosjektene følges opp i det enkelte kontor. Ved utgangen av 2023 har 9 av statsforvalterne koblet seg opp til samme opplegg. Vi vurderer at dette vil gi et svært godt grunnlag for erfaringsdeling på tvers av fylkene, da deler av undervisningen skjer i gruppearbeid, hvor deltakerne er delt inn i tilfeldige grupper på tvers av fylkene.

Også i 2023 har vi, sammen med statsforvalterne i Agder og Innlandet, og NAV Innlandet og Rogaland arrangert en felles erfaringsssamling for alle prosjektkontorene i disse tre fylkene.

Vi vurderer at det er høy grad av måloppnåelse på arbeidet med tilskuddsforvaltningen, og at oppfølgingen av kontorene, med enkeltmøter, webinarer på tvers av fylkene og fysisk erfaringsssamling på tvers av tre fylker samlet sett har bidratt til god kvalitet på arbeidet.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.1.7.1 i TB)**Rapportere på**

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

Statsforvalteren i Rogaland har i løpet av 2023 behandlet 43 klager etter introduksjons- og integreringsloven. 5 av klagen er behandlet etter introduksjonsloven og 38 er behandlet etter integreringsloven. 25 av klagen gjelder deltakere som er innvilget introduksjonsprogram etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven. Totalt er det gitt medhold i 3 klager og ikke medhold i 40 klager.

Fordelingen av hva klagen gjelder og utfallet av dem er som følgende:

- 5 om forlengelse - integreringsloven § 13 femte ledd – ikke medhold
- 19 om forlengelse - integreringsloven kap. 6A § 37c, jf. § 13 femte ledd – ikke medhold
- 5 om stans - integreringsloven § 18 – 2 medhold og 3 ikke medhold
- 3 om målgruppe – integreringsloven § 8 – 1 medhold og 2 ikke medhold
- 4 om permisjon – kap. 6A, jf. integreringsforskriften § 14 – ikke medhold
- 2 om sluttmål – integreringsloven kap. 6A § 37c – ikke medhold
- 2 om fritak for prøver – introduksjonsloven § 20 – ikke medhold
- 1 om gratis opplæring – introduksjonsloven §§ 17 og 18 – ikke medhold
- 2 om forlengelse – introduksjonsloven § 5 – ikke medhold

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.1.7.2 i TB)**Rapportere på**

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

Vi har i løpet av 2023 behandlet fem klager etter introduksjons- eller integreringsloven om norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Fire av klagen er etter introduksjonslov eller forskrift. En er etter integreringsloven kapittel 6A.

Fordelingen utfall, lovbestemmelser og hva de handlet om:

- Ikke medhold: Ønsket gratis norskopplæring etter introduksjonsloven §17. Fristen for å få dette var utløpt.
- Ikke medhold, 3 saker: Søknad om fritak fra avsluttende prøve i norsk på grunn av særlige helsemessige årsaker etter introduksjonsloven §17 første ledd og §19 annet ledd, samt forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere §20. Vilklårene for fritak ikke oppfylt.
- Medhold: Vedtak om stans av opplæring etter integreringsloven §36. Kommunens vurdering vurdert som urimelig, fordi det ugyldige fraværet som forelå ikke var omfattende nok.

Statsforvalteren skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.1.7.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgereremonier som er avholdt, totalt antall utsendte invitasjoner til nye norske statsborgere og totalt antall nye statsborgere som har deltatt i statsborgereremoniene i fylket.

Statsforvalteren i Rogaland sendte ut 1800 invitasjoner til de nye statsborgere. For første gang fikk vi til å sende ut digitale invitasjoner. De som ikke hadde digital postkasse fikk invitasjon pr post. Dette opplevde vi som veldig vellykket og vil gjenta det i 2024.

Nærmere 245 nye statsborgere deltok på seremonien.

Statsforvalteren skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.1.7.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av integreringsloven/introduksjonsloven). I tillegg skal statsforvalteren rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

Antall deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap første halvår var 3935 personer.

Antall deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap andre halvår var 4617 personer.

Antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap første halvår var 190,81.

Antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap andre halvår var 207,8

Kommunenes oppfølging av krisesenterloven (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven og gi en vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet i fylket.

Vi har ut fra ressursituasjonen og en risikovurdering ikke gjennomført tilsyn etter lov om krisesentertilbud i 2023.

Etter gjennomføring av egenvurderingstilsyn med 10 kommuner konkluderte vi i 2022 med at ansvar, oppgaver og myndighet knyttet til oppfølging av krisesentertilbudet i flere kommuner ikke var tydelig plassert i organisasjonen. Vi så at ikke alle kommunene hadde plassert ansvar for tjenesten i tjenesteområde i kommunen og at krisesentertilbudet ikke blir fulgt opp på systemnivå.

Manglende ansvarsplassering og manglende bruk av krisesentrene har i 2023 vært tema i møte med kommuneledelsen i kommunemøter der manglende ansvarsplassering er blitt påvist.

Vi har fortsatt to krisesenter i Rogaland og vi er ikke bekymret for kapasiteten og kvaliteten på krisesentertilbudet i vårt fylke.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	23
Antall krisesentertilbud i fylket	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2021	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2021	10
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2022	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2022	22
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2023	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2023	0

Ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på saker statsforvalteren håndterer etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova.

Vi ser en betydelig økning i antall separasjon og skilsmisse sammenlignet med 2022 på totalt 137 saker. Særlig økning i utenlandske saker som er

tidkrevende, med tanke på dokumentasjon og tilknytning.

Ekteskapsaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ektskapsloven	Separasjon, jf. § 20	890	868	0	22	89 %
Ektskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	894	830	39	25	90 %
Ektskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	78	54	1	23	62 %
Ektskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ektskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivfamiliemedlem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ektskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7j	0				
Ektskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	10	3	7	0	0 %
Ektskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ektskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ektskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ektskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0				
Ektskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	0				
Ektskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	0				
Ektskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	0				
Ektskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	45	42	3	0	0 %
Brudvigingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Vedtak etter barneloven (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Statsforvalteren bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

Statsforvalteren i Rogaland mottar en god del henvendelser knyttet til bestemmelsene i barneloven. De fleste henvendelsene blir besvart pr. telefon eller skriftlig. Det har vært få saker etter barneloven der vi har fattet vedtak. Det synes ellers å være lite kunnskap om Statsforvalterens myndighet til stadfeste samværsavtaler etter § 55. Vår kompetanse når det gjelder fastsettelse av reiseutgifter etter barneloven § 44, er videre overført til NAV.

Saker etter barneloven

Lov	Sakstype	Antall vedtak
Barneloven	Klage på avslag på krav om opplysninger, jf. § 47 andre ledd	1
Barneloven	Tap av opplysningsrett, jf. § 47 tredje ledd	0
Barneloven	Vedtak om tvangskraft for avtaler, jf. § 55	0

Veiledning og informasjon på familierettens område (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område.

På barnerettsfeltet mottar Statsforvalteren flest henvendelser knyttet til samvær, samt fordeling av reisekostnader. Fra og med 01.01.2023 har Statsforvalteren ikke lenger myndighet til å fastsette reiseutgifter etter barneloven § 44, 2. ledd, da denne oppgaven er overført til Nav, noe veiledning har derfor vært gitt ifb. med dette. Videre får vi en del henvendelser om registrering og endring av foreldreansvar. Dette gjelder ofte saker med felles foreldreansvar. Vi får også spørsmål om søknad om pass og oppretting av bankkonto for barn i tilfeller der det foreligger felles foreldreansvar, og den ene forelderer ikke vil medvirke. Videre får vi også spørsmål knyttet til opplysningsrett etter barneloven § 47, og vi har siste året hatt en del veiledning etter denne bestemmelsen, blant annet til skoler som har avslått å gi opplysninger.

Sakene etter barneloven mottas via elektronisk skjema (sikker melding), e-post, samt telefonhenvendelser. Statsforvalteren redegjør for regelverket, og hvordan dette er å forstå. Veiledning gis både til private parter, advokater, barnevernstjeneste, helsestasjon og skole. Når det gjelder henvendelser fra barneverntjenesten gjelder det ofte forholdet mellom barneloven og barnevernloven, blant annet barneverntjenestens rolle i foreldretvistsaker.

Statsforvalteren mottar likevel flest henvendelser fra foreldre, og da gjerne knyttet til samværskonflikter og uenighet om reiseutgifter. Ofte preges henvendelsene av høyt konfliktnivå mellom partene. Det kan gjelde fastlåste samværsaker, der partene anmoder om hjelp til gjennomføring av samvær. I slike tilfeller informeres partene om familievernkontorenes tilbud om foreldresamarbeid, samt om muligheten for å bringe sak inn for domstolene.

Vi har ellers en del veiledning knyttet til avtaler om tvangskraft etter barneloven § 55, og særlig hvilke bestemmelser som kan gi tvangskraft.

Når det gjelder ekteskapsloven Statsforvalteren mottar mange forespørsler på ekteskapsfeltet. Også her kommer henvendelsene ved telefon, e-post og sikker melding. Mange etterspør veiledning om selve søknadsprosessen. Det kan også være spørsmål knyttet til vilkårene for å få innvilget separasjon, for eksempel krav om meking for barn under 16 år, eller spørsmål om tilknytning til riket, der en eller begge parter er utenlandske borgere. Når det gjelder søknad om skilsmisse er spørsmålet om atskillelse i separasjonstiden et gjennomgangstema. Når det gjelder godkjenning av utenlandske skilsmisser etter lov om anerkjennelseslov av utenlandske skilsmisser og separasjoner, er spørsmålet om tilstrekkelig og god nok dokumentasjon et gjennomgående tema, og noe som vi tidvis opplever som svært arbeidskrevende.

Vi mottar også en del henvendelser knyttet til godkjenning av utenlandske skilsmisser, herunder dokumentasjonskrav.

Vi finner ikke et eget avsnitt for rapportering av saker innenfor biologisk opphav. Rapporteringen blir derfor lagt inn her. Vi har i 2023 behandlet 65 saker innenfor adopsjonsloven § 39 første ledd.

Vi har merket oss en økning i saker hvor etterkommere av den adopterte i rett nedstigende linje ber om å få opplyst hvem de biologiske foreldrene var, når de døde og hvor de bodde da de døde. I tillegg har vi fått flere innsynskrav fra adopterte som kommer fra utlandet og som ber om innsyn i egen adopsjonssak. Det er også kommet innsynskrav fra journalister/media som har satt et sterkt fokus på barn som er adoptert fra utlandet og da spesielt fra Korea. Det stilles spørsmålstegn rundt det som oppfattes som ansvarsfraskrivelse og mangel på engasjement rundt utenlands adopterte med fokus på "etteradopsjon".

Tilsyn med familievernkontorene (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

Statsforvalteren har i 2023 behandlet 1 tilsynssak, hendelsesbasert, på bakgrunn av mottatt klage over familievernkoret. Vi har ikke gjennomført systemrettet tilsyn i 2023.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2023	Antall gjennomførte tilsyn i 2022	Antall gjennomførte tilsyn i 2021
2	1	0	1

Statsforvalteren i Rogaland har i 2023 gjennomført 1 tilsyn etter enkelthendelse. Det er ikke gjennomført systemrettet tilsyn i 2023. Neste systemtilsyt skal gjennomføres i 2024.

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for statsforvalternes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Akuttberedskap

Alle barnevernstjenestene i fylket har organisert akuttberedskap utenfor ordinær arbeidstid. Enten i egen kommune eller sammen med andre kommuner i en interkommunal ordning.

Kvalitet og risiko

Statsforvalteren vurderer at vi har et godt samarbeid med barnevernlederne i fylket. Barnevernlederne i Rogaland arbeider også godt og tett sammen. De har godt fungerende nettverk som også vi bidrar inn i. Dette vurderes som en styrke. Barnevernlederne har, med noen få unntak, gjennomført videreutdanning i barnevernledelse. Det har vært relativt stabilt på ledersiden i barneverntjenestene i 2023. Alle kommunene er involvert i læringsnettverk både på fosterhjemsområdet og på andre selvvalgte utviklingsområder. Statsforvalteren har tatt initiativ overfor kommunene for å etablere varige strukturer for kommunesamarbeid på barnevernområdet også etter 2024. Det er fra 2023 opprettet et arbeidsutvalg som skal representere alle barneverntjenestene i fylket, for å samarbeide med Statsforvalteren om viktige fokusområder i barnevernet. Kommuner deltar i Tjeneste støtteprogram og Veilednings team.

Kvartalsrapporteringer i 2023 viser at barneverntjenestene i Rogaland rapporterer få brudd på frister knyttet til gjennomgang av meldinger og gjennomføring av undersøkelser. Halvtårsrapporteringen viser stabile tall på oppfyllelse av lovkrav når det gjelder oppfølging av hjelpetiltak og oppfølging av fosterbarn og tilsyn i fosterhjem. Vi har ikke hatt en særlig oppfølging av kommuner i Rogaland i 2023 på disse områdene. Det har vært gjennomført landsomfattende tilsyn med barneverntjenestens oppfølging av fosterbarn hvor det er avdekket lovbrudd. Det pågår oppfølging av disse tilsynene inn i 2024.

Gjennom 2023 har kommunene meldt om mange brudd på Bufetats bistandsplikt i barnevernssaker. Flest saker på brudd på akutt bistand. Vi har mottatt og fulgt opp henvendelser og klager fra kommunene og det er vår vurdering at det er klare brudd på bistandsplikten. De nasjonale tiltakene som er iverksatt for å utbedre situasjonen synes foreløpig ikke å avhjelpe i tilstrekkelig grad. Flere barn og unge har ikke fått rett hjelp til rett tid. Statsforvalteren er svært bekymret for barnas rettsikkerhet og for situasjonen som sådan. Dette er i tillegg til at det er svært vanskelig å finne fosterhjem for de barna som har behov for det. Kommunene i Rogaland jobber målrettet for å rekruttere fosterhjem i barnas slekt og nettverk.

Kvartalsrapporteringer i 2023 viser at barneverntjenestene i Rogaland rapporterer om få brudd på frister knyttet til gjennomgang av meldinger og gjennomføring av undersøkelser. Halvtårsrapporteringen viser stabile tall på oppfyllelse av lovkrav når det gjelder oppfølging av hjelpetiltak og oppfølging av fosterbarn og tilsyn i fosterhjem. Vi har ikke hatt en særlig oppfølging av kommuner i Rogaland i 2023 på disse områdene.

Statsforvalteren har hatt dialog med både Bufdir og Bufetat vedrørende mangel på fosterhjem og institusjonstilbud, særlig akutt. Vi har et godt samarbeid med Bufetat vedrørende rekruttering av fosterhjem, og informerer også om behov for rekruttering på alle aktuelle arenaer.

Gravplassloven (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall saker om askespredning og utfallet i disse sakene. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skal gi en oversikt over antall saker av hver sakstype nevnt i oppdraget og utfallet i disse sakene.

Vi mottok 166 søknader i 2023. Det er 40 flere enn i 2022. Det er behandlet ferdig 155 saker om askespredning. 115 saker ble innvilget, og 40 saker ble avslått. Ved årsskiftet var det 13 restanser.

Lov om helligdager og helligdagsfred (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall dispensasjonssøknader, avslag og innvilgelser, jf. § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred. Statsforvalteren skal rapportere på antall søknader om typisk turiststed, avslag og innvilgelser.

Statsforvalteren i Rogaland har behandlet 1 søknad om dispensasjon etter § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred, der søknaden ble innvilget. Vi har behandlet 1 søknad når det gjelder forskrift om typisk turiststed, der søknaden ble innvilget. Vi har ellers gitt en del veiledning, både skriftlig og muntlig, knyttet til regelverket, søknadsprosessen osv. Vi opplevde en liten økning i henvendelser i etterkant av vedtaket der søknad om forskrift om typisk turiststed, ble innvilget.

Rapportering på Demensplan 2025 (fra kapittel 7.3.3.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal gi en vurdering av i hvilken grad kommunene i fylket planlegger og utvikler sine helse- og omsorgstjenester til personer med demens og deres pårørende i tråd med mål, strategier og tiltak i Demensplan 2025, samt den demografiske utviklingen og utfordringsbildet for øvrig, jf. demenskartet.no

Demensplan 2025 har som mål å fange opp personer med demens og deres pårørende, sikre gode tjenester og medbestemmelse, samt øke kunnskap og forskning. Vår vurdering er at kommunene i fylket, om enn i noe ulik grad, utvikler tjenesten i tråd med strategier og tiltak i Demensplan 2025. Innsats omtales i egne planer.

Vi har skaffes oss oversikt over aktivitet på området gjennom kartlegging, møter med ansatte i kommunene og deltakelse på ulike fagsamlinger og nettverksmøter.

Vi ser at seks kommuner har omtalt demens i kommuneplanenes samfunnsdel, og 14 i handlings- og økonomiplan. 7 kommuner har egen demensplan. 17 kommuner har utviklet skriftlig informasjon om kommunale tjenestetilbud til personer med demens og deres pårørende. 91% av kommunene har opprettet hukommelsesteam/demsteam. De fleste har opprettet stilling for demenskoordinatorer.

Alle kommunene i fylket tilbyr dagaktivitetstilbud som er tilpasset personer med demens. Inn på tunet blir benyttet og det er opprettet lavterskeltilbud uten krav om vedtak. Det tilbys avlastning både på dagtid, kveld, natt og helg i mange kommuner. 6 kommuner har differensierte gruppetilbud til pårørende til yngre personer med demens. Pårørendeskoler og samtalegrupper er populært og har ventelister.

Det var 256 personer som fikk ABC opplæring i demensomsorg. Dette er en type opplæring vi gir støtte til gjennom kompetanse- og tjenesteutviklingstilskuddet. Det gjennomføres opplæring om tvungen helsehjelp.

I følge Nasjonalforeningen for folkehelse er det 15 kommuner i fylket som har inngått avtale om demensvennlig samfunn.

Demenskartet som viser utfordringsbildet og forventet forekomst av demens, er godt kjent. Vi har presentert det for politisk og administrativ ledelse i kommunene, og tjenesteutøverne rapportere at det brukes aktivt i planlegging og dimensjonering.

Vi ser at de to største kommunene i fylket, Stavanger og Sandnes øker botilbud. Eget bokollektiv og enhet i sykehjem for personer med demens er under planlegging i Stavanger kommune. Og et eget sykehjem for personer med demens planlegges i Sandnes kommune.

Vi samarbeider med USHTene om fagutvikling og styrking av kvalitet i kommunene. USHTene driver nettverk og støtte til pårørende. Vi samarbeider med SESAM- regionalt kompetansesenter for eldremedisin og samhandling. SESAM driver nettverk og opplæring. Vi utveksler informasjon og samarbeider om ulike arrangement. SESAM har opprettet WiseAge. Dette er en bevegelse som fremmer mulighetene brukervedvirkning i forskning og kunnskapsutvikling skaper i et aldrende samfunn. WiseAge arrangerer årlig fagdag der vi bidrar med innlegg. Vi bidrar med støtte og kunnskapsformidling gjennom disse samarbeidene.

Vi har møter med demenskoordinatorer/hukommelsesteam der vi får tilgang til informasjon om tjenestetilbud i kommunen, samtidig som vi får formidlet informasjon. Ved både å ha oversikt på planarbeid og være i dialog med tjenesteutøverne, får vi et godt inntrykk av tjenestetilbudet og kan målrette oppfølging.

Vi bistår kommunene ved å være tilgjengelige for veiledning, legge til rette for erfaringsdeling, spre informasjon og arrangere fagdager.

Rapportering på kompetanse- og rekrutteringssituasjonen (fra kapittel 7.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene, inklusive allmennelegetjenestene, svangerskapsomsorgen og helsestasjon- og skolehelsestjenesten, samt den fylkeskommunale tannhelsestjenesten, herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

Alle kommunene i fylket rapporterer om utfordringer med å rekruttere personell til helse- og omsorgstjenestene. I flere år har det vært rapportert om mangel på sykepleiere og vernepleiere, men nå er det flere kommuner som også mangler søkere til helsefagarbeidstillinger. Fastleger er også fortsatt mangler på i flere kommuner, samt helsesykepleiere. Økt bosetting av flyktninger setter også press på kapasiteten i allmennelegetjenesten. I svangerskapsomsorgen er det god rekruttering i de store kommunene, mens noen få kommuner rapporterer at det er vanskelig å rekruttere jordmødre. Enkelte kommuner har jordmødre på midlertidige tilskuddsmidler, slik at det er vanskelig for enkelte kommuner å planlegge langt frem.

Den fylkeskommunale tannhelsestjenesten har det siste hatt tilfredsstillende søknad til tannlege stillinger, men det etterlyses lokalt studietilbud for tannpleiere.

Vi vurderer at det er god tilgang på utdanningstilbud innen helsefagområdet på videregående- og bachelor nivå. Det er opprettet distriktsvennlig og fleksibelt studie i sykepleie i Ryfylke. Vi får tilbakemelding på at det er velkomment og vellykket. Det er dog et mindre kull som gjennomfører grunnet en del frafall helt i starten. Et tilsvarende studietilbud er under planlegging for Dalane regionen. Disse studiene er på full tid og går over tre år. Desentraliserte deltidsstudier foretrekkes av enkelt som ikke har anledning til å studere på fulltid og som trenger jobb ved siden av. Det tilbys slik studie for sykepleiere og vernepleiere.

Jordmorutdanningen ved UiS har fulle klasser, men det er utfordringer med å få økte opp antall praksisplasser, spesielt i Helse Fonna som er en del av Rogaland.

Når det gjelder en del deltidsstudier, så er det mulig å delta på disse fra studiesteder utenfor fylket. Dette oppleves positivt for enkelt, men det etterlyses flere deltids masterstudier lokalt.

Et godt rekrutteringstiltak ser ut til å være tilbud om praksis under utdanning, der det er god læring, god oppfølging og gode utviklingsmuligheter. Veilederkompetansen i kommunene mener vi bør styrkes.

Kommunene rapportert om liten vilje til å ta formell utdanning, både grunnutdanning og videreutdanning. Dette gjelder særlig i distriktskommuner som er et stykke fra universitet og høyskole. Ansatte ønsker tilrettelegging og lønnskompensasjon under utdanning, utover det som de fleste kommuner kan tilby.

Vår vurdering er at det er god tilgjengelighet til studietilbud. Universitet og høyskoler rapporterer om ledige studieplasser. Det etterspørres flere fleksible og distriktsvennlige utdannelse, dispensasjon fra karakterkrav og opplæring særlig rettet mot fremmedspråklige. Det er også et god tilbud fra fagskolene.

NOKUT har nylig godkjent profesjonsstudie i Psykologi ved Universitetet i Stavanger og det er stort behov for det blir etablert studieplasser for å dekke regionen behov for flere psykologer.

For å bedre rekrutterings- og kompetansesituasjonen i kommunene må det ulike virkemidler til. Målrettede tiltak ut fra situasjon i den enkelte kommune.

Rapportering på habilitering og rehabilitering (fra kapittel 7.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til nasjonale mål om å styrke tilbudet i kommunene, om samsvar mellom behov og tilbud, samt utvikling av samarbeidet med spesialisthelsetjenesten.

Det vurderes at det fortsatt er et behov for styrking av tilbudet i kommunene. Enkelte kommuner har et økende fokus på tidlig innsats og har tilbud om forebyggende hjemmebesøk. Hverdagsrehabilitering ser ut til å være godt implementert i tjenestetilbudet i samtlige kommuner. Det er fremdeles et behov for styrking av fokuset på tidlig innsats og forebyggende arbeid.

Vi har ikke nok kunnskaper om det er samsvar mellom kommunenes behov og tilbud på habiliteringstjenester. Statsforvalteren får inn lite klager på habilitering og rehabiliteringstjenester. Det er behov for kompetanseøkning i forhold til Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester kap 9, for at personal skal kunne gi tilstrekkelig god kvalitet i tjenestene.

Koordinerende enhet ved helseforetakene melder om at rehabiliteringstjenestene ikke har god nok kapasitet i mange av kommunene. Det er ventelister

på oppfølging fra fysio/ergo terapi tjenesten, og private fysioterapeuter med avtale med kommunen benyttes i stor grad. På grunn av manglende ressurser klarer ikke kommunen å stille med tjenestene som pasienten har behov for. Pasienter blir i enkelte situasjoner liggende lengre på sykehuset av den grunn. Det er ulik grad av fagdekning i kommunene, og dermed varierer tjenestetilbudet til denne pasientgruppen.

Det ytres bekymring for manglende ressurser på faggrupper som synspedagoger, logopeder og klinisk ernærings oppfølging. Det er i tillegg behov for bedre utnyttelse av denne begrensede ressursen slik at tjenestene kommer i gang uten alt for lang saksbehandlingstid.

Arbeidet med pasientforløpene forbedrer samhandlingen og gir helhetlige og koordinerte tjenester i større grad. Sammensatte problemstillinger uten forløp opplever ikke den samme positive utviklingen. Helsefelleskapene skal revidere lovpålagte samarbeidsavtaler mellom kommuner og regionale helseforetak. Arbeidet i helsefelleskapene med fokus på forbedring av samhandling og forløp er viktig å følge med på videre.

Koordinerende enhet, koordinator, barnekoordinator og bruk av individuell plan skal bidra til å samordne og koordinere tjenestene i større grad. Barnekoordinator funksjonen kan ha bidratt til å gi en bedre koordinering av tilbud til barn og unge med habilitering og rehabiliteringsbehov. Barnekoordinator funksjonen er ulikt organisert i kommunene og det er fremdeles lite erfaring med hvilken organisering som fungerer best i forhold til formålet. Barnekoordinatorene har etablert et nettverk i Helse Stavanger området. Medlemmer melder om at erfaringsutvekslingen i nettverket er til god faglig støtte i arbeidet.

Mange kommuner har fokus på habilitering og rehabilitering i sine planer. Informasjon om koordinerende enhet og hvordan søke på koordinator, barnekoordinator og individuell plan ligger ute på kommunenes nettsider hos de aller fleste kommunene. I de fleste kommunene er det lett å finne frem til informasjonen som innbyggerne trenger. De antas at informasjonen har nådd ut i kommunene i ulik grad. Enkelte kommuner opplever periodevis stor etterspørsel etter barnekoordinatorer og koordinatorer og opererer med venteliste.

Statsforvalteren deltar i arbeidsutvalget for Møteplassen i tilknytning til helseforetaket Helse Stavanger og Helse Fonna. Arbeidsutvalget har gjennomført to Møteplassen arrangementer. Tema i Helse Stavanger var tverrsektorielt samarbeid mellom helse og utdanning, og i Helse Fonna var koordinering og gode overganger tema.

Tilsyn (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten redegjøre for tilsyn med verger og blant annet beskrive:

- risikovurderinger i forkant av tilsyn
- funn i tilsyn
- oppfølging av verger og tiltak statsforvalteren har iverksatt på bakgrunn av tilsyn

Statsforvalteren skal også rapportere på totalt antall verger som er fratatt vergeoppdrag i 2023 og redegjøre for hovedårsakene til fratakelsene.

Vi har i 2023 jobbet med å få bedre rutiner for registrering av tilsyn. Dette er et arbeid vi vil fortsette med i 2024 og bygge på de erfaringene som vi får fra SRF sin nettverksgruppe på tilsyn.

Vi baserer våre tilsyn i hovedsak på innmeldte bekymringer, i tillegg til det årlige vergeregnskapet. Bekymringene kan komme i mange former og fra mange kilder. Mest vanlig er vergehavere som ikke er fornøyd, men det kan også være pårørende eller offentlige instanser – typisk NAV, bofellesskap eller institusjoner – som melder fra om forhold de reagerer på.

Funn i tilsyn

Vi registrerte 78 tilsynssaker i 2023 mot 42 saker i 2022.

Resultat av tilsyn fordeler seg slik;

20 saker avsluttet uten tilsynssak, 9 avvik, 9 uten funn, 22 mangler registrering, 18 observasjoner.

Kontrollresultat etter tilsyn; 2 endring av omfang og mandat, 5 veiledning og bistand.

Oppfølging av verger etter tilsyn

Oppfølgingen med verger er vurdert individuelt. De fleste saker vi følger opp er knyttet til manglende innlevert vergeregnskap. Vi følger da opp med purringer og varsel om bytte av verge. Vi hadde 36 saker etter vergeregnskapet i 2023. Av disse ble 7 verger fratatt oppdraget som følge av manglende innlevering.

Vi har også fratatt verger oppdraget i saker som ikke skyldes manglende innlevering av regnskap, men som følge av ønske fra vergehaver eller vurdering av vergens egnethet.

Ut over å frata verger oppdrag bruker vi mye tid på veiledning til verger i forbindelse med tilsyn. I de fleste tilfeller vurderer vi at veiledningen er tilstrekkelig til å løse oppdraget på en god måte.

Antall verger som er fratatt oppdraget

23 Verger ble fratatt vergeoppdraget i 2023. Vi har ikke anmeldt noen verger til politiet i 2023.

Av disse var det 1 verge som ble fratatt alle sine oppdrag etter at vergen ikke leverte regnskap i noen saker. Det dreide seg om mer enn 10 saker. Etter det vi kjenner til har vergen blitt syk og har vært umulig å få kontakt med.

Hovedårsakene til at verger fratras vergeoppdrag er

- Ønske fra vergehaver
- Manglende innlevert regnskap
- Bekymring fra pårørende eller offentlige instanser
- Verge vurdert som ikke egnet

Årsrapportering rettshjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall inkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Rapporteringen skal gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuell periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal det videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner. Skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning skal benyttes.

Statsforvalteren skal i tillegg rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og antall restanser.

Statsforvalteren skal i årsrapporten også redegjøre for sine vurderinger av overordnet status på rettshjelpsfeltet. Rapporten skal inneholde en analyse av effektene av de endrede inntekts- og formuesgrensene.

Økonomiske vilkår

Vi har i 2023 gitt økonomisk dispensasjon i 11 rettsrådsaker og ingen sakførselsaker. Det ble gitt avslag på grunn av økonomiske overskridelser i 24 rettsrådsaker og 1 sakførselsak.

Vedtak

Kvaliteten på våre vedtak holder høy kvalitet. Det var relativt mange av våre vedtak som ble påklaget i 2023, men alle våre avslag og salærfastsettelse ble stadfestet av SRF.

Saksbehandlingstid og restanser

Gjennom 2023 har saksbehandlingstiden vært ca. 1 til 4 uker på utbetaling av stykkpriser, og ca. 6 til 12 uker på behandling av søknader. Siste tertial hadde vi noe ekstra ressurser og klarte å redusere saksbehandlingstiden betydelig. Mot slutten av året ble flertallet av søknadene behandlet innen 4 uker. Gjennom året hadde vi til enhver tid mellom ca. 200 og 300 restanser. Ved årets ende var vi nede på ca. 190 restanser. Til sammenligning hadde vi ca. 278 restanser ved det forrige årsskiftet.

Endringen i inntektsgrensen har medført at vi totalt har mottatt 137 flere saker sammenlignet med 2022. Vi har en risikovurdering på bekymring om økning i saksbehandlingstiden som følge av økning i antall saker uten tilsvarende økning i tildelinger.

Forbruk

Forbruk på kap. 470, post 01 for 2023 var kr 12 258 748. Dette var høyere enn forventet. De økte inntektsgrensene har ført til en stor økning av saker. Siste tertial ble utbetalingene særlig høye da vi jobbet effektivt for å få ned saksbehandlingstiden og fikk utbetalt flere av sakene som var inne. Vi forventer ikke en særlig økning i forbruk 2024 utover økning i salærsetsats.

Digitalisering

Obligatorisk innsending på rettsrad.no for advokater og rettshjelpere har lettet arbeidet vårt noe, men den totale arbeidsbyrden har likevel økt drastisk som følge av flere inkomne saker. Nå som SRF kan hente statistikk ut fra rettsrad.no, vil dette videre effektivisere arbeidet for oss som ikke lenger trenger føre statistikk i regneark. Dette er svært positivt og vil frigjøre litt mer tid til å behandle saker.

Kontakt

Vi opplever å ha meget god kommunikasjon med advokatene i fylket som yter fri rettshjelp, gjennom veiledning og avklaring på telefon. Vi gir også veiledning og råd til privatpersoner som henvender seg til oss på telefon eller epost om fri rettshjelp. Dette får vi også positive tilbakemeldinger på.

Retts hjelp

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkømne søknader	1 134	1 105	29
Innvilgede søknader	1 046	1 037	9
Avslåtte søknader	102	82	20

Retts hjelp forbruk

Forbruk kap. 470.01	Forventet forbruk kap. 470.01 neste år
12 258 748	12 300 000

Retts hjelp restanser

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum
Restanser	190

Samfunnssikkerhet i plan (fra kapittel 7.3.4.3 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet i plan

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hvilke forventninger til samfunnssikkerhet i planprosessen er formidlet til kommunene?
- Hvordan statsforvalteren har bistått kommunene i arbeidet med samfunnssikkerhet etter plan- og bygningsloven?
- Hvordan statsforvalteren har bistått kommunene med å integrere funn fra helhetlig ROS i kommuneplanens samfunnsdel?

Vi formidler til kommunene i alle aktuelle sammenhenger at risiko – og sårbarhetsanalyser må utføres for planer før utbygging, og at samfunnssikkerhet og beredskap skal være tema i alle kommunale planer. Vi viser til blant annet veileder til ROS (DSB), Nasjonale forventninger, statlige planretningslinjer for klimatilpasning, rundskriv og andre fagveiledere.

Vi gir råd og veiledning når kommunene har behov og ønsker veiledning både i møter og i skriftlige tilbakemeldinger. I hovedsak bistår vi gjennom høringsuttalelser. Vi gir og veiledning på den årlige plan- og byggesakskonferansen, i møter/seminar, og i nettsaker og webinar.

Ved oppstart av kommuneplanarbeid minner vi om at funn fra helhetlig ROS skal inn i samfunnsdelen. Det er også et tema ved tilsyn med kommunal beredskapsplikt.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hva er status i fylket for opprettelse av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter i kommuneplan (alternativt i reguleringsplan) hos de kommuner som har storulykkevirksomheter?
 - o Angi gjerne hvilke kommuner som har opprettet hensynssoner i kommuneplanen (eller ivaretatt dette tilstrekkelig på annen måte).
- Hvilke tiltak gjør statsforvalteren overfor kommunene for å oppnå målet om etablering av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter?

Vi ber om at hensynssoner rundt storulykkevirksomheter legges inn i alle kommuneplaner der det er aktuelt. Det gjelder vanligvis ikke eksplosivlager o.l. siden de som regel ligger grigrendt til, og kartvisning vil kunne øke heller enn minske risikoen. Også i andre planer etter pbl ser vi til at storulykker er vurdert, og har innsigelse dersom det mangler i ROS-vurderingene.

De fleste kommunene med storulykkevirksomheter (som ikke inneholder eksplosiver) har hensynssone. I enkelte tilfeller er det problemer med kartgrunnlaget.

Av ca 12 kommuner med slike virksomheter er det 3 som mangler hensynssoner i kommuneplan. Disse kommuneplanene er fra 2015-2019, altså eldre. (hvis vi tar med eksplosivlagre i tillegg har vi 16 kommuner med storulykkevirksomheter, der bare et fåtall har hensynssone rundt lagrene).

Vi gir innspill til planprogram/samfunnsdel, og enkelte ganger har vi innsigelse dersom det ikke er i arealdelen til kommuneplan, eller med i

reguleringsplan.

FylkesROS og oppfølgingsplan (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)

Rapportere på

FylkesROS

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan
- Redegjøre for om uønskede hendelser i en sikkerhetspolitisk situasjon og/eller væpnet konflikt er inkludert i fylkesROS.
 - Inngår prioriterte tiltak for oppfølging i oppdatert oppfølgingsplan til fylkesROS?
 - Er oppfølgingsplanen behandlet i fylkesberedskapsrådet og regionale totalforsvarsforum?
 - Legges vurderinger av hendelsene til grunn for samordnet beredskapsplanlegging?
 - Legges vurderinger av hendelsene til grunn for sivil-militære øvelser?

FylkesROS ble revidert i 2023. Vi laget et gradert vedlegg om sikkerhetspolitisk situasjon.

Oppfølgingsplanen ble ikke oppdatert i 2023. Det vil bli gjort i 2024.

Gevinstrealiseringsplanen: Tilsyn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstreiseringsplanen, rapportere på effekten av tiltakene som er gjort for å øke kvaliteten og sikre lik praksis på tvers av statsforvalterne og hvilke grep som er tatt for å øke tilsynsaktiviteten.

Vi er ikke sammenslått, men kvaliteten på forurensningstilsynet er god. Vi har dialog med andre embeter for å få til likere praksis med de andre. SFRO har hatt ledervet i Nasjonalt Tilsynsforum og deltar aktivt i arbeidet med å utvikle felles praksis. Vi har hatt hospitering fra SFTF som har deltatt som observatør på flere av våre tilsyn.

Gevinstrealiseringsplanen: Veiledning av kommunene (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstreiseringsplanen, rapportere på effekten av tiltakene som er innført for å bedre veiledningen av kommunene og hvilke resultater tiltakene har ført til.

Statsforvalterembetet i Rogaland er ikke slått sammen. Sammenslåingen medførte noe bedre økonomi med flere ansatte i miljøforvaltningen. Det har ført til bedre veiledning og oppfølging av kommunene i Rogaland.

Fellingstillatelser på rovviltområdet (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Fellingstillatelser på rovviltområdet

I 2023 var det ingen søknader om fellingstillatelser i Rogaland. Statsforvalteren igangsatte heller ikke uttak på eget initiativ.

Avfallsplan i havn (fra kapittel 7.3.5.4 i TB)

Rapportere på

Rapportere en oversikt over havner som med nytt regelverk (forurensningsforskriften kapittel 20) vil falle utenfor kravet om avfallsplan.

Statsforvalteren i Rogaland har ikke kunnet lage en oversikt over alle havner som med nytt regelverk faller utenfor kravet om avfallsplan innen fristen. En av grunnene til dette er at den nye forskriften og tilhørende veiledningsmaterieell ikke var gjeldende/tilgjengelig før i oktober. Dette var en forutsetning for å kunne vurdere hvilke havner som kunne tilfredsstillte kravene for unntak.

Da den nye forskriften kom, og det ble klart hvilke kriterier som måtte oppfylles for å få unntak fra kravet om avfallsplan, så vi at denne informasjonen ikke var tilgjengelig i fagsystemet. Statsforvalteren har så langt prioritert å få oversikt over nærings- og industrihavner, da vi har vurdert at det er her miljørisikoen er størst, og har ikke så god oversikt over småbåthavnene i fylket. Når det gjelder småbåthavner, kan fagsystemet per i dag kun gi informasjon som nesten tilsvarer det første kriteriet «havnen anløpes kun av fritidsbåter, uansett størrelse, og som har liten eller begrenset trafikk.» De tre

andre kriteriene finnes det ikke en samlet oversikt på. Dette er heller ikke informasjon som kan legges inn på en hensiktsmessig måte i fagsystemet.

Vi ble bedt om å rapportere på navn og beliggenhet (koordinater) for havner som kunne unntas etter ny forskrift. Koordinater er ikke noe vi har hatt tilgang til å hente ut fra fagsystemet, men koordinatorene fikk i november et uttrekk fra databasen som inneholdt denne informasjonen etter dialog med Miljødirektoratet.

Oversikten som etterspørres skal importeres til SafeSeaNet, en løsning Kystverket jobber i, og som vi ikke har tilgang til. Dette må gjøres for at vi skal tilfredsstillende unntakskravene i skipsavfallsdirektivet. Det finnes ikke en nasjonal oversikt over alle havnene i Norge fra før. Som meldt tidligere er datagrunnlaget i fagsystemet av variabel kvalitet. Vi stiller spørsmål ved om det er lurt å importere upresis havneinformasjon over i et annet system (SSN) før det er gjort en oppryddingsjobb. Dette vil blant annet innebære å skulle sette riktig navn på alle havnene, en jobb som Statsforvalteren ikke har gode forutsetninger for å gjøre uten hjelp fra kommunene.

Vi ønsker at fagsystemet i større grad legger til rette for å kunne registrere hvilke havner som oppfyller kriteriene for unntak før vi eventuelt begynner med gjennomgangen av havnene i databasen. Koordinatorene har sendt forslag til Miljødirektoratet om dette. Det er også ønskelig at vi har jevnlig dialog om hvordan vi kan svare ut dette oppdraget presist og ressurseffektivt i neste års rapportering.

Klimaendringer og -tilpasning (fra kapittel 7.3.5.5 i TB)

Rapportere på

Rapportere en oversikt over hvordan klimaendringer og klimatilpasning blir tatt hensyn til i kommuneplaner

Skjema kan ikke lastes opp. Skjemaet er derfor sendt i egen e-post til Miljødirektoratet.

Det har vært flere kommuneplaner på høring i 2023. Generelt mer fokus på klima, særlig i de større kommunene. Vi har flere klimarelaterte innsigelser til arealdeler. Det er ikke mange som benytter klimaprofiler, men mange vurderer klimaendringer og klimatilpasning i ROS-analyser og andre plandokumenter. Særlig havnivåstigning og overvann.

Miljøkriminalitet (fra kapittel 7.3.5.6 i TB)

Rapportere på

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd.

Det er ikke anmeldt noen saker (0) fra Forurensing og Naturforvaltning.

Spesifikk omtale av arbeid med fornying og innovasjon (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Det skal:

- Gis en spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene.
- Redegjøres kort for fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i søknads- og rapporteringsportalen Prosjektskjønn, og formidling av resultatene.
- Gis en omtale av virkninger og resultater av prosjektene.

I 2023 ble 10 millioner kroner utbetalt til fornyings- og innovasjonsprosjekter. Vi la i utlysningen for 2023 særlig vekt på tre prioriterte områder for tilskudd: barn og unge, klima og bærekraftige velferdssamfunn. I tillegg skulle prosjektene relatere seg til FNs bærekraftsmål. Prosjekter der flere kommuner samarbeidet ble spesielt prioritert.

Ordningen med prosjektskjønn blir hvert år presentert på Statsforvalterens tilskuddskonferanse for kommunene. Her forteller vi om retningslinjer og kriterier, formål, frist for søknad m.m.

Vi mottok 21 søknader fra kommunene i 2023, hvorav 15 ble tildelt midler. Det ble satt i gang flere spennende prosjekter i 2023.

Fra rapporteringen

Vi har fått gode rapporteringer fra flere prosjekter som fikk tilskudd i 2022 og 2023.

Prosjektet "Barnehagemyndighetsrollen i Jærkommunene", ledet av Gjesdal kommune i samarbeid med Hå, Time og Klepp kommune fikk tildelt 1 400 000 kroner i to omganger i 2021 og 2022. Prosjektet hadde to deler. Del en besto av intervjuer og workshops og gav verdifull innsikt i tilsynsarbeidet i de fire kommunene. Det utkrystalliserte seg fem hovedtemaer og over 130 idéer for hvordan tilsynet kunne forbedres. Gjennom prosjektets del to etablerte kommunene et tverrkommunalt tilsynsteam, Jæren tilsynsteam, som i dag er i operasjonell drift og sørger for at kommunene sikrer likebehandling og uavhengighet som lokal barnehagemyndighet i samsvar med endringene i lov om barnehager fra 2021.

Vi har også hatt et par spennende prosjekter om en heltidskultur i kommunene som rapporterte i 2023.

Karmøy fikk tildelt 1 000 000 kroner for prosjektet "heltidskultur" i 2022, og gjennomført det mest omfattende prosjektet innen dette tema. Den gjennomsnittlige stillingsprosenten blant de besatte stillingene økte fra 80,1 prosent til 83,9 prosent gjennom 2022, og behovet for innleie av arbeidskraft ble redusert.

Bokn kommune hadde også et prosjekt som de kalte "heltidskultur" som de fikk 400 000 kroner til. De valgte å øke stillingsprosenten til de som ønsket det og klarte dermed å øke gjennomsnittlig stillingsprosent blant de som ønsket det fra 60 prosent til 76 prosent i 2023.

Innovasjonskonferansen 2023

Statsforvalteren er med å arrangerer Innovasjonskonferansen i Rogaland, sammen med Sandnes, Stavanger og Sola kommuner, KS og Universitetet i Stavanger. Denne konferansen er en viktig arena for inspirasjon og deling av gode innovasjonserfaringer mellom kommuner og andre.

Innovasjonskonferansen for 2023 ble avholdt fysisk på Sola tradisjon tro. Dette var den 9. innovasjonskonferansen i rekken. Konferansen bestod av foredrag i plenum, i tillegg til en time midt på dagen med «inspirasjonstorg».

På inspirasjonstorget stod representanter fra 7 av prosjektene som hadde fått midler fra Statsforvalteren og 2 prosjekter fra Universitetet i Stavanger. Prosjektene fra Statsforvalteren som stod på inspirasjonstorget var: "Intern formidling av klimabudskap til ansatte i Stavanger kommune", "Fremtidens arbeidsprosesser", "Nettverkskontakter Dalane barnevern", "Attraktive Ryfylke", "Seniorenens hus", "Ungdom møter Ungdom", og "Saga Skriveklubb-Sølvberget".

Her fikk deltakerne på konferansen mulighet til å lære mer om prosjektene som var i gang, og det var en mulighet for prosjektene å få innspill utenfra.

Bærekraftsuka 2023

Vi hadde stand for prosjektet "Hubben læringsfabrikk" under bærekraftsuka høsten 2023.

Utlysning for 2024

I august 2023 ble 12 millioner kroner lyst ut til fornyings- og innovasjonsprosjekter for 2024. Etter gode erfaringer gjennom flere år valgte vi å øke rammen fra 10 millioner til 12 millioner. Søknadsfristen for kommunene var 1. november 2023. Vi mottok 31 søknader, hvorav 10 prosjekter ble tildelt midler. Vi har fortsatt praksisen med å ha fordelingen klar i desember, slik at tilskuddet blir utbetalt sammen med terminutbetalingen allerede i januar.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av statsforvalteren, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

I tillegg til 9 lovlighetskontrollkrav har vi behandlet i overkant av 20 anmodninger om lovlighetskontroll. Det er anmodninger både fra privatpersoner, og fra folkevalgte. Vi har ikke funnet at det i sakene har vært særlige grunner som tilsa kontroll av eget tiltak. En rekke av anmodningene har vært betydelig arbeidskrevende og i grenseland for å åpne lovlighetskontroll. Vi har i flere saker gitt kommunene veiledning. Økningen i saker de siste tre årene holder seg stabilt, og til sammenligning har vi bare 10 færre lovlighetskontrollkrav og halvparten av anmodningskravene so embetet Oslo Viken har! Det synes å være mer kjennskap til muligheten til å kreve eller anmode om lovlighetskontroll ikke bare blant politikere, men generelt i befolkningen. Vi ser også at sakene får stor oppmerksomhet i media.

Statsforvalteren har totalt registrert 66 nye saker på innsyn i 2023. 40 av disse var klagesaker, 2 sakskostnadskrav og 3 klager på avslått sakskostnadskrav (2 som førsteinstans og 1 som andreinstans). Resterende var diverse henvendelser, hvor vi har bidratt med veiledning eller ved å oversende saken til underinstans for forberedende klagesaksbehandling. Det er 7 klagesaker innkommet i 2023 som fremdeles er under behandling per 31.12.2023.

Totalt ble det truffet vedtak i 39 av 46 klagesaker, med følgende resultat:

Stadfestet: 25

Opphevet: 6

Omgjort: 3

Delvis omgjøring: 2

Delvis opphevelse: 2

Delvis omgjøring og opphevelse: 1

Vi ser en økning i antall saker fra 2021 (39) og 2022 (43).

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	9	0	9
På eget initiativ			0

I tillegg til lovlighetskontrollkrav har vi behandlet i overkant av 20 anmodninger om lovlighetskontroll. Det er anmodninger både fra privatpersoner, og fra folkevalgte. Vi har ikke funnet at det i sakene har vært særlige grunner som tilsa kontroll av eget tiltak. En rekke av anmodningene har vært betydelig arbeidskrevende og i grenseland for å åpne lovlighetskontroll. Vi har i flere saker gitt kommunene veiledning.

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren.

Vi har veiledet bredt om ulike kommunalrettslige tema gjennom året. I forbindelse med kommunevalget var det behov for veiledning om forståelsen av kommunal organisering og valg til de folkevalgte organer generelt. Vi har veiledet både i spørsmål som gjelder oppretting og sammensetning av organene, valgbarhet og kjønns sammensetning, virkningen av eventuelle feil ved valg, reglene om forholdsvalg mv. Vi har hatt flere henvendelser om regelverket for eldreråd, både sammensetning, mandat og involvering av eldrerådet. Vi ser at kommunene har behov for veiledning på habilitetsregelverket for de folkevalgte. Andre temaer som går igjen handler om saksbehandlingsreglene i krav til saksforberedelse, møteoffentlighetsprinsippet, fritaksreglene mv. Vi får også mange henvendelser knyttet til temaet lovlighetskontroll, både vilkårene for å fremme krav, hva som kan kontrolleres og spørsmål fra kommunens administrasjon om saksforberedelsen ved mottak av slike krav.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det skal også gis en kortfattet omtale av utviklingstrekk, muligheter og utfordringer, fordeler og ulemper statsforvalterne ser i det interkommunale samarbeidet i fylke.

Det er et utstrakt samarbeid mellom kommunene i fylket.

Mye av samarbeidet skjer gjennom regionale råd, læringsnettverk og andre fagnettverk.

Det er et omfattende interkommunalt samarbeid i form av IKS'er på områder som vann og avløp, renovasjon, brann og redning, idretts-anlegg (folkehaller) m.m. Mange kommuner eier også bedrifter sammen organisert som AS, som strøm og nettselskap, arbeidsmarkedsbedrifter m.fl.

Nytt i 2023 er et vertskommunesamarbeid mellom Sauda og Suldal kommuner på brannvesen, der Sauda er vertskommune.

Det er interkommunalt samarbeid i form av vertskommunesamarbeid på barnevernområdet i alle deler av fylket. Det er dialog med kommunene om behov for ytterligere interkommunalt samarbeid knyttet til barnevernreformen.

Det er en økende bruk av interkommunale ambulerende tjenester innen helse- og omsorgssektoren.

Også på NAV - området er interkommunalt samarbeid stadig mer sentralt. Flere NAV – kontor i fylket ble slått sammen i 2021.

Innenfor oppvekst og opplæring finner vi ulike former for samarbeidsløsninger:

- Flere kommuner har vertskommunesamarbeid innenfor pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT).
- Fire kommuner har etablert et forpliktende samarbeid om skoleutvikling med felles mål, utviklingsplaner og har ansatt en felles utviklingsleder (Jærskulen).
- Mange kommuner har ikke eget voksenopplæringsssenter og kjøper dette fra en nabokommune.

De siste årene har digitaliseringssamarbeidet DigiRogaland blitt etablert og de fleste kommunene deltok i dette prosjektet i 2023.

Samarbeid om beredskap under pandemien

Samarbeidet om beredskap ble tettere og mer omfattende gjennom pandemien. Det ble opprettet en rekke ulike former for samarbeid både når det gjaldt vaksinerings, testing, smittesporing og legevaktstjenester. I tillegg samarbeidet kommunene om lokale og regionale smittevernstiltak. Det var et nært samarbeid med kommuneoverlegene og politisk/administrativ ledelse på tvers av kommunene som var særlig viktig.

Samarbeid om bosetting av flyktninger

I løpet av 2022 og 2023 erfarte kommunene at det ble mer krevende å bosette det antallet med flytninger som kom til kommunen, særlig når det gjaldt å finne egnede boliger. Kontakt ble etablert på tvers av flere kommuner i dette arbeidet, først og fremst for å få dele informasjon og nyttige erfaringer. Det har vært et utstrakt samarbeid mellom kommunene på dette området i 2023.

Spennende samarbeidsprosjekt i 2023 som har fått skjønnsmidler til innovasjon og fornying

Stavanger kommunene fikk sammen med Sandnes, Sola, Klepp og Strand kommune tildelt 950 000 for prosjektet "Sammen på god vei". Et prosjekt som skal finne gode løsninger sammen med Helse Stavanger for korttidsopphold på sykehjem. Det er et prosjekt som skal se på hvordan samarbeidet fungerer mellom kommunale virksomheter, og mellom kommunale virksomheter og Stavanger Universitetssykehus. Målet er å finne bedre forløp for brukere/pasienter og en bedre utnyttelse av ressursene samlet sett. Prosjektet (del to) fikk også støtte for 2024, da de ønsket å teste ut de løsningene som de fant i første del av prosjektet.

Sola kommune sammen med kommunene Randaberg, Klepp og Time fikk også tildelt 1 130 000 kroner i et prosjekt "Fremtidens arbeidsprosesser" som skulle bruke Lean-prosesser innen helse- og omsorg. Et av målene med prosjektet var å bedre ressursutnyttelsen i kommunene når pasientene blir skrevet ut tidligere fra sykehuset.

Statsforvalterembeter som samordner statlig innsigelse (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på statsforvalterens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

Antall planer hvor innsigelser er sendt til oss for samordning, og antall innsigelser som er fremmet for kommunene fremgår av tabellen.

Vi har registrert 16 plansaker i 2023 der statlige etater har sendt innsigelser til Statsforvalteren for samordning. Vi har ikke oversikt over om det er sendt noen innsigelser direkte til kommunene, men vi har liten grunn til å tro det. Ordningen med at statlige innsigelser først skal sendes direkte til Statsforvalteren er godt kjent og etablert.

Tidlig og tett kontakt - lite motsetninger

I det statlige samordningsprosjektet vårt legger vi stor vekt på tidlig og god dialog mellom de ulike statsetatene i sakene slik at vi kan samarbeide og støtte hverandre i arbeidet. Vi har i særlig grad en slik tidlig dialog med NVE.

Vi har et mål om å legge til rett for jevnlig samlinger mellom plansaksbehandlerne i statlige etater som er omfattet av ordningen for samordning av statlige innsigelser for å bygge et godt nettverk, og legge grunnlaget for samarbeid i enkeltsaker.

I 2023 hadde vi en digital samling for dette nettverket. Vi har også jevnlig kontakt med flere av de statlige etatene via regionalt planforum.

Vi har ikke avskåret noen innsigelser i 2023. Avskjæring av innsigelser skjer bare helt unntaksvis og vi har kun avskåret en innsigelse i Rogaland gjennom hele perioden vi har hatt rollen som statlig samordner.

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har oversendt innsigelse til statsforvalteren	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er løst før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er avskåret av statsforvalteren	4. Antall planer med innsigelse fra statsforvalteren og andre statlige etater fremmet for kommunen
Antall planer totalt	16	0	0	46
Statsforvalteren	0	0	0	45
Avinor	3	0	0	3
Direktoratet for mineralforvaltning				
Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap				
Fiskeridirektoratet				
Forsvarsbygg	1	0	0	1
BaneNor	6	0	0	6
Kystverket				
Luffartstilsynet				
Mattilsynet				
NVE	11	0	0	11
Oljedirektoratet				
Politiet				
Riksantikvaren				
Statens vegvesen	4	0	0	4
Statsbygg				

Rapportering i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer byggesaker i SYSAM - rapporteringsløsningen for statsforvalterne.

- Av årsrapporten skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

I 2023 ferdigbehandlet Statsforvalteren 437 saker, mot 453 saker i 2022. Vi har likevel totalt sett behandlet flere saker i 2023 ettersom vi også behandlet 30 saker fra Statsforvalteren i Agder (ikke registrert i SYSAM).

Hele 97 av de 437 ferdigbehandlede sakene var settesaker. Vi har over flere år mottatt svært mange settesaker fra Vestland og ønsker en vurdering av hvordan fordelingen av settesaker skal gjøres sett opp mot ressurser embetene har tilgjengelige. Enkelte embeter oppgir å nesten ikke motta settesaker, mens vi i Rogaland opplever at sakene tar mer enn ett årsverk.

143 saker ble gitt medhold. I 2023 ble 102 saker ikke behandlet innen fristen, mot 155 i 2022, en nedgang på 53 saker.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden har gått ned til 87 dager i 2023, mot 94 dager i 2022. Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker har gått ned til 102 saker mot 155 saker i 2022.

Vi har hatt en positiv utvikling som skyldes at vi har hatt stabile ressurser de siste to årene som har opparbeidet seg god kompetanse over tid. Videre har vi jobbet systematisk med restansenedbygging, og hele tiden evaluert hvordan vi kan jobbe mest mulig effektivt. Vi var derfor gladelig at medarbeiderne var positive og sa ja da de ble spurt om å ta 30 saker for Agder. Imidlertid har embetet selv utfordringer med restansenedbygging for å nå målkravet om saksbehandlingstid.

Det ble derfor vurdert av både ledelsen og medarbeiderne selv at sakene måtte tas på overtid. I vurderingen av når overtiden skulle benyttes ble det fra medarbeiderne uttrykt ønske om også å kunne benytte lørdager. I vurderingen av hvilke dager som skulle benyttes ble det lagt vekt på at lørdager er man generelt mer utvilt og jobber mer effektivt enn etter endt arbeidsdag.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
437	143	102	49	0	11	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer plansaker i SYSAM-ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten for 2023 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

I 2023 ferdigbehandlet Statsforvalteren 56 plansaker, en oppgang på 15 saker fra 41 ferdigbehandlede saker i 2022. 13 av disse sakene ble ikke behandlet innen fristen, mot 16 saker i 2022. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var 88 dager og har gått ned fra 115 dager i 2022.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	56
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	88
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	13
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	0

Veiledning og informasjon universell utforming (fra kapittel 7.3.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming. Frist for oppdraget er 31.12.2023.

Hensynet til universell utforming ivaretas løpende gjennom våre uttaler til kommunale planer. Vi opplever at kommunene i fylket er oppmerksomme på denne problemstillingen i sine overordnede planer, og også hovedsakelig i detaljreguleringer. I november arrangerte vi en to dagers plan- og byggesakskonferanse sammen med Rogaland fylkeskommune, der universell utforming var tema for en av parallellsesjonene på dag 2 av konferansen. Vår interne arbeidsgruppe, for satsningsområdet Bærekraftige velferdssamfunn, hadde ansvar for planlegging og gjennomføring av parallellsesjonen.

Embetets arbeidsgruppe på satsingsområdet "Bærekraftige velferdssamfunn" har i 2023 arbeidet med universell utforming (UU) som hovedfokus. Gruppen har brukt den nasjonale handlingsplanen "Bærekraft og like muligheter, et universelt utformet Norge" som utgangspunkt for arbeidet. Arbeidsgruppen har jobbet med universell utforming i et bærekraftsperspektiv. Der har fokuset vært på aldersvennlig samfunnsutvikling, samtidig som livsløpsperspektivet ble en mer passende tilnærming. Barn og unge, utdanning, arbeidsliv fikk også sin plass.

Eksterne aktiviteter i arbeidsgruppen har vært å gjenopprette samarbeidet med Rogaland fylkeskommune. Fylkeskommunen har overtatt ansvaret for tilskuddsordningen på dette feltet. Vi samarbeider og støtter opp fylkeskommunen i arbeidet ut mot kommunene. Det foretas en kartlegging om behovet for å gjenopprette et kommunalt nettverk for universell utforming i Rogaland. Vi samarbeider tett med KS som har et godt etablert nasjonalt læringsnettverk for UU, slik at et eventuelt kommunalt nettverk skal komplementere det eksisterende. Det er for tiden 5 rogalandskommuner med i det nasjonale nettverket. Det er gitt uttrykk for at kommunene i distriktene har behov og ønske om å være med i et nettverk for UU. Det er planlagt en inspirasjonssamling for alle kommunene 14.03.2024.

Arbeidsgruppen jobber også internt for å gjøre universell utforming kjent i alle avdelinger. Vi presenterer arbeidet vårt i avdelingsmøter og oppfordrer alle til å tenke på hvordan universell utforming er aktuelt inn mot deres arbeid. Det har også vært et viktig fokus å være universelt utformet med tanke på egne nettsider, kommunikasjons-former, klarspråk, teksting av webinar, tolketjenester. Vi har med gode samarbeidsaktører hatt et halvdags webinar om universell utforming for interne og eksterne deltagere.

Fremme likestilling og hindre diskriminering (fra kapittel 7.3.7.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i sin rolle som arbeidsgiver og som offentlig myndighet, og redegjøre for arbeidet.

Rapportering for arbeid for aktivt å fremme likestilling og hindre diskriminering

Statsforvalteren i Rogaland har på flere felt arbeidet aktivt ut mot våre kommuner for å spre kunnskap om aktivitets- og redegjørelsesplikten.

Vi har ved to anledninger hatt gleden av å invitere kommunene våre med på webinar om ARP. Webinarene har vært arrangert av Senter for likestilling ved universitetet i Agder. Temaet har også vært tema i vår dialog med kommunene under kommunebesøk. Vi har også et løpende arbeid for i større grad bruke våre nettsider aktivt for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Vi har også vært i dialogmøte med Bufdir om teamet og vi har også tatt med oss verdifull erfaring fra dialog med andre embeter.

Vi vil spesielt trekke fram at vi høsten 2023 inngikk avtale med en bachelorstudent i statsvitenskap ved Universitetet i Stavanger som skal fordype seg i temaet og som skal skrive en praksisrapport. Hun vil særskilt ha fokus på hvordan status faktisk er i våre kommuner slik at vi sammen kan bli bedre.

Rapportering for arbeidet med implementering av Konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter (CRPD) i Rogaland

Statsforvalteren i Rogaland var sammen med Oslo Viken, Trøndelag og Troms og Finnmark pilotembeter i perioden 2021 - 2022. Pilotembetene fikk en utvidet rolle i prosjektarbeidet i 2023, gjennom å skulle gi ekstra støtte til andre embeter som ikke deltok i piloten og ha et ekstra tett samarbeid og dialog med Bufdir.

Vi har gitt ekstra støtte til Statsforvalteren i Agder og i Vestland gjennom å holde felles digitale møter på tvers av de interne prosjektgruppene som jobber med CRPD i de tre embetene. Totalt har vi hatt fem slike på tvers møter i 2023. Møtene oppleves som nyttige av alle embetene. Vi vil derfor fortsette med felles møter også i 2024.

I tillegg til å delta på møter med Bufdir hver 2. uke gjennom året, har vi også bidratt inn i arbeidet med å utarbeide e-læringskurset om CRPD, og til dels også e-læringskurset om ARP, deltatt på sending om boligsosialt arbeid i Bufdir sin webinarserie og vår statsforvalter holdt et innlegg om implementering av CRPD på Bufdir sin nasjonale CRPD-konferanse for kommunene i desember.

Internt i eget embete vedtok vi en prosjektplan i juni og hadde et kick-off for arbeidet på Allmøte (for alle ansatte) høsten 2023. Vår interne prosjektgruppe er tverrfaglig sammensatt og bestod i 2023 av totalt fire medlemmer: Samfunnsavdelingen (prosjektleder), Helse-, sosial- og barnevernsavdelingen (2 medlemmer) og Utdanningsavdelingen (1 medlem).

Vi har interne rutiner som sikrer at vi i høringssvar til kommunenes planstrategier og samfunnsdelen til kommuneplanene løfter fram viktigheten av å inkludere implementering av CRPD i kommunens planverk.

Innen høsten fikk vi på plass CRPD kontaktpersoner i alle kommunene, og vi hadde et oppstartswebinar med disse i november. Den direkte kontakten med kommunene har allerede gitt konkrete resultater. Et eksempel er beslutningen om å legge e-læringskurset om CRPD også på KS sin læringsplattform, der ønsket om dette kom fra oss i Rogaland.

Implementering av CRPD har vært løftet som et viktig tema i folkevalgtopplæringene som Statsforvalteren i Rogaland har hatt på regionale møter for kommunepolitikere i høst.

Vi har holdt innlegg om CRPD på konferanse arrangert for kommunene i samarbeid med Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester i Rogaland (USHT) i september.

Vi har bidratt med innlegg på HaBu, Stavanger (Barne og ungdomshabilitering) sitt pårørendekurs, "Nesten voksen" i februar og november. Vårt fokus har her vært konvensjonen og spesielt artikkel 19, informasjon om ulike boformer samt husbankens økonomiske virkemidler som startlån, bostøtte og tilskudd til etablering og tilrettelegging. CRPD har også vært tema ved en rekke besøk hos kommuner i Rogaland der det overordna tema har vært boligsosialt arbeid.

Under Bærekraftsuka 2023 i november arrangerte vi et åpent heldagswebinar om universell utforming, der ett av innleggene handlet om CRPD.

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljø saker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på saksbehandlingstiden i håndhevingssakene per 31.12.

Brutt aktivitetsplikt – saker der eleven fremdeles går på den skolen skolemiljø saken gjelder: Median: 49 Gjennomsnitt: 56,5

Brutt aktivitetsplikt – saker der eleven har sluttet på den skolen skolemiljø saken gjelder: Median: 51 Gjennomsnitt: 55,5

Ikke brutt aktivitetsplikt – saker der eleven fremdeles går på den skolen skolemiljø saken gjelde: Median: 34 Gjennomsnitt: 41

Ikke brutt aktivitetsplikt – saker der eleven har sluttet på den skolen skolemiljø saken gjelder: Median: 63,5 Gjennomsnitt: 63,5

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal beskrive vurderingene som var avgjørende for valg av:

- tilsynstema
- omfang
- skriftlig eller stedlig tilsyn
- tilsynsobjekt

a) Tilsynstema

SFRO gjennomførte planlagte tilsyn innenfor temaene barnehagemyndighet, FNT skolemiljø og internkontroll, tidlig innsats, rett til opplæring i fengsel og særskilt språkopplæring. Valg av tema er ytterligere redegjort for under det enkelte tilsyn i punkt d).

b) Omfang

I 2022 gjennomførte SFRO 9 planlagte tilsyn og 2 hendelsesbaserte. Ytterligere ett tilsyn var planlagt, men måtte avlyses på grunn av langvarige sykemeldinger. Antall tilsyn var derfor lavere i 2023 enn i 2022.

c) Skriftlig eller stedlig tilsyn

Det ble vurdert at tilsyn knyttet til særskilt språkopplæring og elevenes timetall i videregående opplæring, var velegnet som dokumenttilsyn. Dette reduserer både vår og kommunenes belastning.

Tilsynene som omhandler skolemiljø/internkontroll og tidlig innsats, ble vurdert til å egne seg best som stedlige tilsyn. Blant annet fordi vi ønsket å undersøke forankring i organisasjonen, ved å intervju skoleledelse, lærere og elever. Vi er også bevisste å arrangere lærende møter både i oppstart og avslutning av tilsynet, og slik bidra til læring og erfaringsdeling. Denne tilsynsformen er mer ressurskrevende for kommunene og Statsforvalter, men utbyttet for kommunen er bedre.

Tilsyn med barnehagemyndighet og rett til opplæring i fengsel, ble også vurdert å være best egnet som stedlige tilsyn.

d) Tilsynsobjekt

Barnehagemyndighet (Eigersund kommune)

På barnehageområdet er det få statistiske indikatorer som sier noe om kvalitet og kommunens myndighetsrolle.

Risikovurderinger knyttet til myndighetsrollen baserer seg derfor i stor grad på informasjon gjennom klagesaker og henvendelser fra kommuner, barnehager og foreldre. Eigersund kommune ble valgt som tilsynsobjekt med bakgrunn i at vi vurderer risikoen innenfor tilsynsystemet (trygt barnehagemiljø) er stor og på bakgrunn av henvendelser.

Rett til opplæring i fengsel (Rogaland fylkeskommune)

Innsatte i fengsler er en sårbar gruppe, og rapporter viser at disse i mindre grad enn befolkningen ellers har fullført grunnskole og videregående opplæring. Det rapporteres årlig til Statsforvalteren i Vestland om omfang av opplæring i fengsel og tilbudet som gis. For fengslene i Rogaland viste disse rapportene en nedgang i andel innsatte med opplæring, og at nær ingen innsatte hadde opplæring på fulltid. Funn i tilsyn gjennomført i Vestland og Oslo og Viken, ga grunn til å tro at tilstanden kunne være lik også i Rogaland.

FNT skolemiljø og internkontroll (Tysvær kommune)

Tysvær kommune har hatt skoler med høye mobbetall over tid. Kommunen har deltatt i Læringsmiljøprosjektet, og vi har valgt å vente å se på virkningen av dette før vi ønsket å gjennomføre tilsyn på dette området. Kommunen som helhet har bedring i tallene, men det er fremdeles stor spredning mellom skolene. Vi vurderte derfor i 2023 at kommunen var moden for tilsyn.

FNT skolemiljø og internkontroll (Sokndal kommune)

Sokndal kommune er en liten kommune med bare en skole. Resultater fra Elevundersøkelsen og de nasjonale prøvene varierer, men har vært svake de siste årene. Særlig gjelder dette høye mobbetall, noe som var bakgrunnen for dette tilsynet.

Særskilt språkopplæring (Gjesdal, Hå, Klepp)

Disse kommunene samarbeider tett på skoleområdet. De har alle relativt mange minoritetsspråklige elever, både før og etter krigen i Ukraina. Kommunene har også innføringstilbud for nyankomne elever. Tall fra GSI viser at de ikke tilbyr tospråklig fagopplæring, morsmålsopplæring eller annen tilpasset opplæring dersom en ikke finner morsmåls lærere med godkjent utdanning. Dette skriftlige tilsynet ville undersøke kommunenes kartlegging av elevenes norskkompetanse, og hvilken betydning denne har for tilbudet til den enkelte elev. Vi ønsket også å kontrollere kommunens lovforståelse og praksis knyttet til særskilt språkopplæring.

Tidlig innsats (Vindafjord kommune)

Vindafjord har hatt utfordringer på flere områder, både høye mobbetall over tid og svake resultater på de nasjonale prøvene. Kommunen er nettopp ferdig med Læringsmiljøprosjektet, og vi vurderte at det ville være riktig å se an virkningen av dette før et skolemiljøtilsyn. Flere skoler har over tid hatt en stor andel av elevene på laveste mestringsnivå på de nasjonale prøvene, særlig på 5. trinn. Vi ønsket å føre tilsyn med hvordan kommunen fanger opp elever som har behov for hjelp tidlig, herunder hvordan kartleggingsprøvene benyttes til dette.

FNT skolemiljø og internkontroll (Sola kommune)

Dette tilsynet ble opprettet etter en alvorlig hendelse ved en skole i Sola kommune.

Elevenes timetall i videregående opplæring (Rogaland fylkeskommune)

Flere medieoppslag om at elevene sluttet tidlig på skolen, førte til at SF ba fylkeskommunen om en redegjørelse for hvordan de følger opp at elevene får opplæring i henhold til fag- og timetallsfordelingen. Redegjørelsen var ikke tilfredsstillende, og det ble derfor åpnet tilsyn.

Funn fra foreløpig rapport i tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven

Tema	Deltema	Kommune	Kommunestørrelse: S:20000+ M:5000-20000 L:-5000	Barnehage- eller skolenavn	Type tilsyn	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på i foreløpig rapport	Kommen
Annet	Annet	Vindafjord	M	Ølen skule	Tilsynsbesøk	5	Annet	Identifiser elevene s fare for å etter i lesi eller rekni trinn?
Annet	Annet	Vindafjord	M	Ølen skule	Tilsynsbesøk	5	Annet	Gir skuler som står i blir henga lesing, ski rekning ei opplæring
Annet	Annet	Vindafjord	M	Ølen skule	Tilsynsbesøk	5	Annet	Legg skul til elevenes grunn når intensive i gruppe og eineunder
Annet	Annet	Vindafjord	M	Ølen skule	Tilsynsbesøk	5	Annet	Følger ski den intern opplæring eleven nå progresjo

Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tysvær kommune	M	Grinde skule	Tilsynsbesøk	6	Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tysvær kommune	M	Grinde skule	Tilsynsbesøk	6	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på varslingsplikten og dokumentasjonsplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tysvær kommune	M	Grinde skule	Tilsynsbesøk	6	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tysvær kommune	M	Grinde skule	Tilsynsbesøk	6	Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tysvær kommune	M	Grinde skule	Tilsynsbesøk	6	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tysvær kommune	M	Grinde skule	Tilsynsbesøk	6	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tysvær kommune	M	Grinde skule	Tilsynsbesøk	7	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tysvær kommune	M	Grinde skule	Tilsynsbesøk	7	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	6	Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	6	Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	6	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på varslingsplikten og dokumentasjonsplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	6	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	6	Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	6	Dokumenterer skolen/skoleeier hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?

Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	6	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	6	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	7	Setter skolen inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelsen viser det?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	7	Vurderer skolen/skoleeier konkret hvilke tiltak som er egnede?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	7	Evaluerer skolen/skoleeier tiltakene jevnlig, og blir tiltakene endret ved behov?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	7	Lager skolen/skoleeier en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, og inneholder den skriftlige planen minimumskrav til innhold?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	7	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tysvær	M	Førre skole	Tilsynsbesøk	7	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt?	
Voksnes rett til videregående opplæring	Videregående skole voksne - gjennomføre opplæring	Rogaland fylkeskommune	L	Stavanger fengsel og Åna fengsel	Tilsynsbesøk	6	5. Oppfylle kravene til enkeltvedtak	
Voksnes rett til videregående opplæring	Videregående skole voksne - gjennomføre opplæring	Rogaland fylkeskommune	L	Stavanger fengsel og Åna fengsel	Tilsynsbesøk	6	4. Vurdere og fatte vedtak om realkompetanse	
Voksnes rett til videregående opplæring	Videregående skole voksne - gjennomføre opplæring	Rogaland fylkeskommune	L	Stavanger fengsel og Åna fengsel	Tilsynsbesøk	6	3. Fatte vedtak som oppfyller opplæringsretten	
Annet	Annet	Rogaland fylkeskommune	L	Fylkeskommunens administrasjon	Kun skriftlig dokumentasjon	1	Annet	Internkontroll timetall i videregående opplæring
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Eigersund kommune	M		Tilsynsbesøk	5	Har barnehagemyndigheten tilstrekkelig kunnskap om hvordan alle barnehageeierne oppfyller sine plikter etter barnehaloven?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Eigersund kommune	M		Tilsynsbesøk	5	Bruker barnehagemyndigheten denne kunnskapen til å gjøre risikovurderinger for å vurdere behov for veiledning og tilsyn?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Eigersund kommune	M		Tilsynsbesøk	5	Er barnehagemyndighetens risikovurderinger basert på oppdatert og gjeldende forståelse av barnehaloven?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Eigersund kommune	M		Tilsynsbesøk	5	Gjennomfører barnehagemyndigheten veiledning og tilsyn i tråd med sine risikovurderinger?	

Annet	Annet	Eigersund kommune	M		Tilsynsbesøk	1	Annet	Bhg.lover Organiser kommunen oppgaver som barnehag adskilt fra den har skolebarnehag dette er eivareta tilli kommune upartiskh barnehag
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	6	Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	6	Varsler rektor til skoleeier i alvorlige tilfeller og ved mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, har krenket en elev?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	7	Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	7	Dokumenterer skolen/skoleeier hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	7	Setter skolen/skoleeier inn tiltak straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev har blitt krenket av en som arbeider på skolen, eller en i skolens ledelse?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	7	Vurderer skolen/skoleeier konkret hvilke tiltak som er egnede?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	7	Evaluerer skolen/skoleeier tiltakene jevnlig, og blir tiltakene endret ved behov?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	6	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på varslingsplikten og dokumentasjonsplikten?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	6	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	7	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	7	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	7	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan?	

Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Sokndal kommune	L	Sokndal skole	Tilsynsbesøk	7	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Gjesdal kommune	S		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Følger rektor opp at skolen kartlegger norskerferdighetene til eleven underveis i opplæringen?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Gjesdal kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Følger rektor opp at skolen i tillegg vurderer om eleven har rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Gjesdal kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Vurderer skolen elevens beste når den vurderer behovet for norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Gjesdal kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Fatter skolen vedtak når den særskilte språkopplæringen opphører?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Gjesdal kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Annet	Vedtaken individuell begrunnelse kartlegging
Særskilt språkopplæring	Annet	Hå kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Følger rektor opp at skolen kartlegger norskerferdighetene til eleven underveis i opplæringen?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Hå kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Følger rektor opp at skolen i tillegg vurderer om eleven har rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Hå kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Vurderer skolen elevens beste når den vurderer behovet for norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Hå kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Fatter skolen vedtak når den særskilte språkopplæringen opphører?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Hå kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Annet	Vedtaken individuell begrunnelse kartlegging
Særskilt språkopplæring	Annet	Klepp kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Følger rektor opp at skolen kartlegger norskerferdighetene til eleven underveis i opplæringen?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Klepp kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Følger rektor opp at skolen i tillegg vurderer om eleven har rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Klepp kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Vurderer skolen elevens beste når den vurderer behovet for norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Klepp kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Fatter skolen vedtak når den særskilte språkopplæringen opphører?	
Særskilt språkopplæring	Annet	Klepp kommune	M		Kun skriftlig dokumentasjon	8	Annet	Vedtaken individuell begrunnelse kartlegging
Skolemiljø og internkontroll	Annet	Sola kommune	S	Dysjaland skole	Kun skriftlig dokumentasjon	4	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?	Hendelse tilsyn knyttet enkeltsak fanget ikke varsling etter kap.

Endring i praksis som ikke er i samsvar med regelverket (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal redegjøre for hvordan valgte virkemidler har ført til endring av praksis som ikke var i samsvar med regelverket.

Vi er bevisste på å velge de virkemidlene vi mener har størst effekt. Samtidig som vi ser endring på enkelte områder, er det å få endret praksis et kontinuerlig arbeid som endrer seg med ulike områder og ulike kommuner.

Tilsyn er det virkemiddelet der vi ser best effekt, samtidig er det så ressurskrevende at vi ikke når ut til mange kommuner og skoler. Vi lager nettartikler og forsøker å spre funn mellom kommuner og enheter, men ser at effekten er størst på de skolene vi har besøkt. Vi har tro på at søkelyset på internkontroll i tilsyna, i større grad vil kunne gi effekt til hele kommunen. Dette gjelder foreløpig spesielt der det er laget Felles nasjonale tilsyn (FNT) der internkontroll inngår.

Vi gjør omfattende risikovurderinger før vi velger tilsynsobjekt, slik at tilsyna våre skal ha effekt der det trengs.

Vi opplever fra klagesaksbehandling at praksis endrer seg når vi påpeker feil og mangler i tilbakemeldingene til kommunene. Spesielt kan vi trekke fram vurderinger av barnets beste, der vi ser at kommunene gradvis blir mer bevisste og bedre til å gjøre slike vurderinger. I tillegg ser vi at endring av mal innenfor klage på standpunktvurdering, gjør at skolene endrer praksis. Både ved at de skjønner hvilke krav regelverket stiller til underveis- og standpunktvurdering, og at sakene er bedre opplyst når de kommer til oss som klageinstans.

Ellers har vi god erfaring med det vil kaller «årshjul» på nett. Her setter vi søkelys på sentrale rettigheter i loven og gjentar nettartikler med samme tema over flere år. Eksempelvis ser vi at gratisprinsippet er et tema som fanges opp både av presse, kommuner, skoler og foreldre. Her etterspør vi i tillegg hvordan praksis er i kommuner når vi får meldinger om sannsynlige brudd og vi har gjennomført noen tilsyn. Når alle er bevisste på hva regelverket sier, opplever vi at praksis i Rogaland endret seg fra tidligere.

Totalt sett er vi blitt mer bevisste på valg av virkemiddel og vi vurderer at praksis på mange områder har endret seg til å være mer i tråd med regelverket.

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

Økningen i antall saker i forbindelse med gjennomføring av sentralt gitt eksamen i VGO henger, som alle er godt kjent med, sammen med utfordringer med den tekniske gjennomføringen av våreksamen 2023.

Vi ser også en øning i antall skoleplasseringssaker (oppl. § 8.1). Dette mener vi henger sammen med at noen kommuner som har egne tilrettelagte avdelinger har fylt opp disse og gir elevene opplæring på nærskolen.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 14	0				
Barnehageloven § 53	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	0				
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
Barnehageloven § 35	4	2	2	0	0
Barnehageloven § 37	9	5	0	4	0
Barnehageloven § 38	0				
	13	7	2	4	0

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Skyss, § 3-7	3	0	2	1	0
Standpunkt i orden og oppførsel	1	0	1	0	0
Inntak, § 3-1	4	2	0	2	0
Spesialundervisning, § 3-6	1	0	0	1	0
Psykososialt skolemiljø, privatskolelova § 2-4, jf oppl § 9a-4 og § 9a-5	7	7	0	0	0
	16	9	3	4	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Inntak, § 3-1	1	0	1	0	0
Psykososialt skolemiljø, privatskolelova § 2-4, jf oppl § 9a-4 og § 9a-5	1	1	0	0	0
Fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, § 3-21 i forskrift til opplæringsloven [privatskoleloven/friskoleloven]	7	7	0	0	0
	9	8	1	0	0

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	101	0	26	74	1
Standpunkt i orden og oppførelse	5	0	5	0	0
Frømskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	0	0	0	0	0
Sentralt gitt skriftlig eksamen	84	23	61	0	0
Lokalt gitt muntlig eksamen	2	0	2	0	0
Utsatt skolestart, § 2-1 tredje ledd	4	4	0	0	0
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd	1	0	1	0	0
Tegnspråkopplæring, § 2-6	1	0	0	1	0
Bortvisning, § 2-10	1	0	1	0	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	3	0	3	0	0
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1	0	0	0	0	0
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	1	0	0	1	0
Spesialundervisning, § 5-1	17	4	5	8	0
Skys, § 7-1	28	12	16	0	0
Skoleplassering, § 8-1	54	11	38	5	0
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	0	0	0	0	0
Sum	302	54	158	89	1

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type sak	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, § 3-21 i forskrift til opplæringsloven	22	22	0	0	0
Sentralt gitt skriftlig eksamen	505	69	436	0	0
Rettt til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	10	2	8	0	0
Inntak, § 3-1 sjette ledd	1	0	1	0	0
	538	93	445	0	0

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på hvordan de har forvaltet tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling og redegjøre for hvordan det er lagt til rette for måloppnåelse jf. retningslinjene for tilskuddsordningen. Statsforvalteren skal videre vurdere i hvilken grad tilskuddsordningen gir likeverdige muligheter for kompetanseutvikling uavhengig av geografi, størrelse og eierform.

Statsforvalteren skal også tabellrapportere på fordeling av midler og deltakelse på kompetansetiltak i 30-prosentdelen i regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage.

Beskrivelse og vurdering av egen innsats i forvaltning av tilskuddsordningen og tilrettelegging og bidrag til måloppnåelse jf. punkt 2 og 5 i retningslinjene:

Å formidle overordnede nasjonale intensjoner, rammer og føringer for ordningen, inkludert sørge for at kriteriene for tildeling er kjent for aktørene i samarbeidsforum og regionale kompetansenettverk

Arbeidet i tilskuddsordningen i 2023 er løst gjennom et felles samarbeidsforum, og vi har brukt mye tid og ressurser på å få en god struktur og rutine rundt et arbeidsutvalg (AU). Samarbeidsforum har i 2023 hatt 5 møter, to av disse i kombinasjon med to-dagers arbeidsseminar. Vi har i tillegg hatt 7 møter med AU for samarbeidsforum. Det er i stor grad gjennom disse møtene vi formidler overordnede nasjonale intensjoner, rammer og føringer for ordningen, inkludert sørger for at kriteriene for tildeling er kjent for aktørene i samarbeidsforum og regionale kompetansenettverk. Endringen vi gjorde høsten 2022 med opprettelse av et AU har vist seg svært positivt i 2023.

I tilbakemelding på rapporteringen fra 2022, skrev Udir at det kunne det vært interessant å få noe mer innblikk hva AUs rolle skal være. Vi gir derfor en nærmere beskrivelse at dette.

Mandat og rutinebeskrivelse for AU er utarbeidet av samarbeidsforum og er innarbeidet i langsiktig plan. Til grunn for oppgavene til AU ligger mandat for samarbeidsforum og hovedoppgavene til samarbeidsforum. I 2023 jobbet vi oss grundig gjennom behovsmeldingene sett opp mot kriteriene sammen med AU, før AU la frem et forslag til innstilling til samarbeidsforum om bruk og fordeling av midlene.

AU tar opp aktuelle saker som trenger avklaring/forankring, enten meldt inn av partnerskapene i regionene eller enkeltmedlemmer i samarbeidsforum. (Eksempel: spørsmål fra medlemmer i samarbeidsforum som berører flere og prinsipielle diskusjoner).

AU vurderer og foreslår programposter til samarbeidsforum og foreslår årshjul for samarbeidsforum. I forkant av møtene i AU, sendes det ut mal og

bestilling av saker til AU-møtet til medlemmene i samarbeidsforum.

Leder for samarbeidsforum leder møtene. Sakene som tas opp i samarbeidsforum er forankret og forberedt i AU. Statsforvalteren er sekretariat for samarbeidsforum og møter med utdanningsdirektør og aktuelle medarbeidere. Det at utdanningsdirektøren har prioritert dette arbeidet har vært et tydelig signal til samarbeidsforum om betydningen av arbeidet som skjer her. Statsforvalteren sender ut innkalling, sakliste og referat som godkjennes av AU før utsendelse.

Vi vurderer at møtene vi har hatt med AU i 2023, har vært svært konstruktive. Vi har brukt mye ressurser på forberedelse og gjennomgang av sakene slik at AU skal ha en god forståelse og et godt grunnlag til å legge disse frem for samarbeidsforum. Ved å forankre saker, forslag til innstilling, agenda osv. i AU, erfarer vi at ordningen har fått større legitimitet og samarbeidsforum har fått større eierskap til sakene. Ved at medlemmene i AU har fått økt forståelse og kunnskap, overføres dette til medlemmene i samarbeidsforum. AU har på denne måten blitt en støttespiller i forvaltningen av ordningen, og vår rolle som sekretariat er blitt tydeligere.

AU har fått større eierskap til langsiktig plan og brukt denne aktivt når de har fått spørsmål. Dette mener vi har gjort at samarbeidsforum har fått en bedre forståelse for at retningen de selv definerer, styrer og forplikter arbeidet ute i nettverk og kommuner. Dette har også ført til at de er mer proaktive for å påvirke retningen. Under rapportering på punkt 3.1.7.1.1.1 viser vi til gjennomført to-dagers innstillingsmøte, og to-dagers samling i forbindelse med gjennomgang av rapportering. Gjennom disse samlingene har vi bidratt til å sørge for at kriteriene for tildeling er bedre kjent for aktørene i samarbeidsforum ved eksempelvis at medlemmene brukte kriterieark som grunnlag i vurderingen av alle tiltakene. Vi brukte kjennetegn på måloppnåelse som inngang til refleksjon rundt egen rapportering. Ved at utviklingsveiledere og bisittere deltok på disse møtene, bidro vi også til bedre overføring til de regionale kompetansenettverkene.

En av utfordringene i 2023 har vært å få til tettere kobling mellom AU og samarbeidsforum. Vi har derfor nå lagt til alle medlemmer, observatører og bisittere i Teams-området for AU. Her ligger alle møteinnkallinger, referat og innsendte saker.

Vi mener at disse tiltakene har gjort at samarbeidsforum fungerer bedre, og at det i større grad har blitt et reelt og strategisk beslutningsorgan.

Vi har i løpet av året fått elevorganisasjon mer delaktige i møtene, og vil i 2024 supplere forumet med representant fra Fagforbundet.

Som i 2022 arrangerte vi i også år et digitalt informasjonsmøte om tilskuddsordningen der innholdet var nasjonale intensjoner, rammer og føringer for ordningen, inkludert kriteriene for tildeling og hvordan melde behov i Rogaland. På denne måten når vi bredt ut til alle eiere og aktører i ordningen. Dette webinarer ble arrangert i november og markeres som første fase for behovsmeldinger påfølgende år. I etterkant publiserte vi en nyhetssak med informasjon om søknadsfrister og opptak av webinarer.

Vi vurderer at tiltakene i 2023 har bidratt til at vi på en god måte har fått formidlet overordnede nasjonale intensjoner, rammer og føringer for ordningen, inkludert sørget for at kriteriene for tildeling er kjent for aktørene i samarbeidsforum og regionale kompetansenettverk

Legge til rette for lokalt samarbeid mellom barnehager og skoler og universiteter og høyskoler

Det er i stor grad de lokale kompetansenettverkene som gjør de strategiske vurderingene, og som sikrer at kompetansetiltakene gjennomføres i partnerskap. Dette er utviklet over tid og er beskrevet i lokale planer. UH deltar i styringsgrupper i nettverk, i enkeltkommuner og i nettverk mellom skoler og barnehager.

I tillegg har den langsiktige planen styrt og forpliktet partnerskap. Samarbeidsforum gjennomgår planen årlig i oktober og det vurderes behov for justeringer i planen. Som sekretariat løfter vi hele tiden den langsiktige planen som styringsdokument, og legger på denne måten til rette for det lokale samarbeidet.

Statsforvalteren har ved tidligere rapporteringer stilt spørsmål ved om organiseringen med store nettverk kan føre til at kapasiteten til UH i for stor grad brukes på nettverks- og ledernivå, og i for liten grad til barnehage- og skolebaserte tiltak. I forbindelse med årsrapportering i 2022 ba Udir oss følge opp dette. Vi ser fortsatt eksempler på dette, og utfordret aktørene spesielt å reflektere rundt temaet i forbindelse med presentasjoner av behovsmeldinger, og i gjennomgang av rapportering. På møtene har vi bevisst vist til rapportering som viser gode praksiseksempler fra partnerskapstiltak ute i barnehager og skoler. På to-dagers samlingen høsten 2023 valgte vi sammen med AU de gode eksemplene fra rapporteringen, og ulike partnerskap presenterte sine skole- og barnehagebaserte tiltak. Videre gjorde vi tydelige koblinger fra tiltakene til kriteriene, og la til rette for erfaringsdeling rundt dette. Vi vil fortsatt utfordre AU og samarbeidsforum på dette for å sikre at det lokale samarbeidet skjer i barnehager og skoler.

På samlingen presenterte også UH hvordan konkrete tiltak i barnehager og skoler bidro til det doble formålet. Dette mener vi var viktig for at eiere også får økt forståelse for hva som ligger i UHs rolle i tilskuddsordningen.

Samlet vurderer vi at vi har bidratt til å legge til rette for lokalt samarbeid mellom barnehager og skoler og universiteter og høyskoler.

Bidra til samarbeid og sammenheng på tvers av ulike kompetansetiltak i embetet

En samordnet Statsforvalter med kunnskap om kompetansetiltak på hele oppvekstområdet, vil bedre kunne motivere til samarbeid lokalt om utvikling, organisering og gjennomføring av ulike tverrsektorielle kompetansetiltak. SF Rogaland har barn og unge som et av våre strategiske satsingsområdene. Koordinator for arbeidsgruppen tilhører utdanningsavdelingen. En arbeidsgruppe på tvers av avdelinger samarbeider for å se sammenheng på tvers av ulike tiltak.

I 2023 har vi sammen med helse, sosial og barnevernsavdelingen deltatt i arbeidet med å støtte kommunene i arbeidet med forebyggende plan. Her skal kommunene tenke helhetlig og se oppvekstfeltet bredt når de utarbeider og vedtar forebyggende plan for atferdsvansker og omsorgssvikt i kommunen. I

dette samarbeidet har vi sett ulike kompetansetiltak i sammenheng og møtt kommunene som en samlet Statsforvalter uavhengig sektor eller fag. Det ble avholdt to inspirasjonssamlinger for kommunene, der vi i den ene presenterte innholdet i kompetanseløftet som kobling til kommunens arbeid med forebyggende plan.

I artikkel på nettsiden viste vi til sammenhengene i kompetanseløftet og barnevernsreformen. Tema på årets oppvekstkonferanse var utenforskap blant barn og unge.

Vi vurderer at vi har bidratt til samarbeid og sammenheng på tvers av ulike kompetansetiltak i embetet, men mener fortsatt vi har en vei å gå.

Bidra til transparens gjennom oversikt over tiltak, planer og rapportering

På vår nettside publiseres alle saksdokument, presentasjoner og referat fra møter i samarbeidsforum. Her ligger også oversikt over medlemmer i samarbeidsforum, langsiktig plan for Rogaland, skjema for behovsmelding, skjema for rapportering og vedtak om tildeling av midler. Opptak fra webinar med informasjon om tilskuddsordningen i Rogaland er også publisert og tilgjengelig her. Alle nyhetssaker om tilskuddsordning festes på denne siden. Vi lagde en nyhetssak med oversikt over tildeling til de ulike tiltakene i 2023 på nettsiden som bidrar til transparens og oversikt til alle eiere.

Vi har i tillegg en egen Teams-kanal for AU som nå også er tilgjengelig for alle medlemmene, observatører og bisittere. Dette bidrar til transparens og overføring av informasjon fra AU til samarbeidsforum. Her ligger alle møteinnkallinger, referat og saksdokument til AU. Innmeldte saker til AU er også tilgjengelig for alle gjennom denne kanalen.

Disse tiltakene mener vi bidrar til god transparens og gir alle aktørene likeverdige muligheter til å få oversikt over ordningen i Rogaland.

SF som sekretariat for samarbeidsforum

Som sekretariat har vi forberedende møter med AU i forkant av møtene i samarbeidsforum. Problemstillinger, nasjonale føringer, rapporter og signal fra Udir drøftes med AU slik at de får økt forståelse for ordningen. Som sekretariat utarbeider vi utkast til presentasjon til leder, og bistår i møtene i samarbeidsforum ved behov med å supplere med informasjon og avklaringer rundt forskriften.

Vi fasiliteter arbeidsseminarer, og sørger for fremdrift i arbeidet i tråd med årsjul for AU og årshjul for samarbeidsforum. Teams-kanalen struktureres og styres av sekretariatet.

Vi mener at rolle som sekretariat er blitt tydeligere etter opprettelse av AU, og vi får gode tilbakemeldinger fra både AU og samarbeidsforum på måten vi forvalter rollen som sekretariat.

Videre vil vi også bruke hovedtrekk fra rapporteringen fra partnerskapene i Rogaland i 2023 i vurderingen av hvordan innsatsen vår har bidratt til å oppnå målene jf. punkt 2 retningslinjene:

Vi vurderer at barnehager og skoler er på vei/underveis med å gjennomføre barnehage- og skolebaserte kompetanseutviklingstiltak som fremmer kollektiv utvikling.

Av rapporteringene går det frem at tiltakene i stor grad er gjennomført som planlagt. Tiltakene har i stor grad bidratt til felles oppmerksomhet om temaene og målsettingene, og bidratt til økt samarbeid. Ca. 60% svarer at tiltakene har bidratt til praksisendring. Flere svarer at det er for tidlig å slå fast endringer i praksis. Vi må fortsatt holde fokus i samarbeidsforum på at partnerskapene skal jobbe med kollektive tiltak som når helt ut i barnehager og skoler.

Vi vurderer at tiltakene i varierende grad er forankret i barnehagens og skolens behov, identifisert gjennom lokale prosesser som involverer ansatte i virksomhetene.

I mange tilfeller har skoleeier og barnehageeier vurdert behov sammen med rektor og styrer, etter at ansatte har meldt behov til ledelsen. 75 % viser til at det har vært gjort en systematisk kartlegging blant målgruppene. 65% melder at UH har bidratt i vurdering av kompetansebehov. Vi mener likevel at for mange fellestiltak i regioner og kommuner, kan tyde på at tiltakene i varierende grad er forankret i den enkelte barnehage og skoles behov.

Vi vurderer at det samiske perspektiver i liten grad er ivare tatt i de lokale prioriteringene av kompetansebehov.

Bare en eier rapporterer om ivaretagelse av det samiske perspektivet. De andre tilskuddsmottakerne rapporterer at dette ikke er relevant. Det er vår vurdering at det foreligger manglende forståelse for dette punktet.

Vi vurderer at samarbeidende universitet eller høyskole er på god vei med å bruke erfaringene gjennom partnerskapet som bidrag til å videreutvikle lærerutdanningene.

UiS har etablert interne strukturer og møteplasser for vitenskapelig tilsatte. Dette for at erfaringer og læring fra partnersamarbeidet gjennom Lokal kompetanseutvikling skal bidra til å videreutvikle lærerutdanningene og samtidig åpne opp for, og stimulere til ulike forskningsinitiativ gjennom partnersamarbeidet. Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora forventer at:

- relevante erfaringer og kunnskapsutvikling fra lokal kompetanseutvikling integreres i undervisningsplanlegging og blir drøftet som del av EPR (emne- og programrevisjon) for å vurdere om det skal gjøres endringer
- enhetsleder løfter fram målsettingen med ordningen på institutt- og personalmøter før oppstart av partnerskapene
- forskningsprosjekt og publikasjoner knyttet til ordningen skal synliggjøres på institutt- og personalmøter
- lokal kompetanseutvikling skal være tema på samlinger med studieprogramledere og i ledergruppe ved enhetene
- det blir utviklet forsknings-, innovasjons- og utdanningsprosjekt sammen med partnerne og studentene

- studenter involveres i partnerskapet og arbeidsfellesskapet, blant annet gjennom masteroppgaver og observasjon og deltakelse i syklus én

HVL jobber systematisk med å få ordningene inn i grunnutdanningsprogrammene. I PEL faget i lærerutdanningens 4.år er det nå et obligatorisk arbeidskrav hvor alle studentene skal intervju skoleledere om hvordan det jobbes med utviklingsarbeid i profesjonsfellesskap i egen skole. Studentene skal skrive rapport fra disse intervjuene sammen med egne refleksjoner.

HVL bruker i all hovedsak egne ansatte som skoleutviklingspartnere i arbeidet. De som er involvert i ordningen, jobber også i grunn- og videreutdanningene, og kan dermed knytte erfaringer og utviklingsarbeidet til egen undervisning. Studenter kan for eksempel involveres i arbeidet både på campus og på skolene samt at lærere og ledere i skolene kan trekkes inn i undervisning på campus. De har gode erfaringer med å hente inn lærere fra partnerskaps-skoler til gjesteforelesere for grunnutdanningsstudenter. Lærerne fra skolen deler sine praksisfortellinger for studenter.

HVL har jevnlig internsamlinger for ansatte og ledere som er involvert i tilskuddsordningen. Det er fagmiljøet selv som setter tema, men det legges alltid opp til erfaringsdeling på tvers av barnehage -og skolebasert kompetanseutvikling. På samlingene er det et stort fokus på prosessveiledning, metodikk og kollektive læringsprosesser.

Samarbeidet med praksisfeltet muliggjør praksisnær forskning. FoU samarbeid kan også legges til rette ved at masterstudenter knyttes til utviklingsarbeidet. Arbeidet med å knytte masterstudenter til Dekomp er i startfasen, men allerede nå har enkelte ansatte involvert egne masterstudenter i arbeidet

Vi vurderer at det i varierende grad er gjennomført helhetlige kompetansetiltak som omfatter laget rundt barna og elevene

I alle kommuner har PP-tjenester deltatt i partnerskapet. Rundt halvparten har rapportert at barnevern, helsestasjon og skolehelsetjeneste har deltatt. 80% rapporterer at de jobber med tiltak knyttet til tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid i laget rundt barna og elevene. 80% rapporterer at de jobber med tiltak rundt systemrettet arbeid med PP-tjenesten.

Som vist tidligere har det vært utfordrende å komme fra kartlegging til tiltak i kompetanseløftet. Selv om laget rundt barna har vært involvert i kartleggingsfasen, er det uklart hvordan det er gjennomført helhetlige tiltak som omfatter alle.

Vi erfarer at de helhetlige kompetansetiltakene oppleves som viktige, men utfordrende da det i kommunene er mange konkurrerende tiltak som det eks gis tilskudd til via Budfir og Hdir.

Samlet sett mener vi at vår forvaltning av tilskuddsordningen i 2023 har bidratt til å utvikle ordningen i en positiv retning i Rogaland i tråd med kriteriene. Vi opplever økende aksept og forståelse for ordningene, nasjonale signaler om prioriterte område følges opp, UH tilrettelegger for det doble formålet og samarbeidsforum fungerer bedre.

På bakgrunn av vurdering av måloppnåelse blir et viktig fokusområde videre den lokale forankringen, at tiltak i partnerskap bidrar til kollektiv kompetanseutvikling helt ut i barnehager og skole og at det gjennomføres helhetlige kompetansetiltak som omfatter laget rundt barnet og eleven.

Vurdering av partnerskapenes innsats og måloppnåelse i sin region

Vi vurderer at partnerskapene i stor grad jobber bra, og vi opplever en positiv utvikling hos aktørene i partnerskapene i regionen. Samarbeidet mellom skoleeiere, skoleledere, barnehageeier, barnehagestyrere, lærere og universitets- og høyskolesektoren er styrket, og det er skapt flere møteplasser for erfaringsdeling og læring.

De regionale nettverkene har lang tradisjon i Rogaland, og det jobbes systematisk og bra i styringsgruppene for de regionale nettverkene. Det betyr også at dette arbeidet krever mye tid og ressurser, både fra eiere og UH. Behovsmeldinger i regional og desentralisert ordning sendes samlet fra regionen, og synliggjør ikke nødvendigvis alltid de lokale behovene. Dette kan utfordre den lokale forankringen ved at tiltakene som prioriteres i for stor grad styres av de regionale nettverkene, og ikke er godt nok forankret i den enkelte. Dette blir viktig fokusområde i 2024 også inn mot regionene.

Vurdering av i hvilken grad tilskuddsordningen gir likeverdige muligheter for kompetanseutvikling uavhengig av geografi, størrelse og eierform

Tilskuddsordningen i seg selv kan gi likeverdige muligheter. Vi veileder og bidrar med god informasjon om ordningen og mulighetene som ligger her, og alle kan søke om midler ut fra sine behov. Regionene skal i sine samlede behovsmeldinger ta hensyn til geografi, størrelse og eierform. Vi ser likevel fortsatt at noen nettverk/regioner er bundet til en tradisjon med forholdsmessig fordeling mellom eierne. Dette er noe vi utfordrer nettverkene på.

I tillegg til geografi, størrelse og eierform er det sentralt å trekke frem et utvidet kapasitetsbegrep. For å kunne nyttiggjøre seg av ordningen kreves kapasitet hos eiere til å drive systematisk og helhetlig utviklingsarbeid, og det trengs mekanismer som ivaretar eiere med lav kapasitet. Dette handler ofte om mer enn bare størrelse, geografi og eierform. Regionene/nettverkene kan ivareta noe av dette gjennom samarbeid og ved at "sterke" kommuner kan fungere som lokomotiv og drahjelp i de konkrete tiltakene, men det bidrar ikke alltid med å bygge kapasitet og på sikt utjevne kvalitetsforskjeller.

Avsatte midler i tilskuddsordningen som SF kan styre ut fra risikovurdering, kan være et verktøy for å utjevne noe av dette. Samtidig vil det også kreve tettere oppfølging inn mot enkelte partnerskap fra vår side jf. erfaringene våre med oppfølgingsordningen. Vi støtter Udirs anbefalinger i forbindelse med NOU 2022:13 om å inkludere målsetting i ordningen om å utjevne kvalitetsforskjeller. Dette vil kunne gi en tydeligere retning til de lokale kompetansenettverkene og eierne, i tillegg til å gi oss legitimitet til å påvirke innsatsen på bakgrunn av risiko.

Samlet sett vurderer vi at strukturene i tilskuddsordningen slik vi har organisert det i Rogaland gir alle likeverdige muligheter. Samtidig ser vi at kapasiteten hos noen eiere gjør at de i liten grad klarer å utnytte mulighetene.

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	0	0	0
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	0	0	0
Barnehagefaglig grunnkompetanse	0	0	0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	62	68	130
Totalt	62	68	130

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% brukt på disse tiltakene av det totale beløpet som er tildelt for regional ordning
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	0	0
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	0	0
Barnehagefaglig grunnkompetanse	0	0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	6 500 000	25
Totalt	6 500 000	25

$6500000 / 26197000 * 100 = 24.81 \%$

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)**Rapportere på**

Viser til oppgave 5.1.2.7 i hovedinstruksen. Statsforvalteren skal vurdere om tiltakene som er iverksatt i kommuner i oppfølgingsordningen bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

I Rogaland fullførte to kommuner arbeidet i oppfølgingsordningen sommeren 2023. Kommunene vektlegger at de har fått god støtte og veiledning i arbeidet med å utvikle bærekraftige systemer som skal bidra til kontinuerlig kvalitetsutvikling. Arbeidet de siste tre årene har bidratt til utarbeidelsen av nye eller reviderte planer, systemer og endret prosessene for utviklingsarbeid både kommunalt- og på virksomhetsnivå. En kommune har endret kommunens ressursmodell for å sikre at utviklingsgruppene på den enkelte enhet har ressurser til å drive utviklingsarbeid.

For kommunene som fullførte oppfølgingsordningen i 2023 varierer resultatene fortsatt, og det er vanskelig å konkludere om tiltakene har hatt varig effekt på resultater. Vi finner noen tall i elevundersøkelsen som er markant bedre, og vi ser at tallene for mobbing er lavere enn gjennomsnittet nasjonalt og noe lavere enn snittet i Rogaland. Resultatene i nasjonale prøver er markant lave i lesing både på 5. og 8. trinn for kommunene som helhet. Resultatene på 9. trinn er noe bedre. Interessant er det at vi finner at kommuner som har deltatt og deltar i oppfølgingsordningen har hatt positiv utvikling i sine grunnskolepoeng.

Slik tallene foreligger for 2023 kan vi ikke entydig konkludere med at oppfølgingsordningen har bidratt til bedret læringsmiljø og læringsutbytte. Det er verd å merke seg at kommunene har lavere mobbetall, samtidig finner vi spredning mellom skolene innen dette området. En av kommunene har tidligere deltatt både i læringsmiljøprosjektet og det samlingsbaserte tilbudet IBS, derfor kan positive resultater innen læringsmiljø også skyldes virkning fra denne kompetansehevingen. Vi vil fortsette å overvåke utviklingen i disse kommunene og vurdere andre tiltak som f. eks. tilsyn på 9A og internkontroll i det videre.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)**Rapportere på**

- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift per 31.12.2023.
- Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruks- og reindriftsområdet.
- Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.

Arbeid med kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyr er inkludert i tabellen.

Årsverk mm

Betegnelsen på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos SF per 31.12.2023.	24.0
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos SF per 31.12.2023.	0.0
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	5.5
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på reindriftsområdet.	0.0
Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	6.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2023 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	11.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2023 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	0.0

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.
- Antall reinbeitedistrikt som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av året.

Vi opplever at arbeidet med ajourføring av AR5 går generelt godt i Rogaland. Det er 24 brukere registrert i AR5Web fordelt på 11 kommuner. Det kunne vært flere kommuner som benyttet AR5Web, og vi må undersøke hva som er grunnen for at under halvparten av kommunene benytter denne løsningen for kontinuerlig ajourføring. Alle kommunene i Rogaland har hatt periodisk ajourhold av AR5 etter 2019. Det har vært samtale med to kommuner om behov for periodisk ajourhold som begge har endt ut med at det ble enighet om behov.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5	Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	0	0	23

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)**Rapportere på**

Rapportere om bruk av anmeldelser.

Vi har ikke hatt noen saker på landbruks- og matdepartementets område som vi har anmeldt i 2023. Vi har heller ikke hatt noen saker som har vært så alvorlige at vi har vurdert anmeldelse.

Vi har blitt kontaktet av en kommune som hadde oppdaget mulig forfalskning av avløserutgifter. Vi har bistått kommunen, og har blant annet sendt over Landbruksdirektoratets veiledningsmateriale for vurdering av anmeldelse. Per dags dato er saken enda til vurdering hos kommunen.

Utteksling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)**Rapportere på**

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer.

Vi har et godt samarbeid med Mattilsynet regionalt. Likevel er vår oppfatning at etterlevelsen av rutinene for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen kan bli bedre.

Mattilsynet glemmer å sende oss og kommunen kopi av enkelte saker som burde vært sendt over i løpet av året. Vi har rutinemessige møter med Mattilsynet hvert år, blant annet ett i desember for å sikre at vi og kommunene har fått nødvendig informasjon om aktuelle saker før vedtak om utbetaling av tilskudd på nyåret. De fleste saker sendes over uten oversendelsesbrev. Vi vet derfor ikke alltid hvilket punkt i avtalen Mattilsynet sorterer saken under, og inndelingen i tabellen under er derfor vår vurdering av hvilket punkt i avtalen saken sorterer under. Vårt inntrykk er at de fleste sakene vi får oversendt er så alvorlige at de skal oversendes i henhold til rutinene, men vi har fått saker i 2023 som vi har lurt på om det var rett å sende over. Vi har selvfølgelig ikke oversikt over om det er saker vi burde hatt som vi ikke får tilsendt.

I tillegg til møter Statsforvalteren har hatt med Mattilsynet i 2022, har Mattilsynet regionalt også hatt møter med noen av kommunene. Både Mattilsynet og kommunene gir uttrykk for at slike møter er svært nyttige. Et viktig tema på disse møtene med kommunene er utveksling av informasjon om foretak hvor forholdene (enda) ikke er så ille at de kommer inn under avtalen om oversending av saker. Det kan være viktig at kommunen kjenner til disse sakene, og i noen tilfeller kan kommunen iverksette ulike typer tiltak for å bedre situasjonen både for bonde og for dyr.

Vi sender også Mattilsynet regionalt rapporten over vanlig jordbruksproduksjon på sau, som Mattilsynet bruker i sin risikovurdering når de skal velge ut foretak som de skal på tilsyn til. I 2023 har Mattilsynet hatt tilsyn i en rekke sauehold, delvis plukka ut ved hjelp av rapporten, og har oppdaga flere svært dårlige dyrehold. Vi har fått oversendt 22 saker fra Mattilsynet som er relevante for tilskuddet for 2023 – dette er flere saker enn vi har fått de siste årene. Et flertall av sakene gjelder dårlig dyrevelferd i sauehold.

Vi følger opp hva kommunen gjør i alle sakene hvor Mattilsynet har sendt kopi av dokumenter i henhold til rutinene. Dersom vi ser at kommunen ikke ser ut til å følge opp saken med en vurdering og evt. reaksjon i tilskuddet når det nærmer seg frist for ferdigbehandling av sakene, kontakter vi alltid kommunen. Dersom kommunen likevel ikke følger opp, vurderer vi å oppheve kommunens vedtak.

Ved frist for rapportering er det fremdeles en del søknader som er under behandling i eStil-PT som gjelder dyrevelferdssaker. Disse er ikke behandlet innen friste fordi kommunen avventer dokumentasjon eller informasjon fra Mattilsynet, eller venter på kommentarer til varsel om at tilskudd blir avslått. Vi følger med på hva kommunen gjør i de sakene som ikke er endelig godkjent. Ellers har vi følgende kommentar til tallene i tabellen under punkt 283: Utveksling av informasjon om dyrevelferd – 2023:

Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (aktivitetsforbud):

- 4 av de 10 sakene gjelder foretak som ikke søker om tilskudd.

Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hel eller delvis avvikling):

- 1 av de 7 sakene gjelder foretak som ikke søker om tilskudd

- 3 av søknadene er ikke ferdigbehandlet

Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlig dyrehold):

- I 2 av sakene er det betalt ut tilskudd til det aktuelle dyreholdet. I én av disse sakene mener vi også at det er riktig å vurdere dyreholdet som vanlig jordbruksproduksjon. I den andre saken er vår foreløpige vurdering at kommunen har gjort feil vurdering, og vi vil se på om vi skal oppheve kommunens vedtak.

- 2 av de 5 søknadene er ikke ferdigbehandlet

I tillegg til sakene ført opp i tabellen under, har kommunen avslått tilskudd til dyreholdet i en annen sak hvor det tidligere er gitt aktivitetsforbud for det aktuelle dyreslaget, men hvor foretaket av ulike årsaker fremdeles har dyr. Vi har også en sak vi har fått oversendt fra Mattilsynet, hvor søker er dømt til fengselsstraff for et grovt brudd på dyrevelferdsregelverket over mange år. Saken er spesiell og sortere ikke inn under noen av punktene i rutinene, men er likevel svært alvorlig. Kommunen vurderer om det er riktig å avkorte tilskuddet til saueholdet etter § 11 i dette tilfellet.

Utteksling av informasjon om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Herav antall saker der kommunen vurderer at foretaket ikke oppfyller vilkåret vanlig jordbruksproduksjon, § 2	Herav antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Herav antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)	10	6	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hel/delvis avvikling)	7	3	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)	5	1	0	2
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøtsel av dyr)				
Saker som ikke er i tråd med rutinen punkt 3				

Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall møter	Herav antall møter samarbeidsavtalen var tema	Herav antall møter der pågående saker var tema	Herav antall møter der kontaktperson med ansvar for oppfølging av samarbeidsavtalen i Statsforvalteren møtte
Møter gjennomført med Mattilsynet	3	3	3	3

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Rapporter iht. tabell vedrørende vedtak knyttet til avvikling av pelsdyrproduksjon.

I løpet av 2023 har 14 foretak startet riving- og oppryddingsarbeidet helt eller delvis, og det er gitt rammebevilgning på 33 606 250 kroner til riving og opprydding. Siden oppstarten er det 41 foretak som har fått rammebevilgning på til sammen 87 157 720 kroner. 18 foretak er helt ferdig. 17 pelsdyrforetak har investert i ny næring eller fornyet annen driftsgren.

Kompensasjon og erstatninger etter avvikling av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlede saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Presaksbehandling for erstatning etter avvikling av pelsdyrhold	5	0	0	5
Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding	16	0	2	14
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	0	0	0	0
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	21	0	2	19

Forutsetninger - rapporterer på saker som er behandlet i 2023. Når det gjelder rivingssaker, så betyr ferdig behandlet at vi har gitt rammebevilgning. Selve rivingstiltaket er ikke ferdig.

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av statsforvaltere skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen hver av de fire fagområdene.

Gjelder ikke Rogaland.

Rapportering jord-, konsesjons- og odelslov (fra kapittel 7.3.9.10 i TB)

Rapportere på

Rapportere i tabeller om saker statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2023.

Vi opplever gjennom flere konkrete saker fra Rogaland at prisregelverket i konsesjonsloven § 9a ikke har slik virkning som det er tenkt i loven. Det er stor interesse for å kjøpe landbrukseieendommer, og det er ofte slik at kjøpere med planar om å drive tradisjonelt landbruk ikke har økonomi til å følge med i konkurransen. Det gjeld er også naboer som kunne vært aktuelle for kjøp av tilleggsjord. Bakgrunnen for dette er at flere eiendomsmeglere ikke aksepterer at kjøper tar forbehold om konsesjon, og kjøper forplikter seg til å betale avtalt kjøpesum. Dersom kjøper ikke får konsesjon grunnet for høy kjøpesum, blir eiendommen solgt videre til en annen i familien til lavere pris. Eller kjøpet skjer gjennom et aksjeselskap, for så å selge videre til personlig eierskap om det ikke blir gitt konsesjon.

Vi registrer ellers ingen klagesaker som gjelder driveplikt i 2023, og det kan skyldes at kommunene ikke prioriterer oppfølging av driveplikten i tilstrekkelig grad. Vi har besluttet å lage en spørreundersøkelse om tema driveplikt og behandlinga av leieavtaler, den blir gjennomført januar/februar 2024.

Saker etter jord- og konsesjonslov - vedtak

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Endret	Stadfestet
Vedtak i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	0	0	0
Vedtak i klagesaker om deling – jordloven § 12	7	0	7
Vedtak i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd (forskrift om nydyrking)	0	0	0
Vedtak i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0	0	0
Vedtak i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten - jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon – konsesjonsloven § 9	2	1	1
Vedtak i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar – konsesjonsloven § 9	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie – konsesjonsloven § 9 siste ledd	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense – konsesjonsloven § 7	0	0	0

Saker etter jord- og konsesjonslov - utfall av søknaden/saken

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Avslått	Fritak	Pålegg gitt	Ingen pålegg	Merknad
Utfall av søknaden i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om omdisponering – jordloven § 9	3	1	2	0	0	0	0	
Utfall av søknaden om deling i klagesaker – jordloven § 12	7	0	0	7	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om deling – jordloven §12	8	3	3	2	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	1	1	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	2	0	0	2	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	1	0	0	1	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense - konsesjonsloven § 7	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om fritak fra driveplikten – jordloven § 8 a	1	1	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av saken i førsteinstansbehandling av saker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0	0	0	0	0	

Saker etter jord- og konsesjonslov - omdisponering

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Dyrka areal (fulldyrka- og overflatedyrka jord og innmarksbeite) ant. da.	Dyrkbart areal (skog, myr, etc.) ant. da.
Bolig	0	0	0
Hytte ol.	1	0	1
Forretn., kontor, industri	0	0	0
Off./priv. tjenesteyting	0	0	0
Andre byggeområde	2	1	1
Skogplanting	0	0	0
Samferd. og tekn. infrastruktur	2	1	1
Grønnstruktur	0	0	0
Golf	0	0	0
Forsvaret	0	0	0
Andre landbruksformål	0	0	0
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0	0	0

Har valgt å sette 1 dekar der det har gått med areal da det ikke går ann å rapportere med kommatall. Medgått areal er fra 0,1 til 0,5 dekar på den enkelte post. Totalt har det gått med 1,5 dekar i alle sakene så tallene i tabellen på totalt 5 dekar er tre ganger så stort som faktisk medgått areal.

Saker etter jord- og konsesjonslov - driftsenhet

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Driftsenhet	Ikke driftsenhet
Vedtak	5	4	1
Påklaget til Landbruksdirektoratet	0	0	0

Saker etter jord- og konsesjonslov - omgjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	§ 35 første ledd a) jf. annet ledd	§ 35 første ledd b) jf. annet ledd	§ 35 første ledd c) jf. annet ledd	§ 35 tredje ledd
Varsel om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0	0	0	0	0
Varsel om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	1	0	0	0	1
Vedtak om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0	0	0	0	0
Vedtak om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0	0	0	0	0

Saker etter jord- og konsesjonslov - kontrollhemmel

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Delingssak	Drivepliktsak	Omdisponeringssak	Konsesjonssak
Antall saker	43	15	0	1	27

Vi har hentet inn alle vedtak etter jord- og konsesjonslov i tre kommuner (Lund, Tysvær og Karmøy) i 2023, og valg av kommuner blir gjort delvis ut fra en risikovurdering. Det vil si at vi opplever at politiske vedtak i de aktuelle kommuner utfordrer lovverket. Vi har valgt ut 3-4 kommuner for slik innsending de siste årene, og det er vårt erfaring at dette er nyttig. Det gir oss også nyttig kunnskap om hvordan praksisen er i de ulike regioner, og det er bare unntaksvis at vi overprøver/omgjør kommunale vedtak. Vi får sjelden negativ tilbakemelding på vår praksis, det blir faktisk etterspurt.

Nydyrking av myr - utfall av søknader i første- og klageinstans

Betegnelse på rapporteringskrav	Søknader i alt	Innvilget i alt	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Innvilget som følge av at myr er eneste dyrkingsressurs	Innvilget som følge av ivaretagelse av særskilte produksjoner i myr på fjellgrunn	Innvilget som følge av tap av andre produksjonsarealer	Søknader om dispensasjon for å nydyrke myrarealer avslått	Merknad
Søknader i førsteinstans om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	7	3	0	2	1	0	0	4	
Utfall av søknaden i klagesaker om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	2	2	0	1	1	0	0	0	

Nydyrking av myr - størrelse på arealene som er omsøkt

Betegnelse på rapporteringskrav	Omsøkt i alt	Omsøkt areal dyp myr	Omsøkt areal grunn myr	Innvilget myrareal i alt	Innvilget areal dyp myr	Innvilget areal grunn myr	Avslått myrareal i alt	Avslått myrareal dyp myr	Avslått myrareal grunn myr
Informasjon om omsøkt myrareal	63	28	35	20	10	10	5	0	5

Nydyrking av myr - ferdiggodkjent nydyrket myrareal

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker der nydyrking av myrareal er gjennomført og arealet er ferdiggodkjent	Ferdiggodkjent myrareal i alt	Ferdiggodkjent areal dyp myr	Ferdiggodkjent areal grunn myr
Informasjon om ferdiggodkjente saker	35	35	2	33

Odelsfrigjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker i alt	Samtykke til odelsfrigjøring gitt	Avslag på søknad om odelsfrigjøring	Merknad
Saker om odelsfrigjøring	0	0	0	Statsforvalteren har ikke hatt noen saker om odelsfrigjøring til behandling i 2023.

Statsforvalteren har ikke hatt noen saker om odelsfrigjøring til behandling i 2023.

Det todelte målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)**Rapportere på**

Rapporter på status i forvaltningen av det todelte målet for rovviltpolitikken, både på landbruks- og reindriftsområdet

Rogaland har ikke prioriterte rovviltområder, og det er heller ingen bestandsmål for gaupe, jerv, bjørn eller ulv i regionen. Hele regionen er prioritert for beitebruk. Vi har tett dialog med aktuelle parter, inkludert bondeorganisasjoner og det interkommunale fellingslaget. Det gjør at vi sikrer raskt uttak av skadegjørende dyr, ved å støtte opp under fylkesomfattende skadefelling.

Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)**Rapportere på**

Rapporter på status for forvaltningen av ordningene Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen på landbruks-, natur- og kulturmiljøområdet.

Regional UKL-samling ble i 2023 avholdt på Utsira sammen med Suldal og Stavanger kommune. Utsira har vedtatt forvaltningsplan for UKL. SF opplever at samarbeidet mellom de ulike aktørene fungerer bra, og at kommunene i økende grad tar ansvar. UKL-områdene får positiv oppmerksomhet, og vi ser at det skaper næringsutvikling i områdene og i nærområder, bl.a. knyttet til reiseliv.

Rogaland har tre UKL-områder: UKL-Rennesøy, UKL-Suldal og UKL-Utsira. Rogaland sine tildelte UKL-midler på 1,6 mill., som ble fordelt ganske likt på de tre områdene, ble brukt opp i 2023. Utsira fikk i tillegg tildelt kr. 20 000,- av UKL-midler som var avsatt til nettverkssamlinger.

Rogaland sin regionale UKL-nettverkssamling fant sted på UKL-Utsira i oktober 2023. Samlingen har som formål å få involverte aktører i UKL-områdene til å bli bedre kjent med hverandre og dra nytte av hverandres erfaringer med/uten forvaltningen til stede. Landbruksdirektoratet, grunneiere og kommuneansatte fra UKL-områdene deltok på samlingen. Landbruksdirektoratet sin informasjon blant annet om overordna føringer for UKL-satsingen i Norge var spesielt viktig for deltakerne å få med seg. Deltakerne mente fagsamlingen var nyttig, hadde variasjon i tema, det var god tid til dialog og tid til sosialt samvær. Stavanger kommune stiller som vert for regional nettverkssamling for UKL i 2024, om det ikke blir noen nasjonal nettverkssamling for UKL i 2024.

På grunn av store forskjeller mellom UKL-områdene i Rogaland, omtales områdene hver for seg.

UKL-Utsira

33% av tildelte UKL-midler på kr 530 000,- ble brukt til UKL-forvaltningsplanen som nå er fullført. 40% av UKL-midlene er innvilget til to vannmiljøtiltak. Et tiltak er et 2-årig prosjekt for manuell opprensning av et gjengrodd bekkeløp der ulike fagpersoner vil bidra innen sine fagområder. Konseptet og metodikk som kommer frem av prosjektet er ment å gi en overføringsverdi til lignende satsinger andre steder i landet. Det andre tiltaket skal redusere næringsavrenning fra landbruksareal, for å minske algeoppblomstring i Nordvikvågen.

Resterende UKL-midler ble i hovedsak brukt til å fjerne sitkagran, til fellestiltak for beiting i utmark på øya og til delfinansiering en masteroppgave om UKL med temaet: «Hvordan kan UKL bli en katalysator for å utvide handlingsrom og øke lokal deltagelse i arealplanlegging».

UKL-Suldal

Suldal kommune fikk tildelt kr 531 000 i UKL-midler for 2023. Bevilget midler hadde stor bredde. 5,3% av tildelte midler gikk til høying i brattlendt terreng og tilrettelegging for friluftsliv. 94,7% gikk til engangstiltak med stor bredde. Av tiltak nevnes skjøtsel av høsteskog, restaurere bygg, fjerne sitkagran, informasjonstiltak, skilting og næringsutvikling. Kommunen la godt til rette for effektiv refotografering ved Oscar Puschmann. Suldølingene ga gode tilbakemeldinger etter kveldsmøtet der Oscar presenterte resultatet av refotograferingen.

En av UKL-gårdene, Børkjenes, fikk tildelt Olavsrosen av Norsk kulturarv i 2022. Olavsrosen ble overrakt med ca. 130 besøkende til stede, i et godt og vellykket arrangement under en åpen dag på gården den 04. juni 2023.

SF er positiv til at kommunen vil innlemme en eiendom til i UKL. En ekstra grunneier er positivt for blant annet de sosiale forholdene mellom grunneierne i UKL-Suldal.

UKL-Rennesøy

Stavanger kommune fikk tildelt kr 540 000 i UKL-midler for 2023. Med kr 256 780 i inndratte midler hadde UKL-Rennesøy kr 796 780 disponibelt i 2023. UKL-midlene ble brukt opp.

42,5 % av midlene gikk til driftstiltak: skjøtsel av kystlynghei, skjøtsel av areal med høyt biologisk mangfold og kompensasjon for redusert avling på innmark som ikke skal gjødsles. 57,5% av UKL-midlene ble innvilget til engangstiltak, i hovedsak avsetning av midler til evaluering av UKL-Rennesøy, større tiltak for å rydde einer/oppslag av sitkagran i kystlynghei, oppdatering av skjøtelsesplaner etter NIN-kartleggingen 2021-2022 og informasjonstiltak.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Bidrar tiltak støttet av tilskuddsordningen til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte?	Suldal: UKL-midlene brukes i samsvar med forvaltningsplan og skjøtelsesplaner til blant annet tiltak for biologisk mangfold, ferdsliv, friluftsliv, vegetasjonsrydding, kulturmiljø og næringsutvikling. Tilskuddet har bidratt positivt til å ivareta naturmangfold, kulturarv og aktiv jordbruksdrift. Rennesøy: UKL-midlene bidrar betydelig, men det er behov for mere UKL-midler for å ivareta naturmangfold, kulturarv knyttet til vanlig jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte. Utsira: Absolutt. Vi har hatt fokus på innhenting av grunnlagsdata og informasjonstiltak nå i første omgang. Hele kommunen er NIN-kartlagt, slik at de mest biologisk interessante i UKL-områdene er kartlagt. Men også gjennomført tiltak med åpne vannspeil i kommunen, med slusing av vann inn i rensesepark.
Er natur- og kulturmiljøverdiene i områdene styrket eller svekket?	Suldal: Natur- og kulturmiljøverdiene er styrket. Gamle bygg i UKL-Suldal blir gradvis restaurert. Skjøtsel av kulturlandskap i bratt terreng blir opprettholdt tross krevende arbeid. Gården Børkjenes fikk Olavsrosa i 2022. Rennesøy: I de fleste delene av UKL-Rennesøy er natur- og kulturmiljøverdiene positivt styrket. Utsira: Natur og kulturmiljøene, der vi har hatt tiltak er styrket
Er det positive trender i områdene?	Suldal: Det er positive trender i UKL-Suldal. At gården Våge søker å få UKL-status viser at UKL er attraktivt for andre i Suldal. At en UKL-grunneier planlegger et nybygg eller vil bygge om sin driftsbygning er et positivt signal på vilje til å satse på videre landbruksdrift. Rennesøy: Det er positive trender i UKL-Rennesøy. Mye gammel kystlynghei er ryddet og brent de siste årene. Gjerder er satt opp i kystlynghei og rundt naturbeitemark for bedre å kunne styre et beitetrykk som er positivt for ivaretagelse av naturtypene. Utsira: Ja
Er det noen spesielle trusler eller utfordringer mot natur- og kulturmiljøverdier eller jordbruksdrift i områdene?	Suldal: At antall UKL-områder øker mens UKL-potten reduseres er uheldig. Gode og planlagte prosjekt som skal ivareta natur- og kulturverdier og jordbruksdrift mål etter oppsatt forvaltningsplan står i fare for ikke å bli realisert på grunn av begrensning med midler. Vi ser av den grunn, allerede en redusert motivasjon for UKL-innsats hos enkelte grunneiere. Rennesøy: Noen av kystlyngheiene i UKL-Rennesøy har utfordringer med for høyt beitetrykk og tråkk. Skjøtsel i utilgjengelige områder som i brattskrånninger er vanskelig og er utsatt for gjengroing. Utsira: Jordbruket står sterkt i kommunen, på tross av få husdyrbruk. UKL status har gitt håp om flere midler og fortsatt satsning. Mange eldre landbruksbygg står til forfall, disse bygg er viktige spor fra tidligere drifter av fiskerbonden. Forsvinner disse vil mye av forståelsen av UKL-landskapet forsvinne.
Blir ordningen brukt i næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier og jordbruksdrift?	Suldal: Ordningen blir brukt til næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier, og jordbruksdrift. UKL-Suldal har tradisjonell jordbruksdrift i området. Nytt i 2023 var tre nye produkt på VisitSuldal innenfor UKL-områdene: utleie overnatting, selskapslokale og guida turer. Rennesøy: UKL-Rennesøy har en begrenset tildeling til næringsutvikling. Kommunen jobber med og ønsker å få til mer for å øke satsingen på næringsutvikling basert på verdiene i UKL-Rennesøy. Utsira: Vi har vært med på å gi støtte til no-fence klaver på sau og kjøttfe. Disse vil muliggjøre beiting av unytta rest arealer.
Finnes det en overordnet forvaltningsplan for området (ja/nei)?	Suldal: Kommunen har startet med å oppdatere og revidere forvaltningsplanen for UKL-Suldal som gikk ut 2023. Rennesøy: Ja Utsira: Ja. https://utsira.kommune.no/wp-content/uploads/2023/11/22_00092-13-UKL-Forvaltningsplan-21032023-259247_7_1.pdf
Fungerer de overordnede forvaltningsplanene/områdeplanene på en hensiktsmessig måte for å prioritere de viktigste tiltakene knyttet til alle deltema omfattet av formålet med ordningen?	Suldal: Forvaltningsplan har fungert godt med tanke på prioritering av tiltak. Rennesøy: Ja Utsira: Ja
Fungerer samarbeidet mellom de ulike aktørene på lokalt og regionalt nivå på en tilfredsstillende måte?	Suldal: Samarbeidet på lokalt nivå fungerer bra. Det var veldig bra Statsforvalteren sto for regional UKL-samling på Utsira høsten 2023. Rennesøy: Samarbeidet fungerer stort sett. Det er fortsatt noen uenigheter mellom grunneierne og forvaltningen rundt utforming av nye trafikkerte turstier med mye slitasje. Utsira: Ja

Styrke arbeid og helse som fagområde (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for kartleggingen av tjenestehandlingen som er etablert mellom NAV-kontor og kommunenes helse- og omsorgstjeneste
- Redegjøre for felles tiltak for å styrke og bedre tjenestehandlingen om tjenestemottakere/pasienter som har behov for tjenester fra NAV og helsetjenesten

Vi mottok kopi av kartlegging fra NAV og helsetjenestene som ble gjennomført i 2021, og som ble kommentert i tidligere års rapporter.

Vi har i 2023 ikke fått nytt oppdrag eller i egen regi gjennomført nye kartlegginger.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Klima- og Miljødepartementet. Avviket mellom 2022 og 2023 på fagkapitlene, skyldes mindreforbruk i 2022. Grunnet krevende prosjektering og derfor manglende igangsatt arbeid med våtmarksrestaurering.

Helse og sosial og barnevern. Vi har brukt midlene i tråd med tildelingen på de ulike fagområder når det gjelder stillingsressurser. Vi har hatt noe restmidler knyttet til tilskudd til kommuner. Dette skyldes mangel på søknader og søknader som ikke er i tråd med regelverk for ordningen.

Samfunnsavdelingen. Det er brukt midler i tråd med tildelingene på de ulike områdene, men det har vært et mindreforbruk isolert sett på grunn av bl.a. høye refusjoner av sykepenger. Disse refusjonene har imidlertid bidratt til å balansere embetet sine utgiftsposter i 2023.

Landbruks- og matdepartementet. Avvik mellom 2022 og 2023 skyldes vakanse i stillinger i rekrutteringsprosessene, samt refusjon av sykepenger.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2023	Fagdep. 2023	Kapittel 0525, 2022	Fagdep. 2022
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	3 803	1 902	2 278	1 704
Barne- og familiedepartementet	9 677	1 184	8 694	1 654
Helse- og omsorgsdepartementet	26 573	10 287	25 354	8 852
Justis- og beredskapsdepartementet	7 622	14 237	7 214	12 597
Klima- og miljødepartementet	17 879	7 585	17 852	5 996
Kommunal- og distriktsdepartementet	49 204	245	48 243	1 716
Kunnskapsdepartementet	12 055	24 270	13 112	10 748
Landbruks- og matdepartementet	19 236	0	19 278	0
Andre	283	383	30	232
Sum	146 332	60 093	142 055	43 499

Delårsvirkning av lønnskompensasjonen år 2023 spiller en rolle for lønnskostnaden til alle departement. Det er reduksjon hos Kunnskapsdepartementet på grunn av flytting av 1,45 st til res.omr 770 (feil res.omr i år 2022). Hos Kommunal- og distriktsdep. ble det flyttet totalt 1 st fra res.omr 600 til 910 (apostiller) og 820 (feil res.omr i år 2022). Kart/Gis er flyttet fra res.omr 600 til 660. Husbankforsøket har hatt en reduksjon i kostnadene ifht fjoråret. Det er fortsatt økte ressurser til tilsyn og klagesaksbeh res.omr 820. Av fagdepartementene er det en stor økning hos Kunnskapsdepartementet på grunn av at eksamener og honorar-/reiseutbetalinger til sensorer er i full gang igjen (+ 13 mill kr på res.omr 319). Økte ressurser til Vergemål og res.omr 840 hos Helse- og omsorgsdep. Res.omr 699 har vært uten belastning dette året.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Budsjettfordelingsmodellen har bedret våre muligheter til måloppnåelse og det er først i 2023 samtlige besatte stillinger tilfres. Økte stillingsressurser gjør det mulig for oss å utføre de oppgaver vi er satt til i dag på en bedre måte.

Innenfor de gitte økonomiske fullmakter i 2023, mener vi at embetet løste samfunnsoppdraget på en tilfredsstillende måte.

Det er fortsatt ikke samsvar mellom oppdrag og ressurser fra flere av våre oppdragsgivere og det er svært utfordrende. Særlig gjelder dette oppdrag fra HOD og KDD. Utfyllende kommentarer og avvik er beskrevet i det enkelte rapporteringspunkt.

For detaljert regnskapsresultat henvises det til kapittel VI i årsrapporten.

3.6 Andre forhold

Kongelige påskjønnelser

I 2023 ble én innbygger i Rogaland tildelt Kongens fortjenstmedalje og én innbygger utnevnt til Ridder 1. klasse av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden.

To mottakere av Kongens fortjenstmedalje fra 2022/2023 fikk invitasjon til mottakelse på Slottet.

4 Styring og kontroll hos statsforvalteren

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging

Vi har etablerte styringsprinsipper og styringssystem, basert på mål-, resultat- og risikostyring. Vi har også Økonomiinstruksen som gjelder for alle som er involvert i økonomiforvaltningen i embete. Strategisk arbeid i embetsledelsen og budsjettmøtet vi gjennomfører etter at vi har mottatt de foreløpige styringsdokumenter er viktig for vår planlegging både på kort og lang sikt.

Overordnet styring skjer gjennom ledergruppa/embetsledelsen. Ledergruppen er embetets øverste strategiske, samordnende og besluttede organ og har faste ukentlige møter. Ledergruppen utgjør også Statsforvalterens beredskapsledelse. Ledermøte består av statsforvalter, assisterende statsforvalter, avdelingsdirektørene, kommunikasjonsjef og administrasjonsleder. I gitte situasjoner tiltrer fylkesberedskapssjef møtet, jf. Statsforvalteren sin beredskapsplan.

For å sikre god involvering har vi også møter i utvida ledergruppe en gang i måneden. Formålet er å sikre god involvering og gjensidig orientering og for å drøfte og forankre aktuelle saker. Møte er sammensatt av ledermøte, samt assisterende direktører, personalsjef, økonomisjef og fylkesberedskapssjef. Vi har også en nestledergruppe som møtes minst månedlig. Nestledermøte er også vårt sikkerhetsutvalg og vår arena for samordning av praksis innen HR og økonomi. De kan også få særlige oppdrag fra ledergruppa og resultatet av slike oppdrag presenteres i utvida ledergruppe. Informasjonssikkerhet har høy oppmerksomhet i embetet. Vi deltar og har også ledelsen av Fagutvalget for informasjonssikkerhet. Her deltar samtlige embeter, STAF og personvernombudet. Representant for DSS har deltatt på vegne av KDD.

Vi har etablert overordnede styringssystem og i 2023 er samtlige overordnede styrende dokumenter gjennomgått og revidert og vedtatt i embetsledelsen/ledergruppa. Avdelingsvis styring skjer gjennom bl.a. Måldokumentene og virksomhetsplan. Avdelingene utarbeider også egne styrende dokumenter på grunnlag av våre overordnede dokumenter. FN's bærekraftsmål er forankret både i våre overordnede dokumenter og i fagavdelingenes styrende dokumenter. Risiko vurderes både i sammenheng med budsjettarbeidet og ved virksomhetsplanleggingen.

Embetsledelsen har med utgangspunkt i overordnede styrende dokumenter oppfølgingsmøter med avdelingsledelsen i fagavdelingen og stabene hvert tertial der bl.a. måloppnåing og ressursbruk og risikostyring er faste tema. Det er også tertialvis felles gjennomgang i ledermøtene.

Ledergruppen har fastsatt følgende strategiske satsinger: Barn- og unge, Klima og Bærekraftige velferdssamfunn. I tillegg har vi hatt "Kommunedialog gjennom bruk av Kommunebilde" som internt satsingsområde. Disse strategiske satsingsområdene er forankret i FN's bærekraftsmål og i Barnekonvensjonen.

Det overordnede målet med å ha strategiske satsingsområder er at embetet sammen skal få til noe mer enn det hver avdeling kan klare alene. Samtidig innebærer satsingsområdene en klar felles prioritering av tema og oppgaver som skal ivaretas i embetet.

4.1.1 Statsforvalterens risikostyring

Vi har gjennom våre styrende dokumenter etablerte styringsprinsipper og styringssystem, basert på mål-, resultat- og risikostyring. Avdelingsvis blir risiko vurdert og tilbakemelding gitt i internt budsjettmøte som gjennomføres etter at vi har fått foreløpige oppdragsdokumenter.

Helhetlige vurderinger av risiko for måloppnåelsen blir vurdert på bakgrunn av tilbakemeldingen i budsjettmøtet og i de tertialvis møter med avdelingsledelsen i fagavdelingen og stabene. Avdelingsvis utarbeides det både Måldokumenter for året og Virksomhetsplaner som også blir risikovurdert og tiltak blir iverksatt for å redusere risikoen for avvik. Virksomhetsplanene blir revidert og måloppnåelse og risiko vurdert dynamisk gjennom året.

Embetsledelsen har tertialvise møter med fagavdelingen med bakgrunn i våre styrende dokumenter. I disse møtene er blant annet, status for måloppnåelse, ressursbruk, økonomi, personal og risikostyring er faste tema. Regnskapstallene blir også fulgt opp og gjennomgått tertialvis i ledermøtet.

4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Vi har i 2023 gjennomgå våre styrende dokumenter og utvikle dem med bakgrunn i erfaringer og læring vi har fått etter gjennomført lederutviklingsprogram med Vidsyn, Utsyn og Fremsyn. Vi har også delt noen av våre styrende dokumenter med de andre embetene.

Vi har styrende dokumenter som Økonomiinstruks, Delegeringsreglement både overordnet, avdelingsvis og for stabene, som sikrer to signaturer og god kontroll med forvaltningsvedtakene og tilskuddsforvaltningen. Vi har i 2023 også utarbeidet Retningslinje for tilskuddsforvaltning.

Samtlige assisterende statsforvalter deltar inn i et nettverk som ble etablert under lederutviklingsprogrammet og nettverket tok i 2023 initiativ til fellesmøte i Oslo i månedsskifte 30. nov. til 1. des. hvor vi hadde fokus på arbeidet vårt med internkontroll. Vi inviterte tidligere departementsråd Eivind Dahle for å holde presentasjon og dialog om internkontroll, i tillegg holdt tre av oss forberedte innlegg om vår internkontroll. Rogaland gikk gjennom våre Retningslinjer for embetsstyring og Overordna mål og strategier og har delt disse. Det ble en god og nyttig erfaringsdeling som vi ønsker å videreføre også i 2024.

Fra 1. januar 2023 har SFRO opprettet en ny Elements-struktur for styrende dokumenter. Her lagres både våre overordnede styrende dokumenter og de avdelingsvis styrende dokumentene. I 2023 har dokumentene blitt lagt inn etter hvert som de har blitt revidert eller opprettet. Dette har gitt alle ansatte en svært mye bedre oversikt over gjeldende dokumenter og vi følger også arkivloven.

Vi bruket tidligere RM til dokumentstyring, avvikshåndtering og risikoanalyser. Dokumentene i RM har i 2023 blitt flyttet over til Styringsbiblioteket.

Risiko-modulen i RM er også avsluttet og vi har et sterkt ønske om å få på plass et nytt verktøy i forbindelse med innkjøp av nytt avvikssystem. Vi har brukt den av blant annet til risikovurderinger innenfor informasjonssikkerhet og HMS. Dersom det kommer en enkel og god modell vi den også kunne brukes innenfor virksomhetsplanleggings-arbeidet i større grad enn i dag.

Avvikssystemet er også i prosess for ny anskaffelse gjennom STAF og vi deltar i dette arbeidet. Det etablert en midlertidig løsning.

Felles styringssystem for informasjons- sikkerhetsområdet mellom samtlige embeter og STAF gjøre det også påkrevd å få på plass en god avviks modul og det må legges til rette for at også Personvernombudet kommer inn i sløyfen for avvik som gjelder informasjonssikkerhet og personvern og det bør etableres en god funksjonalitet for å melde avvik videre til Datatilsynet.

Vi har også i 2023 hatt oppmerksomhet på avvik på informasjonssikkerhet og HMS og har fått en liten økning i mengden meldte avvik.

Tilgangsstyringen går gjennom SAMS og blir brukt, men vi opplever det som et tungt system som kunne vært forbedret.

Vi tok i bruk DFØ sin Lønnsforhandlings modul i 2023 og opplevde noen utfordringer, men vi har god tro på at dette blir forenkende og effektiviserende for lønnsforhandlings arbeidet for alle involverte parter.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren

Vi har fortsatt utfordringer med full måloppnåelse på enkelte sakfelt særlig på helse-, sosial- og barnevernsområdet og med klagesaksbehandlingen etter pbl. fra KDD grunnet omfanget av settesaker fra SFVE.

Vi har god og variert alderssammensetning og god kompetanse på samtlige fagområder.

Totalt sykefravær har økt fra 4,8 prosent i 2022 til 5,5 prosent i 2023. Kvinner har et markant høyere sykefravær enn menn.

Turnover var i 2022 8,8 prosent og er 4,8 prosent i 2023.

Høsten 2022 bestemte embetsledelsen å foreta en lønnsøkning for alle medarbeiderne våre, utenom de ordinære lønnsforhandlingene, for å forsøke å beholde kompetanse og for å bedre rekrutteringsmulighetene våre. Dette har blitt godt mottatt og turnoveren har stabilisert seg i 2023.

Vi har ikke hatt tilsvarende stor utfordringer med rekruttering til utlyste stillinger i 2023, som vi opplevde i 2022.

Statsforvalteren i Rogaland må være en konkurransedyktig og attraktiv arbeidsplass for å konkurrere om og beholde kvalifisert og kompetente medarbeidere. Vi har i det siste erfart at noen flere av våre medarbeidere har valgt å gå av med pensjon tidlig enn vi har hatt praksis for i embetet.

Vi har igangsatt et arbeide med å rekruttere og beholde gode medarbeidere i 2023 og dette vil bli ferdigstilt i 2024.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Det har blitt anskaffet noen nye kontormøbler også i 2023. Ut over slikt inventar er det begrenset hvilke eiendeler av vesentlig verdi embetet besitter. Alt av teknisk utstyr eies og forvaltes av STAF. Vi venter nå på en ny møteromsløsning anskaffet av STAF. Den skal bli installert hos oss denne våren. Embetet leaser tre elektriske biler og en hybrid bil. Den hybride blir skiftet ut med eklektisk våren 2024. Disse blir flittig brukt av våre ansatte til tilsynsbesøk og andre møter.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Statsforvalteren i Rogaland har ikke fått merknader fra Riksrevisjonen i 2023.

Vi har jobbet aktivt med å avdekke avvik og har meldt videre til Datatilsynet i de tilfellene det dreiet seg om brudd på personopplysningsikkerheten. Vi har ikke avdekket alvorlige avvik, men vi har allikevel valgt en praksis med å oversende også slike avvik til Datatilsynet.

Sikkerhetsutvalget vårt har hatt jevnlige møter hvor vi har blant annet gått gjennom de avvik som er meldt inn og diskutert disse.

I Fagutvalget for informasjonssikkerhet, som vi har ansvaret for å lede, har vi i samarbeid med alle embetene og STAF fortsatt arbeidet med å utarbeide et felles ledelsessystem for informasjonssikkerhet. Dette arbeidet er viktig for å sikre at alle embetene får like rammer å forholde seg til.

Vi har oppfordret ansatte til å delta på informasjonssikkerhets-webinarer i regi av STAF. Vi har også hatt stor deltakelse i Hoxhunt-kampanjen, som lærer de ansatte til å identifisere phishing-epost. Tilbakemeldingen på denne formen for opplæring har vært svært god, og vi er glad for at STAF har forlenget avtalen på denne løsningen.

Vi har deltatt på en felles undersøkelse for alle embetene for å måle sikkerhetskulturen. En tilsvarende undersøkelse gjorde vi internt i embetet i 2022 og den vil danne et sammenligningsgrunnlag for å kunne se hvilken retning kulturen har utviklet seg og hva det er viktig at vi har fokus på i 2024.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Medarbeiderundersøkelsen (MUST)

Medarbeiderundersøkelsen ble gjennomført høsten 2022 og vi tok med oss mye av oppfølgingsarbeidet inn i 2023. Avdelingene har jobbet med det internt og i tillegg har medarbeiderskap vært et overordnet fokus fra ledelsen. Ved Personalsamlingen vår i 2023 hadde vi blant annet oppfølgingen av medarbeiderskap i avdelingene som team, med gode presentasjoner fra fagavdelingen.

Lokale lønnsforhandlinger 2023

Vi tok i bruk det utviklede lønnsforhandlingsystemet til DFØ ved årets forhandlinger. Systemet har kort oppsummert fungert bra, men noen tilpasninger må gjøres. Forhandlingsklimaet var godt under forhandlingene og evalueringen etter forhandlingen har avdekket forbedringsområder som har blitt tatt med inn i arbeidet med revisjonen av Personalplanen.

Arbeidsgiver videreførte føringen fra 2022 om å gi et stort generelt tillegg til alle grunnet høye renter- og kostnadsøkninger også i 2023. Gjelder ansatte under Akademiker og Unio avtalen.

Videre har embetet også i 2023 prioritert lønnsutvikling til medarbeidere som har gjort en særskilt innsats.

Det ble ikke satt av egne budsjettmidler til lønnsforhandlingene utover "neste ledernivå". Lederne fikk en lønnsregulering på 5,2%.

Likestilling og diskriminering

Kvinneandelen fortsetter å øke og har i 2023 økt til 72,2% fra 71,6% i 2022. I den kategorien vi har flest ansatte - saksbehandler på rådgiver nivå (kategori 3 i rapport om likestilling i nøkkeltallene) er andel av kvinners lønn av menns lønn på 96,1%. I kategori 4 - saksbehandler på seniornivå er den på 102,2%

Inkludering og mangfold

I alle utlysningstekster har vi med informasjon om inkludering og mangfold og vi innkaller kvalifiserte søkere som enten har opplyst om nedsatt funksjonsevne, hull i CV'en eller innvandrerbakgrunn til intervju. Vi hadde to personer på avtale om arbeidstrening via Nav. Begge var adm. ansatt i en periode etter avtalen med Nav og det har resultert i at begge har fått nye jobber utenfor embetet. Vi har samarbeidsavtale med Universitetet i Stavanger og har hatt flere studenter i praksis, både på bachelor nivå og master nivå.

HMS-arbeid

Vi har jobbet kontinuerlig og systematisk med HMS-arbeidet, og dokumenterer etter internkontrollforskriften §5. Av HMS-tiltak kan nevnes årlig verneunde, jevnlig møter med verneombudene, brannøvelse, HMS-risikovurdering og trening i arbeidstiden. Vi utarbeider en HMS-årsrapport med utførte aktiviteter, inkludert Akan-arbeid og saker som har vært behandlet i AMU. Vi er miljøfyrtårnsertifisert.

SAMU og annet samarbeid med tillitsvalgte.

Vi har 4 faste årlige møter i SAMU(samarbeidsmøter med tillitsvalgte), som alle ble gjennomført. I tillegg hadde vi en ekstra gjennomgang med revidering av våre retningslinjer for arbeid hjemmefra.

Et større arbeid ble startet i 2023, med revidering av vår "Personalplan", som på mange måter er vårt interne personalreglement. I dette arbeidet ble SAMU involvert, og arbeidsgrupper bestående av alle tillitsvalgte, ble startet opp for å jobbe seg gjennom de ulike kapitlene. Herunder ligger også forhandlinger om vår lønnspolitikk, som snart er slutført. Arbeidet med Personalplan som helhet vil bli slutført 2024.

Rekruttere og beholde

Arbeidet med utforming av en strategi på rekruttere og beholde ble startet opp i 2023. Her ble det satt ned en tverrfaglig gruppe, med medlemmer fra flere avdelinger, ledelse og kommunikasjon. Tillitsvalgte er også inne i denne gruppen. Formål er å kunne fange opp eksisterende og mulige fremtidsutfordringer i rekrutteringsarbeidet. Dette arbeidet fortsetter inn i 2024.

Lærling

Det ble gjort et større arbeid for å knytte til oss lærling i 2023, i samråd med STAF. Selv om vi gjennomførte flere intervju, hindret en kombinasjon av begrenset søkermasse og mangel på passende kandidater oss fra å knytte til oss en lærling i 2023. Vi gjøre et nytt forsøk i 2024.

4.3 Andre forhold

Konsulentbruk for år 2023:

Her omtales kjøp av konsulent tjenester fra en (fysisk eller juridisk) person/firma med spesialkompetanse, som for en tidsavgrenset periode engasjeres av virksomheten for å utføre en konkret definert oppgave (kontoene 6700-6730).

Det er ikke fagområder og/eller kompetanseområder der embetet benytter konsulenter i vesentlig grad. Det har blitt brukt 0,24 mill kr på support, vedlikehold og bistand vedrørende Temakart Rogaland, samt noe hjelp til webside/annet vedrørende sensorskolering/fellessensur. Det har blitt brukt 0,19 mill kr på andre konsulent tjenester som karteknisk arbeid, lydproduksjon, musikkinnslag, foredrag/undervisning og lignende. Andre kjøp er noe lederstøtte, til rekrutteringskampanjen for embetene og prosjektnettside for FylkesRos. Totalt ligger kostnaden på omtrent samme nivå som i fjor.

Sak om gyldigheten av en adopsjon

Vi har i flere år hatt en pågående sak om gyldigheten av en adopsjon foretatt på 60- tallet. Det var påstander om at adopsjonen aldri skulle vært gitt tillatelse til og at den ble foretatt på sviktende grunnlag. Det har vært en krevende sak, gitt tiden som har gått og tilgjengelig opplysninger og informasjon. Saken har også versert i media. Saken har vært forelagt overordnet organ som ikke gikk inn på en vurdering av gyldigheten gitt tiden som var gått. I et ønske om å få klarhet i saken ba vi derfor en tidligere sorenskriver om å foreta en intern granskning av statsforvalterens rolle i adopsjonssaken. Konklusjonen i rapporten var klar på at det blant annet var truffet vedtak om adopsjon på mangelfullt og uriktig grunnlag. Overordnet organ er orientert om rapporten og statsforvalteren har personlig bedt den adopterte om unnskyldning for den urett som er begått.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Rekruttere og beholde

Kompetente og engasjerte medarbeidere er det viktigste for vår evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt. Vi har et svært godt arbeidsmiljø nå, og medarbeidere som er både kompetente og faglig motivert. Utfordringen vil være å rekruttere og beholde dem i et stadig strammere arbeidsmarked. Spesielt i Rogaland. Vi vil og skal ikke være lønnsledende, men vi må ha ett konkurransedyktig lønnsnivå, som sammen med spennende faglige oppgaver og et godt arbeidsmiljø gjør oss attraktive. Internt kommer vi til å prioritere arbeidet med å jobbe strategisk med å rekruttere og beholde. Dette arbeidet er godt i gang og strategien vil ferdigstilles i 2024. Men vi vil også være avhengig av de økonomiske rammene fremover og av statens arbeidsgiverpolitikk.

Beredskapssituasjonen

Vi er i en ny beredskapssituasjon som trolig kommer til å vare fremover i tid. Pandemi-håndteringen synliggjorde kommunene og statsforvalternes viktige rolle i en krise. Dette har blitt bekreftet og utvidet i forbindelse med flyktningsituasjonen og at den sikkerhetspolitiske situasjonen har endret seg. Dette er spesielt tydelig i Rogaland som følge av regionens betydning for energiforsyningen til Europa og vår strategiske geografiske plassering i Norden. Vi har erfart både under pandemien og nå i den nye beredskapssituasjonen at statsforvalterne forventes å ta en større rolle enn det som er beskrevet i oppdrag, lover og planer. Vi er enig i at det er riktig at Statsforvalterne får disse oppgavene, men vi er ikke satt opp til det med tanke på ressurser, utstyr og infrastruktur. Siden situasjonen varer over tid går dette ut over våre oppgaver til å planlegge, tilsyn og drive forebyggende arbeid på området. De få ansatte vi har til denne type oppgaver har også en for høy belastning over tid.

Digitalisering

Økt digitalisering i samfunnet treffer oss på flere områder. For det første er det forventet av publikum at vi også henger med i den digitale utviklingen og har tjenester som er tilgjengelige digitalt. Økt digitalisering vil også føre til at vi må endre måten vi jobber på, kompetansebehovet vårt vil endres og vi har ansatte som må omstilles til nye oppgaver. Digitalisering representerer også en mulighet til å løse oppgavene mer effektivt. Siden våre digitale løsninger leveres av en felles tjeneste (STAF) krever dette at vi på ledelsesnivå har tilstrekkelig kompetanse til å lede og ta ansvar for de løsningene vi i fellesskap utvikler. Vi ser optimistisk på at KDD har fått etablert Samarbeidsforum og Beslutnings forberedende forum i 2023 og erfarer at det legger grunnlag for bedre samarbeid og prosesser mellom STAF og Embetene. Kunstig intelligens kan bli til stor nytte i våre oppgaveløsning og vi ser frem til å bidra til å utvikle gode digitale løsninger i samarbeid med de øvrige embetene og STAF.

Informasjonssikkerhet og personvern er også svært viktig og representerer en utfordring i stadig med utfordrende sikkerhetspolitiske tider og vi mener det er viktig at embetene og STAF jobber godt sammen i Fagutvalget for informasjonssikkerhet med felles ledelsessystem og felles blikk på utfordringen vi står ovenfor.

Energiproduksjon i landbruket

På grunn av energiprisene, oppmerksomhet rundt beredskap og behovet for ny fornybar energi er det mange ulike initiativ fra landbruket og næringslivet rundt om å få etablert energiproduksjon på gårdsbruk i Rogaland. Det spenner fra små vindmølleanlegg, ganske omfattende bakkestående solcelleparker, biogass og nye mer ukjente metoder, som for eksempel fanging av metan. I et overordnet perspektiv er dette positivt. Det kan styrke økonomien på den enkelte bruk, bidra til økt beredskap og øke energiproduksjonen. Utfordringen er at det både kan utfordre andre viktige hensyn som natur, friluftsliv, folkehelse, andre landbrukspolitiske målsetninger og være krevende å håndtere planmessig.

Rogaland har ett landbruk som er kjent for å gripe slike muligheter og vi er redd for at planmyndighetene lokalt og nasjonalt (NVE) ikke er tilstrekkelig forberedt på denne utviklingen. Vi har lokalt begynt prosesser med fylkeskommunen, kommuner og næringen for å se på muligheter for å håndtere dette mer systematisk. For Rogalands del henger dette også sammen med de utfordringene som ett nytt regelverk for gjødsel kan medføre. I den sammenhengen vil etableringen av biogassanlegg kunne være en del av løsninger for å fortsatt øke matproduksjonen, samtidig som en gjødselsressursen blir brukt på en slik måte at det ikke rammer miljøet. Statsforvalteren i Rogaland er derfor aktivt med i nettverk for å fremme etablering av biogassanlegg.

Arbeide med bærekraftsmålene vil i enda større grad prege vårt arbeid i årene som kommer. Tiden går fort frem til 2030. Statsforvalteren i Rogaland holdt fast på klima, barn- og unge og bærekraftige velferdssamfunn som våre felles strategiske satsingsområder for embetet også i 2023.

5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Statsforvalternes evne til å løse samfunnsoppdraget på lengre sikt er avhengig av at vi beholder og videreutvikler den helhetlige rollen vi i dag har ovenfor kommunene, fylkeskommunen og andre regionale aktører. Vår evne til å løse oppgavene er avhengig av den tilliten vi har opparbeidet over tid gjennom å bli opplevd som en kompetent samarbeidspartner som forvalter statlig myndighet med lokal kompetanse. Splittes dette opp gjennom at oppdrag overføres til andre regionale aktører eller samles i nasjonale organer vil helheten svekkes.

Budsjettfordelingsmodellen har bedret våre muligheter til måloppnåelse. Det er først i 2023 samtlige besatte stillinger tiltres. Økte stillingsressurser gjør det mulig for oss å utføre de oppgaver vi er satt til i dag på en bedre måte. Vi opplever fortsatt at det er store utfordringer med å nå samtlige mål innen helse-, sosial- og barnevernsområdet med de midlene vi er tildelt.

Vi er avhengig av å være en konkurransedyktige og attraktive arbeidsplass for å rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere for å løse og utvikle vårt samfunnsoppdrag fremover.

5.3 Andre forhold

Ingen forhold.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Rogaland.pdf](#)

7 Vedlegg

Tabellene nedenfor viser de utvalgte nøkkeltallene for Statsforvalteren i Rogaland. Tallene er tatt ut i henhold til brukerveiledningene på HR og økonomi fra koordineringsembetene.

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	-61.0
Budsjettavvik (%)	0.0 %

Embetet klarte å avslutte et regnskap i balanse, til tross for et større merforbruk på en svært uforutsigbar pensjonskostnad, der endelig resultat ble 3,4 mill kr høyere enn prognosen fra SPK satt i juni, samt 1,4 mill kr høyere enn prognosen fra SPK satt i november. Positive motposter ble bl.a. ledige midler fra forsinka ansettelser, høye refusjoner fra NAV og avdelinger som har vært restriktive i pengebruken til kurs/konferanser/reiser og overtidbruk.

Husleie

Husleie (tusen kr)	20 868.0
Husleie (% av driftsutgifter)	14.3 %

Som tidligere år har tallene fratrukk for fremleie av lokaler til STAF. Kostnaden for år 2023 er ca 1 mill kr høyere enn for år 2022. Dette er indeksreguleringen. Prosentandelen ligger omtrent på samme nivå (14,0 prosent i 2022). Gjennomsnitt blant embetene er på 11, 8 prosent.

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	101 214	68 576	32 638

Antall journalposter i Elements har økt, med 3686 poster ifht år 2022. Dette gjelder også generelt for embetene. Som forventet har postene knyttet til vergemål redusert seg ned til "vanlig nivå", etter veldig stor aktivitet og tilhørende korrespondanse ifbm vergefullmaktsprosjektet. Forholdet mellom elements og vergemål har normalisert seg.

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2023
052501	146 332
052521	6 244
Post 01 (unntatt 052501)	43 845
Post 20-29 (unntatt 052521)	131 143
Post 30-39	4 572
Post 40-49	0
Post 60-69	91 625
Post 70-79	8 877
Post 80-89	4 394

052501 har totalt kun økt med 4,3 mill kr. Lønnskostnaden her har derimot økt med 9,8 mill kr som inkluderer flere stillinger, helårsvirkning av nye stillinger og lønnsoppgjør i år 2022 samt delårsvirkning av årets lønnsoppgjør. Andre driftskostnader reduserte seg med 5,5 mill kr, der det bl.a. ble reduksjon på møter/kurs/konferanser og reiser (-1,3 mill kr). Aktiviteten på 052521 ifbm arrangement/konferanser/tilsyn offshore mm er omtrent på samme nivå som i år 2022. Det er en god økning på Post 01 (+31,6%) og Post 20-29 (+25,7%), reduksjon på Post 30-39 (-6,3%), økning på Post 60-69 (+7,9%), reduksjon på Post 70-79 (-36,9%) og økning på Post 80-89 (+3,1%).

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	2 512.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	5.5 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	390.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	3.1 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	2 122.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	6.4 %
Antall legemeldte sykedager for menn	281.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	2.3 %
Avtalte arbeidsdager for menn	12 409.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	1 642.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	4.9 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	33 280.0
Antall egenmeldte sykedager for menn	109.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	0.9 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	480.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.4 %

Sykefraværet i 2023 har økt til 5,5 % fra 4,8 % i 2022. Gjennomsnittlig sykefravær basert på de 9 embetene som her rapportert er 6 prosent. Tallene er hentet fra "Innsikt HR og lønn". Kvinner har et markant høyere sykefravær enn menn. Kvinner har et sykefravær på 6,4 % og menn på 3,1 %. Egenmeldt fravær på både menn og kvinner har gått noe ned siden 2022, mens sykemeldt fravær har økt hos begge kjønn i 2023.

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	140.0	72.2 %	54.0	27.8 %	717 280.0	773 801.0	92.7 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	4.0	57.1 %	3.0	42.9 %	1 129 195.0	1 241 062.0	91.0 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	5.0	50.0 %	5.0	50.0 %	898 051.0	923 465.0	97.2 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	74.0	71.2 %	30.0	28.8 %	743 756.0	774 275.0	96.1 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	47.0	75.8 %	15.0	24.2 %	659 322.0	645 350.0	102.2 %
Kategori 5: Kontorstillinger	10.0	90.9 %	1.0	9.1 %	538 610.0	536 269.0	100.4 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger	0.0		0.0		0.0	0.0	
Kategori 7: Læringer	0.0		0.0		0.0	0.0	

Tallene er hentet fra HR Lønn innsikt. Rapport Likestillingsanalyse. Kategoriene er inndelt slik embetet er organisert. Kategori 1: Statsforvalter, ass. statsforvalter, avdelingsdirektør, fylkeslege og kommunikasjonsjef. Landbruksdirektør (mann) tok ut pensjon fra 01.08.2023 og er ikke medregnet i denne rapporten. Kategori 2: Assisterende direktør, administrasjonsleder, fylkesberedskapssjef, økonomisjef og personalsjef. Kategori 3: Assisterende fylkeslege, fagdirektør, seniorrådgiver og senioringeniør. Kategori 4: Rådgiver. Kategori 5: Førstekonsulent og konsulent. Kvinneandelen er på 72,2% og har økt fra 71,6% i 2022. I kategori 1 er en avdelingsdirektør ikke medregnet (vakant stilling halve året). Statsforvalter og fylkeslege er menn. Det kan være noe av forklaring på at andel kvinners lønn av menns lønn har gått noe ned. Kategori 2 har økt fra 96,33 til 97,2%.

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2023
Totalt antall årsverk	167.7
Totalt antall årsverk for kvinner	118.6
Totalt antall årsverk for menn	49.1
Totalt antall årsverk for faste stillinger	157.7
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	7.2
Sum andel administrasjon	6.2 %
Økonomi	3.9
Lønn	0.7
Personal	1.3
Resepsjon/sentralbord	0.0
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	4.5
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Tall hentet fra HR Lønn Innsikt. Antall årsverk har økt fra 164 i 2022 til 167,7 i 2023. Administrativ stab har 10,4 årsverk. Dette omfatter økonomi, HR/personal og lønnsarbeid. Andre adm. oppgaver: GIS koordinator, web administrator og HMS koordinator og en rådgiver stilling knyttet til arbeid for embetsledelsen og oppgaver for Slottet. Videre har vi styrket Administrativ stab med nyopprettet stilling som administrasjonsleder i 2023. Administrasjons oppgaver som utføres i fagavdelingene er ikke nevnt i tabellen over. Det kan være vanskelig å definere hva som inngår i en lederstilling og hva som inngår i rent adm. arbeid. Vi har kommet frem til følgende (oppgitt i årsverk): Økonomi 2,7, Lønn 1, personal 2, annet 0,5.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2023
Turnover i prosent	4,8 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	167,7
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	8,0
Totalt antall ansatte som sluttet	14,0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	6,0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	8,0

Turnover er redusert til 4,8% i 2023 (mot 8,8% i 2022). Det har vært mye fokus på å rekruttere og beholde i embetet og vi holder på med å utarbeide en strategi innen dette temaet. I 2023 hadde vi 14 utlyste stillinger. Alle stillingene ble besatt av godt kvalifiserte søkere. Stillingen som landbruksdirektør måtte lyses ut to ganger før vi lyktes med rekrutteringen.

HR - fordelt på kjønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Kvinner	Menn	Totalt
Sum antall ansatte	140	54	194
Sum antall deltidsansatte	10	1	11
Sum antall midlertidige ansatte	6	5	11
Sum antall ansatte med personalansvar	8	7	15
Ufrivillig deltid			0

Driftsutgifter og lønn

Netto driftsutgifter	146 332,0
Administrativ kostnadsdekning	9 938,0
Brutto driftsutgifter	156 270,0
Lønn 052501	126 689,0
Lønnsandel av brutto driftsutgifter	81,1 %

Brutto driftsutgifter har økt med 6 mill kr. Av dette har embetet økt lønn med 9,8 mill kr, som inkl. flere stillinger, helårsvirkning av nye stillinger og lønnsoppgjør i år 2022 samt delårsvirkning av årets lønnsoppgjør. Brutto andre driftsutgifter reduserte seg derimot med 3,8 mill kr, der det bl.a. ble reduksjon på møter/kurs/konferanser og reiser (-1,3 mill kr). Refusjonen "administrativ kostnadsdekning" økte med 1,8 mill kr. Refusjonsøkningen kom vel med da husleiekostnaden økte med 1 mill kr (indeksregulering). Lønnsandel av brutto driftsutgifter økte med 3,3% ifht år 2022.

HR - fordelt på alder/foreldrepermisjon

Betegnelse på rapporteringskrav	2023
Sum antall ansatte	194
Antall ansatte under 20 år	0
Antall ansatte 20 - 29 år	17
Antall ansatte 30 - 39 år	47
Antall ansatte 40 - 49 år	42
Antall ansatte 50 - 59 år	57
Antall ansatte over 60 år	31
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	16
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	701
Antall kvinner i foreldrepermisjon	9
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	2
Dagsverk foreldrepermisjon menn	11
Antall menn i foreldrepermisjon	1